

אסיפת גליונות

פרשת ויקרא - זכור

נא לא להוציא מבית
הכנסת עד מוצאי שבת

נא לא לעיין בשעת
התפילה

תוכן הענינים - אסיפת גליונות ויקרא - זכור

אבני אפד - מורינו הרב רבי אליעזר דוד פרידמן ז"ע
זכר צדיק לברכה - מרן הגה"ק רבי יהודה הורביץ מדז'יקוב ז"ע
מפתורא דאבא - כ"ק מרן אדמו"ר בעל האמונת אברהם' מפייסבורג ז"ע
מאורי הגולה - מרנן האדמורי"ם מאורי גולת ארה"ב זיע"א
מחשבת חיים - מרן הגאון הצדיק רבי משה חיים שמרלר זצ"ל אב"ד ציריך
נטיעה של שמחה - הגאון הצדיק רבי נטע ציינווירט זצ"ל
בית ארזים - חכמי רומניא וגאוניה
באר אברהם - הרה"ק רבי אברהם מקנעהניטש ז"ע
משיב נפש - הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א
באמונתו יחיה - המשפיע הגאון הצדיק רבי משה וואלפסאן שליט"א
עמק הפרשה הגאון הגדול רבי משה פרידמן שליט"א
פאר מקדושים - פנינים נדירים מספרים עתיקי יומין
מעיינות החיים - כ"ק אדמו"ר מטעמשוואר שליט"א
מרקחת חיים - הגאון הגדול רבי חיים אלעזר ווייס שליט"א גאב"ד ביתר
קול דודי - הרה"ג רבי דוד פראנד שליט"א
אוצר פלאות התורה - הרב רבי זאב (וואלף) זיכערמאן שליט"א
חמידא דאורייתא - הגאון רבי יעקב פרידמן שליט"א
במשעולי החסידות - להבין ולהשכיל בדב"ק של תלמידי בעשטה"ק
פניני הרמב"ן - הגאון רבי ישראל מאיר קעניג אב"ד יאקא שליט"א
אומר מן החדש - הגאון המופלא רבי אברהם משה באקאן שליט"א
דורשי יחודך - הגה"ח רבי חיים ליברמן שליט"א
היכל הוראה - הגאון הגדול גאב"ד היכל הוראה שליט"א
לב ההלכה - מפעל שונה הלכות
הוי זהיר במלאכתך - הגאון רבי משה אורי בלוי שליט"א
הוראות מגדולי הדור בענין ספרי התורה לשבת זכור
ברכה משולשת - הצדיק מרעננה רבי יצחק הוברמן ז"ע

החבורות מיועדות לבתי כנסת נא ונא לא להוציא מהבית כנסת עד מוצאי שבת
למעוניינים ניתן לשלם חד פעמי או הו"ק דרך נדרים פון קופה חסידים הראשונים / 2905 או
במספר ישיר 079-969-7799

מכון חסידים הראשונים
כתובת: לפידות 8 ירושלים
פל': 0504186860
פקס: 077-3182945
הפצה ומנויים: 0534178885
הדפסה: קונטרול פי חירם 6 ירושלים 02-9971070

לקראת חג הפסח הבעל"ט אנו מתכוונים להדפיס גליון מוגדל מדברי תורתם של אדמורי"ם רבנים
משפיעים מדור העבר ז"ע ולהבלחט"א החיים אתנו שיופץ בארץ הקודש ארה"ב אירופה ועוד
לצרוף גליונות מובחרים לגליון פסח בלבד נא לשלוח מייל: k0527162508@gmail.com או
בטל' 0527162508 לשאר ימות השנה ניתן ליצור קשר עם המכון

הדפסה: קונטרול פי חירם 6 ירושלים 02-9971070

אבני אפד

ממקור ישראל יהלכון רבינו ישראל בעל שם טוב ותלמידיו ז"ע ועב"א כפי ששיאב מכארים והשקפה את בני ישראל דבות בשנים מורינו הרב רבי אליעזר דוד פרידמאן זללה"ה זיע"א רב ביהמ"ד דחסידי בעלזא בלאנדאן

פרשת ויקרא (זכור) תשב"ד

שיחת הכנה ממורינו הרב זללה"ה לקראת שבת זכור וחג הפורים הנעלים הבאים לקראתנו לשלום

רשעים בפועל, כמו שנאמר בשמואל מקרא מפורש (שמואל א טו, לג) וישפך שמואל את אגג, היינו שלקח מאתו החיות בעודנו בתקופה, וזהו עקירתו מהשרש, אכן כעת אין לנו מצוה זו בפועל, רק אף על פי כן מתעורר ענין זה בכל פרטי נפשות ישראל ברוחניות בכל שנה ושנה, למחות שורש הרע שנמצא בנפש, שהיא בחינת מלכות, עמלק, וכמו שנאמר (דברים כה, יז) זכור את אשר עשה לך עמלק, לך ממש, לכל פרט ופרט שבכל דור ודור, כי התורה היא נצחית.

וזה ענין קרבנות ממש כידוע מזוה"ק (ח"ב תצוה קפא, ב) לית קורבנא אלא לאכפיא סטרא אחרא מסאבא ולסלקא דרגא דקדושה, ובזמן הבית היה גם כן ענין הקרבן בפועל מן הבהמה, ועיקר המצוה היה בשפיכת חריקת הדם, כי הדם הוא הנפש, ובוה נתעורר לעילא לבער מהאדם הנפש הבהמיות, שיוכל להתקרב להקדושה. ועל זה נאמר (ויקרא א, ב) אדם כי יקריב מכם, דייקא מהפנימיות שבאדם, קרבן לה', והוא על ידי מן הבהמה וגו'. והנה זה נאמר בקרבנות נדבה, הגם שאינו מוצא חטא בנפשו, רק שלבו נדבו להתקרב להקדושה ולבער כח הרע מקרבו, ועכשיו שאין לנו קרבן בפועל, התורה והתפלה הוא במקום קרבן, לפעול הענין הזה בפנימיות הנפש.

וכן הוא גם ענין מחיית עמלק, גם כעת שאין לנו העשיה בפועל, עם כל זה נפעל הענין בפנימיות, על ידי הקיווי והרצון בלב למחוק ולמחות חלק הרע מקרבו. וזה ענין הזכירה הנאמר במדרש (תנחומא תצ"ד) אמרו ישראל לפני הקב"ה כו' אמר להם הקב"ה אתם תהיו מזכירים שמו מלמטה ואני אמוחה את שמו מלמעלה, ולזה קוראין תמיד פרשת זכור בפרשת הקרבנות. ויש למצוא רמז בראשי תיבות אדם כי יקריב מכם קרבן לה' עם אותיות השם הקדוש גימטריא זכ"ה, לרמז דברינו הנ"ל. עד כאן לשון קדשו של הרה"ק רבי לייבלי זי"ע.

והנה דברי קדשו של הרה"ק ר' לייבלי נראים דברים פשוטים אך גם הם דברים פשוטים חייבים לחזור עליהם תדיר שלא לשכחם וכמרומוזם בשם הפרשה פרשת זכור, וכדברי ה"מסילת ישרים" בהקדמתו, שאינו בא לחדש חידושים כי אם לעורר הלב לזכור את הישנות שידועים כבר.

אחד מהגדולים שבת פעם אצל החסיד הנעלה מגדולי חסידיו הרה"ק בעל ה"תניא" זי"ע הגה"ח ר' אייזל האמיל"ער זצוק"ל בשבת זכור וראה גודל עבודתו בקודש בקיום מצות מחיית עמלק, וגודל השנאה שהכניס החסיד בלבו נגד עמלק, תמה ואמר בהתפעלות "א יוד זאל אזוי פאנט האבן עמלק...!!"

וראיתי בספר אחד ביאור נפלא בעומק ענין מחיית עמלק, ועומק הדברים נזכר בספה"ק "תורת חיים" אך בספר ההוא הסביר הדברים בדרך הפשטות יותר, ותוכן דבריו הוא דיש להבין הכתוב "והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל אויבך מסביב תמחה את זכר עמלק וגו'", האם עמלק הוא שונא קטן כל כך שאינו נכלל בין שאר כל האויבים, ורק כשתגמור עם כל השונאים והאויבים הגדולים כבר אז תיגש למחות גם עמלק, אתמהא.

בעמדינו בערב חג הפורים אשר עליו אמרו חכמינו זכרונם לברכה "לעתיד לבוא כל המועדות בטלין חוץ מחנוכה ופורים", וכידוע מה שהארכו בספרים הקדושים תלמידי אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זי"ע על גודל מעלת חג הפורים, ובפרט אשר בו קיבלו ישראל את התורה מאהבה, שהרי עד אז לא היו אלא בבחינת "כפו עליהם ההר כגיגית". אמרנו להעלות פנינים יקרים מדברי מורינו הרב זללה"ה, שבו יוכל כל אחד ואחד להתקשר ולהבין מהות גודל הימים הללו ומה העבודה הנדרשת מאיתנו. ויהי נועם ה' אליקינו עלינו.

תכלית "שבת זכור" הוא להבין שרק הקב"ה יכול למחות שמו של עמלק, ועלינו להתפלל על כך

בספה"ק תורת אמת כתב הרה"ק רבי הודה לייבל איגר מלובלין זי"ע, כי עלינו לדעת שאין בכוחנו למחות עמלק, אלא מזכירים אנו לפני ה' את זדונו, ומבקשים ממנו ית' שימחה את שמו, וזה לשון קדשו:

מה שאנו קוראין השבת הזה זכור ולא מחיית עמלק, י"ל הענין, כי באמת אין בכח צד שום פעולה ועובדה למחות את זדון הסט"א, רק לזכור לפניו ית' את זדון לב עמלק, שכל מגמתו וחפצו להכשיל ולרפות את ידינו מעבודתו יתברך, ושאין כח בידינו לעמוד נגדו, וכאיתא במדרש (תנחומא הישן כי תצא ד) אמרו ישראל לפני הקב"ה אין אנו יכולים למחות את שמו, אמר להם הקב"ה אתם מזכירין אותו מלמטה ואני מוחה את שמו מלמעלה, ירמוז בוה שאין בכח דלתתא רק ענין הזכירה כמו שנאמר (תהלים קט, יד) יזכר עון אבותיו אל ה' וגו'.

וזה גם כן שבקדושת פורים אין בו שום עשיה, ואדרבא חייב אינש כו' עד דלא ידע (מגילה ז, ד), רומז שאין שום כח ושכל ופעולה בענין מחיית עמלק, כמו אדם מבוסס שאין לו אז שום שכל ופעולה מצד עצמו, ואין לנו רק הזכירה שאנו מזכירים לפניו יתברך את זדונו ולבו הרע, וחפצונו ובקשתנו מאתו יתברך שהוא ית' ימחה אותו מלמעלה. ומהתעוררות הזכירה הזאת, הוא ית' ימחה את שמו, ויעביר רוח הטומאה מן הארץ, ומחה ה' דמעה מעל כל פנים, שגם העבר ינוחם ויומתק, ולא ישאר שום רושם מהרע, רק רב טוב לבית ישראל, אמן.

הטעם שפרשת זכור נקרא בפרשת תצוה או בפרשת ויקרא

ממשיך וכותב הרה"ק רבי לייבלי במתק לשונו: פרשת זכור מזדמן ברובא דרובא או בפר' תצוה, שמדבר מהתחלת ענין הקרבנות בפרשת מילואים, או בפרשת ויקרא שהוא התחלות פרשת הקרבנות, ובדואי אינו במקרה, ויש לרמז זה בדברי חכמינו ז"ל (במדב"ר פנחס כא, ג) כל השופך דמם של רשעים כאילו הקריב קרבן, כי בודאי יעקר ענין מחיית עמלק בפועל היה בימי משה ויהושע שמואל ומרדכי, שהיו מקיימים מצות שפיכת דמים של

השם ששולח בלבבינו ההזכרה שנוכר שמו מלמטה, והעיקר צריך לראות כאמור שלא נפרעי לו ית' ונשים אל לבינו את מה שמעורר אותנו.

ובזה יישב ה"פרי צדיק" מה שיש לדייק למה אמר לשון "נוכרים ונעשים" ולא אמר "זכרו ויעשו", אלא שהכל נעשה מאליה מהבורא ית' ש, ואף ההזכרה שכשקוראין בתורה הק' "זכור את אשר עשה לך עמלק", הרומו לעמלק שבתוכו שיש למחות, זה ההתעוררות מעורר הקב"ה אותו, והעיקר שישכים לההתעוררות ולא יבטלו.

העצה לזכות לקדושת פורים אף שאינו ראוי לכך ע"י הביטול לכלל ישראל, וזהו עיקר סוד הפורים

בספה"ק ישמח ישראל (פר' זכור) כתב כך: בגמרא מגילה (יד.) בשלמא התם הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה אלא הכא הללו עבדי ה' ולא אחשוורוש אכתי עבדי אחשוורוש אן. הנה נודע הלל הוא לשון אור, מלשון הכתוב (איוב מא, ט) עטישוני תהל אור, שאם מתבונן האדם ומשים אל לבו יקרת ערך הפורים שנתגלה אורות בהירות, וכמו שכתב בזה"ח ובתיקוני זוהר (ח): פורים איתקריאת על שם יום הכיפורים, והוא בשפל המצב מאוד בבחינת איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, שאיננו מרגיש מה, ולבו נשבר לקרעים ונפשו עליו תאבל למה נגרע לבלתי הרגיש נעימות עריבות ידידות ה', ומתבטל עצמו בתוך הכלל ישראל, כי זהו עיקר סוד הפורים, כמו שאמרה הדסה למרדכי (אסתר ד, טז) לך כנוס את כל היהודים, באגודה אחת, וצומו עלי, כפירוש הרד"ק (מ"א ט, ט) מלשון קיבוץ, ובלשון חז"ל צומת הגידין, שיתחברו באהבה ובאחוה ובריעות, על ידי הכנעה וביטול זוכה לטהרת המוח, כמו שכתבתי כמה פעמים על דברי רש"י ז"ל קדושים תהיו פרשה זו נאמרה בהקהל, עצה היעוצה להיות פרוש ומובדל מתאוה עיני עולם הזה הוא ע"י ביטול לכלל ישראל, וההיפוך הוא לתאוה יבקש נפרד, הנפרד מכלל ישראל הוא מבקש תאוות עולם הזה. וע"י התבוננות אמיתי במצבו השפל, ומצער עצמו על זה, ומבטל עצמו לכלל ישראל, זוכה להרגיש אורות בהירות כמו הצדיקים הגדולים, ונוכל אנחנו גם כן לזכות בעזרתו יתברך שמו על ידי אגודתינו יחד באהבה ובחיבה לאור גדול ולגאולה שלימה במהרה בימינו אמן. עד כאן לשון קדשו.

רבינו ה"ישמח ישראל" בא בכאן לחזק ברכיים כושלות שלא יתיאשו לחשוב שאין הם נכללים בכלל תוקף קדושת היום וסגולותיו הנוראות ונפלאות, ומייעץ שיתבטל באמת בתוך כלל ישראל, ואז יזכה לכל האורות הנפלאות. ואנן נימא אבתריה שצריכים עצה לעצתו, ויה"ר שנוכח להגיע לזה. ומהראוי לציין בהכא מאמר מרבינו ה"אמרי חיים" זי"ע בביאור הכתוב (במדבר יג, ב) "איש אחד איש אחד למטה", מי שרוצה להיות איש אחד בעצמו לבד, ואינו מתערב עם כלל ישראל, לאיש כזה מגיע "מטה" א שטעקן.

ובספה"ק תורת אמת הוסיף וכתב הגה"ק רבי יהודה לייבלי איגר מולבלין זי"ע שעבודת ימי הפורים הוא לחזק עצמנו שהכל בהשגחה פרטית מהש"ת ואין שום מקרה, כי הנה כבר דברנו בשבת פרשת זכור, כי עיקר שורש קדושת ישראל הוא האמונה שאנו מאמינים בו יתברך שברא ומהוה את הכל, ואין שום דבר בעולם במקרה חס ושלום, רק הכל בהשגחה פרטית מאתו יתברך, ושורש עמלק הוא היפוך זה, שחושב הכל למקרה, ועל זה נאמר (דברים כה, יח) אשר קרך, שרצה להכניס ולהשריש השורש הרע הזה גם בלבבות ישראל, שהכל במקרה. ועיקר מחיית עמלק למחות ולשרש אחר השורש הזה, ולכן בנס של פורים היו כל הסיבות ניכרים לעין כל שהם בהשגחה, ולא היה באפשרות להכחיש את זאת, כי מיד בהתחלת הנס היה מה שצוה להביא את ושותי ערומה (מגילה יב, ב), הנהיה או הנשמע עוד כזאת, גם מה שהרג את ושותי על שעברה על רצונו הנמאס הזה, גם מה שצוה לקבץ את כל הנשים והבתולות (אסתר

וביאר, שאכן שונא גדול הוא, אלא ששונה הוא משאר השונאים בזה שהוא מסתיר שנאתו ומצניעו שלא ירגישו בני אדם בכך, וכך בערמה יצליח להדוף את כולם, שלא ידעו ליהרר ממנו, וכפי שביאר מרן הבעש"ט הק' זי"ע על הבעל דבר שהוא השוחט דעלמא דחייב משום צובע שצובע את העבירה כאילו היא מצוה.

וכבר ספרנו על הרה"ק רבי פנחס מנחם מפילץ זי"ע גיסו של ה"שפת אמת" [כן ראיתי מסופר בספר זכרון של פילצער אייניקעל], שבראשית ימי מלחמת עולם הראשונה עדיין לא ידעו העולם רשעותם ואכזריותם העזה של הרשעים הארורים הדייטשען [-הגרמנים] ימ"ש, ובעולם היה רושם שעם זו הינם בעלי נימוס ודרך ארץ ואנושיים [מענטשליכקייט] עד מאוד, וכשנכנסו הדייטשען לפולין לכבשו [ואז היתה פולין שייכת לרוסלאנד], והם היו רגילים לראות גויים פראים וגסים כהרוסישע, וכאן נפלאו לראות אנשים מנומסים בדיבורם ומהלכם, ודיברו בזה אנשי ביתו של הפילצער רבי שאלו הם שונים לגמרי ויש עם מי לדבר וכדו', והתנגד הרה"ק השפתי צדיק בכל תוקף ואמר "לא, אלו הם העמלקיים!" [זיי זענען די ריכטיגע עמלק], שהערליכע יודען הרגישו זדון לבם שהם שונאים עזים בסתר לבם.

מחיית עמלק נעשה ממילא ע"י הקב"ה בימים אלו, אך על האדם לזכור שהיום הוא פורים

כה כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע בספרו הקדוש פרי צדיק (פורים א' א): והימים האלה נזכרים ונעשים (אסתר ט, כח).

איתא בתיקוני זהר (תיקון כא) פורים איתקריאת ע"ש יום הכיפורים דעתידין לאיתענגא ביה כו', וכן אומרים בשם הרבנים הקדושים זלה"ה דפורים בחינת יום הכיפורים ונקרא יום כפורים היינו כמו פורים, ובאמת נרמז בתיקוני זהר כנ"ל, וכמו ביום הכיפורים עיצומו של יום מכפר כן ימי הפורים עיצומו של יום עושה מחיית עמלק, רק האדם צריך שיזכור שהיום יום הכיפורים וכן שהיום פורים, ועל זה נאמר והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור, והיינו שהימים נעשים להיות מחיית עמלק על ידי השם יתברך, וכמו שאמרנו. ואמר נזכרים שאף הזכירה שמזכירין שמו מלמטה גם כן מצד השי"ת ממילא, ששולח בלב ישראל ההזכרה שיוכירו שמו מלמטה, וממילא נעשים הימים שיהיה בהם מחיית עמלק כאמור.

אמנם בשם ההבטחה וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וגו', שאף בשעת הגזירה שירכיחו ח"ו את ישראל לבטל מועד ושבט, ובודאי לא יניחו אותם לקיים מצות הנהוגות בפורים, מכל מקום ימי הפורים לא יעברו, והיינו כח הימים להיות בהם מחיית עמלק מלמעלה זהו לא יתבטל גם אז, וממש כמו יום הכיפורים שעיצומו של יום מכפר ואף אם לא התענו בו ולא קראו בו מקרא קודש, וכן ימי הפורים עצמם עושים המחיית עמלק למעלה, אך דצריך על כל פנים לידע שהיום הזה הוא פורים וכו'. עד כאן דבריו הקדושים של הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע.

מתאמרי משמיה דאחד מאדמור"ר פולין בביאור אמרם ז"ל "הבא ליטור מסייעין אותו", דלכאורה מהו החלק של האדם שעשה, שהרי איך התעורר מלכתחילה ובא ליטור, הרי גם זה בא לו מאת השי"ת שעוררו, ואם כשכא ליטור מסייעין אותו מן השמים, אם כן מהו חלקו של האדם, והשיב שהאדם עומד באמצע, וזה הוא חלקו שלא יתנגד ולא יפריע להשי"ת לעוררו, וישים אל לבו לההתעוררות שנשלחה לו מן השמים.

וזהו מש"כ כאן הגה"ק רבי צדוק, שאף שאנו אין בכוחינו למחות עמלק, וכל מה שנשאר לנו לעשות הוא להזכיר את זדון לבו ורשעותו, ולהכניס שנאה בלבבינו אליו, אך גם זאת בא לנו מאת

ב. ג), הכל כמו זר נחשב, גם מה שאמרו רבותינו ז"ל (מגילה טז.) על (אסתר ה. ב.) וימצא כתוב, ששמישי מוחק וגבריאל כתוב, בכל פרט היה ניכר ההשגחה לעין כל.

וזה בעצמו היה מחיית עמלק, ששרשו הוא להסתיר את ההשגחה, ולכן הפיל פור הוא הגורל (שם ג. ט.), שבעיניו הכל במקרה, וענין גורל נראה כמו מקרה, כי יוכל ליפול כך כמו כך, ולכן אנחנו קוראים הפורים על שם הפור, להורות כי אנחנו מכירין כי אף הגורל אינו במקרה, וכמו שאנו אומרים (קודם תפלת שחרית) ומה נעים גורלינו ומה יפה ירושתינו, היינו שלא היה הגורל במקרה, רק כמו ירושה, שבהכרח ליפול על הירש, כן היה בהכרח שהגורל יפול עלינו בחודש הזה ועל יום הזה דייקא, שדייקא ממדריגה התחתונה יתפך לנו לגאולה וישועה.

ובימים האלו הוא עת מוכן להיושע בכל ענינים, כמובא במגילה (אסתר ט. ט. כח.) והימים האלו נזכרים ונעשים, שבימים האלו אנו נזכרים לפניו יתברך לטוב ונעשים כל משאלותינו, כי מצד השי"ת אין מניעה, כי יותר משהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק (פסחים ק"ב.) וכידוע, רק שמצדינו הוא המניעה, ע"י המסך המבדיל משורש עמלק ימח שמו, המסמא את העין מליחל אליו יתברך, ובהסך המסך מהנפש, שהוא ענין מחיית עמלק, על ידי זה מתעורר בלבנו הקיווי והיחול אליו יתברך, וממילא אנו פועלים להיושע בכל משאלות לבנו לטובה, אמן.

בעת שהאדם מחדיר דברים הללו בהכרתו אשר אין שום מקרה ואין שום טבע והכל הוא מהשגחתו ית' בהשגחה פרטית, אז יצליח להיות בשמחה, ולא יפריע לו בעת שרואה שחבירו מצליח יותר ממנו ויש לו עושר יותר ממנו או שנתברך בכשרונות טובות יותר ממנו ויש לו יכולת יותר ממנו וכדומה, כי ידע שהכל הוא בהשגחה מלאה ממנו ית"ש, ויש דין וחשבון מפורט לכל אחד ואחד מה נצרך לו לתיקון נפשו, והכל לטובה ועל צד היותר טוב באופן שיהא לו תיקון הנפש בשלימות.

הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטפסק זי"ע אמר שגם בהיותו מתגורר בחו"ל היה יודע שהכל מתנהג בהשגחה פרטית ועל כל אילן יש השגחה פרטית מהבורא ית"ש כמה עלים יהיו עליו וכדומה, אך כשעליתי לארץ ישראל, וזיתי לבוא להכרה שאם עומד על הארץ שיבולת של קש, יש עליו השגחה פרטית שיעמוד דוקא בצורה כזו בצד הרוחב [הערב] ולא בצד האורך [השתי], וכדומה.

ובמה שכותב שרק זאת צריכים להסיר המסך מהנפש ואז ממילא מתעורר בלבנו האמונה והתשוקה אל השי"ת, כן מבורא ב"חובות הלבבות" (שער חשבון הנפש חשבון יד.) כי היצר בתחילתו אינו עושה מסך אלא כקורי העכביש, ובהסיר ממנו המסך הזה יראה האור ה', ויש ללמוד מדבריו שכל המסך הזה אינו אלא מסך דק וקל, ויש רק להסירו, ובזה מרימים העינים אל השם ית"ש, ואז כאמור ממילא יתעורר בלבו היחול אל ה'.

אפילו בשעה שהכעיסו בני"ג לפניו לא זו מחיבתם, ודייקא אז הכין להם הנס

כתב מרנא החתם סופר זי"ע, כי עיקר הנס הוא התחלת המגלה, כי מה ששמע ה' תפלתם וזעקתם הלא אפי' תשובת ננוה קבל ולמה לא יקבל צעקת ישראל, וגם הנס שנעשה לא היה כ"כ חוץ לטבע שהמלך אוהב את המלכה וגם היה הפכפך דרך איש זור [מגילה ט"ו:], אך ההכנה לנס הלוי ה' הריגת ושתי, וזה ה' ממש חוץ להיקש הטבע, קפ"ו ימים עשה משתה כרצון איש ואיש ולא נשתגע, וביום האחרון נשתגע בשגעון, וגם המלכה היתה משוגעת שהפריזה בדברים, וגם משפטו ה' מעוקל להעביר המלכה ממלוכה על זה, והכל היה חוץ לטבע רק בהשגחה עליונה להיות הכנה לנס האחרון, ואז לא היו ישראל טובים שהרי נהנו מסעודתו של

אותו רשע ולא הי' ראוי לנס אלא להתחייב כלי' רח"ל, ובאותה שעה שמרדו בה' ריחם והכין הנס הגדול הזה, להורות נתן בנים משחיתים, אפי' בשעה שמשחיתים בנים הם.

והנה במה שכותב שמשך מאה ושמונים ושש יום התאפק ולא נשתגע וביום אחרון נשתגע בשגעון, יש להוסיף מה שכותב עוד רבינו החת"ס זי"ע במקום אחר, לבאר הכתוב (אסתר א. ד.) "בהראותו את עושר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו", שהמלך אחשוורוש התכוין בזה להראות לכולם שני דברים, א' מגודל עשירותו ונדבות לבו, שהכל אינו שוה אצלו לכולם מרוב עשירותו, וזהו "את עושר כבוד מלכותו", והב' "ואת יקר תפארת גדולתו", והיינו גודל יקרו ואצילותו, שאף אחרי משתה ממושכת כל כך אינו משתכר ומשתגע. ובזה הראו לו מן השמים, אתה חושב לעשות מה שתראה, אך מן השמים כשירצו יגרמו לך לעשות אחרת בעל כרחך ועל אפך וחתמתיך, וביום האחרון נשתכר ונשתגע וראו כולם גודל שגעונו.

על פי דרכו של רבינו ה"חתם סופר" אפשר להוסיף, דלכך הדר קבלוה ברצון מאהבת הנס, שדבר זה השפיע עליהם עד מאוד בראותם את גודל אהבתו ית"ש להם, שאפילו בעת שהשחיתו כבר והקניטו אותו ית"ש, הכין להם ישועה, [וכמו האדם שבאותו עת שוסטר לחבירו על פניו אותו עת ממש מחזיר לו חבירו טובה באהבה עזה], וכמים הפנים לפנים התעוררו ישראל לקבלת התורה מאהבה.

ובדרך זה ראיתי מובא מהרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע בשם אביו הרה"ק המהר"ד זי"ע שאמר בשם איזה ספר, לבאר למה אמרין "ברוך אתה ה' הבוחר בעמו ישראל באהבה", ואחר כך "שמע ישראל" "ואהבת את ה' אלוהיך" וגו', ומה הקשר בין הדברים.

אלא ביאר הדבר, שלכאורה יוקשה היאך יוכל אדם השפל אשר קרוץ מחומר יסודו, לבוא לאהוב אבינו שבשמים מלך מלכי המלכים ואדון האדונים, אלא שכשיתבונן אשר הקב"ה אוהב אותו באהבת עולם ואהבה רבה וחמלה גדולה ויתרה חומל עלינו, אזי יתעורר בלבו כמים הפנים אל פנים לאהוב את ה' אלקינו באהבה עזה בכל לב ונפש. [וכדומה לי שהרה"ק מהר"א מבעלזא דימה לדבר זה נס פורים, שגודל אהבתו יתברך לנו עורר בנו כנגד זה שנקבל את התורה באהבה, וכפי שנתבאר בדברי החת"ס הרי ענין זה עוד יותר חזק, שראו שבזמן שהיו חוטאים ומכעיסים לפניו דייקא אז הכין להם הישועה].

ובמה שכותב שעל זה שנתקבלה תפלתם ליכא חידוש, שהרי אפילו תפלתם של בני ניונה הגויים, להבדיל, גם כן קיבל הקב"ה, ואם כן כל שכן תפלתן של ישראל, יצויין שרבינו ה"אמרי חיים" זי"ע מוויז'ניץ בעת פקדו ציון המצויינת של אביו רבינו ה"אהבת ישראל" זי"ע ביומא הדיולא קדישא של אביו, נהג לפעמים אחרי שגמר להתפלל ולהשתטח על הציון, לבקש מכל הנאספים כולם לעזוב את האוהל, ולתת לנשים להיכנס ולהתפלל, בהטעימו שלפעמים הם יכולים לפעול יותר מהאנשים בתפלתם התמימה, והיה רגיל לספר בשם צדיק אחד שפעם במוצאי יום הקדוש דיברו ביניהם הנשים, ואיחלו אשה לרעותה "מ'זאל האבן אלעס גוטס אויסגעבעטן" [-שיתקבלו תפלותינו לרחמים ולרצון], כנהוג, ואמרה אשה אחת בתמימה, "מה!? על זה צריכים לבקש, שימלא כל משאלותינו לטובה!?! הרי אפילו לו היו מבקשים מאיש רוצח בקשות ותחנונים כפי שהתפללו כעת בנעילה, היה ודאי ממלא בקשת המבקש, ואם כן האם ספק יש שתפלותינו התקבלו לרחמים ולרצון!?!...]

**הרה"ק רבי שמעון סופר
ה'מכתב סופר' זי"ע**

יו"ד י"ז אדר ב' תרמ"ג

א) מסופר, כי בהיות הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע ילד רך בשנים, ישב פעם על ברכי אביו הגה"ק החתם סופר זי"ע, תוך כדי שלימד שיעורו הקבוע בחומש רש"י לפני התלמידים.

הגה"ק החתם סופר זי"ע הגיע אז לדברי רש"י (שמות טו, ג): "ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים", ובמדרשות אמרו (מכילתא פרשת בשלח מסכתא דשירה פרשה ג): "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה ישעיה ויחזקאל", ולגודל הפלא בדבריו של רש"י, הפסיק הגה"ק החתם סופר זי"ע לכמה רגעים, והתבונן בדברי רש"י.

משראה הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע, כי אביו מתפלא על הדברים, אמר לאביו בפשיטות, כי מה יש לו להתפלא על דברים אלו, והרי כשהוא חפץ לשלוח איזה מכתב, אם משלחו ביד אחד מתלמידיו הוא חותמו יפה בכדי שהבחור לא יציץ לקרוא את תוכנו, ואילו אם משלח את המכתב ביד משרתו הגוי, אין הוא סוגר כלל את המכתב, כי אף אם יסתכל בתוך המכתב, לא יבין מאומה מהכתוב בו.

כך גם בנוגע לדברי רש"י, כי פשוט אשר יחזקאל בן בוזי היה משכיל לראות ולהבין במושכלות, ולכן פשוט שאין מראים לו כל כך, אמנם לשפחה אשר אינה משיגה להבין את שהיא רואה, יכלו להראות יותר, אף הדברים שלא היה ראוי להראות ליחזקאל בן בוזי.

ב) פעם אחת נכנס אצל הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע אחד מבני עירו קראקא, שביקש ליסע לרבו הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטנין זי"ע, התלהב הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע מן הדבר, ואמר בהתלהבות גדולה אל החסיד, כי יראה נא למסור בשמו כי הוא דורש בשלומו מאה פעמים.

בהגיע החסיד לגוסטנין, ונכנס לפני הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטנין זי"ע, אמר לו את שמסר עבורו הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע, כי הוא מוסר לו דרישת שלום מאה פעמים.

הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטנין זי"ע ידוע היה בתמימותו, על כן אמר לחסיד, כי מאחר והרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע אמר לו לדרוש בשלומו מאה פעמים, אם כן יש לו לומר מאה פעמים כי הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע דורש בשלומי, ואכן כך הוצרך החסיד לעשות.

ג) הגה"צ רבי יהודה גרינוואלד זצ"ל ה'זכרון יהודה' מסאטמור, כותב בספרו שבט מיהודה (פרשת וישלח בד"ה אל תיראי), כי בשעה שהיתה מחברתו בקודש של הגה"ק החתם סופר זי"ע כורעת לילד את בנה הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע, קשתה בלידתה והייתה בכלל סכנה, משכך באו מקורבי הגה"ק החתם סופר זי"ע לבקש מלפניו שיעתיר על הרבנית לבטל ממנה צער הלידה ולזרז את לידתה, אמנם הגה"ק החתם סופר זי"ע אמר, הרי אמרו חכמינו ז"ל (ר' קידושין עב): עד שלא שקעה שמשו של צדיק זה כבר זרחה שמשו של צדיק אחר, נמצא כי לידת הצדיק תלויה במימת הצדיק שלפניו, והרי בטוח הוא כי בנו הנוולד לו יהיה צדיק, וממילא אם יתפלל על זירו הלידה, יגרום לקיצור ימיו של הצדיק שיפטר לפני לידתו, ולכן כדאי הוא הדבר שתסבול הרבנית צער הלידה, ובלבד שלא לקצר אפילו שעות מימי חייו של הצדיק שלידת בנו תלויה בפטירתו.

ד) הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע החזיק ביותר מאחיינו בן אחותו הלא הוא הגה"צ רבי שמואל עהרנפעלד זצ"ל ה'חתן סופר', ופעם התבטא ואמר, כי הוא מקנא בחסידים העוזבים את כל אשר להם ונוסעים לרבותיהם על ראש השנה, כי אם היה הדבר ביכלתו, הרי שאף הוא היה נוסע לאחינו הגה"צ רבי שמואל עהרנפעלד זצ"ל למאטערסדארף לראש השנה, והיה לו מזה תועלת גדולה, אלא שמפני חובתו לבני הקהילה, אינו יכול לעזוב אותם, ומוכרח להישאר על ראש השנה בעירו.

ה) כל צדיקי דורו הפליגו ביותר בשבחו של הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע, והרבה כינוהו 'רבי שמעון הצדיק'.

הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע היה מספר עליו גדולות ונצורות, כאשר בין הדברים אף התבטא ואמר, כי מעודו לא ראה חתן צדיק וירא שמים כמו שראה את הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע ביום חופתו, והוא כי בעת שערכו את חופתו של הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע, אחר שגמרו באמירת הברכות והגישו לפני הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע את הכוס לשתות הנהוג, לא אבה החתן לשתות בעמידה, ועל אף היותו חתן תחת חופתו, ביקש שיביאו לפניו כסא לשבת עליו, אז שתה רוב הכוס וברוך לאחר מכן ברכה אחת מעין שלוש בכוונה ובמתינות, ועל כן הפליא הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע את הדבר.

אף פעם אחת ביקש הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע מהרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע שיבוא אליו לשבת קודש לשבות בצל קורתו, אך מטעמים שונים, לא רצה הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע להגיע אליו.

זי"ע ועכ"א

זכר צדיק לברכה

דא"ח ועובדין טבין מאת האי עיר וקדיש
גה"ק רבי יהודה הורוויץ מדז'קוב ז"ע ועכ"א

גליוני מהר"י

עובדות קודש

המשך עובדות עם דודו הקדוש מושווא זי"ע רבי יודאלע בשעת ההסתלקות

בשבת קודש האחרונה לפני ההסתלקות, עת שהה שם רבי יודאלע כמו בכל יום שהגיע לבקר את רבנו בבית החולים, שאל ד"ר מאטיאש את רבנו מושווא: "איך הרבי מרגיש?" ורבנו ענה לו: "טוב מאד! אינני מרגיש עוד ייסורים". לשמע דבריו, החוירו פני ד"ר מאטיאש, כי נבהל. הוא יצא החוצה והסביר בפנים קודרות לאנשי שלומם של רבנו, כי זה סימן שהמצב גרוע מאד, בהסבירו: "אין לו הרגשה; כל עוד שהיו לו ייסורים, אות הוא שהגוף נלחם ומנסה להתגבר וזה סימן מובהק לחיות הגוף. אך אם אינו חש עוד בכאבים, משמע שהגוף נחלש וחדל ממלחמתו ואם כן שעותיו ספורות..."

רבי יודאלע אשר נכח שם, נאנח בשעה שסיפר זאת ואמר: "מדברי הרופא למדתי יסוד גדול ברוחניות, לעניין חולי הנפש - כי מי שאינו נלחם ביצרו, סופו מי ישרונו! בר ישראל, כל עוד אינו משלים עם מצבו הרוחני הלקוי ואינו שבע רצון מעצמו - אות הוא כי הוא נלחם ביצרו, יש לו תקוה ויש לצפות שיהיה טוב... אך כאשר אינו חש כאב ממצבו, הוא מרים ידיו ומסתלק ממלחמתו, סימן הוא כי מתקרב קצו..."

***

לאחר התפילה, נטלו ידים לסעודת "עתיקא קדישא". בעת הסעודה פנה רבנו לרבי יודאלע וביקשו לומר דברי תורה ולשיר זמירות. מיד בצאת השבת חלה החמרה ממשית במצבו של רבנו, נראה היה כי מתחילים סימנים של יציאת נשמה. תיכף הניחו למניין אנשים להיכנס לחדר, אולם לאחר שעה קצרה הוטב המצב. מאלף לציין, כי רבי יודאלע לא רצה לצאת ידי חובת הבדלה מפני אחרים (תמיד הקפיד לא לצאת ידי חובה מפני אחרים), ואמר, כי הוא ממתין שדודו (רבנו) יבדיל. ואכן מצבו של רבנו הוטב מעט ושאל את רבי יודאלע האם רצונו לעשות הבדלה, ורבי יודאלע ענהו: "רצוני לצאת ידי חובה מן הדוד". התאמץ רבנו ואמנם הבדיל על הכוס

חובת הלבבות רק שאנו נתבעים מאת ה' כפי יכלתינו לעבדו ולתת כל איש את נפשו לה' אלהינו וע"כ אין חילוק בין עשיר לעני כי אם ימעט העשיר מהיות משה כר נרחב כבר חטא וקצר בעבודתו שהרי לא עשה כפי יכולתו לעשות והעני במנחתו טוב ממנו ואם הקריב חלב מריאים דיו להיותו כמו העני ולא יותר ששניהם עשו כפי יכלתם.

הפלאה נראה דס"ל כצאן קדשים מובא שם (מנחות ק"י) עה"ג ודו"ק וז"ל א"ר זירא מאי קרא מתוקה שנת וגו' וצריך ליישב מאי פריך מאי קרא הא במתני' מיייתי קרא מדכתי' במנחה ריח ניחוח ואפשר ליישב דמקרא דמתני' לא אשמעינן אלא עני שאין לו להקריב קרבן גדול והביא מנחה הוי ריח ניחוח לד' ור"ז קאמר מאי קרא אפילו עשיר שיש לו להביא קרבן גדול והביא קרבן עני ומכוון לבו לשמים דהוי ריח ניחוח ויליף מדכתיב אם מעט אם הרבה משמע אע"פ שיש בידו להביא הן מעט הן רב והביא מעט אפ"ה מתוקה שנת העובד ודו"ק ור' אדא מביא מדכתיב ברבות הטובה דהיינו שמביא קרבן גדול אין יתרון אלא לכהנים שרבו אוכליה אבל ומה כשרון לבעליו להקב"ה בקרבן גדול שלו דבקרבן קטן נמי מרוצה להקב"ה אפי' ביכול להביא קרבן גדול דאין רצונו של הקב"ה אלא אם מכוון לבו לשמים

ה' טור ב' ר"ה סוף מנחות וכו' ומורי בהפלאה הקשה הא עולת עוף פרידה א' קודם תחלת הציהוב הוא פחות הרבה מעשרון סלת לבול בשמן ולבונה ולא דמי לקרבן עולה ויורד התם מקריב ב' פרידות א' לחטאת וא' לעולה הוא ביוקר ממנחה בלי שמן ולבונה משו"ה הוה התם דלי דלות אבל בנדבה נהפוך הוא ות"י אה"ג שיווי המנחה הוא יותר מעוף מ"מ המקריב מתכוון להתברך ובזכות הקרבת בשר מתברך הבשר והעופות והוא מאכליו של עשיר ע"כ המה מקריבים עופות ומי מקריב מנחה עני שיתברך פת לחם בגללו אלו דבריו ז"ל.

ובמחילת כבודו מ"ו ז"ל חלילה לומר שיהי' כוונת המקריבים לאכול מפרים ולשבוע מטובה כ"א לעשות נחת רוח ליוצר בראשית ית"ש והקו' י"ל דעיקר קרבנות העלאת הנפש ודם הוא בנפש יכפר ע"כ עדיף עולת עוף נהי דהוא קרבן עני ושאין ידו משגת לנפש בהמה מ"מ מקריב נפש עוף משא"כ מנחה שהוא רק נפש צומחות ולא חיונית ע"כ הקדים קרא עוף למנחה.

גליוני מהר"י

אזיל לשי' בחי' שבועות ט"ו ד"ה גמ' אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לאביו שבשמים וז"ל פי אף ע"פ שגם המרבה מכוין לבו כמו הממעיט מ"מ דרך אחד לשניהם כי א"א לנו לעבוד ה' אלהינו לפי רוב טובותיו עמנו ולא יספיק לתשלום טובה קטנה שבקטנות אף אם יתקבצו מעשי כל בני אדם לאחד מהם וכמ"ש החסיד בעל

הוציא ידי חובה את כל הנוכחים.

***

נוהג היה רבנו מוישווא במוצאי שבת לכבד למי מהקהל לשיר את זמירות למוצאי שבת, כאשר נוסח הפניה הקבוע היה: "זינג (תשיר) אדיר איום ונורא". במוצאי שבת זו פנה רבנו אל רבי יודאלע ואמר: "זינג אדיר איום ונורא, בצד לי לך אקרא", כשהוא מדגיש את ארבע התיבות האחרונות.

פתח רבי יודאלע בשירת הפיוט ובכה מאד בשירתו. רבנו, כאילו לא בו אמורים הדברים, פנה אל רבי יודאלע ושאלו מדוע הוא בוכה... כאשר הגיעו אל התיבות "עזור נ"א את הנשארים", פרצו כל הנוכחים בבכי. לא עברה אלא שעה קצרה, ושוב הורע מצבו של רבנו.

***

אדהכי והכי, הגיע הרב עקיבא גלאזנער ז"ל רב העיר קלויזנבורג, לבקר את רבנו. בן רבנו, הרה"ק רבי חיים יהודה מאיר זי"ע אמר לרבנו: "אבא, הרב גלאזנער הגיע, אך רבנו לא ענה מאומה. חשב אדמו"ר רח"מ כי רבנו לא שמע את דבריו, וחזר עליהם בשנית. רבנו אמר חלושות: "תן לו כסא", ומיד הוסיף: "תן כסא גם לרבי יודאלע".

גם בשעה קשה כזו נזהר רבנו בכבודם של הבריות ודאג לכבד את שני הרבנים במידה שווה. **רבי יודאלע הביע אחר-כך התפעלות מן הדבר וסיפר, כי בתקופת אשפוזו של רבנו בבית החולים, ביקר אצלו פעמים רבות ואף פעם לא הורה רבנו להגיש לו כסא. רק בפעם זאת, לאחר שהורה להציב כסא להרב גלאזנער, הורה להגיש גם למענו.**

***

החלוויה בחצר בית רבי יודאלע

בס' 'לקט שושנה' (סימן כ"ו) מביא הגה"צ רבי מנחם ישעי' הכהן שווארץ זצ"ל מרבני העיר קלויזנבורג, בהרחבה תיאור נפלא מהסתלקותו הכואבת של רבנו הק' מוישווא זי"ע ומזכיר בתוך הדברים כי החלוויה יצאה מבית הרה"ק רבי יודאלע מדזיקוב זי"ע שהייתה בחצר בית הכנסת שם בקלויזנבורג: "אנשים לאלפים נהרו אל מיטתו פה קלויזנבורג לגמול חסד עם הצדיק הנפטר, לחצר בית הכנסת הגדולה שם

דירת בן אחותו הרה"ג החסיד מו"ה יהודא האגער שליט"א מו"צ דפה, גם איזה בעלי בתים מחשובי קהל וישווא באו עם אויטבוס להוליך את מורם ורבם לעירם להטמין את גופו הטהור במקום משכן כבודו, ויהי בנסוע הארון נשמע למרום קול יללת הנאספים, והגם שנסכם פה שלא להספידו כלל מטעם כמוס, אבל בוישווא טרם חלקת מחוקק ספון, נשא עליו קינה הרב הגאון הצדיק אבד"ק סיגעט שליט"א".

**

ההילולא בקלויז 'ישועות ישראל'

מספר הרה"ח מוה"ר מנחם אליעזר מאזעס שליט"א מעי"ק ירושלים: שני ימי הילולא היו נשמרים בדחילו ורחימו בין כותלי קלויז 'ישועות ישראל' בבתי מילנר: י"ג טבת - יומא דהילולא של מרן ה'שארית מנחם' זי"ע, ב' אלול - יומא דהילולא של מרן ה'דמשק אליעזר' זי"ע, זכרני את סעודות ההילולא שהיה הרה"ק רבי יודאלע מדזיקוב זי"ע עורך מדי שנה בליל י"ג טבת לכבוד הילולת דודו הק' ה'שארית מנחם'.

ישבו שם זקני תלמידי ווישווא: אבי מורי ר' שלמה זלמן ז"ל - שגדל והתחנך בבית הגה"ק מוישווא, הגה"ח רבי מרדכי אפל זצ"ל, הרה"ח ר' חיים מאיר שטיין ז"ל, הרה"ח ר' מאיר אל' דייטש ז"ל, הרה"ח ר' הערשל פריד ז"ל (היה נקרא 'הערשל בעל-קורא'), הרה"ח ר' מאיר קאפיל פרומוביץ ז"ל, הרה"ח ר' ישראל שטיין ז"ל, הרה"ח ר' יאשע ברטר ז"ל, הגה"ח ר' נפתלי הערץ פוגל ז"ל, הרה"ח ר' הערשל מגיד ז"ל, הרה"ח ר' מנשה שטיין ז"ל, הרה"ח ר' אהרן מגיד ז"ל, ועוד רבים.

רבי יודאלע היה מתאר בכל פעם את ההסתלקות המופלאה של הגה"ק מוישווא בעיר קלויזנבורג, וחזר ואמר שהיתה הסתלקותו כחד מקמאי, וכל הציבור בכה והתייפח. כנער צעיר זכרני איך רבי יודאלע סיפר, שבאחד מלילות חנוכה תש"א, שמע דפיקות על דלת ביתו. היה אז ליל חורף גשום והשליח הודיע לו שדודו הגה"ק מוישווא הגיע לקלויזנבורג להתרפא בבית החולים בעיר. [כ"ק מרן אדמו"ר ה'תורת מרדכי' זי"ע שהה אז בקלויזנבורג אצל רבי

יודאלע, מרן ה'תורת מרדכי' עוד הספיק להיפרד מהגה"ק מוישווא אחרי הניתוח ושב לאחר מכן לגרוסוורדיין לשהות בצל אביו הק' לשבת חנוכה].

"סגרתי את הגמרא - שח רבי יודאלע - ויצאתי לעמוד לימינו. בימים אלו השתדלתי בעדו ככל יכולתי, גם הרבנית מאניע ע"ה עמדה במסירות ועזרו בכל המצטרך. **ביום הפטירה שבת קודש פר' ויחי תש"א, לקח הגה"ק מוישווא את החומש והראה לי בהפטרה מה שכתוב 'הנני הלך למות' וכתוב 'הלך' חסר ואו, גימטריא מנין שנותיי - שנת החמישים וחמש. זקני הק' ה'צמח צדיק' זי"ע שאני קרוי על שמו, רמז לפני ההסתלקות את פטירתו הקרובה בפר' וזאת הברכה, כשהראה בחומש על הפסוק 'הן קרבו ימיך', ונסתלק בשנת החמישים וחמש כמנין ה'ן', ואני מרמז את הדבר בפסוק זה מההפטרה..."**

המשיך רבי יודאלע ואמר: "היה לנו חשש מפטירתו אך לא שיערנו שזה יקרה באותו לילה. הגה"ק מוישווא נטל ידיו לסעודת מלוה מלכה, שר את הזמירות ובכה באומרו: 'סעוד וסמוך לנמהרים, עזור נא את הנשארים'. אחר-כך הסב פניו אל הקיר ועלתה נשמתו לגנזי מרומים". והיה רבי יודאלע מתלהט ומתלהב: **'ממש כחד מן קמאי' - - -**

כוונות השמות בנוסח התפילה

חוזר ואומר היה רבי יודאלע משמו של רבנו, שהתבטא פעם שבקטעי התפילה ישנן כוונות עליונות וכן ב"שמות" ששזורות בתפילות, חוברו לחנים ומנגינות שהותאמו במיוחד, כדי שהש"ץ יוכל לכוון את ה'כוונות' בזמן שהקהל ישורר. והנה בשמונה עשרה יש לכוון לצירופי שם הוי"ה, על כן מתחילים במנגינה אוי-וייא אוי-וייא, רמז לשם הוי"ה ב"ה, ואילו בקדיש שלפני מוסף בו יש לכוון בשם מ"ב, מתחיל בפזמון 'ב"ם-ב"ב-ב"ם'. וכידוע, ניגונים אלו חוברו על ידי רבנו הק' ה'צמח צדיק' זי"ע.

*

קדושת שבת נמשכת למוצאי שבת

כשקיבל רבי יודאלע את הספר הק' 'שארית מנחם' מהרה"ח ר' דוד אפעל ז"ל ועיין בו, שמח שמחה גדולה שראה שם שכתב שמוצאי שבת קודש הוא עוד בחינת שבת, והנה רבותינו הק' לבית ויז'ניץ נפטרו בערב שבת או שבת קודש, ועכשיו שמח מאוד שגם הגה"ק מוישווא שנפטר במוצאי שבת קודש הוא בבחינה זו. (מפי הרה"ח ר' יעקב אפעל בשם אביו הגה"ח רבי מרדכי אפעל זצ"ל מחשובי תלמידי רבנו). (ספר גאון ישראל וקדושו)

מפתורא דאבא

ניצני אור מאצרי תורת של
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי אברהם אבא ז"ע
בעל האמונת אברהם מפיטסבורג

עניני הפרשה

הקרבת מתקן את נטייתו לצד האדמה

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וגו' (א ב). כבר דייקו המפרשים למה כתיב כאן אדם.

ובדרך פשוט נראה לומר על פי מה שכתב **רבינו בחיי** (ירש פ' בדריס) על הפסוק (משלי כח כג) מוכיח אדם אחרי חן ימצא ממחליק לשון, הדטעם שאמר אדם ולא איש, כי זה שצריך תוכחה על מנת להטותו לדרך הישרה, הריהו נקרא בשם אדם מלשון אדמה, כי נטה לצד יסוד עפר וחומר האדמה, ע"ש. **וכמו כן** **הכא בפרשת קרבנות פתח בלשון 'אדם' כי יקריב מכם קרבן, לפי שרק מפני שנטה לצד האדמה ונקרא אדם, נכשל בחטא ותרחק ועליו להביא קרבן על מנת שיחזור להיות קרוב.**

עיקר ההתקרבות להשי"ת ע"י הכנעה וענוה

וכל קרבן מנחתך במלח תמלח וגו' (ב י). נראה לפרש דברי הכתוב, הדנה יש לומר הטעם שצריך הכתוב להקריב מלח בכל קרבן, על פי מה שכתב בספר **חסידיים** (ס' טו) כל זכויות שאדם עושה

ואין בו ענוה, כמו תבשיל בלא מלח, ע"ש. על כן כאשר מביא אדם קרבן לפני ה', הלא צריך לזהר מאוד שיעמוד בהכנעה יתירה ולא ירום לבבו ח"ו, לפיכך יש לו להקריב מלח הרומז לענוה.

והנה כבר ציינ **הרח"א** שם בפירושו **ברית עולם**, לדברי המדרש תנחומא (עקב ג) על הפסוק (דברים ז יב) והיה עקב תשמעו וגו' ושמר ה' אלקיך לך את הברית וגו', מה כתיב למעלה מן הענין, לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכס וגו' כי אתם המעט, בזכות שאתם ממעטין את עצמכם לפני, לפיכך אני אוהב אתכם, ע"ש, כי הברית בין הקב"ה וישראל הוא רק בזכות הענוה וההכנעה שהם ממעטים את עצמם.

וזהו שאמר הכתוב **'כל קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשביט מלח ברית אלקיך מעל מנחתך'**, כלומר, שבכל קרבן שאתה מקריב מנחה לפני ה', לא תשביט מלח זו מדת הענוה וההכנעה, אשר עליה ובעבורה כרת ה' אלקיך עמך את בריתך, **ולכן 'על כל קרבנך תקריב מלח, עליו להקריב מלח בכל קרבן כדי שתזכור להיות בהכנעה וענוה שזאת היא עיקר הקרבן וההתקרבות אל הקב"ה'** **אמונת אברהם**

מ"י דגליון

מכת"ק רבינו ז"ע על גליונות הספרים
במס' מגילה (יב ע"ב):

והמאן המלכה ושתי זכר, כמתניא תנא, כא גבריאל ועשה לה זנב.

וכתב רבינו על הגליון:

אפשר לומר כי היא ברשעתה היתה כמו זקינה נבוכדנצר, וזנבה אחר היהודים (עי' ויק"ר זא, ז) כל הנחשלים, ולכן **מדה כנגד מדה נזנב לה זנב.**

עניני דיומא

"לו היינו מבינים בגודל העת רצון של יום הפורים..."

ביום אחד כדי שהיום טוב יהיה קטן. אמנם והשבות לו גמולו 'בראשו', שבים שקבע להשמיד יצא מזה 'ראש השנה' חדש. וזהו הרמז באמרום "היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה", שמה שאפשר לפעול בתקיעות דר"ה אפשר לפעול בפורים בקריאת המגילה, וכן בכל הפורים, בכל היום, שמכל היום נעשה כח של שופר.

וממילא פשוט שאם נהיה יום של שופר אפשר אם כן לפעול גם על 'תקע בשופר גדול לחירותינו', לא רק על השופר המוציא את היהודי מהבעיות הפרטיות שלו, אלא גם על השופר הגדול שמוציא את כל כלל ישראל מכל המעצקים ברוחניות ובגשמיות בגאולה השלימה במהרה. השונאים רוצים לבלענו חנם, אבל היום טוב של פורים, הקדים השי"ת רפואה למכה, שהשי"ת בוודאי יעזור וירחם עלינו, וכמו שבראש השנה יכתובו ביום צום כפור יחתמו, כמו בר"ה נכתב מי יחיה ומי יחיה, **כך גם בפורים כעת, עת רצון גדול אצל הבורא כל עולמים, יהי רצון מיד זאלן אלע בלאבן לעבן, און יעדער זאל האבן וואס מ'דארף צום לעבען, און מיד אלעז אלן האבן 'חיות' ונחת ויקוים בנו מענתה,**

[והורה רבינו לשיר "היום חתמונו..."]

"עתה בפורים בלילה פתוחים שערי רחמים וחסד, איננו יכולים לומר כמה גבוה וגדול העת רחמים ורצון, הלוואי שיעזור השי"ת שיהיה לנו מעט השגה וממילא יהיה לנו בינה לצלל את שעת הכושר של כל מיני ברכות. לו היינו מבינים את ערכו הרם של הזמן הזה, היינו יושבים יחד עד אור הבוקר ממש, אפילו עד שיגיעו תלמידיהם ויאמרו לנו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית. שכן הוא ממש גם בפורים [כמו בפסח] ועוד יותר גבוה.

ואמרו דז"ל "היינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה", בזה מרומז שפורים בעת שקורים את המגילה אפשר לפעול כמו בראש השנה בעת תקיעת שופר וכן בעת ענועי הלולב, "היינו טעמא דלולב..."

וזהו הרמז בלשון שתיקנו לומר בנוסח 'על הניסים' **'הושבות לו גמולו בראשו'**, כי 'גמול' בגימ' ע"ט, ו'ראש' גימ' תק"א, וביחד הם גימ' 'תק"פ, עולה הם 'שפר', [כמש"כ בפרשת יתרו שופר חסר שפר], והשבות לו גמולו בראשו, כי הוא רצה להזיק לכלל ישראל.

וידוע מאמר העולם מדוע קבע להשמיד ולהרג ולאבד ביום אחד דווקא, כיון שהיה רשע מופלג וידע שסוף כל סוף היהודים ניצחו, ולכן גם על זה חשב שאם יקבע כמה ימים יהיה להם יום טוב גדול כשיתהפך הכל מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב, לכן קבע כך הכל

מ"י יקרא

ע"י הנהגת בני" למעלה מן הטבע ניצחו את עמלק

"זכור את אשר עשה לך עמלק אשר קרך בדרך, ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים". לכאורה קשה להבין הלשון "ואתה עיף ויגע", הלא קודם בא היגיעה ואח"כ נהיה 'עיף'. אלא הכוונה בזה הוא, שיהודי המתנהג עם השי"ת רק על פי דרך הטבע, כמו שהכוחות נותנים לו, מתנהגים עמו מהשמים גם רק על פי דרך הטבע, לפי כמה שהמזל עוזר לו, אבל אם יהודי מתנהג למעלה מהטבע, עוזרים לו מן השמים למעלה מהטבע בכל העניינים, בבני חיי ומזוני רווחי, בהכל זוכה למעלה מהטבע, כי "במדה שאדם מודד בה מודדין לו" (סוטה ח ע"ב). **על כן התורה הק' מעידה על כלל ישראל "אתה עיף ויגע" שאף שהיה 'עיף' אף על פי כן המשך והתייגע בתוה"ק.** וממילא היה על השונא ישראל להבין שאם היהודים מתנהגים למעלה מהטבע יעזרו להם מהשמים למעלה מהטבע ולא היה לו ללחום עמהם, אבל "ולא ירא אלקים" שלא מרד המכח האלקי שיש לבני ישראל למעלה מהטבע, ויבוא עמלק להלחם עם ישראל, אמנם בני ישראל זכו לישועה למעלה מן הטבע. שמחייט עמלק היתה למעלה מהטבע.

שיחוק' בשולח"ט פורים תשד"ם

מדברי קדשו וכת"ק של רבינו ז"ע אודות אביו הק' כ"ק מן הצדקת יוסף ז"ע - לרגל יומא דהילולא קדישא, ט"ז אדר 'שושן פורים'

פקחות ובהירות במדת החסד

"...לעסוק במדת החסד מדתו של אאע"ה... ולדבר זה צריכין ישוב הדעת הרבה איך לקיים נפשות בישראל בחומר וברוח, כי אצל כ"ק אאמר"ר הגה"ק ז"ע ראינו גאונות וגם פקחות ובהירות גדול במקצוע זו..."

מתוך מכתב קדשו לחברי כולל צדקת יוסף בירושתי' - יום ה' פ' עקב תשכ"ז

לא ינום שומר ישראל

"הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל, הרמז על הצדיק שהוא 'שומר ישראל אינו נם' (והוא לטובת בני ישראל), וכן היה אאמר"ר זצוק"ל שהיום היארציט שלו. כידוע היה ביתו של אאמר"ר פתוח לרווחה לאורחים רבים בהרחבה גדולה. פעם אחת בא אליו משלה מארץ ישראל והתאכסן בביתו, ואבי נתן לו כמה 'ארעסן' שיאסוף כספים, וקבע עימו שיחזור לעת ארוחת הערב בערך בשעה 8:00, ויהיה כי התאחר הזמן ולא שב החל לדאוג לשלומו, וכאשר התאחר יותר החלו לפנות למשרה שיחפשו אותו כי לא ידעו מה קרה לו שהתאחר מאד, ואאמר"ר לא ישן כל אותה העת כי הרגיש את הכתובות, הגם שזה היה לטובתו, וכל כמה זמן התקשר למשרה לדעת אם יש איה זייעה, עד שבשעה 4:00 לפנות בוקר שב האורח לבית, וספר שא' הדבנים הוסיף לו עוד כתובות וגם הזמינו לארוחת ערב וכן התעכב עד שגמר את כל הדבנים ובהדמנות הראשונה שהיה לו אוטובוס לפיטסבורג חזר. והיה שם אורה אחר שהיה עד לכל המעשה וממש כעס על ההוא, כי ידע שבגללו לא ישן אאמר"ר כל הלילה, אבל אאמר"ר זצוק"ל קיבלו בסבר פנים יפות וכאלו שלא היה דאגה כלל ולהיפך עוד היה בשמחה לשמוע מה קרה עמו..."

שיח"ק ליש"ק פר' כי תשא תד"ם

כבוד אביו קודם

בשולחן הטהור של יום הפורים היה רבינו ז"ע מאריך מאד בניגוני קודש ושיחות קודש, ונמשך הרבה לתוך ליל שושן פורים. פעם אחת שלחה לו אמו של רבינו, הרבנית הצדקנית ע"ה (נלב"ע ב' סיון תשמ"ו) לבקשו שיבקרו ויסיים את ערכת השולחן כי חששה לבריאותו, אמנם רבינו שלח לה להרגיעה כי אין הדבר מזיק לבריאותו.

אח"כ אמר רבינו לסובביו בצחות, כי הרי עתה [בליל שושן פורים] הוא גם יאמר 'שערות הילולא של אביו הק' ז"ע, ואם כן יש כאן 'כיבוד אב' שזה קודם לכיבוד אם'..."

[מרשמות הרה"ח אברהם כהן הי"ו]

"ליישב קושיית אאמר"ר שליט"א"

בעה"י עש"ק לסדר איש צדיק תמים' שנת 'חיים עושר וכבוד יבא' [-תרצ"ה] לפ"ק פה דאחוב יצ"ו שלום וישע רב, יבא ויקרב, לכבוד אהובי אאמר"ר היקר... הגה"צ המפורסם ב"ק ח"פ כ' כקש"ת מהר"י שליט"א

...שוב אודיעכם דאס מיד לערנען ב"ה פלייסיג [תרגום: שאנו - רבינו ז"ע ואחיו זצ"ל] ב"ה לומדים בהתמדה הש"ת זאלל טאקע העלפין מיד זאלצן מצליח זיין בלימודים איהר זאלט האבען פין אונז אמת'דיג נחת ביז הונדערט און זעכציג יאהר אמן כ"י. [תרגום: יעזור הש"ת שאכן נצליח בלימודים ושיהיה לכם מאונת נחת אמיתית עד מלאה ושישיים שנה].

לא יאומן כי יוספר המדינה הק'

...אלא אפשר לעוד עובד באופן אחר שהוא אפשר מדינה יותר גבוה, דהנה שאלתי את כ"ק אאמר"ר עט"ד הגה"ק שליט"א אחר בואו ב"ה ברפואה שלימה מהרופא מסט לואיס, איך לא ראיתי בן שום עצבת וראגות בעודך חולה ל"ע, והשיב לי אשר יש פירוש על הפסוק (תהלים סח, ד) 'וצדיקים יעלו לפני אלוקים וישישו בשמחה', והפירוש אשר הצדיקים הם עלזים ושמחים גם במדת הדין, ועל כן השי"ת עוזרם אשר יבואו לידן כן שישישו בשמחה ובישועות עולם, ואמר לי כ"ק אאמר"ר שליט"א שהוא קיבל זאת מעיקרא בשמחה, ואחר כך כאשר עלה במחשבתו שמקבל הדבר בשמחה מזה בעצמו הבין אשר יקים אצלו וישישו בשמחה, ובאמת לא יאומן כי יוספר המדינה הקדושה שראיתי אז אצלו.

ועל כן אפשר לומר אשר זהו שאמר דוד (תהלים סט, לא) 'אהלה שם אלוקים בשיר', גם אז בעת צרה, שה' יומיאל 'ואגדלנה בתוה"ה בעת הישועה... כן יעזור הש"ת על נדב כבוד שמו ויה"ו שנוהב לעבוד הש"ת בשמחה שלימה ובטוב לבב מרוב כל לאושי"ט.

מכת"ק

עובדות מהיראותיו בקודש של רבינו ז"ע

שמחה ומשתה

במסך כל יום הפורים ז"ע שרוי בהרמומות הרוח מאד וביחא דעתיה טובא, ובפרט בעת 'משתה היין' ושולחן שהיה מוקיא את מצוות היום של 'משתה ושמחה' וכיון שנסגס יין אחד סוד, והיו שפתותיו נטופות דברי תורה בגללה ובנסתו, מאמרי חיזוק והתעוררות משולבות בשיח ותחנונים לפני ה' לברך את עמו ישראל בשלום ולהחיש גאולת עולם, ומכין הדברים בתגלה מעט מעוצם מדרגותיו ודביקותו בהש"ת. בעת ההוא אף באו וצבאו על שלחנו המוני בית ישראל מחסידיו ומעריציו הרבים ורובו העיר ומוחזה לה, שבא להפקד בדבר ישועה ורחמים, וראו את ישועת ה'.

כ"ק מרן אדמו"ר התפארת מרדכי ז"ע היה רגיל לספר, כי פעם בתחילת השולחן הטהור, מזג כוס יין לרבינו, וביקש ממנו שישתה כמצוות היום, ואמר לו רבינו: 'בתחילה רוצה אני לשמוע אם יעצמום עם הפורים, ואח"כ עם 'משתה' של פורים... והיה מרן התפאר"מ מפליא הדברים, באמרו כי זה היה מהותו של אביו הק', שהיה מתעצם בפנימיות כל ענין בעבודת ה'. [ובזה פירש התפאר"מ ז"ע את שינוי הלשון במגילה, שתחילה נכתב 'שמחה ומשתה' ואח"כ 'משתה ושמחה', כי תחילה צריכים לשמוע מתוך התבוננות בקדושת היום וקרבת אלוקים, ואח"כ להרבות השמחה ע"י 'משתה'].

קדושת האכילה

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, כי פעם אחת בשולחן הטהור כשהיה כ"ק מרן אדמו"ר התפארת מרדכי ז"ע מבוסס מאד ממשלה היין, צעק בבכיה לאביו הק' רבינו ז"ע: 'עלמדת איך צוים להתקשר בעבודת האכילה'... ורבינו ז"ע שהיה ג"כ מבוסס השיבו בשלוות הנפש: 'קום ארויך צוא פרישיטיגו'... [עלה אלי לארוחת בוקר... כלומר: תוכלו אז ללמוד איך אוכלים לשם שמים...]

כנסת יין יצא סוד

רבינו ז"ע היה נוהג מנהג טמיר ונעלם בשולח"ט של פורים כשהיה לוקח בין עשר אצבעותיו, עשרה סגיירות, והיה מעלם באש ועשן, ובעשה שהעלה בהם אש היה המשב"ק מקרא לפי סדר עשרת בני המן, ולפני עבודתו זו היה אומר רבינו ז"ע מתוך המחזור את תפילת ראש השנה ויה"כ. החל מתפילת 'ובכן יתקדש שמך' עד 'וכל הרשעה כולה כעשן תכלה כי תעביד ממשלת דון מן הארץ', ואז היה מדליק האש להכזית הסגיירות.

בשולח"ט פורים תשמ"ה דיבר רבינו ז"ע לפני הדלקת הסגיירות כשהוא מבוסס ממשלה היין וול"ק: 'מובא בספר הקדוש מגיד מישרים מהב"ה הקדוש שהיה לו מנהג בכל ערב שבת כשבו הממרחין והיה לו מקוה חם, והיה גופו לוהט היה נוהג לשנות בביתו מים קרים, והתכוון שכמו שמכבה הצמיאון והאש שיש לו בגוף כן יהי רצון שיתכבד בעת החום שיש בשמים על כלל ישראל, ובא המגיד ואמר לו תדע שהכוונה שאתה מכוון בעת שתיית המים הקרים זה עושה רושם גדול בשמים, ונראה שזה דבר קטן שבסך הכל שנה מים קרים אבל היותו היה לו כזה כוונה גדולה זה עושה רושם, ומזה אפשר ללמוד הרבה איך יהידי צריך בכל דבר לחשוב איה רשע על עשה רושם, ומזה אפשר ללמוד הרבה על דברים בלא כוונה, בהנאת הגוף בעלמא, רק שיתבונן למעלה.

וכן יש לי לומר לכם, ולא הייתי אומר לכם רק הינות ופורים היום ו'כנסת יין יצא סוד' (רבינו נשתה מעט ואמר: 'ואף אחרי כל זאת אינני יודע אם אומר...') לשבת על דרך זה גם אני נוהג רשע ככאשר כבר נראה מהמנהג של רבינו ז"ע מספר מסויים של לגימות של מים קרים, ומכוון ומבקש שכמו שנמתק החום בגוף כן ימתקו הדינים בשמים, ועוד דבר אני נוהג שבכל בוקר כשאני קם, וב"ב עדיין ישנים ואני צריך לשנות משהו עם ואין מי שיכין לי ואני מכין לעצמי לבד, וקודם שאני מצית את המזלג הנינו מתפלל תפילה בה"ל, 'יהי רצון מלפניך ה"א ואלוקי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקינו בתורתך ושם נעבודך בידיה כימי עולם וכשנים קדמוניות ואש תמיד תוקד על המזבח לא תנכה', ואח"כ אני מדליק את האש, ומבקש כמו שאני מדליק האש כך יודלק במהרה האש על המזבח במהרה ויבשרו, וזה לא ידע שום נפש עד חלק שלייתי לכם, רק היה נסתר ביני ובין קונו'. וכמו שההגיד אור להבית יוסף שהכוונות שיש לו בכאלה ענינים עושים רושם בשמים כך גם מסתם מנהג זה עושה רושם בשמים ואני שמרתי זאת ביני ובין קוני, ואם כן למה ספרתי לכם, ראיתי, שבפורים אין מקיימים קושיות... ועוד שממני יראו וכן יעשו אחרים וג"כ יתעוררו בזה או בדברים אחרים דומים לכוון כוונה לשם שמירת לעם תלתי. ומדוע אני אומר זאת כעת, כי כמו כן אחד הכוונות שיהידי יכול לכוון בפורים בעת השתיה הוא, שכששונתה מתמחם הגוף מהשתיה וע"ז אפשר לתקן את 'אשר בדרך', וכמ"כ בספרים הקדושים שקירר אותך מעבודת ה', וכששונתים מהמחמים חזרה, וצריך לבקש מהש"ת [בשבת השתיה בפורים]: 'כמו שאני מחמם גופי בני של פורים כך יתחמם גם הנשמה', וזה כוונה של 'עשה טוב', ויש גם כוונה של 'סוד מרע', שכמו שבעת מוסיפים אש דקדושה כך יתווסף אש שישדוף את עמלק, והם המן ובניו. ועל יסוד זה אני נוהג בפורים להדליק סגיירות ולבקש מהש"ת, 'כמו שאנו עושים פעולה מצד שמחת החג כן גם אתה תבער את השושר של הסט"א המן ובניו'.

מאורי הנגלה

מדרשו ביתם של צדיקי הדור האחרון ז"ע ועבדו"א שאיתו מוטבם היה
בגלות ארה"ב והאירו פני רבם באור הדרתם קדושתם ועבודתם

ב"ק ארמו"ר בעל תורת מרדכי מוויזניץ ז"ע

שיחת קודש

השמחה וההתחדשות בימי הפורים (ב)

בראשית, כמו שאמרו חז"ל (הובא ברש"י, ריש פרשת בראשית) בשביל התורה שנקראת ראשית, והזמן מסוגל והוא עת רצון לקבל על עצמו מחדש עול התורה מתוך התחדשות.

ע"י תשובה תפלה וצדקה משבר כח היצר הרע

כמו כן מציינו בימי מרדכי ואסתר, שעסקו אז בתשובה תפלה וצדקה, כדי להעביר מחשבת המן הרשע, הוא הסטרא אחרא. כמו שאמרו חז"ל גדולה הסרת טבעת וכו', שעני"ז חזרו ישראל בתשובה. וכן גזרו תענית, כמו שכתוב (אסתר ד, טו) וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו, והיינו תשובה (כנרשם במחזור על תיבת תשובה - צום), וכן עסקו בתפלה, כמו שמצינו בדברי חז"ל (מגילה טו) כשבא המן למרדכי מצאו כשהוא עוסק בתפלה, וכן כתיב (אסתר ד, ח) לבוא אל המלך (מלכו של עולם) להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה, דברי הצומות ועקתם (שם ט, לא), וע"י התפלה זכו לנס. וכן מציינו ענין הצדקה, כדאינא בגמרא (מגילה יג:) גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהם לשקליו. והיינו דאמרינן (שקלים פ"א מ"א) באחד באדר משמיעים על השקלים, שע"י כח הצדקה ביטלו לשקלי המן הרשע, כי ע"י תשובה תפלה וצדקה משבר כח היצר הרע, בל יהיה לו שום שליטה עליו.

הזמן גרמא להתחדש בתורה עבודה וגמילות חסדים

ועל כן הזמן גרמא להתחדש ולקבל על עצמו מחדש, תורה עבוד"ה [זו תפלה] וגמילות חסדים [שנכלל בו צדקה]. ואפילו מי שהוא עומד במדרגה נמוכה, עם כל זה היכולת בידו להתחזק ולקבל על עצמו, להזהר מכאן ולהבא להתנהג בדרך הישר. ויהיה נכון לבו בטוח בה', שסוף כל סוף יעלה בידו להתעלות.

ועכשיו אנו קורין פרשת מחיית עמלק, וקיימים בנו מאמר הכתוב (שמות יז, יא) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, אשר משה רבינו ע"ה הרים את בני ישראל להשי"ת, ועי"ז וגבר" ישראל, שנתחזקו והתגברו בני ישראל. וכשבני ישראל מתנהגים על דרך הזה לשלב עונה ושמחה, יש היכולת להגביה אותם למדרגות גבוהות, ויושפעו כל מיני השפעות טובות.

(גלוין ידרב"ה)

עובדות והנהגות

מסע לקברי צדיקים בפולין (ד)

צאנו

יום ג' בבוקר ל"ג בעומר ההילולא דרשב"י והרמ"א ז"ל, הוחמו לנו המקוה בקראקא והלכנו להתפלל בביה"כ הרמ"א ז"ל בשעה 10:00 בערך, והתפללו נוסח ספרד כנהוג, ואמרו אנעים זמירות אחרי התפלה, שאחד מן קראקא אמר לרבינו שהמנהג הרמ"א ז"ל לומר בכל יום אנעים זמירות.

בערך 12:00 יצא רבינו על הציון אשר בחצר האחורי של הביה"כ. קודם בייך הברכה והתפלה בשערי ציון ותהלים ספר רביעי בהתעוררות נורא. קדיש אמר רבינו בעצמו משום היא"צ בו ביום, ואח"כ קרא הקוויטלעך שנתנו לו וכוללות קוויטל, וצוה לומר בר יוחאי, ואמרתם, באמצע קריאת הקוויטלך.

אח"כ הלך לציון של המגלה עמוקות, ובאמצע הדרך באו ואמרו לו, שעד שעה 2:00 צריכים לעזוב את המלון. הלך במהירות רב, ואמר שם קאפיטל ק"ח ק"ט ק"י, וצוה לומר קדיש, והלך לציון של הביה"כ, ואמרו קאפיטל ק"א ק"ב ק"ג ק"ד ק"ט"ו, וצוה לומר קדיש.

משם הלך לציון של התוס' יו"ט. באמצע הדרך הראו לו ציון של הרבי ר' העשיל קראקער בעל חנוכת התורה, ולידו ציונו של המגיני שלמה, ונעמד אבל ביקש שלא יאמרו לו עוד מי שמונח שם, ואמרו קאפיטל קט"ז ק"ז ק"ח, וצוה לומר קדיש. ומשם לתוס' יו"ט, ודיגל ק"ט ותחילי השיר המעלות הראשונות, וצוה לומר קדיש. ונסעו ישר להמלון. (שאלו את רבינו (עוד לפני התפלה) אם רוצה לילך לביה"כ השנית, ולא רצה).

בשעה 2:15 עד 3:30 נהל רבינו את שלחן ל"ג בעומר באולם האוכל מהמלון. רבינו צוה ג"פ לזמר בר יוחאי לג' אנשים, ולבסוף מיהר עצמו כבר, וצוה לומר ואמרתם בהתעוררות גדולה כל הקהל ביחד. תורה לא אמר.

עלינו על הבאס'עס לנסוע ללנצוהוט מקום מנוחתו של הרה"ק מרופשיץ ז"ל בעל זרע קודש, והרבה אנשים רצו לנסוע לאושיביץ עיר הדמים, מקום שהוריהם נהרגו שם הי"ה, ע"כ באס אחד נסע לאושיביץ, והג' באס'עס נסעו עם רבינו ללנצוהוט. הדרך הי' רחוקה מאד, ע"כ עמדנו ברופשיץ בקצה העיר. רבינו אמר מקום שהתפללו אבותי, והכין להתפלל

תענית ומשתה ושמחה - הכנעה ושמחה

יש לרמז מה שתקנו תענית אסתר סמוך לפורים, כי התענית רומז להכנעה, כי מוחמת ריבוי האכילה בא האדם לידי גאווה, על דרך הכתוב (דברים ה, יב-יד) פן תאכל ושבעת וגו', ורם לבבך ושכחת וגו', ונסמך יתכף יום הפורים שהוא יום משתה ושמחה, לרמזו אשר לא נכון לאחוז בהכנעה גרידא, כי צריך לשלב גם מדת השמחה.

וזהו גם מה דאינא (זה"ק, תקון כ"א) אשר יום הכפורים הוא כמו יום פורים, יום כ-פורים, יען כי גם ביום הכפורים נמצא רמז זה, כי בערב יום כפור אוכלים ושותים, וכמו שאמרו חז"ל (בכרות ה) כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי, וביום כפור מתענים, והוא רומז על הכנעה. אכן החילוק שיש ביניהם הוא, כי בפורים התענית קודם ואח"כ יום השמחה, ויום הכיפורים הוא ההיפוך. ויש לרמז בזה, כי ההכנעה והשמחה צריך להיות בשליבת יחד, ולא שזה קודם וזה אחריו. ועל כן פעם מרומזו הצום קודם ואח"כ השמחה, ופעם השמחה קודם ואח"כ הצום.

[וענין זה אפשר לרמז גם כעת, שאנו עומדים ביום השבת בין התענית ליום משתה ושמחה (שפורים הל ביום א), יען כי השבת משלבת שניהם יחד. כי ביום שבת בעצם יש רמז זה, דשבת היא מקור הענוה דלית לה מגרמה כלום, גם כל שתא יומין מניה מתברכין, והיא מדת השמחה, א"כ השבת מסמין שתי המדות להיותם אחת.]

ובדרך זה י"ל מאמר הנ"ל, מייחייב אינש לבסומי בפריא עד דלא ידע בין ארוו המן לברוך מרדכי, ואינא במגן אברהם (סימן תיבג, ס"ק א) שלא ידע לחשוב דארוו המן גימ' ברוך מרדכי. ואפשר לומר כי מספרם שוה, לרמזו שלא ידע שיש הפרש בין לב נשבר לשמחה, רק יאחזו את שתיים יחד, יען ששתייהן שוות. ואף שקשה להגיע למדה זו, עם כל זה יתחזק להיות שמח בחלקו, ועי"ז יגיע לתכלית הנרצה ולשלימות, לעשות נחת רוח להבורא יתברך.

זמן התחדשות כבשעת כריאת העולם

היוצא לנו מכל זה, שכעת בעבור ימי הפורים הוא זמן התחדשות, כבשעת כריאת העולם בבחינת

סיפורי הסידים

באופן נעלה, וכאשר היו מדברים לפניו לשון הרע על איש אחר, תיכף ה' נופל עליו תרדמה. כ"ק אאמו"ר זצ"ל היה אומר על כך, שלא היה עושה את עצמו כאילו הוא ישן, אלא שב"ק קידש וטיהר את עצמו עד שבאמת נרדם במציאות מפאת גודל קדושת גופו. עד שלא היה מסוגל לשמוע דברים שאינם טובים, ולא נכנסו לאזניו.

ח. סיפר לי הגה"צ הרב משרטאסבורג זצ"ל, שפעם אחת הלך לטייל עם הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה, וראו אנשים מבוגרים משחקים בכדור וזורקים זה לזה. ושאל אותו ר' מרדכי חנא בתימה, "איזה תענוג יש להם מזה שזורקים דבר מאחד אל השני, ומה נפקא מינה אם הכדור הוא פה או שם. מילא לידים קטנים הרי עודנו קטנים, אבל מדוע יתקוטטו אנשים מבוגרים לזרוק הכדור אנה ואנה". שמרוב תמימותו חשב שהם מתרוצצים היכן יונח הכדור, ולא היה מסוגל בשום אופן להבין איך אפשר להתענג מדבר כזה. כי כל תענוגם והנאתם של הצדיקים ויראי ד', הוא העסק והעמל בעבודת ד' ובתורתו ומצוותיו. ולא ידע מה זה 'עולם הזה'.

ט. זכירנה כד הוינא טליא, שחקתי פעם בשב"ק אהה"צ, יחד עם נכדו של הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה. ור' מרדכי חנא ראה אותו משחק, וניגש אל נכדו ודיבר אליו בגערה, "בשבת קודש אהה"צ, אין לך יותר טוב מה לעשות, מלשחק בחוץ (במגיה). תכנס לביהמ"ד, ותאמר קצת תהלים" (כי עדיין היינו קטנים, ולא היינו בדרך שנוכל ללמוד). אח"כ פנה אלי, ואמר לי בניחוחא, "לא יאה לנכדו של הרבי, לשחק בשב"ק אהה"צ בחצר" (כי לנכדי כ"ק אאמו"ר זצ"ל התייחס בדרך ארץ ובדרך כבוד).

י. ידועה העובדה, שפעם לאחר גמר בדיקת חמץ של כ"ק אאמו"ר זצ"ל, עמד שם החסיד ר' מרדכי חנא ע"ה. ופנה אליו אאמו"ר ז"ל והראה לו על לבו, שבידוק שם את החמץ. כלומר שיעיין לתוך לבו האם נקי הוא מן הרע. הודבק ר' מרדכי חנא ע"ה ואמר, "הרי אמרו חז"ל (פסחים ב' מא) מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה".

יא. כשעמד הרה"ח ר' זיידא הערלינג ע"ה לפני נישואי אחד מבניו, ולא ה' לו לצריר החתונה, ניגש הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה אל הרה"ח ר' חיים משיגיא ע"ה, והסביר לו שר' זיידא נמצא במצב קשה, וביקש ממנו שיתן לו עשרת אלפים ל"ל לצורך החתונה, ומבטיח לו שע"ז יזכה לעולם הבא. שאל אותו ר' חיים, מי יהי' ערב על כך. השיב ר' מרדכי חנא ע"ה, שהרבי יהיה ערב. ואכן נכנסו אל הקודש פנימה, לשאול להרבי אם הוא מסכים. ואמר כ"ק אאמו"ר זצ"ל, שאם ר' מרדכי חנא מבטיח, בוודאי יהיה כן. ומסר לו ר' חיים את הכסף [אך שלא היה עשיר, אך בשביל הבטחת עוה"ב הסכים ליתן את הכסף], וכן היה היכולת בידו של ר' זיידא לערוך את החתונה.

לאחר מכן נענה ר' מרדכי חנא, דלכאורה האיך הריהי עוז בנפשו, להבטיח עוה"ב לר' חיים בשביל זה. אלא שחשב, שמאחר שע"ז יהיה לו לר' זיידא הרחבת הדעת, לכתוב הדברי תורה של אאמו"ר ז"ל, מ"ל מעיל לר' חיים עוה"ב בשביל זה לחדו. [אמנם באמת לא היה ר' חיים משגיח צריך להגיע להבטחת ר' מרדכי חנא, שגם מעצמו ה' ראוי לזה].

(ספר זכר קדושי, סיפורי רבינו)

הרה"ח ר' מרדכי חנא פוקס ע"ה

הנהגות

א. זרכו של הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה ה' ליב בביהמ"ד בלילה, ולמד כמה שעות. ובכל לילה מלילות החורף, ה' לומד כמה דפי גמרא. אף שבמשך כל היום היה עוסק באסיפת כספים לנצרכים, עכ"ז תיכף בלילה התיישב בביהמ"ד ללמוד.

ב. ידועה העובדה מהרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה, שפעם אחת ביקשה אותו בתו שגרה בגרויסווארדיין, שיכנס אצלה בבוקר קודם התפילה לשתות קאווע, ושמע בקולה. ועי"ז אייחז לשמוע את ברכות השחר מכ"ק אאמו"ר זצ"ל, והתמרמר מאד על זה, וזעק על בתו שעל ידה נעשה זולל וסובאניק. ואמר לה, שמעתה לא יבוא אצלה שוב לשתות, שהרי מחמת זה אייחז מלשמוע הברכות מהרבי. שאלה אותו בתו, וכי מה איכפת לך בזה, הלא כבר שמעת אתמול הברכות, וגם תשמע למחר, ומזהו כל הרעש אם אייחזת יום אחד ולא שמעת. השיב לה ר' מרדכי חנא, אתמול שמעתי עבור אתמול, ולמחר אשמע עבור מחר, אבל הברכות של היום כבר לא אשמע, והרי זה מעוות לא יוכל לתקון. [נוסח אחר: אתמול ה' מסכת ברכות, היום הוא מסכת שבת, כל יום הוא מסכתא אחרת].

ג. לאחר שיצא כ"ק אאמו"ר זצ"ל בליל שבת מעריכת שולחן, התיישבו החסידים ביחד, וזה היה נקרא 'דריטע טיש'.

ד. בעת שקלפו החסידים את הקארטאפל לפסת, בשביל ההיח' של כ"ק אאמו"ר זצ"ל, היה הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה מספר סיפורים, וכולם נדחו לשמוע הסיפורים.

ה. הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה היה בעל מספר גדול. כאשר כ"ק אאמו"ר זצ"ל לא היה על שב"ק בגרויסווארדיין, היו עורכים באטעס בליל שב"ק בביהמ"ד, והרה"ח רבי מרדכי חנא ע"ה היה מספר סיפורי צדיקים.

ו. ידועה העובדה שלעת זקנותו היה הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה חלש, וצוהו כ"ק אאמו"ר זצ"ל בוילחאוויץ שיטעום בכל יום לפני תפלת שחרית, עד שיבואו לכ"ק אאמו"ר זצ"ל. וכך היה גם כשכא לאאמו"ר זצ"ל, צוהו ג"כ שיאכל קודם התפלה. וקרה פעם בשבת ערב פסח (שמתפללים בהשכמה) לא הכין ר' מרדכי חנא ע"ה שום דבר לאכול קודם התפלה, והלך להגבאי ר' משולם ע"ה, וביקש ממנו שתתן לו איזה קיכל, כי אינו יכול להתפלל עד שיאכל, כי כן צוה לו הרבי. הגם שהיה יכול ללמוד פשט בדברי הרבי, שלא ה' ממוכין ליום כזה שבת ערב פסח, שבלא"ה מתפללים בהשכמה - אבל לא רצה להרהר ולהקשות, וללמוד פשטים ותכמות.

ז. הרה"ח ר' מרדכי חנא ע"ה זכה לקדש את אבריו

1. וזה נכלל במה שאחז"ל (עי' רש"י שמות טו, א ע"פ ביום הזה) בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, שלא יחשוב מה שהיה ומה שיהיה, רק עכשיו יתחוק אריינצוכאפן כל מה שביכולתו. שאפילו יום אחד שעלה בידו להיות נשמר מן העבירה, הוא חשיבות גדול. וכן בעינינו עשה טוב ידע שמה שעלה בידו לעסוק בעשה טוב בכל יום בפני, הוא חשוב הרבה (ס"ס שמות תשי"ב).

מנחה, ושם זרק רבינו את החיציץ [לכבוד ל"ג בעומר]. הראשונה חטפתי, ונתתיו חזרה לחץ השלישי, כי לא ה' רק ב' חיציץ, וחטפתי שנית. והתפללו מנחה שם ליד הכביש. והגויים הדרים שם מסביב, התכנסו וספרו שעל מקום הזה נהרגו זקני העיר רופשיץ בשנות השואה, כשהוציאו את בני העיר מן העיר והם הלכו בכבודות, ירו אותם שם וכסו אותם שם בעפר על המקום אשר עמדו להתפלל. והגויים שאלו אותנו, האם בגלל זה עמדנו להתפלל כאן?

באנו ללנצוהוט בתחילת הלילה, שם בלנצוהוט אין שום זכר ממוש דבר, רק ד' עמודים וחוט סובב סביב, אבל אין שום זכר שה' שם פעם בית החיים. כי החוק שם הוא שביה"ח שלא קברו שם 50 שנה הוא מוחרם ומהרסים אותו, וע"פ סימנים מובהקים ומדידה רשמו נכדי הרה"ק מרופשיץ ז"ל, שבתוך חלקה זו הוא קברו של הרה"ק מרופשיץ. כשהגיע לשם רבינו, שאל זה הוא? בחידוש. ואמרו ספר רביעי בתהלים בלי ברכה ותחנה משערי ציון, וצוה לומר קדיש.

נסעו מקודם לעיר רישא כדי לסדר איזה אנשים במלון שם, ונתעכב כמו 1.1/2 שעה. ואח"כ נסענו עם רבינו למלון בסאנעק, מרחק כמו 1.1/2 שעה, ורבינו שאל האם אפשר להגיע לשם עוד לפני 12:00 ולא ידעו בבירור, ע"כ התפלל שם בחוץ ליד האסא ערבית בעמידה, ואח"כ נסעו להמלון בסאנעק.

בבוקר התפללו שחרית במלון, ואח"כ נתנו לרבינו לחיים (לקח עם בראנעק) כי ל"ד בעומר, הוא יום ההצלה שבביל ל"ד בשנת תש"ד עבר את הגבול מאונגרון לרומני, ובהו ניצל בעזהש"ת לחיים, וע"כ עושה רבינו כל שנה ל"ד בעומר קצת סעודת הודאה, אבל השנה ה' מן הנמנע, ע"כ יצאו בחלוקת לקח ובראנעק.

אח"כ נסעו לרימנוב מסאנוק. כשהתחילו לנסוע ראו איזה נהר בתוך העיר, שאל רבינו האם אפשר לילך לטבול בנהר, והתחילו לטובב, אבל ה' באמצע העיר וא"א לטבול, ע"כ נסענו לרומניב, והגיענו בשעה 12:00. ואמרנו ספר ד' תהלים באוהל של ר"ר מנחם מענדל מרימנוב זצ"ל, ורבינו בעצמו אמר קדיש ביום היא"צ. ואח"כ קרא כוללות קוויטל. קודם בהגיע בירך הברכה משערי ציון, ואח"כ יאמנו מן האוהל. פגשנו בגבשיש עפר שידוע שהוא מקום מנוחתו של ר"ר צבי זצ"ל מרימנוב, ולידו בנו ר' יוסף מרימנוב, אבל אין ניכר שום דבר יותר. מרחק כמו י' אמות מאוהל של ר"ר מענדל'ע בהצד, שם יש מצבה קצת שבורה, מובן קטן של ר"ר צבי, ועי"ז יודעים בערך מקום מנוחתו. ואמר רבינו שם תהלים קאפטיסל ק"ט עד סוף תהלים. ואח"כ נסענו הלאה על הדרך לליזענסק.

(ספר בדריכי אבות)

ב"ק אדמו"ר מסקולטון זי"ע

עובדות ואמרים נעימים מצדיקי הדורות

הרה"ק רבי יצחק מאיר מקאפיטשניץ זיע"א

עובדות וסיפורים:

א-

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע:

עובדא הוי בבחור אחד שלא עלינו סר מן הדרך, ולמגינת לב הוריו נפל מדחי אל דחי עד שרצה להתחתן עם נכרית רח"ל, ונסע האב השבור לעיר הבירה וויען לחלות פני הרה"ק מקאפיטשניץ זי"ע ולבקש על נפש בנו, וביקש מאיתו הרה"ק להביא את בנו אליו בחכמה שלא ירגיש בכוונתו.

ויאמר האב לבנו שרצה שיתלווה אליו לוועין לצורך מסחרו, ונתרצה הבן וכך הביאו לפני הרה"ק זי"ע, ניסה הרה"ק לדבר על לבו ללא הועיל שיעזוב את הנכרית, משכך הוציא הרה"ק חפסית סיגריות, והושיט אחד לבן ואחד לאב, ואחד נטל לעצמו, והצית את האש והתחיל לעשן, כשכילה לעשן נפרד מהם לשלום, לאחמ"כ התברר שהנכרית נשרפה חיים בעת שעמדה לבשל על הפרימוס, והיה זה בדיוק באותו זמן שעינין הרה"ק את מקטרתו, והיה לפלא. (יומן)

הרה"ק רבי אברהם מתתיהו משטעפינשט זיע"א

עובדות וסיפורים:

א-

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע:

עובדא ידענא באיש חשוב מעיר יאסי, אשר מכירו הייתי לשעבר, ושמו ר' פנחס, וזכור אותו האיש לטובה, שהיה עסקן גדול בפרט בעניני רפואה שהיה לו הקשרים הנכונים עם גדולי הרופאים ובתי הרפואה, וניצלם לטובת אחינו בני ישראל, והרבה מעשים טובים נזקפו לזכותו, אירע פעם שבתו נפלה למשכב ל"ע, והתדרדר מצבה עד כדי כך שהרופאים נתיאשו מחייה, ונכנס אביה ר' פנחס להזכירה לטובה לפני הרה"ק משטעפינשט זי"ע ששהה אז ביאסי כדרכו בקודש לשהות מדי שנה בימים הסמוכים להילולת אביו הק' ביאסי, ובבכיות נוראות עורר רחמים על בתו לפני הרה"ק, וברכו הרה"ק ברפואה שלימה מן השמים בקרוב, אך הוא ברוב צערו מיאן ללכת, ואמר להרה"ק "איננו הולך מכאן, כי אין לי לאן ללכת מכיון שהמצב נואש רח"ל, כששמע זאת הרבי, לקח הרה"ק את ידו של ר' פנחס והצמיד אותו לליבו הטהור כדרכו בקודש פעמים הרבה, וא"ל "האסטו אמונה" "האסטו אמונה", וענה ר' פנחס "יא רבי, איך האב אמונה", א"ל הרה"ק א"כ לך לביתך בשלום, והשי"ת ודאי יעזור שתתרפא מחלי' ותתחזק בשלימות הבריאות, וכך הווה וכשחזר לביתו כבר מצא שהוטב מצבה קצת, ולא עבר הרבה זמן עד שחזרה לאיתנה כמקדם. (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע - דב"ק)

שהתגורר בעיר פרומישיקא שברומניה, היה חסיד שטעפינשט והרבה בנסיעות להרה"ק משטעפינשט זי"ע, עובדא הוי וחלו שנים מבנותיו, וכל הרופאים הרימו ידיהם ולא נתנו שום תקוה. כחסיד נאמן קם ונסע לשטעפינשט, ונכנס להרה"ק ושפך לפניו מר לבו ובקשתו לרחמי שמים, הרה"ק זיע"א איחל לו רפואה שלימה, אך הוא לא הסתפק בזה, ונשאר להתמין בקודש פנימה אולי יוציא הרה"ק מפיו איזה הבטחה, כשראה הרה"ק שזקני ז"ל עומד וממתין, צוה להמשמשים בק' שיכניסו לחיים, ושתה הרה"ק קצת ואיחל לזקני ברכת לחיים אמרו "גייטס אהיים דער אייבערשטער וועט העלפן זיי וועלן זיין געזונט".

ונסע זקני ז"ל חזרה לביתו סמוך ובטוח בברכת הצדיק, כשהגיע סמוך לביתו ראה אנשים הרבה מסתובבים בסמיכות לביתו, וסיפרו לו שמצב בנותיו נתדרדר מאד, ונמצאים כעת במצב של גסיסה רח"ל, זקני ז"ל אור מתניו בגבורה ובאמונת צדיקים ונכנס לביתו, ומיד שניגש למיטת בנותיו התיישבה האחת על מטתה ואמרה "אה דער טאטע איז געקומען", לא עבר זמן וגם בתו השניה התיישבה על מטתה ואמרה "אה דער טאטע איז געקומען", ומרגע זה ואילך היו כאחד האדם, וראו כל העם כחוש אשר ככל היוצא מפי הצדיק יעשה. (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע - דב"ק)

והריחו ביאת ה'

ג-

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע:

כ"ק אממו"ר זי"ע היה רגיל לספר דכששה פעם על שבת קודש במחיצת רבו הרה"ק משטעפינשט זי"ע, הבחין שבעת אמירת שלום עליכם "האט ער געהאלטן און איין שמעקען", והיה נראה כאילו מרוב עיניו דבר נעלה

עובדות והנהגות

סבלנות

א. ידוע לכל באי היכל קדשו, וא"א להאריך בזה, אבל דרך כלל ניתן לומר שהסדר יום של רבינו זי"ע, ובפרט בשנותיו האחרונים, היה ממש להיפך שביעות רצונו הק', בין זמני וסדר קבלת קהל, בין זמן סעודתו- שישב בזה השולחן אשר לפני ה' בשעות המאוחרות של הלילה, גם סדר התפילות וכל עניני הבית, הכל היה בדרך כלל לא כמו שהוא רצה שיהיה, אם מפני סדר היום שלו היה עמוס מאוד בעבודת הקודש לכל מה שהיה עסוק בו, והיינו המוסדות הק', ועוד עניני צדקות, לחלות נדיבי עם ולמסור נדבתם למי שצריך, וממילא לא היה הזמן מפסיק לעשות ביום אחד כל מה שחשב לעשות בעצמו, ועוד הוסיפו לרבינו קבלת קהל וכדו', או בשנותיו האחרונים, שלטובתו סידרו המשמשים את סדר יומו שיהיה לבריאותו, אבל דעתו הק' לא כן היה, שהרי מה נשתנו שנים אלו משנים שעברו, ורבינו רצה לערוך את יומו ולעשות את השבת כמו בנעוריו, ולמעשה לא נגמר הדבר כמו שהוא רצה אלא כמו שהמשמשים רצו- כרצון הבורא, ולא היה נראה על פניו שום רוגז ועגמו"ג, רק כל שעה ושעה עשה מה שהקב"ה רוצה עכשיו, ולא התמרמר על מה שלא הצליח כמו שרצה, בין בכלליות בסדר היום שלו, ובין בפרטיות- תפילות או בסעודות שבת וכדו', שהיה צריך לוותר מרצונו מפני רצון בוראו בפרט בשיעורי תורה שהיה מזמן לזמן מביע צער על שלא מספיק לגמור שיעוריו (וכסדר ראו שמשלים חובותיו בזה), ועכ"ז לא ראו על פניו שום צער כשהיה עסוק בעבודת קדשו וקיבל בסבלנות ובאהבה כל מה שעשו עמו.

ולדוגמא, פעם בשב"ק היה חלש מאוד בזמן התפילה, ולטובתו מיהרו את הבעלי תפילה (משך כל זמן התפילה עד שהתיישב לקידושו רבא כנהוג, היה פחות משתי שעות). אח"כ בצהריים עשה ניגון על הפסוק 'דין בגויים מלא גויות' וגו', ולאחר שבת סיפר המשב"ק הרה"ח ישראל משה שטוהל הי"ו, שהיה בחדר בעת שרבינו דיבר בטלענפאן עם בנו כ"ק אדמו"ר שליט"א מב"פ וסיפר לו רבינו איך היה נראה התפילה, שממש לא היה לו כח, אבל בצהריים חנן לו השי"ת את הניגון דין בגויים, והיה מובן שאומר שהשי"ת נתן לו הניגון במקום התפילה ברוב רחמיו.

ב. דרכו בקודש של רבינו זי"ע

ב"ק אדמו"ר מסקולען זי"ע

עובדות ואמרים נעימים מצדיקי הדורות - המשך

הרה"ק זי"ע חזר על מעשהו כבראשונה ועבר בנהימה על דברי התוס', תוך כדי הבריק במוחו של הרב איזה תירוץ מספיק ונכון בכונת דברי התוס', וכסיים הרה"ק את מעשהו בשניה, שוב שאלו: "נו, און איצינד איז איך שוין פארענטפערט?", "כן כן" ענה הרב מתוך התפעלות עצומה. (הגה"צ אב"ד סקולען ב"ב שליט"א - נר ישראל ח"ג)

עניינים פקוחות

ד-1-

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע:

שמעתי מאיש מהימן שהיה בנו של בעל העובדא, וגם הוא זכה להיות נוכח בשעת מעשה, שאביו היה מהשוחרטים בעיר וואסלו, איש של צורה "פון די אמאליגע שוחטים",

ולאחר שהשיא כל ילדיו גמר בדעתו לעלות לארץ הקודש כדי לזכות להיטמן בין רגבי עפריה, ועשה את כל ההכנות הנדרשות לזה בתשובה ומעשים טובים, ומינה את בנו תחתיו לשמש כשוחט דממת, ונסע השוחט ליאסי לקבל את ברכת הדרך מהרה"ק משטעפינישט זי"ע, אשר כידוע היה כל שנה בחודש כסליו שובת שבתו בעיר יאסי. לרגל הילולת אביו הרה"ק אדמו"ר משטעפינישט זי"ע ועכ"י שמנוחתו כבוד בעיר יאסי.

כאשר הציע השוחט לפני הרה"ק את החלטתו, נענה הרה"ק ואמר לו: "די וועסט שוין פארהען מיט מיר",

השוחט הבין באופן חד משמעי, שלעת עתה עליו להסיר דעתו מכל תוכניותיו, שכן לא היה הרי שום ידיעה שהרה"ק זי"ע מתכוון לעלות לארץ הקודש, ומכל מקום העיו לבקש מהרה"ק שיתן לו תכונת משלו, בכדי שיהיה תחת ידו בגד קודש להתכנסת בו לאחר מאה ועשרים,

אך לגודל אכזבתו לא הגיב הרה"ק מאומה על בקשתו, וכך עברו י"ב שנים, ובכל שנה ושנה כשהיה הרה"ק ביאסי נכנס להתברך מאת פני הקודש, ובשום פעם לא הזכיר הרה"ק דבר מזה העניין,

לאחר י"ג שנה כשנכנס לקודש פנימה פנה הרה"ק להמשיב"ק הגה"ח רבי פסח לייב שווארץ ז"ל ואמר לו: "פסח לייב, ברענג א העמד", השוחט דן הבין הרמז שעליו להכין את עצמו ליום פקודה,

וכך הוה שבאותו קיץ נסתלק לבית עולמו, וחודש קודם לכן ביום כ"א תמוז נסתלק הרה"ק זי"ע, והובן למפרע כוונת קדשו באומרו "דו וועסט שוין פארהען מיט מיר". (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע - דב"ק)

והסביר אדמו"ר העניין, עפי" דברי הוזה"ק (זה"ח רות) שהצדיקים מריחים ריח גן עדן, ובפרט בשב"ק שהוא מעין עולם הבא בוודאי שהצדיק בגודל קדושתו מרגיש ריח גן עדן. (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע - דב"ק)

אות ומופת מהה"ק משטעפינישט זצוק"ל

ד-2-

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר הנוע"א זצוק"ל:

בדידי הוי עובדא בהיותי אברך, נתהווה לי ל"ע מיחוש במעיים עם כאבים עזים, ודבר זה הטריד אותי למאד, כל כמה שדרשתי ברופאים, שאף ניסו את כחם זה בכה וזה בכה, לא העלו ארוכה למכתי, קיימתי כפשוטו את אז"ל ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, ונסעתי לשטעפינישט להרה"ק רבי אברהם מתתיהו זי"ע, ותיניתי לפניו את דאגתי, וביקשתי מהרה"ק שיועילי לתת לי "מטבע" לרפואה ולשמירה.

הרה"ק זי"ע הסכים לזה, ונעמד ממקומו כדי להביא את המטבע, הרה"ק נכנס לחדר לפניו מחדר, וכשחזר מסר לי את המטבע מידו הק' בצירוף ברכתו - בהצמדת ידו ללבוו הטהור כדרכו בק' 'שהש"ת יעזור לך רפואה שלימה בקרוב'.

וסיים רבינו זי"ע: 'מהרגע ההוא והלאה לא ידעתי עוד מיחוש מהו', כביכול הרה"ק לקח זאת בידים. (הגה"צ אב"ד סקולען ב"ב שליט"א - נר ישראל ח"ג)

כח תורתו

ד-3-

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע:

בספה"ק מובא ש'בעל תורה' יש במשמעו שיש לו שליטה על התורה, להאיר לאחרים את אור התורה אפי' באין אומר ודברים, וכעין זה ראו אצל הרה"ק משטעפינישט זי"ע שעל אף גודל הסתרתו ללא שיוור, מכל מקום אור תורתו זרחה לכל סביביו.

ומסופר על אחד מגדולי הרבנים ברומניה, שהתקשה מאד בכוונת תוס' אחד, וכמה שטרח ויגע לא עלה בידו ליישב קושייתו, בהיותו פעם אצל הרה"ק זי"ע העיר תשומת לבו לדברי התוס' התמוהים, ביקש הרה"ק שיביא את הגמ' לפניו, וביקש לראות את התוס' בפנים, הרה"ק זי"ע הניח אצבעו הק' על התוס' והתחיל לנהום בקול דממה דקה, וכך עבר באצבעו שורה אחר שורה על כל דברי התוס', כשהרב גם כן בוחן בעיניו את דברי התוס', כשגמר שאל הרה"ק את הרב: "נו, ס'איז איך שוין פארענטפערט?" ענה לו הרב "לא".

היה שכשמצא עצמו במצב שצריכים לקבל דבר באהבה, כגון כשאמרו לו על א' שנפטר לעולמו וכדו', שלא דיבר כלום רק שתק למשך איזה זמן, לא שאל ולא הביע שום צער ותמהון בפיו, רק ניכר בפניו כמי שמקבל את גזירת הבורא. ורק לאחר כמה דקות היה יכול להתעניין ולשאל מה היה המצב לפניו וכדו'. (היה נראה שחשש על המילים הראשונים שיכול לצאת מאדם במצב הזה, שמא יהיה היפוך האמונה הפשוטה, דהיינו למשל לשאול בעניני הרפואה וכדו').

וכשהיה רבינו זי"ע במאנטריאל בביקור חולים אצל בנו כ"ק אדמו"ר שליט"א מב"פ, שהמצב היה אז ממש לא פשוט, לא הביע דאגתו, ורק לאחר 'כמה שעות', בדרך חזרתו, כשהזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א מירושלים איזה הזכרה, ובירך ברכה לאותו הזכרה, אז שאל רבינו: "וואס מאכט שיעייה יענק'לע? ער זעהט מיר נישט אויס גוט" (מה עושה רבי שיעיה יעקב נראה שאינו מרגיש טוב)...

ג. מסופר כ"ק הגה"צ רבי מנחם זאב שטערן זצלה"ה אב"ד גבעת שאול, לפני שלקח את רבינו זי"ע לחתן, שבת שבתו אצל רבינו בעל הנועם אליעזר זי"ע, בכדי לראות ולהבחין מקרוב דרכי רבינו זי"ע, והניח דגש שרוצה לראותו בכנסו (כמש' חז"ל ת"ח ניכר בכעסו), ובפרט שגדל בבית כזה עם הרבה יתומים ויתומות, ודאי שבא לידו הרבה פעמים נסיון זה, ואכן ראה שעומד הוא בזה, אבל מ"מ היה מצפה לראות שיבוא לידו דבר שראוי לכעוס עליו באמת... ובמצע שהותו שם הבחין בדבר א' שהיה עולה גדולה כלפי רבינו שנעשה בחדרו ע"י הילדים האומללים, וזקיניו אב"ד גבעת שאול אמר ע"ז: "איך אליין האב זיך אנגעצינדן פון דעם" (אני נדלקתי מזה), והמתין לראות איך יפול דבר, וכשבא רבינו לחדרו וראה את הנעשה, אז אמר בניחותא: יעצט וועל איך זאגן ר' אריה'ן... (כוונתו היתה על הרה"ח ר' אריה סעלאפעטער ע"ה שהיה שליחו של רבינו הנועם אליעזר זי"ע להעניש הילדים כי רבינו בעצמו כשהיה צריך להכותם לצורך חינוך, לא רצה להענישם בעצמו לכן היה לו שליח לכך).

ד. שנה אחת במוצ"ש בשלח שכב רבינו זי"ע במיטתו עם שושנה, ורגלו של רבינו היה עטוף במגבות וכך אכל מלוח מלכה, וא' שהיה שם נשען בלי כונה על רגלו של רבינו וכמוכן שכאב לו מאוד וברגע התחיל להודות לה: "ברוך ה' מקען שפירך" (ב"ה שאנו יכולים להרגיש)...

דברות קודש

תענית אסתר תשנ"ז

בפני חבורת אברכים בביתנו נאוה קודש

אשר יקרא אתכם באחרית הימים, דאס וועט אייך ארויסציען פון די נסיונות האמונה."

בכל הספרים הקודמים מבואר טענת המן (אסתר ג, ח) ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים, כי טענתו היתה שאין אחדות בישראל. על ידי זה יש לו כח, לסטרא אחרא, על ידי שישראל מפוזרים ומפורדים. "דער כח פון המן און דער כח פון עמלק איז אז מען איז מפוזר". לכן אמרה אסתר ברוח הקודש (ד, טו) **לך כנוס את כל היהודים**. "זעהת אויס אז עס איז דא א ענין אז מען זאל זיך האלטן צוזאמען, דאס האקט אויף צוריק".

האור החיים הק' זי"ע הרי כותב בראשון לציון (מגילת אסתר ג, ח) על הפסוק ישנו עם אחד: בחלום אדבר בו בכתוב הזה, כלומר שחלם על פסוק זה, שהוא נחלק לשנים, חציו אמר המן וחציו תשובת רוח הקודש. המן אמר **ישנו עם**, ורוח הקודש משיבה אחד המיוחד בכל האומות. המן אמר **מפוזר ומפורד**, ורוח הקודש משיבה בין העמים, כי היותם בגלות, בין העמים, גרם זאת. כך מפרש על דרך זה את כל הפסוק. הרה"ק מקאמאראנא זי"ע מביא פירוש זה בספר **כתב אופיר** (אסתר שם) בזה הלשון: 'אדונינו הקדוש רבינו חיים בן עטר כתב ששמע במתיבתא דרקייע שהפסוק הזה חציו אמר המן וחציו רוח הקודש'. הנה מה שכתב האוה"ח הק' 'בחלום אדבר בו', קורא לזה הרה"ק מקאמאראנא 'מתיבתא דרקייע'.

מה שישראל נמצאים בין העמים, זה גורם שפל מצבם. ידוע ה"ואורט" מהרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע על הפסוק (תהלים קמ, לה) ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, לכאורה קשה, וכי דוד המלך יאמר כן על ישראל, "אוועלעכע שלעכטע ווערטער אויף אידן"? ואמר לבאר שזה הוא לימוד זכות, ויתערבו בגוים, ועל ידי זה וילמדו מעשיהם, כי כאשר גוי עובר עבירה, "א גראבע עבירה", נעשה האויר מזוהם, וישראל שואבים אויר זה אל תוכם, וזה משפיע עליהם'. המבשר **צדק** בסוף פר' קדושים (ד"ה א"י עפ"י שמעתי) מסיים שזהו פ' הכתוב (ויקרא כ, כו) והייתם לי קדושים וגו' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, "אז מען איז זיך אליין מתקדש וועט דער אייבערשטער העלפן אז ואבדיל אתכם מן העמים".

1 עיין אורח חיים פר' ויקרא (ד"ה או יאמר מעם הארץ).
2 זה לשון קדשו: והייתם לי קדושים, שההכנה וההתחלה יהיה מכם על ידי אתערותא דלתתא... ועל ידי זה ואבדיל אתכם מן העמים, ר"ל מטומאות עממין, כמו ששמעתי מהרב החסיד מו"ה זוס"י נ"י על הפסוק ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, ודקדק

פתח ואמר: "איך ווייס נישט. עטס זענטס דאך געקומען בעטן אז איך זאל שמועסן. איך ווייס נישט וואס... איך בין נישט קיין שמועסער, איך האב נישט קיין איינונג פון קיין שמועס, נאר מען קען נישט מסרב זיין אויפיהל, וועט מען שמועסן אביסל".

עכשיו הוא זמנים גדולים, פורים, פרשת זכור. פורים מבואר בכל הספרים שהוא זמן של מחיית עמלק. זכור זכור אשר עשה לך עמלק וגו' (דברים כה, יז). מלחמה לה' בעמלק מדור דור (שמות יז, טז).

ראיתי שיש איזה מכתב מהרה"ק רבי הערשעלע מוידויטשוב זי"ע בו כותב דברים נשגבים, "הויכע ענינים דארטן", ובתוך הדברים כותב שעיקר סכנת עמלק היא על העי"ן ועל המ"ם, "דער שורש פון עמלק איז אז ער פארלייגט זיך אויף דער עי"ן און מ"ם", היינו גשמיות לעבירה, זה העי"ן, ללכת אחרי תאוות גשמיות, וגם לסור מן האמונה, שעל זה מורה האות מ"ם. הוא מביא את האדם לעבור על ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם (במדבר טו, טז), לתור אחרי לבבכם, היינו אחרי דעתכם, "דעם אייגענעם דעת" - "מען דארף גלייבן אין דעת תורה, אין אמונת חכמים, אמונה פשוטה", ואחרי עיניכם, היינו תאוות גשמיות. "דאס איז דער גאנצע עמלק".

אצל משה רבינו הרי כתוב במלחמת עמלק (שמות יז, יב) ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש. אמונה! "דורך דעם אשר קרך קומט אריין [די נסיונות], אשר קרך בדרך, ולא ירא אלקים (דברים כה, יח). דאס איז דער מלחמת עמלק.

אומרים בשם צדיקים שקודם ביאת הגואל יהיה קשה מאוד "זיך צו האלטן אין אמונה, אין אידישקייט". הנסיונות יהיו רבים, נסיונות בגשמיות... "אז מען גייט נאר ארויס פון די ד' אמות של הלכה איז דאך ממש...". כדאיאת **בתולדות** (פר' כי תצא דיבור ג) על הפסוק (דברים כא, י) כי תצא למלחמה על אויביך, כי תצא, כלומר כאשר אתה אך יוצא מבית המדרש, זה **למלחמה על אויביך**. זה הוא מלחמת עמלק, כח הקליפה, וצריך להילחם כנגדו לשמור העינים.

בשם הרה"ק מרוזין זי"ע אומרים שלפני "משיח'ס צייטן" יהיה קשה להתקיים עם האמונה, אך על ידי שישראל יתאספו ויחזיקו עצמם באחדות, וידברו מצדיקים, בזה יחזקו את האמונה - "אז איין קומען זיך צוזאמען און מען האלט זיך באחדות, און מען רעדט פון צדיקים, דאס איז מחזק די אמונה". וזהו רמז הפסוק (בראשית מט, א) **האספו - ואגידה לכם את**

עובדות והנהגות - פורים (מכתבי אחד החסידים)

מספר אחד החסידים שבבחרתו למד בארה"ק בסוף הזמן הרגיש ירידה והי' מאוד שבור מזה והתקשר להרבי זצ"ל והיה זה בר"ח אדר, וא"ל הרבי ראשית הוא חודש של שמחה וכתוב עבדו את ה' בשמחה צריכים לעשות את עבודת ה' בשמחה ז'אלסט זעהן צ'י דאוונען או לערנען בשמחה' (תראה להתפלל בשמחה ללמוד בשמחה), וכתוב פקודי ה' ישירים משמחי לב לימוד התורה עצמו משמח, ומעיד האברך איך שדבריו עשה רושם כבר עבר יותר מ-20 שנה ובכל פעם שזוכר משיחה זו זה נותן לו חיות, בוא וראה כוח של דיבור של צדיק דברים היוצאים מן הלב נכנס עמוק עמוק לתוך הלב.

עוד מספר אברך אחד שלפני הרבה שנים נכנס להרבי ושאלו שמחה הוא כזה דבר גדול באיזה מקום בתפילה אפשר להתפלל על שמחה, וא"ל הרבי שאפשר להתפלל ב"ויחד לבבנו" ויחד הוא לשון של חד לשון של שמחה.

סיפר א' מבני הרבי שפעם בפורים ה'י בבית הרבי ושמעו כל הרעש של ההרוב [מוזיקה ורמקולים] אמר לו הרבי שאינו מבין מדוע צריכים הדברים האלו בשלמא באמצע השנה צריכים דברים לעורר לשמחה אבל פורים הוא יסוד השמחה היום בעצמו משמח אפשר לשמוח בלי כל הדברים החיצוניים.

וכך ראו אצל הרבי דכל השנה המשמחים עניני הפנימיות, המאמר של תנא דבי אליהו יראתי מתוך שמחת יד מה שראו אצלו כל ימות השנה, ובפרט בפורים ה'י שורה שמחה גדולה, בשנים הראשונות לא ה'י אפי' מוזיקה בטיש וראו שעל הרבי שורה שמחה, גם בטיש של שושן פורים ראו אצלו שמחה עלילה בלי שום דברים חיצונים ובפרט אלו שזוכו לראות את השמחה בקריאת המגילה שממש ה'י שרוי בשמחה גדולה ממש ראו על פניו את הישועה של כלל ישראל איך הם נושעו.

דברות קודש - המשך

מען זאגט די ברכה על מקרא מגילה, און מען ליינט די מגילה. "עס כאפט דאך אהן א פחד אין אלע איבריג!" על כן צריכים להתכונן לזה, להיות מוכנים לקבל את האור הזה עם השפעות רוחניים.

בקדושת לוי (קדושה ראשונה) איתא, שבשעת קריאת המגילה מזדכך הגשמיות - "עס איז זייער טיפע ענינים, מיר האבן נישט קיין השגה וואס זיי זאגן דארט, אבער אזוי זאגט ער דארט" - ועל ידי זה אפשר לזכות לקבלת התורה מאהבה. אח"כ כותב עוד (שם) שמכל תיבה מהמגילה נברא מלאך אחד. אה! עס איז אלעס פארשטעלט, די אלע שמות.

בספר **דברים אחדים** (דרוש ט לשבת זכור) מביא החיד"א מה דאיתא בגמרא במס' ר"ה (פז), מי שהיה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה, אם כיוון לבו יצא ואם לאו לא יצא, וכתב לבאר מדוע נקט התנא קול שופר ומקרא מגילה בחדא מחתא. "פארוואס שטעלט די גמרא צו שופר ומקרא מגילה צוזאמען", לרמז בזה ששופר ומגילה הם באמת בחינה אחת. לקול השופר הרי מאזינים ביראה ופחד, "מען איז זיך מתבונן, עס איז א יום הדין, שופר איז דאך מרמז אויף דינים... מיט עפעס אזא פחד", כך באותו פחד צריכים ג"כ להאזין למגילה. יש להתבונן ולראות מה החטא יכול לגרום, כפי שרואים שחטא אותו הדור גרם שנגזר להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, וכמעט שלא נתקיימה הגזירה ממש, לולא שחזרו בתשובה והתפללו, והש"ת ריחם עליהם והצילם. "אז מען איז זיך מתבונן אין די מגילה אליין, דארף מען זעהן עס צו הערן מיט אזא יראה און מיט אזא פחד, מען דארף די זעלבע פחד ביי די מגילה ווי ביי תקיעת שופר".

"לויט דעם איז פורים א מורא'דיגע טאג. מען דארף האבן א פחד פורים!" [חסר המשך הדברים, וחבל על דאבדור].

(קונטרס דברות קודש על חודש אדר תשו"ח למכון אמרות טהורות שמסרו לנו ישיחה זו מאוצרותיהם)

החיד"א והמנות הלוי מבארים שכל הענין שאחשוורוש עשה סעודה, משתה גדול, לכל העם הנמוצים בשושן, היה כדי לקלקל אותם. בגמרא איתא (מגילה יב.) מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה, מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, בזה לבד רצה לקלקל אותם, וזה אכן הזיק להם, מה שנהנו מסעודתו. לכן צייתה אסתר (ה טו) וצומו עלי, כדי שיסירו את הפגם שפגמו אז באותה סעודה.

מלבד זה מצינו במפרשים שהם החטאיו אותם וטימאו אותם, למשוך אותם לתאוות העולם הזה רח"ל.

הנסיגות היום הם ג"כ כך, ברחוב, ובכל מקום. [הרדיפה אחר] גשמיות, ועוד. "מען דארף זיך שטארק מחזק זיין, האלטן אין אידישקייט, היינט בפרט, און אז מען איז זיך מתחזק העלפט דער אייבערשטער".

גם האמונה צריכה התחזקות. "עס איז א הויכע זאך, עס האט דאך נישט קיין שיעור. איך רעד נישט פון קיין השגות, איך רעד פון אמונה ממש" - להאמין שיש השגחה פרטית בכל דבר.

יש להתחזק בעבודת התפילה. אם מתבוננים בשעת התפילה כיצד מתפללים, "עס דאווענט זיך", ומתחזקים לכיון התיבות שמתפללים, הנה זה לבד הוא חיזוק באמונה, בעיקר היהדות. **ברמב"ם** איתא שכל ענין התפילה היא רק בגלל האמונה, שנאמין בכל דבר שצריך להגיע להקב"ה. "גאנץ שמונה עשרה, יעדן פרט ופרט, בעטן פונעם אייבערשטען". שויתי הוי-ה לנגדי תמיד! "מען איז אויף זיך ממליך דעם אייבערשטען. מען גייט שלאפן און מען שטייט אויף, ביךד אפקיד רוחי (תהלים לו, א) די גאנצע קריאת שמע, בשכבך ובקומך, איז אמונה".

פורים! "מען זעהט אין די ספרים אז פורים איז דאך א מורא'דיגע הויכע זמן". הזמן של פורים הוא זמן לכל ישראל. אין לנו השגה בזה, אבל צריך להאמין "אז עס איז עפעס העכערע זאכן", ולפחות "אויסנוצן דעם טאג, מתפלל זיין אין דעם טאג, [וגם לקבל] קבלת התורה.

במיוחד קריאת המגילה. הרי מובא [בספר **יסוד יוסף** (פרק פב)] שבשעה שאומרים 'על מקרא מגילה', צריך ליפול פחד, וכל האיברים צריכים לרעוד מפחד, שכן מהאר"י הק' זי"ע (פע"ח שער הפורים פרק 1) מבואר שיש איהא אור גדול ונשגב שיווד אז - "עס איז אזא אור וואס איז אזוי הויך, און עס קומט אראפ נאר פורים בשעת

ואמר שטומאות מעשיהם גורם טומאה לישראל ושוכנים ביניהם, עכ"ק, וכשאדם מקדש עצמו באתערותא דלתתא, אזי ואבדיל אתכם מן העמים, אפריש אתכם מטומאת עממין, להיות לי לעם, והבן.

פעם כשהרבי ירד למעריב, (היו מתפללים מנחה עם בגדי חול ולאחמ"כ עלה אל ביתו נאוה קודש להליבש בגדי שבת) אמר להדליק הנברשת שהיו מעל הבימה לקיים שנאמר בשו"ע מרבין בנרות.

*

הרבי כל השנה ראו אצלו התייחסות לכל א' וא' בצורה נפלאה, גם בפורים שלאנשים אין זמן וכל היום אצלו היה עמוס עם מצוות היום, פעמיים ירד לשולח"ט ובכל זאת ה' לו זמן להתייחס לכל א' וא' מקטן ועד גדול לכולם ביום א', כל א' שנכנס לרבות הילדים שאלו מה עושים מה לומר וביכרו שיזכה לקבלת התורה מאהבה.

*

ההתייחסות לילדים, שמעתי מילד קטן שפעם התחפש לדוב שכנסס להרבי הרבי עשה תנועה כאילו הוא מפחד ממנו, שמעתי מא' שהתחפש לירושלמי בחור הוא נכנס להרבי א"ל הרבי אה א ירושלימ'ר בחור וכד' לכל א' שנכנס נתן לו את התשומת לב ואח"כ נתן המן טאש לכל א' שנכנס.

***

(לאחר זה הלך לישון קצת לקיים את דברי הרמ"א שיקיימו עי"ז עד דלא ידע)

**

פעם לפני שהרבי נכנס לטיש של פורים אמר שכתוב בשו"ע שילמדו לפני הסעודה והתיישב ללמוד קצת (אפילו שבדר"כ לא איחר לטיש אבל שטייט און שו"ע אז יעצט דארף מען לערנען)

***

פעם שפורים חל בערש"ק א' מנכדי הרבי עלה לביתו זה היה לאחר שכולם הלכו כבר מהטיש וראה את הרבי עומד במטבח ושוטף את הכלים, ראה שמתקרב לשבת ויש מצוה של הכנה לשבת ויש את כל הכלים של סעודת פורים.

זי"ע ועכי"א

שיחת קודש

בעת עריכת השלחן בליל ראשון של פורים

בה, הוא עלול להיכשל בפגם הברית, כי שניהם תלויים במוח.

***

וכחות אלו, להחטיא את ישראל דייקא בשני חטאים אלו, ירש עמלק מאבי אביו עשו הרשע, כמו שמצינו כאשר בא שרו של עשו ללחום עם יעקב, כתיב (בראשית ל"ב כ"ה) ויאבק איש עמו, ואיפליגו אמוראי בגמרא (חולין צ"א ע"א) כיצד נראה אליו שרו של עשו, חד אמר כעובד כוכבים נדמה לו, וחד אמר כתלמיד חכם נדמה לו. וכתבו בספרים הק' הכוונה בזה, חד אמר "כעובד כוכבים" נדמה לו, היינו שרצה להכשיל את יעקב בחטא עבודת כוכבים. ובפגם זה לא היה בכחו לשלוט על יעקב כלל, ולכן ראו בכל הדורות, כי אף פשוטי עם מסרו את נפשם כאשר עמדו לפני נסיון כזה, שרצו להעבירם מאמונת ה', מפני שבעיני האמונה לא היתה לעשו שום שליטה ונגיעה ביעקב.

וחד אמר "כתלמיד חכם" נדמה לו, זה רומז שרצה להכשילו בחטא פגם הברית רח"ל, כי מצינו בדברי חז"ל דכדי להכשיל את האדם בחטא זה בא היצר בלבוש תלמיד חכם, לומר לו על עבירה שהיא מצוה, כמו שאמרו חז"ל (בר" פ"ה ג') באשת פוטיפר שנתכוונה לשם שמים, מה שאין כן להכשיל את האדם בפגם עבודה זרה, בא אליו דממות עובד כוכבים להדיא, שמפתהו להדיא לכפור בה' ח"ו, כי בע"ז אין ליצה"ר כל כך כח להלבישה בדבר מצוה, ולכן על ענין פגם הברית אמרו כתלמיד חכם נדמה לו. וגם בפגם זה לא היתה לו שליטה ביעקב, אבל נגיעה כל דהוא היתה בו, כמו שכתוב (שם שם כ"ו) ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב, ירך רומז לפגם הברית (עי' רש"י במדבר ה' כ"א), היינו שהיה לו נגיעה כל דהוא בפגם הברית, ולא ביעקב גופיה, אלא שהיה לו אחיזה שעל ידי זה יהא לו כח לשלוט בזרעו של יעקב, וזהו ותקע כף ירך יעקב, היינו יוצאי ירכו.

הרי לנו, כי בשני חטאים אלה עבודה זרה ועריות, בא שרשורש ונגיעה ביעקב

בעת עריכת השלחן הטהור, רקדו כל העם ושוררו את הפסוק "ליהודים היתה אורה וגו'", לפתע צוה כ"ק רבינו זי"ע להפסיק את הריקודים ופתח ואמר:

בכל מגילת אסתר, מכנה הכתוב את בני ישראל בשם יהודים, ליהודים, היהודים, וצריך ביאור למה לא מכנם בשם "בני ישראל" כלשון הכתוב בכל התורה.

ליהודים היתה אורה. דרשו חז"ל (מגילה ט"ז ע"ב) אורה זו תורה, והיינו שבני ישראל קבלו את התורה מחדש אז בימי הנס, כמו שאמרו חז"ל (שבת פ"ח ע"א) הדור קבלוה בימי

אחשורוש, ופרש"י, הדור קבלוה, מתוך אהבת הנס שנעשה להם. יש לבאר ענין קבלת התורה זו מהו, הלא הרבה נסים נעשו לישראל מעת מעמד הר סיני עד ימי אחשורוש, וכבר

נבקע הירדן לפניהם, והקב"ה כבש לפנייהם ל"א מלכים ועוד ועוד, ולמה דייקא אחר נס זה קיבלו את התורה מחדש מתוך אהבת הנס.

עוד יש לבאר, מה שכבר עמדו על זה כל מפרשי המגילה, למה תיקנו את היום טוב פורים לשני ימים נפרדים, לפרוים בפני עצמם ולמוקפים בפני עצמם, שלא מצינו כן בשום חג וזמן, שיום טוב אחד יתחלק לזמנים שונים לפני המקומות.

וכל זה יבואר באר היטב, על פי מה שמצינו, שכאשר בא עמלק ללחום עם ישראל, ניסה להכשילם בשני חטאים שורשיים, הראשון, בחטא עבודה זרה, שרצה להחליש אמונתם בה', כידוע מספרים הק' דעמלק הוא הדעת דקליפה, ובא לטמא את הדעת של ישראל באמונות זרות ודעות כוזבות. והחטא השני, חטא של עריות, שבא לטמא נפשם בפגם הברית רח"ל, כמובא ברש"י הק' על הפסוק (דברים כ"ה י"ח) אשר קרך בדרך, שהוא לשון קרי וטומאה, וכן על הפסוק ויזנב, פירש"י הק', שהכשיל אותם בחטא זה. ושני חטאים אלו ע"ז ועריות תלויים הא בהא, דכאשר נחלשה באדם אמונתו

עובדות והנהגות

לשבר את הטבע

רבינו העיד על עצמו שגולד במדת קמצנות וכעס, אמנם זכה רבינו ז"ל להפוך מדות אלו מן הקצה אל הקצה באופן נפלא, שאין דוגמתו, דהיה רגיל לפזר את כל אשר לו לצדקה, בכל ימי חייו, וגם לא כעס מעולם, ולא היה לו הקפדה כל שהוא על שום איש מישראל.

***

גם לעת וקנתו של רבינו - כאשר מצב הבריאות שלו נתרופפה מאוד, והוא מחולל ממשעונו - לא ראו עליו מעולם שום רוגה והקפדה כל שהוא על שום איש, כולל משפחתו ומקורביו [במצב כזה מלתא דשכיחא הוא להגיע ליד רוגה וכעס] (מפי הרה"ח ר' יואל אלחנן פאפאלאנאש שליט"א, משב"ק לעת וקנתו של רבינו).

***

שפע רב עד בלי די

פעם הגיע איזה בחור ללמוד בשיבת טאהש, ולא היה יכול לסבול את גודל השפע במדי דאכילה ביד רחבה שראה בהשיבה, אהרי שהיה רגיל בביתו על זהירות יתירה שלא לזרוק שום מאכל לאשפה, וכאשר נתודע דבר זה לרבינו ז"ל קראו אצלו, ואמר לו כהאי לישנא: "איך בין געבוירן געווארן מיט גודת הקמצנות, איך מוז עס צוברען, ממילא מוז איך געבן א סאך שפע" (אני נולדתי עם גודת הקמצנות לכן אני צריך להשפיע שפע גדול), ע"כ (דוב"ן,

1. ענין שבירת המדות הוא עבודה גדולה ועקרי במעלת התורה והחסידות, וקשה מאוד לבעל מדות רעות להתקרב ליוצרו ובוראו ית', ורבן של ישראל הרה"ק הרי"ר אלימלך מליזנסק זי"ע ראה צורך לקבוע בהתפלה שיתקן לומר לפני תפלת השרית, להתחנן אל ה' על שמירה מעולה משמים על הכנס והקפדנות ושאר מדות רעות, וז"ל: "תשמרני מן הפניות והגאיות ומן הכעס והקפדנות והעצבות והרכילות ושאר מדות רעות, ומכל דבר המפסיד עבודתך הקדושה והטהורה החביבה עלינו, ותשפיע רוח קדשך לפני שנהיה דבקים בך ושנשתוקק תמיד אליך יותר ויותר וממדינה למדינה תעלינו" וכו'.

דעת רבינו ז"ל היה דעיקר תכלית ביאת האדם לעו"ה הוא רק לשבר את טבעו לגמרי, כדומבא בס' עבודת עבודה, דברות קודש (ח"א דף קנ"ג) דמה שמובא בהצטל קטן (ט"ו) האדם לא נברא בעולם רק לשבר את טבעו, היינו שלא נברא "רק" לתכלית זו בלבד, דרך בדרך דן משלים האדם את תכלית בריאתו בעולם, ובלי זה לא פעל כלום בעו"ה וכו', ועיי'ש הדברים כדרכונות.

רבינו ז"ל זכה לשבר את טבעו ומדותיו לגמרי, והיה לו מדינה נוראה של כפיית כל רצונותיו אל יום ה', ע"ד שמובא בצעטיל קטן מהרבי ר' אלימלך זי"ע לשבר את הטבע מן הקצה אל הקצה, וז"ל (בסעיף ט"ז): "האדם לא נברא בעולם רק לשבר את הטבע לכן יזו"ר א"ע לתקן מדותיו בשנת י"ח דווקא כמו שבא, נכון מי שגולד בטבע של עקשנות ישבר את טבעו מ' יום רצופים לעשות דווקא להפוך ממה שיעלה במחשבתו וכן מי שבטבע עצל ירגיל א"ע מ' יום רצופים לעשות כל דבר ברוינותו בהולך לשכוב על מטתו הן לקום בבוקר ממשכבו הן ברוינות לבישת בגדים ונט"ו ולקנות את גופו וללץ ברוינות לבית הכנסת תיכף אחר קומו מהספר וכיצא בהן, וכן מי שטבעו ביישן מהחלק של בושה רעה ירגיל את עצמו מ' יום להתפלל דווקא בקול

שיחת קודש - המשך

רח"ל, כי נתחייבו על זה מלמעלה מחמת שני החטאים השורשיים שפגמו בהם.

נמצא כי דעת רשב"י דעת תלמידיו שתיהן אמת, כי חטאו בשתים, שהשתחו לצלם בימי נבוכדנצר כדעת רשב"י, ועל ידי זה באו ליהנות מסעודתו של אותו רשע, שסעודה זו גרם להם לחטוא בפגם הברית כדעת תלמידי, אלא שבפגם הברית חטאו רק אותן שבשושן, שרק הם הוזמנו אל הסעודה, וכמו שהשיב רשב"י לתלמידי, אם כן אותן שבשושן יהרגו שבכל העולם כולו אל יהרגו, ובחטא עבודה זרה בימי נבוכדנצר חטאו גם בני ישראל שבשאר המדינות.

ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, היינו שהבין פנימיות הדבר, כי לכך היה בכחו של המן לשלוט עליהם, מפני שחטאו בשתי חטאים אלו, לכן זעק זעקה גדולה ומרה לעורר את בני ישראל לתשובה, וילבש שק ואפר, וכינס אותם לצום ובכי ומספד, ועוררם שישבו ויתקנו חטאיהם, וכיון שראו בני ישראל מצבם הנורא שכלתה אליהם הרעה, התעוררו מתרדמתם והתחרטו מאוד על חטאיהם, ושבו בתשובה שלימה בכל לב באמת, ועל ידי תשובתם ותעניתם תיקנו שני החטאים הנ"ל, והכניעו שני כחות הטומאה השורשיים של עמלק, וממילא בטלה מעליהם כח שליטתו של המן, וזכו לישועה.

וכיון שזכו לישועה, תיקנו מרדכי ואסתר לעשות זכר לנס שבשני ימים מיוחדים. כי יום ארבעה עשר שהוא יום הפורים לכל העולם, ניתן לנו כדי לתקן חטא עבודה זרה שחטאו בה כל ישראל. ויום חמשה עשר שהוא יום הפורים לאותן שבשושן, ניתן כדי לתקן מה שחטאו אותן שבשושן, שנהנו מסעודתו של אותו רשע, דהיינו בפגם הברית. ולכן תיקנו לחוג את יום טוב זה בשני ימים נפרדים, כי היום טוב ניתנה לנו לתקן שני חטאים נפרדים, ולא די ביום ארבעה עשר לבד, כי ליהודים אשר בשושן צריכין יום מיוחד, שיתקנו מה שנכשלו גם בחטא השני.

יעקב. וכן עשה גם עמלק בן בנו, שבא ללחום עם ישראל בשני הכחות האלה.

ובאותם שני הכחות הרעים בא גם המן האגגי מזרע עמלק לשלוט על ישראל בימי אחשוורוש, כמו שאמרו חז"ל (מגילה י"ב ע"א) שאלו תלמידי את רשב"י, מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה, אמרו להם אמרו אתם, אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, אמרו להם אם כן אותן שבשושן יהרגו שבכל העולם כולו אל יהרגו, אמרו לו אמור אתה, אמרו להם מפני שהשתחו לצלם, ופרש"י בימי נבוכדנצר.

והענין בזה, כי כאשר ראה המן שבני ישראל השתחו לצלם בימי נבוכדנצר, וכבר נכשלו בחטא עבודה זרה, הבין כי עתה שעת הכושר להכשילם גם בפגם הברית, כאשר ביארנו כי כאשר האדם נכשל בחטא עבודה זרה ניקל לו לבוא לידי פגם הברית, לכן הציע לאחשוורוש שיזמין את בני ישראל לסעודתו, והתכוון בזה להכשיל את בני ישראל בפגם הברית, כמו שאמרו במדרש (אסת"ר ז' י"ח) וז"ל: אמר המן לאחשוורוש אלהיהם של אלה שונא זימה, וכו', כיון שראה מרדכי כך, עמד והכריז עליהם ואמר להם לא תלכו לאכול בסעודתו של אחשוורוש, שלא הזמין אתכם כי אם ללמד עליכם קטיגוריא, כדי שיהא פתחון פה עם מדת הדין לקטרג עליכם לפני הקב"ה, ולא שמעו אל מרדכי והלכו כולם לבית המשתה, עכ"ל. הרי כי זאת היתה כוונת המן בהציעו להזמין את היהודים אל אותה סעודה, להכשילם בפגם הברית, דכיון שראה שכבר נכשלו בחטא ע"ז, הבין שבניקל יוכל להכשילם גם בפגם השני.

ומרדכי הצדיק הבין כוונת המן הרשע בכל זה, כי ידע שבשני כחות אלו כבר באו עשו ועמלק על ישראל בדורות הקודמים, לכן עמד והכריז שלא ילכו לסעודתו של אותו רשע, והסביר להם, כי אל הזמין אתכם כי אם לקטרג עליכם, שאם תכשלו גם בחטא זה, יהא למדת הדין פתחון פה לקטרג עליכם. וכיון שבני ישראל לא שמעו אל מרדכי, ונכשלו גם בפגם השני, נגזר עליהם גזירת כליה

הגה"צ ר' יוסף יהומיאל כהנא שליט"א, ראש הכוללים דקריית טאהש, בדברי הספד על רבינו בקרית טאהש.

***

הגדרה נפלאה

רבינו ז"ל אמר פעם הגדרה נפלאה בזה"ל: "איך זעה פון מיר ביי רוב זאכען, אז איך וויל וויסען ווי איך האלט מיט עבודה, קוק איך וויאויז איך האלט ביי מדות בין אדם לחבירו!" (כשאני רוצה לרעה היכן אני אוהו בעבודת השם אני מסתכל לזמן את אוהו בעניני בין אדם לחבירו) ע"כ (מפי הרה"ג ר' ישראל יעקב טירנויער שליט"א).

***

ין כעס"ו - וראה זה פלא איך שמיניה וביה שינה רבינו ז"ל את לשונו מקצה אל הקצה, בכחי' פושט צורה ולכש צורה.³

***

רם וכח תנועת אבריו ולקיים כל עצמותי תאמרנה ולברך על התורה בקול רם עד שיעורוהו מן השמים להסיר הבושה הרעה ממנו" וכו' עיי"ש. אחד מאדמו"ר" סלאנים אמר: איינמאל זיך איינהאלטן פון כעס איז מער ווי טויזענט מאל גילוי אליהו (דער פרישה קוואל, פרשת בראשית). מובא בספר מוצל מאש בזה"ל: "שמעתי מוקיני הרה"ק ז"ל מוואלבראם, אשר ק"ז הדברי חיים ז"ל א"ל בזה"ל: "אתם יודעים כי אנכי שני לאברהם אבינו ע"ה במדת הצדקה, גם אמר על עצמו שנולד בטבע של כילות באין כילות ליתן אף פ"א לצדקה, אמנם ב"ה ברב עבודה שנית זאת", ע"כ.

2 מובא בס' אור יצחק (להרה"ק ר' יצחק מראדוויל זי"ע, אבות פרק ג') בא"ד בזה"ל: "אחי כמ"ש (לעיל קצ"א): שכל המצות הם בנסינות אם עשה זו המצוה באמת בלא שקר, כמו שיש נסיון ובחינה אצל החשבון אם החשבון הוא אמת שלא טעה, כך בכל מצוה הנסיון צדקה אם קיים המצוה באמת, וכל התורה הוא שבביל אהבה ויראת ה' ב"ה, ואהבת לרעך כמוך הוא הנסיון ובחינה, זה האדם שרוצה באמת בשלימות מלכותו יתברך, והוא מצד שאוהב את המקום ב"ה, זהו הנסיון והבחינה אם אתה מקיים באמת ואהבת לרעך כמוך, כי מי שאוהב את המקום ב"ה אוהב הוא את בניו, כי מי שאוהב את חבריו באמת הוא אוהב את בניו, כמו שאמרנו במשל האב עם בניו, וכשהוא אוהב את חבריו באמת הוא הסימן שמאמין בהתורה הקדושה שנאמר (דברים יד, א) בניא אתם לה' אלהיכם, וכמ"ש (תפלת ערבית) מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה, שבאמת כי בעת האתה היה שלימות במלכותו ואו ראו שהם בניך, וכשאין שלימות במלכותו היצר הרע מסמא את העינים ויאמר רואים שהם בניך, אבל בזה העת ששקבע את הים ראו כולם שהם בניך בריש גלי, וזהו גדול בתורתך, מי שאוהב את חבריו באמת הוא הסימן שאוהב את המקום ב"ה כו', ע"כ.

3 עיין בספה"ק ישר דברי אמת (אות כ"ו) דעבודת הש"ת צריך להיות בשני ענינים, בגבהות ובשפלות, ולא סגי באחד מהם לבד, דאם יהיה שפל מכל וכל, פן וואיל יפנתו היצר לאמר מי אתה לדבר לפני הש"ת ולעבודו, ואתה בשר ודם עפר ואפר, ולזה צריך לאחוז בגבהות, כמו שאמר הכתוב (דה"ב, ב' ז"ו) ויבנה לבו בדרכי ה', וכמו שאמר ר"ל (סנהדרין 101) לפיכך נבוא האדם יחידי, וכו', לפיכך לא יאחד ואחד חייב לומר שבבילי נבוא העולם עיי"ש (ועיי' בס' דברי יושר להגה"ק ראב"ד אושפיצין זצ"ל, הושע, דכללו של דבר דאין העובד פנוי מלחשוב ב"ה המחשבות של ענה וחשיבות עצמו זה אחר זה בחבור חלילה).

מחשבת חיים

חידושי תורה בהלכה, אגדה והליכות חיים בפרשת השבוע ועניני דיומא מבאר תורתו של מורנו הרב הגה"צ אב"ד מחזיקי הדת ציריך זצוק"ל בעל מחשבת חיים

פרשת ויקרא - שנה י' גליון שיפו (י"ב)

מאוצר החיים

בענין שומע מעונה בקריאת המגילה

חידושים מכת"י

בס"ד, יום י"ט תמוז תנש"א, ציריך יצ"ו

א. בשו"ע (סימן ר"ג ס"ב) כתב אין המברך מוציא אחרים א"כ יאכל וישתה עמה ואז יוצאים בשמיעת שמכונין אליו אפילו לא יענו אמר, ובטו"ו (סימן ז"ל פשוט בכמה מקומות שגם הוא צריך שכוין להוציאם.

והפמ"ג (שע"ז ס"ח) כתב וז"ל: לאו מסבירא דנפשי כ"כ, כי מבואר הוא בס"ג, אלא מורה מקום הוא באמת לס"ג, דמבואר ברה"ה ובכמה מקומות למ"ד מצות צריכות כונה צריך כוונת שניהם. ויש לי העני בכאן הרגורו בדברים והגני פורטס בעת"י, בסיון סמ"ך סתם [השו"ע] כל כדעיה א' דצריכות כונה, ובמ"א ג', דוקא ד"ת לא דרבנן, והנה כל הברכות לבד ברכתמו"ז דרבנן להמחבר בס"י ר"ט ס"ג וכו', ולומר דשאני העושה בעצמו בדרבנן א"צ כונה, אבל השומע מאחרים אף בדרבנן צריך כונה לכאורה הא בורכא דבר"ה כ"ח ב' (כצ"ל) דאיך לה ש"מ התוקע לשיד מצות א"צ כונה, ופר"ך מעובר אחורי ביה"כ כון, ומאי קושיא שאני עושה משומע, עכ"ל.

ובשפת אמת (ריה"כ ע"ב) ת"ך וז"ל, ונראה שהשואה ה"ל ס"ל דכיון דתקיעת שופר המצוה היא רק לשמוע כמ"ש הטור וכו' (סימן תקפ"ח) דמה"ט מברכין לשמוע קול שופר ולא לתקוע היו כעושה הוא בעצמו המצוה וכו' עיי"ש.

לפ"ז היה אולי מקום לומר דבברכות וכדו' שאינו עושה המצוה בעצמו [שהמצוה היא לברך בעצמו, ורק יוצא משמע שומע כעונה], באמת גם אם מצות א"צ כונה, צריך בשומע מאחרים לכון לשמוע ולהוציא כדי שיצא "ח".

אולם כיון ששומע קושיית הגמ' מפרשין שם דלמ"ד מצות א"צ כוונה, הכוונה היא רק לשמוע, ולא לצאת, וזה קאי ב"ג עם על שומע קול מגילה שנזכר גם באותה משנה, מוכח דגם במגילה, שמברכין על מקרא מגילה, א"צ כונה לצאת אף בשומע מאחרים, ודו"ק. ב. והנה לכאורה צ"ע בסוכה (ל"ה ע"ב) דבעו מניח מריב חייא בר אבא שמע ולא ענה כוהו, עיי"ש, הרי משנה מפורשת היא שיוצאים מקרא מגילה בשמיעה, ומדמברכים על מקרא מגילה משמע שהמצוה היא קריאה ולא רק שמיעה, ומוכח מהמשנה דשומע כעונה. [אולם עיין בר"ן פסחים (ו' ע"ב) בד"ה ותו איכא למידק וכו' דמבואר דמגילה דומה לשופר ע"ש. ועיין ברמ"א (סימן תרפ"ט) דאשה מברכת לשמוע מגילה].

אולם ברא"ש שבריא חב"י (סימן תקפ"ח) מבואר דבשופר המצוה השמיעה, ובמגילה הקריאה, ואולי "ל להמבואר בגמ' מגילה (י"ח ע"א) דבמגילה יש מצות קריאה ופרסומי ניסא (ומישה"ה אם אם מנין מנין, יוצא א"כ"ו השומעים צריכים ממש שיהיה להם דין קוראים, אלא די פרסומי ניסא שיש אצל השומעים, וא"צ לדין שומע כעונה.

ג. כתב בת"י ספ"ק דברכות (י"ב ע"א) גבי ההיא דפתח בדישירא, בחד תירוצא שמצוה התלויה באמירה לבד, לב"ע צריכה כונה עיי"ש. בזה יש לנו עוד מנין אמאי לא סמך הגמ"א בבי בריכות על הגמ"ד דמצות א"צ כונה, אף שכל הברכות לבד מברכת המון הם מדרבנן.

אולם לפי מה שמתרצת הגמ' ברה"ה (כ"ח ע"ב) את המשנה היה עובר וכו' ושמע קול שופר או קול מגילה, דהרי כונה היינו לשמוע ולא לצאת, למ"ד מצות א"צ כונה, הרי דגם גבי שמיעת מגילה שהיא מצוה התלויה באמירה א"צ כונה למצוה למ"ד מצות א"צ כונה, וצ"ע על תירוצו של תרי"י, כי בודאי קשה לחלק המשנה לצדדים, ולומר דלענין שופר כיון כוונה לשמוע, ולענין מגילה צריך כונה לצאת.

וראה בהגהות הב"ח שם על הרי"ף שכתב דלפום הסוגיא דר"פ היה קורא שמעינן א"צ כונה בקריאת שמע שתלו' באמירה בלבד, א"צ כונה, למ"ד מצות א"צ כונה.

מבאר החיים

מעשי האדם אינו אלא זכר לעשי' והקב"ה הוא העושה את המעשה

לקמן משם מלא קומצו וגו' והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה אשה ריח ניחוח לה' (ויקרא ב' ב'). ופירש"י אזכרתה, הקומץ העולה לגבוה הוא זכרון המנחה שבו נזכר בעליה לטובה ולנחת רוח. ויש לברר למה לא נזכר לשון זה רק במנחות ובלחם הפנים דכתבי שם והיתה ללחם לאזכרה וגו', ולא מצינו זה בשאר הקרבנות.

וברשב"ם כתב וז"ל לשון זכר רגיל לומר בלבונה מפני הריח העולה וכן כתיב מזכיר לבונה וכן והיתה ללחם לאזכרה, עכ"ל. וגם באבן עזרא כתב וז"ל ורבים פרשוהו כריח וקטרת כמו זכרו כיון לבלונן. אולם צ"ע הרי גם במנחת חוטא כתוב (שם ה"ב) לשון אזכרתה, אף ששם כתוב לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה. ואולי י"ל דכתב הרמב"ן בפסוק ט' שבריש הפרשה, דענין הקרבן כפשוטו הוא כדי שישחוב האדם בעשותו כל אלה השחיטה והזריקה והקרבן האימורים והאברים, כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלחק ממנו תמורה וכו', עיי"ש כל דבריו, והרי במנחה שאין מקריב ממנה אלא מלא קומצו סולת, לכאורה כמעט לא שייך כל הענין כוונה זו של הקרבן, ואינו אלא כעין זכר לכוונה של קרבן, ועל כן נקרא קומץ המנחות, וכן הלבונה של לחם הפנים אזכרה, כלומר מעשה שרק מזכיר ענין ההקרבנה שהיה ראוי לאדם להקריב נפשו לאלקיו, ואזכרה זו עולה לגבוה ונזכר בעליה לטובה ונחת רוח, ואדרבה על קרבן זה נאמר, ונפש כי תקריב, והביא רש"י דרשת הגמ' במנחות, מי דרכו להביא מנחה עני אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו, והיינו כי זכר ואזכרת קרבן זה חשוב לפני הקב"ה כאילו הקריב ממש את נפשו.

ובמשנה ברורה (סימן תרפ"ח סקט"ו) תמה על הגמ"א שכתב שיוצאים מצות זכור בקריאה של פורים, וז"ל צ"ע דהא כתיב בתורה זכור את אשר עשה וגו' אשר קרך בדרך ויוזב בך וגו' תמחה וגו' והכוונה שלא לשכוח מה שעשה לנו עמלק וכו' ולכן נצטוונו למחות את שמו וכו' וזה לא נזכר בפרשת ויבא עמלק, ע"כ.

והנה נצטוונו למחות את עמלק והיושע יצא להלחם בו, כמבואר שם בפ' בשלח, אבל למעשה הרי לא ע"י מעשה היושע גבר ישראל רק "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל", ואמרין ברה"ה (כ"ט ע"א) לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה וכו' היו מתגברים, הרי מבואר דמלחמה זו אף שנצוונו במצוות תמחה שאנו נמחה, מ"מ באמת לא עשייתנו מוחה את העמלק, אלא "כי מחה אמוחה את זכר עמלק", ככתוב בפרשת בשלח, הרי שתי פרשיות הם ממש ענין אחד, שאמנם אנו חייבים לצאת ולהלחם בעמלק כמו שנצטווה לישוע, אבל עיקר המחייבה יעשה ה', וזהו ענין של המצוה הזאת, וגם מצוות זכור הוא מעצם המחייבה, שזוהי תחילת המחייבה שנצטוונו, דגם יציאתנו להלחם אינה אלא כעין זכר למלחמה, עיי"ש זכירתנו את אשר עשה לנו עמלק ויציאתנו להלחם בו הרי זה כעין זכר ואזכרה למלחמה זו, ושאונו מסתכלין כלפי מעלה, ועולה זכרונו לטובה לפני הקב"ה ונחשב לנו כאילו מחייב את זכר עמלק, אבל באמת הקב"ה הוא המוחה זכרו.

הנה לפי"ז שפיר כתב החינוך שמצוות הכיירה הוא ממש חלק והתחלת מצוות

וקמן משם מלא קומצו וגו' והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה אשה ריח ניחוח לה' (ויקרא ב' ב'). ופירש"י אזכרתה, הקומץ העולה לגבוה הוא זכרון המנחה שבו נזכר בעליה לטובה ולנחת רוח. ויש לברר למה לא נזכר לשון זה רק במנחות ובלחם הפנים דכתבי שם והיתה ללחם לאזכרה וגו', ולא מצינו זה בשאר הקרבנות.

וברשב"ם כתב וז"ל לשון זכר רגיל לומר בלבונה מפני הריח העולה וכן כתיב מזכיר לבונה וכן והיתה ללחם לאזכרה, עכ"ל. וגם באבן עזרא כתב וז"ל ורבים פרשוהו כריח וקטרת כמו זכרו כיון לבלונן. אולם צ"ע הרי גם במנחת חוטא כתוב (שם ה"ב) לשון אזכרתה, אף ששם כתוב לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה. ואולי י"ל דכתב הרמב"ן בפסוק ט' שבריש הפרשה, דענין הקרבן כפשוטו הוא כדי שישחוב האדם בעשותו כל אלה השחיטה והזריקה והקרבן האימורים והאברים, כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלחק ממנו תמורה וכו', עיי"ש כל דבריו, והרי במנחה שאין מקריב ממנה אלא מלא קומצו סולת, לכאורה כמעט לא שייך כל הענין כוונה זו של הקרבן, ואינו אלא כעין זכר לכוונה של קרבן, ועל כן נקרא קומץ המנחות, וכן הלבונה של לחם הפנים אזכרה, כלומר מעשה שרק מזכיר ענין ההקרבנה שהיה ראוי לאדם להקריב נפשו לאלקיו, ואזכרה זו עולה לגבוה ונזכר בעליה לטובה ונחת רוח, ואדרבה על קרבן זה נאמר, ונפש כי תקריב, והביא רש"י דרשת הגמ' במנחות, מי דרכו להביא מנחה עני אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו, והיינו כי זכר ואזכרת קרבן זה חשוב לפני הקב"ה כאילו הקריב ממש את נפשו.

ובגמ' מגילה (דף ט"ז ע"א) איתא ויקח מן את הלבוש ואת הסוס אול אשכחיה דיתבי רבנן קמיה וכוהו להו הלכות קמיצה לרבנן וכו', אמר להו במאי עסקיתו אמרו ליה בזמן שביט המקדש קיים, מאן דמנדב מנחה מיהו מלי קומציה דסולתא ומתכפר ליה אמר להו אתא מלי קומצא דקמחה דיכרו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי, ע"כ. וז"ל מהרש"א שם בח"א, כל האי עובדא

עניני דיומא

בענין משתה ושמהה ביום דוקא הוא ולא בלילה ואיסור הספד ותענית ביום ובלילה

א. איתא בגמ' מגילה (דף ז' ע"ב) אמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו, מאי טעמא ימי משתה ושמהה כתיב. והקשה הטורי אבן ד"כ גם דין איסור הספד ותענית, דילפינן מקרא דשמוחה, יתא מותר בלילה, דהא ימי' כתיב, והוא ודאי ליתא, דהא איסור הספד ותענית הוא ביום ובלילה. [ועיין בספר קהילות יעקב (כתיב קה"ה החדשים, מגילה קט"ט, עמוד ש"ה) מה שכתב לתרץ בטו"ט].
ב. ויתכן לומר דבלילה איה"נ דלא אסור הספד ותענית מדברי קבלה, דימיו כתיב ב', אבל ע"כ משום דין דמגילת תענית ודאי אסור אף בלילה.
ג. ועוד י"ל עפ"י מה שכתב רש"י מגילה (דף כ"ב ע"ב ב"ה קמ"ל) כל ספירה דיממא היא, דכתיב (ויקרא ט"ו כ"ה) וספרה לה שבעת ימים. ובחידושי חתם סופר עמ"ס נדה (דף ע"א ע"ב ב"ה הרואה) כתב עליו וז"ל, וקשה אדרבא גילף ממלואים וסוכה דימים אפי' לילות [כדאיתא בגמ' (סוכה דף מ"ג ע"א) מקרא דשבעת ימים]. ואפשר כיון דספירה ובדיקה היא רק שעה אחת מהיום, הוה ל' כימים דולב, דימים אלו לילות, וביאור דברי אלו הם בסוכה דף מ"ג ע"א, עכ"ל.
ד. ולפי דבריו יש ליישב קושית הט"א דמשתה ושמהה עושים רק שעה אחת ביום, ולכן צריך שיהיה דוקא ביום ולא בלילה, דילפינן מלולב, משא"כ איסור הספד ותענית, דנוהג בכל עת, שפיר ילפינן ל' מסוכה וממילואים, כדמבאר בגמ' הנ"ל. (רשימות כתיב תלמידים)

מבאר החיים

הרי לפי הנ"ל ענין זה של מחיית עמלק הוא ממש ענין אזכרה של מצות הקמיצה כי שניהם הם, שהאדם עושה זכר למעשה ועולה וזכרנו לטובה, והקב"ה מקבל זה כאילו עשה כל הדבר, כי כל רצון ה' ממעשה בני אדם הוא שיתכללו כפי מעלה וידעו את זכר עמלק, שזהו באמת תכלית וגמור של מצות תמחה את זכר עמלק שבפרשת כי תצא.

א. איתא בגמ' מגילה (דף ז' ע"ב) אמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו, מאי טעמא ימי משתה ושמהה כתיב. והקשה הטורי אבן ד"כ גם דין איסור הספד ותענית, דילפינן מקרא דשמוחה, יתא מותר בלילה, דהא ימי' כתיב, והוא ודאי ליתא, דהא איסור הספד ותענית הוא ביום ובלילה. [ועיין בספר קהילות יעקב (כתיב קה"ה החדשים, מגילה קט"ט, עמוד ש"ה) מה שכתב לתרץ בטו"ט].
ב. ויתכן לומר דבלילה איה"נ דלא אסור הספד ותענית מדברי קבלה, דימיו כתיב ב', אבל ע"כ משום דין דמגילת תענית ודאי אסור אף בלילה.
ג. ועוד י"ל עפ"י מה שכתב רש"י מגילה (דף כ"ב ע"ב ב"ה קמ"ל) כל ספירה דיממא היא, דכתיב (ויקרא ט"ו כ"ה) וספרה לה שבעת ימים. ובחידושי חתם סופר עמ"ס נדה (דף ע"א ע"ב ב"ה הרואה) כתב עליו וז"ל, וקשה אדרבא גילף ממלואים וסוכה דימים אפי' לילות [כדאיתא בגמ' (סוכה דף מ"ג ע"א) מקרא דשבעת ימים]. ואפשר כיון דספירה ובדיקה היא רק שעה אחת מהיום, הוה ל' כימים דולב, דימים אלו לילות, וביאור דברי אלו הם בסוכה דף מ"ג ע"א, עכ"ל.
ד. ולפי דבריו יש ליישב קושית הט"א דמשתה ושמהה עושים רק שעה אחת ביום, ולכן צריך שיהיה דוקא ביום ולא בלילה, דילפינן מלולב, משא"כ איסור הספד ותענית, דנוהג בכל עת, שפיר ילפינן ל' מסוכה וממילואים, כדמבאר בגמ' הנ"ל. (רשימות כתיב תלמידים)

הליכות חיים

מסקי הלמות - פרשת זכור

ג. אם חיסר ולא קרא או לא שמע תיבה אחת מהפרשה, לא יצא י"ח.
ד. אם קראו הפרשה ומצאו טעות בס"ת, נראה דא"צ לחזור ולקרוא מראש, בס"ת כשר. [ויש להנחוג בזה כמו בקריאת התורה דעלמא, עיין שו"ע או"ח (סימן קמ"ג) פרטי הדינים בה].

א. לדעת הט"ו (סימן תרפ"ה סק"ד) אין יוצאין ידי חובת קריאת פרשת זכור, בלא ברכת התורה שלפני' ולאחריו. ולפי"ד צריכים כל הצבור לשמוע את ברכות התורה מהעולה, ולצאת י"ח על ידו. ופשוט דגם העולה צריך לכון להוציא.
ב. נתפשט המנהג שהנשים באות לביה"כ לשמוע קריאת פרשת זכור, אבל כשהדבר עולה בקושי, נראה דמדינא א"צ לדחוק עצמה, ותקרא הפרשה בחומש.

ונושים שאין יכולים לילך לביה"כ לשמוע קריאת פרשת זכור בצבור ובס"ת, הורה כבוד רבינו זצ"ל שיקראו לעצמם את הפרשה מתוך החומש ויכוננו לצאת ידי מצוה זו, כמ"ש הרמ"א (סימן תרפ"ה ס"ז) במי שנמצא בעיר אחרת שאין שם ס"ת, כמו כן יכולות הנשים במקום שעולה להם בקושי, לעשות כן, כיון שמעיקרא דדינא הנשים פטורות ומכ"ל. (רשימות שיעור הלכה, ורשימות כתיב תלמידים)

1. כתב הט"ו (סימן תרפ"ה סק"ד) דאין יוצאין י"ח הקריאה דפרשת זכור בלא ברכה. ועיין בפמ"ג (משנ"ז סק"ד) שכחב דאולי דברי הט"ו הם לאו דוקא, דהא ברכות אינן מעכבות, ועוד הן הרי כבר ביזכו ברכת התורה בתחילת היום, ודעתם על כל היום. ועוד הן' בהא דמבאר בטו"ז דקטן היוודע למי מברכין יכול להיות העולה לפרשת זכור, ואי הברכה ד"ת, איך אתי דרבנן ומפיק לדאורייתא ע"ש. וגם עיקר הדבר צ"ע דהא מבואר בשו"ע (סימן קל"ט ס"ח) דברכות אלו אינן משום חיוב, אלא משום כבוד התורה.

2. בספר הליכות שלמה (ימי הפורים) קריאת זכור א"ח (ב) כתב לחדש שכל שמעו עיקר ענין זכירת עמלק, יצא ידי חובתו. וע"ש בהערות (אות ז') שהביא ראי' מהמג"א (סימן תרפ"ה סק"א) דיוצא י"ח גם בשמינית פרשת ויבא עמלק שקורין בפורים, וא"צ פרשת זכור דווקא, ואף שאין הפרשיות שווין בכל פרטיהן, ובע"כ דסגי בקריאת הענין. (ובמשנ"ז (שם סק"ט) קשה על דינו של המג"א דבפרשת ויבא עמלק לא נזכר המצוה למחות את שמו, והנחיוו בצ"ע.)

ונראה בביאור דברי הט"ו, דהנה אמרין בברכות (ט"ו ע"א) דתרומה משום ברכה הוא, וברכה דרבנן ולא בברכה תליא מילתא. וכחב שם בתוס' הרא"ש דהא דברכות אינן מעכבות היינו משום דהויין מדרבנן, אבל אי הויין מדאורייתא מעכבות ומכ"ל ע"ל. ולפי"ד ברכת התורה דחייבו מדאורייתא מעכבת, ואין יוצאין פרשת זכור בלי ברכת התורה, אלא דלוא סגי במה מעכבת בתחילת היום, אמנם כאשר תקנו חז"ל קריאת פרשת זכור, תיקנוהו כעין דאורייתא, והצריכו לכרך ברכת התורה סמוך לקריאתה, והברכות הם משום חובת ברכת התורה ומעכבי מדרבנן. אמנם כיון דחייבו מדרבנן, לכן גם אף שהגיע לחינוך יכול להוציא.

אמנם נראה דלא מסתבר כן, דכיון דבעינן זכירה מתוך ספר, צריכים לקרוא את הפרשה כולה בצורתה ובתיבתה בלא שום חסרון. ונראה דגם המג"א מודה לטברא זו, אלא דנקט דכיון דבפרשת ויבא עמלק מוזכר ענין מעשה עמלק, א"כ גם אותה פרשה כשירה לצאת בה, אך מ"מ כשבא לצאת בקריאת ויבא עמלק, אין לחסרה בה שום תיבה. ובפרט לפמ"ש במקו"א ליישב הגרנת המשנ"ב על המג"א דלאו א"כ מוזכר את מעשי עמלק, וחייבו המח"י, דעיקר המח"י נעשה ע"י הקב"ה, דכתיב בפרשת בשלח כי מחה אמהה את זכר עמלק, א"כ שפיר יוצא בזה ידי חובתו ע"ש, ואין חסר בפרשה זו כלום. ועיין בלקוטי' דרדשים באופן אחר דמדה המג"א ליעקר דברי המשנ"ב דבמצות זכור נכלל ג"כ לזכור ענין מחיית שמו של עמלק, אלא דס"ל דיוצאין בזה גם הקריאת הפסוק כי מחה אמהה וגו' שבפרשת ויבא עמלק, אף שאינו בדרך ציווי לכלל ישראל, וע"ש עוד בדרך רדוש. (רשימות כתיב תלמידים)

וכן מובא בזה החתם סופר, עיין בספר ארוחת חיים לתלמידו הרי"א לעינגער זצ"ל (סימן קמ"א) שבישיבא דהחתם סופר היה אומר שכל אחד יכין לצאת י"ח בברכת העולה לתורה לקריאת פרשת זכור. (רשימות שיעור הלכה)

3. בספר הליכות שלמה (ימי הפורים) קריאת זכור א"ח (ב) כתב לחדש שכל שמעו עיקר ענין זכירת עמלק, יצא ידי חובתו. וע"ש בהערות (אות ז') שהביא ראי' מהמג"א (סימן תרפ"ה סק"א) דיוצא י"ח גם בשמינית פרשת ויבא עמלק שקורין בפורים, וא"צ פרשת זכור דווקא, ואף שאין הפרשיות שווין בכל פרטיהן, ובע"כ דסגי בקריאת הענין. (ובמשנ"ז (שם סק"ט) קשה על דינו של המג"א דבפרשת ויבא עמלק לא נזכר המצוה למחות את שמו, והנחיוו בצ"ע.)

2. בספר החינוך (מצוה ת"ה) כתב דנשים פטורות מצוות זכירת מעשה עמלק. ובמנחת חינוך שם תמה עליו ומסיק דחייבות. וביעיקר הדין דצריך לקרוא בעשרה כתב בתרומת הדשן דמבואר ברא"ש שהוא מה"ל. ובשערי"ז (סימן תרפ"ה אות ה') כתב דאין חכר מדברי הרא"ש. ובשאר הראשונים לא מצאנו מכוון שתינה מ"ע לקרוא מתוך ספר ובעשרה, ומשמע דנקטו חיובו רק מדרבנן. וכבר העירו בזה החינוך.

4. בפמ"ג (סימן קמ"ג משנ"ז) כתב דפרשת זכור דחייבו מה"ל לא דמי לשאר קריאה, וצריך לחזור ולקרוא מראש. אולם השע"י אפרים והמשנ"ב לא העתיקו דבריו, משמע דלא נקטו כן.

ולפי"ד נראה דיש לפטורם דהו"ל ס"ס מה"ל [ספק א' נדשים פטורות ממצוה זו, ואפילו אי נימא דחייבות, אולי לא בעי עשרה וספר], ועוד ספק א' מדרבנן, ואולינן בזה לקולא כמבואר בש"ך (י"ד סימן ק"י כלל ס"ס ט"ו). ויש להוסיף סעוד לזה דעיי' במג"א (סימן רפ"ב סק"ו) דאין א' נשים חייבות בקריאת התורה דעלמא. ועי"ש בדעת' שחוכים מגמי גיטין (מי ע"א) דפטרין. ובפסחות נקטינן דפטורות דכן מנהג הנשים כמו שהעידו במג"א ומשנ"ב שם, ומעתה הו"ל דפטורות הם מקריאת התורה דכל שבת, א"נ דחייבות בקריאה דפרשת זכור הו"ל להפוסקים הראשונים לפרש דין זה. ועיין כפי החיים (סימן תרפ"ה אות ל').

ועיין במשנ"ב (סו"ס"ק כ"ג) שכתב דבמפטיר של ד' פרשיות יש להוציא אחרת כמו בקריאת סדרא של שבת עכ"ל, ומשמע להדיא דלא יעדיף מינה, ומש"כ הפמ"ג דהוא מדאורייתא. אפשר דמדאורייתא א"צ ספר שלם. וראי' לדבר דבמגילה (י"ח ע"א) ילפינן דקריאת המגילה צריך שיהא מתוך ספר דומיא דקריאת פרשת זכור, ובמגילה נקטינן דאם השמיט הסופר אותיות או פסוקים וקראן [בע"פ], יצא, הרי דבמגילה א"צ ספר שלם, ואם בפרשת זכור בעינן ספר שלם וכשר, מסתבר שיהיו מקילים. [גם דעיקר הדבר אי בעינן מה"ל זכירה מתוך ספר, אינו מוכרע, עיין לעיל השהיה ב), וא"כ שפיר הכריעו האחרונים דא"צ להתמיר בה יותר כובעלמא. (רשימת מחשבת חיים אר"ח סימן כ"ד). ועיין בגילון מחשבת חיים גילון ז', גיליון ח' מה שנו"ב בה]

נפתיעה שנה שמחה

הגה"ה רבי נטע זצ"ל

♦ לקט תולדות חיים סיפורים עובדות ואמרות מהאי הסידא ופרישא הגאון החסיד רבי נטע ציונידט זצ"ל ♦

היה אישור והסכמה מאת המלך כי אינו מחוייב להשתחוות להמן והוא אינו נכלל בהציווי של כורעים ומשתחוים להמן, אלא שמרדכי הצדיק הכריז ואמר שלא יחשבו שזה שלא משתחוה הוא בגלל שיש לו אישור ע"ז מן המלך, אלא מה ש"לא קם ולא זע ממנו" הוא משום שע"פ דין תורה אסור "כי הגיד להם אשר הוא יהודי".

גם לסבול בזיונות נוראים היתה מוכנה לטובת הצלת בני"י

עוד מספר בנו הגה"ח ר' אביש כי פעם בסעודת פורים הרחב, כדרכו להתעמק בעומק משמעות כל אימרא של חז"ל הק', בגודל המסירות נפש של אסתר, שהלא לפי טעם הראשון שיאמרו בני"י שעשתה יד אחת עם המן, הלא יחשדו אותה א"כ שנפלה בדיטא תחתונה ביותר ברוחניות, עד שמתחברת אל המן, שזה מורה על כל המובנים עד היכן ירדה במדרגיתה, ואעפ"כ כדי להציל בני"י שלא יסמכו עליה ויתפללו אל ה', הסכימה גם לסבול בזיונות והשפלה כזאת, והכל לטובת בני"י.

בראותם יחד תכלת מרדכי

היה חוזר ואומר הפירוש (בשם צדיקים) על מ"ש שושנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי כי לכאורה מה השייכות כאן ל'תכלת' מרדכי, אכן הענין הוא כי כשהמן הוכרח להלביש את מרדכי בגדי המלך ולקרא ככה יעשה, הרי היה זה עבורו בזיונות נוראות למאוד, ע"כ התחנן המן והפציר במרדכי שיסכים ליתן לו את בגדיו שילבישם המן, שעכ"פ יחשבו הרואים שמרדכי הוא המושך בסוס וממילא המן הוא היושב על הסוס ומרדכי ברוב טובו וחסדו וענוותנותו הסכים ונתן לו, ואכן לכן קמה בהלה ובלבול בעיר, הללו אומרים מרדכי על הסוס והמן מנהיג הסוס וקורא ככה יעשה והללו אומרים מרדכי מנהיג הסוס

הוא נמצא כי היכן ומה שהשי"ת עושה ה"ז טוב לו...

ע"י ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה

ופעם היה מדבר יחד עם הגאון ר' וועלוויל צ'עצ'יק שהיה להם שפה משותפת בהרבה נושאים, ודיברו ע"ז באריכות כי ע"י ש"שון ושמחה ישיגו, כשנכנס משהו שמחה ללב האדם, אזי "ונס יגון ואנחה".

מה היתה הסיבה לכל הגזירה...

אחד מן הדברים שהיה מדבר מפעם לפעם בימי הפורים, אודות גודל החילוק של האדם הרואה לעינים מבלי להתבונן ולהתעמק באמונה ויראה, לבין החכם המתבונן בעינים קדושות ובדרכי התורה. וכך אמר, נתאר לעצמינו איך באו כמה וכמה מבנ"י (כמובא בהז"ל) וטענו למרדכי הצדיק הלא אתה הגורם לכל הגזירה והצרה, בהתנהגותך הקיצונית כלפי המן שזה גירה אותו והעלה את חמתו וזה גרם לכל הצער והיגון שאנו שרויים בה, ואכן כל הרואה בעינים בשריות אכן ראה כך, כי הלא כך השתלשלו הדברים.

אבל מרדכי הצדיק, שראה בעין הבדולח בהשקפת התורה הק', הוכיח להם על פניהם באומרו כי האמת הוא להיפך, והגורם לכל הגזירה הרעה הזאת הוא ההשתתפות בסעודת אחשורוש, הגם כי למראה העין כלל לא היה נראה שכן הם הדברים אבל זוהי האמת...
ללמדינו, כי רבות פעמים האמת לאמיתו היא לגמרי כפי ראות העין הגשמיות, וסוף בדברים שנראה לנו להדיא שכן הוא באמת, יתכן שהאמת הוא ממש להיפך, ועלינו לשאול בדעת התורה מהי השקפת התורה הק'...

כי הגיד להם אשר הוא יהודי

היה חוזר בפורים על מ"ש הרה"ק מבראדריטשוב כי באמת למרדכי הצדיק

ההליכה על השלג בפורים תשמ"א מחיית עמלק

מספר חתנו הגה"ח ר' דוב בידרמן שליט"א, פעם כשירד שלג כבד וגדול בעיה"ק ירושלים תובב"א, התאמץ בכוחות אדירים ויצא מביתו למרות הקשיים, כשהוא משרך דרכו למקוה ולתפילה בחירוף נפש, והנה כשחזר לביתו נענה ואמר בשמחה ובטוב לבב, "קיימתי כעת מחיית עמלק"... לא הבינו שומעיו עומק כוונתו, וכי מאי שיאטיה דמצב ידין למחיית עמלק?

ביאר ר' נטע במתיקות האופיינית לו: מה היה עמלק? "וכל זה איננו שוה ל"י", גם כשהיה לו להמן כל טוב, גידלו המלך מעל כל השרים, וכל עבדי המלך אשר בשער המלך כורעים ומשתחוים לו, ואף לא הביאה אסתר המלכה אשר עשתה כי אם אותי, וגם למחר אני קרוא לה עם המלך, ואעפ"כ עדיין כשדבר אחד אין הולך לו כפי רצונו, אזי "וכל זה איננו שוה ל"י" בשעה שאני רואה את מרדכי היהודי ולא קם ולא זע ממני.

כיון שכן, הרי כעת עם השלג הכבד שכיסה את כל העיר והעלה את הרחוב לגובה, כך שכל פסיעה ופסיעה עולה בקושי רב, ובי" יצאתי לתפילה וחזרתי, ולא זו בלבד שאינני מאוכזב אלא שעוד לי שהנני שמח ומרוצה, הרי קיימתי בכך מצות "מחיית עמלק"... (נפלאים היו הדברים למאוד, הן עצם היותו בשמחה בכל מצב, והן ההברקה והכוונה כי מקיים בכך היפוכו של עמלק)...

למרדכי עצמו לא היה נפק"מ אם הוא על הסוס או על הארץ כי מה שח' רוצה טוב לו

אמר פעם בפורים בדרשו בענין זה, באמת למרדכי הצדיק לא היה חילוק כלל אם הוא על הסוס או תחת הסוס, החילוק היה רק לבנ"י שידעו כי אם מרדכי על הסוס, אזי ליהודים היתה אורה ואם ח"ו לא, אזי הוא צרות צרורות, אבל למרדכי עצמו אין שום נפק"מ איפה

והמון על הסוס... ולא ידעו האם לשמוח או לבכות.

אכן היות שאף שמרדכי נתן הבגדים להמון, אבל בגד אחד לא הסכים כמובן מרדכי לפשוט ולתת להמון בשום אופן, אלו הציצית עם התכלת, וע"כ בראותם יחד תכלת מרדכי, כשראו שעל הרוכב על הסוס נמצא בגד הטלית עם התכלת של הציצית, ידעו והבינו כי מרדכי רוכב על הסוס, וע"ז שושנת יעקב צהלה ושמחה.

פורים המשולש תשמ"א

בפורים המשולש תשמ"א כשהיה הפדיון הבן לבנו בכורו של מרן אדמו"ר מבאיאן שליט"א פע"ח מו"ה יוסף שליט"א כשהכריז הגבאי הרה"ח רש"א וורטהיימר בסעודה שלישית שמחר יתקיים הפדיון הבן בבוקר בקלויז וכו' פתאום שומעים איזה "קול" גדול בהתרגשות, נצטעק ר' נטע ואמר בקול מ'האפט אז ס'וועט שוין זיין דער גרויסער פדיון הבן!!! (אנו מקוים שעד מחר כבר יהיה הפדיון הבן הגדול, דהיינו שהש"ית יפדה אותנו מן הגלות), (וממש כל גופו רעד מאוד בגודל התרגשותו בהכרזה זאת, וראו בעליל כי המלה "פדיון הבן" הדליקה אצלו אש הכיסופין והצפיה לגאולה) (מפי הרה"ג ר' שלום ברוך פריינד).

(כמו"כ התבטא ואמר אז, כי היה לו להבן הנולד סייעתא דשמיא שעל ידו לא תיגרם ביטול תורה, כי נולד בעש"ק (וכמובן שהולדת הבן הבכור גורם התרגשות מיוחדת ונגרם ממילא ביטול"ת), והברית היה בע"ש, והפדיון הבן היה בפורים, וכן א"ה הבר מצוה)

התפלה והלימוד במוצאי פורים

ופעמים שהיה מתחיל להתפלל כיון שעשה חשבון שכבר יכול להתפלל, אבל באמצע התפילה ראה שעדיין אינו במצב הנכון שיוכל להתפלל ע"כ היה מתיישב לפני תפלת שמו"ע ללמוד (במחשבה) אף שהיה הפסק בין גאולה לתפילה כיון שהרגיש שאינו ראוי להתפלל ואח"כ כשהרגיש שהוא מוכן, עמד להתפלל.

ומספר בנו הגה"ח ר' אביש, כי פעם אחת היה שהתיישב ללמוד בגמרא בלי דיבור, רק במחשבה במשך כשעה ומחצה עד שהרגיש שהוא כבר מספיק מיושב ומוכשר לגשת לתפלה.

וראו אז ביותר, איך שאצלו כל תפלה ותפלה היא עבודה בפני עצמה וכאילו זו היא הפעם הראשונה והיחידה שהולך להתפלל, לא היה שייך לוותר אפילו על משהו מן השלימות של התפלה, לא בעת שכרות ולא ביומא בפוריא, התפלה צריכה תמיד להיות עם כל הפרטים בתכלית השלימות.

קבלת שבת בליל שבת מוצאי פורים

ופעם בהיותו בגילופין בליל שב"ק אחרי פורים בעת אמירת קבלת שב"ק נכנס יין יצא סוד, והתלהב מאוד באמירת מזמורי קבלת שבת, כשבין קפיטל לקפיטל הוא אומר פירושים רעיונות ומואמרים יקרים ונפלאים מאוד, שנפלטו ויצאו מקרבו עקב שתייתו, ופעם במעריב במוצאי פורים התלהב בעת שהגיע לברכת אהבת עולם "כי הם חיינו" וברוב התלהבותו הורה לנוכחים לשיר ולרנן כי הם חיינו, והוא הולך הלך ושוב בהתרוממות הרוח ובשמחה, כי הם חיינו - ומורה ומרמז בידיו שלא לדבר כי עומדים באמצע התפילה...

עדיין אין ראשי צלול ומוכן להתפלל

סיפר גיסו הרה"ח ר' בצלאל ברנשטיין, כי זכור לו שפעם אחת במוצאי פורים לאחר ששתה במשך היום הרבה כמצוות היום עמד בקלויז דבאיאן ליד קיר ארון הקודש, שם היה עומד הרבה פעמים בתפלתו, והראה לי כמה פעמים על ראשו, באמרו שראשו כבד עליו מרוב שתיית היין ואינו יכול להתפלל בצלילות הדעת כראוי.

וכך עמד שם למעלה משעה שלימה להתכונן להתפלל כראוי, עד שהרגיש כבר שיש לו ישוב הדעת כראוי ועמד להתפלל.

במוצאי פורים עד אחרי חצות יושב ולומד

סיפר הרה"ח ר' אברהם בועז יעקובזון, שפ"א אחרי כל העבודה שערך ר' נטע במשך יום הפורים ליווהו הוא במוצאי פורים בחזרתו מן הקלויז, וחשב ללוותו עד לביתו, בהיותו עיף ויגע מרוב עבודת היום

והשתיה כדת, ומתי יוכל ר' נטע לנוח קצת בבית וגם לא לעת כזאת, אולם ר' נטע לא חשב כן כלל, אלא במקום לחזור לביתו פנה לביהמ"ד זכרון משה והתיישב ללמוד, וכשעבר שם ר' אברהם בועז אחרי חצות הלילה עדיין ישב שם ולמד.

בסעודת ליל פורים נהג לאכול דגים ולא בשר כלל (אולי כמ"ש בספרים עדיף לעשות כן, כיון דסעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא י"ח ע"כ לעשות היכר לדבר נכון לעשות כן לאכול הבשר רק בבוקר).

נטיעה של היזק

מסי"נ של אסתר עד היכן

היה מרחיב לבאר ולהסביר עד היכן הגיע המסירות נפש של אסתר עבור טובת בני ישראל, כי הנה מצינו בגמ' מגילה כמה טעמים למה זימנה אסתר את המן לסעודה, וא' הטעמים כדי שבנ"י יחשבו שהיא עשתה יד אחת עם המן וממילא לא יסמכו עליה אלא ירבו בבקשות ותחנונים לפני ה', וא' הטעמים כדי שיחשוב המלך שעשתה יד אחת עם המן ועי"ז יהרוג המלך אותה ואת המן ותיבטל הגזירה.

והנה איתא בגמרא שם שכל הטעמים הם אמת, דהיינו שאסתר חשבה באמת כל הדברים המנויים בגמרא, נמצא שלקחה אסתר בחשבון שיתכן שהמלך יהרוג אותה ועי"ז תיבטל הגזירה, אמנם כשנתבונן בזה נראה, כי אילו היה קורה כן באמת, אזי לא די בזה שיהרגו אותה אלא שגם יחשבו בנ"י שהיא היתה בעצה אחת עם המן, וממילא ע"י שתיבטל הגזירה לא יודו ויהללו לאסתר אלא ודאי יקללו אותה ויאמרו 'ארורה אסתר' וכו' וישמחו במיתתה כיון שיחשבו שהייתה בעצה אחת עם המן ויוצא שגם היא תיהרג וגם תישאר לדראון עולם בזכרון בנ"י.... ואעפ"כ עשתה זאת עבור הצלת בני ישראל.

(מפי הרה"ג ר' יוחנן וינר הי"ו, ששמע מאחיו הגה"ח ר' יוסל ציינרטר זצ"ל).

פרשת
ויקרא

גיליון בית ארזי"ם

גיליון מאסף דברי תורתם של
רבנות "ק לבית בוטשעטש
ושאר חכמי רומניה וגאוניה

פניני "יד יוסף"

פנינים נבחרים מתורתו של רח"ק רבי יוסף אהרן מבוטשעטש
ז"ע, המכונה: דער קליינער בעל שם מבוטשעטש [בעל
שם קטן מבוטשעטש], מעובד באופן השווה לכל נפש

**על ידי לימוד התורה והתפילה זוכים לכפרה
כמו על ידי הקרבת הקרבנות בזמן שבת
המקדש היה קיים**

וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (ויקרא א, א)

נראה לומר בזה, כי הנה בא הכתוב לומר על
עבודת הקרבנות, שבאו לכפר על נפש האדם, אך
זה היה בימי המקדש שיש מזבח המכפר, אך בימי
הגלות שאין מזבח כפרה, במה יוכלו לזכות לכפרה,
על זה אמרו חכמינו ז"ל (ברכות כו): "תפילות כנגד
תמידין תקנום", ועל ידי התפילה יכולים לזכות
לתקנת הנפש כמו על ידי הקרבנות, וכן אמרו
חכמינו ז"ל (מנחות ק): "כל העוסק בתורת חטאת
כאילו הקריב חטאת", שהוא על ידי לימוד תורה
לשמה, ועל ידי תפילה בכוונה עצומה ודביקות
גדולה, ולימוד התורה לשמה, יכולים לזכות גם כן
לכפרת חטא כמו על ידי הקרבנות אך בזמן הזה.

וזהו שאמר הכתוב, וידבר ה' אליו, שהורה לו
השם יתברך לאמר 'מאהל מועד', היינו כשכבר
לא יהיה לבני ישראל אוכל מועד, שאין לנו כהנים
בעבודתם, אף על פי כן 'לאמר', יש לנו תקנה על
ידי אמירת התפילה ולימוד התורה הקדושה, שעל
ידי זה יכולים לזכות גם כן לכפרת ותיקון הנפש.

(פרשת ויקרא לסעודה שלישית, בד"ה ויקרא)

**בכח הסמיכה על הקרבן מנטלים רוח השטות
המביא את האדם לידי חטא**

וסמך ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו

(ויקרא א, ד)

נראה ליתן טעם על עניין הסמיכה על הקרבן,
על פי מאמרם ז"ל (סוטה ג.) אין אדם חוטא אלא
אם כן נכנסה בו רוח שטות, והיינו שנכנס בו רוח
הבהמה והוא המביא אותו לחטוא.

לכן אמר הכתוב 'וסמך ידו', כי על ידי סמיכה
זו מתבטלים ממנו כל כוחות הבהמה, ומתבטל
ממנו כל בחינות תאוות הרעות מעשה הבהמה
משורשי הקליפות, ועל ידי ביטול רוח הבהמה
בכח הסמיכה על הבהמה, שוב בוודאי לא יבוא
עוד לעבור עבירה, כי נתבטל ממנו רוח השטות,
והתגבר עליו כח השכל בדעת נכון ורוח טהרה,
ובזה ימנע עצמו מלעבור עבירה נגד רצון בוראו
יתברך.

(פרשת ויקרא לסעודה שלישית, בד"ה ויקרא)

ליקוטי פניני
מים רבים
חכמי רומניה וגאוניה

ליקוטי פנינים דברי תורה אשר אסף לקט וכתב והוסיף
מדליה הגה"צ רבי יצחק מאיר מארילוס ז"ל אב"ד
מיהאלען, באקוי ולבסוף ימיו רבה של בוקרשט

חובת האדם ללמוד את עצמו להתנהג בשפלות וענוה

ויקרא אל משה (ויקרא א, א)

כתב רבי אברהם זאב **שערליף זצ"ל** בספרו רמיזי תורה (פרשת ויקרא,
בד"ה נכתב), נכתב כאן אל"ף זעירא, לרמז שכל אדם יכול להיות כמושה
רבינו ע"ה, רק שילמד את עצמו 'זעירא', להיות קטן בעניויות, כי הקדוש
ברוך הוא אומר על הגס רוח, אין אני והוא יכולין לדור כאחד (סוטה ה.),
וכמו שנאמר (ישעיה נז, טו) 'אשכון את דכא ושפל רוח', וזה מרומזו באל"ף,
היינו למילף עצמו, להיות זעירא.

*

**דברי הכיבושין שאמר משה לבני ישראל שכל דברי הקדוש ברוך
הוא למענם ועליהם להכין את עצמם לכך**

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (ויקרא א, א)

המלה 'לאמר' משמעותה לומר לאחרים, ומפרש רש"י, צא ואמור להם
דברי כיבושין, שבשילכם הוא מדבר עמי. וקשה, דדברי כיבושים משמע
דברי מוסר שמגלה רוע מעלליהם, ואיך מסיים 'בשביילכם הוא מדבר
עמי', הלא שבחם הוא.

ומתרגם הר"ק רבי יואל מסאטמאר ז"ל בספרו דברי יואל (פרשת ויקרא
בד"ה ויקרא הא'), על פי דברי הגמרא (פסחים ו.) ומובא בשולחן ערוך (א"ח
ס' תכ"ט ס"א), שואלים ודורשים בהלכות הפסח קודם הפסח שלוש יום,
ובטורי זהב (שם סק"א) מקשה, דלכאורה 'שואלין' לישא יתירא הוא, דהיה
די לומר 'דורשין' בהלכות הפסח.

ומפרש על דרך המוסר, ד'שואלים' אין הכוונה לפתור שאלה כמורגל
בפי העם אשר המסופק באיזה מאכל אם מותר לאכלו שואל שאלה את
המורה הוראה, אלא מלשון (אסתר ג.) 'נפשי בשאלתי', מלשון בקשה. וכל
הדורש פני רבים עליו לבקש משוכן שחקים שיחונן אותו דעת ובינה
שיאמר דברים המתקבלים.

בדרך זה כתב גם לבאר את הפסוק (תהלים מ') 'בשרתי צדק בקהל רב
הנה שפתי לא אכלא', כי הנה ממקרא זה למדו חכמינו ז"ל (ילקוט שמעוני
רמז ת"ה) שהיה דוד פותח ודורש לפניו דברי תורה שלא שמעתן אוזן
מעולם, על כן אמר כי טרם התחיל לדורש ולבשר צדק בקהל רב, שפתי
לא כלא מדברי תפילות ותחנונים לפני השם יתברך שישים בפיו דברים
שיכנסו בלבבות השומעים.

על פי זה כתב לבאר את דברי הגמרא במסכת מגילה (ד.): "משה תיקן
להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין", היינו כל הדורש בציבור, טרם שדורש
יש לו לשאול ולבקש שיהיו דבריו מסודרים. אמנם אין די בכך שהדורש

מבקש על זה, רק גם השומעים צריכים להיות ראויים לקבל דבריו ויכונו עצמם לזה. וזה שאמרו (שמות כז, ז) 'כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע', כי על ידי קיום המצוות לא יהיה לבם סגור ואטום, אלא יזכו וישגו את הנשמע.

ובזה ביאר את דברי רש"י 'צא ואמור להם דברי כבושין', כי על ידי זה יישירו דרכם, ומאליהם ישגו מה 'שבשבי' לכם הוא מדבר עמי, ולכן עליהם להכין לבבם כראוי לשמוע את דבר ה', וזהו דברי כיבושין שאמר להם.

*

רצה הקדוש ברוך הוא לידע אם יקבלו בני ישראל להביא קרבנות על הרהורי הלב

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר (ויקרא א, א) באחד מהפירושים של רש"י על מקרא זה מפרש, דבר אחר, צא ואמור להם דברי והשיבני אם יקבלום, כמה שנאמר (שמות יט, ח) 'וישב משה את דברי העם', עד כאן. ומביא הגאון רבי שלמה מעהר זצ"ל אב"ד בראיולוב בספרו דברי שלמה (פרשת ויקרא בד"ה עוד יאמר בהקדם) לד"יק, למה ביקש הקדוש ברוך הוא לידע אם יקבלו את דבריו דווקא כאן בצווי הקרבנות, יותר מבכל התורה.

וכתב ליישב בהקדם דברי המדרש (שמות רבה כו, ב) על הכתוב (שמות יז, ז) 'ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסותם את ה' לאמור היש ה' בקרבנו אם אין?': "אם מהרהרים אנו בלבנו והוא יודע מה שאנו מהרהרים, נעבדנו, ואם לאו, נמרוד בו", וכתב הישמוח משה (פרשת חוקת בד"ה קח את המטה) להסביר בזה, כי היה להם קשה הציור, איך מחשבה אשר אין לה לא שמיעה ולא ראייה ולא שום היכר, איך יהיה שייך בה ידיעה, כי לא הבינו אשר לפניו יתברך שמו נגלו כל תעלומות לב, כי רוחניות דקה מן הדקה לפניו עדיין הוא כגשמיית, וזה היה יסוד כל המרי שהיה במדבר, כי על ידי זה לא פחדו מלהרהר בלב.

והביא עוד להקדים את המובא במדרש (ויקרא רבה ז, ז): "אמר רבי שמעון בן יוחאי לעולם אין העולה באה אלא על הרהור הלב".

על פי כל זה כתב התרץ, כי בעבור זה ביקש הקדוש ברוך הוא לידע אם יקבלו ישראל את דבריו בציווי הקרבנות, כי קרבן העולה שבו מתחיל סדר הקרבנות בא על הרהור הלב, וכיון שישראל היו מסופקים אם השם יתברך יודע מחשבות, כמובא במדרש שהזכרנו כאן, ולואת יתכן שיהיה אך למוותר להם להקריב, כי לא יתברר להם כי הקדוש ברוך הוא יודע בהרהורים שבלב, על כן ביקש הקדוש ברוך לידע אם יקבלו דבריו במצוה זו של הקרבנות.

*

אחר חורבן בית המקדש יכולים ליכות לכפרה על ידי אמירת סדר הקרבנות ועבודת התפילה

וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר (ויקרא א, א) מורי ורבי זקיני הרה"ק רבי יוסף אהרן מבוטשעטש דורהוי

ז"ע בספרו יד יוסף (פרשת ויקרא לסעודה שלישית, בד"ה ויקרא) כותב, כי הנה תורתנו צוותה להקריב קרבנות, אמנם זהו רק בזמן שביית המקדש היה קיים, וכמו שמובא בגמרא (תענית כז; מגילה לא): "תינח בזמן שביית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם, אמר ליה בני כבר תיקנתי להם סדר קרבנות, בזמן שקורין בהם לפני מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני ואני מוחל להם על כל עוונותיהם".

וזה כתב לרמז מה שמסיים המקרא 'מאהל מועד לאמר', רצוני לומר אם נשאר בימי החורבן בלתי אהל מועד, ואין לנו מזבח לכפר ולא כהן בעבודתו, אף על פי כן יש לנו תקנה, ובמה, לאמור, כלומר 'ונשלמה פרים שפתינו' (הושע יד, ג), וכמו שאיתא במסכת ברכות (כו:) תפילות כנגד תמידין תקנום.

ולפי דברי זקיני יתורץ מה שמסיים רש"י בגמרא תענית (כו: ד"ה כבר תיקנתי להם) על דברי הגמרא הנוכחים 'כבר תיקנתי להם סדר קרבנות': "מהיכא יליף להם להאי, גימגום", והיינו להוכיח מניין מקור דרשה זו, אך לא התבאר מקור דרשה זו, וכבר האריך בזה המרש"א שם (הידושי אגדות בד"ה כבר תקנת) למצוא מקור דרשה זו, אמנם לדברי סבי יש רמז נאה על ידי תיבת 'לאמור', וכפירושו הנוזר לעיל, ודבריו כפתור ופרח.

*

אם השור אינו מוכן לבוא לבית המקדש להקריבו סימן שטרפיפה הוא

זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אותו לרצונו לפני ה' (ויקרא א, ג)

בספר פנינים יקריב רבי שמעון בצלאל ניימאן מטארנא זצ"ל (פרשת ויקרא בד"ה בפסוק זכר) הביא לרמז בדברי הכתוב בשם ספר דרוש שמואל (להגאון רבי שמואל פ"ב בוש הכהן זצ"ל, ונציה תנ"ד) (פרשת ויקרא בד"ה אדם), על פי מה דאיתא במדרש רבה (ויקרא רבה ג, ה), מעשה בשור אחד שמשכוהו להקריב כו' ולא נמשך כו', ואחר כך הוציאו מחט ממנו והתברר כי היה טריפה. וזה שאמר הכתוב 'זכר תמים', וקשה איך נידע דילמא יש לו מום בפנימיות, לזה אמר 'קריב אותו לרצונו', היינו כאשר ילך 'לרצונו' ומשך לפני ה', תדע שאין בו פסול, ואם לאו לא ילך לרצונו אל אהל מועד.

*

על ידי שיהיה האדם עז נכנר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי וכל להתקרב אל ה'

ואם מן הצאן קרבנו (ויקרא א, ז)

כתב רבי אברהם זאב שערליץ זצ"ל בספרו רמזי תורה (פרשת ויקרא בד"ה ואם מן) לרמז בזה, מה דאיתא במסכת אבות (פרק ה' משנה כ'): "יהודא בן תימא אומר הוי עז נכנר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים". וזהו מרומז באותיות צא"ן שהוא ראשי תיבות נ'מ'ר נ'ש'ר צ'ב'י א'ר'י, ועל ידי זה יקרב את עצמו לה', שיקדש את אבריו לעבודתו יתברך שמו.

אחינו כל בית ישראל הגתונים פצרה ובשביה העומדים בין בים ובין פיבשה המקום ירחם עליהם ויזיאיאם מצרה לרוחה ומאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלא יבזמן קריב ואמרו אמנו

באר אברהם

להפצת אור תורתו ותולדותיו סכארו של הרה"ק השפ"א שע"ל הישויות
הרה"ק ר' אברהם מקנענהיעש די"ע
בחה"ק ר' יהודה צבי (השני) סטרעטעין סני"כ פער בודאפעשט

גליון מ"ו
פורים

על פי הכאר

מידי הגה"צ ר' אורי בן רבינו ז"ע הגיע תכריך הכתבים לנכדו הגה"צ ר' משה זאב הלברשטאם ז"ל והוא החל בעבודת הקודש לערכם ולסדרם למען יוכל להפיץ אורם בישראל, וכן מסרם לידי הרה"צ ר' אהרן יעקב בראנדווין מסטרעטעין זצ"ל שערך אותם בספר דגל מתנה יהודה המחודש בין דברי תורתם של שאר צדיקי שושלת הקודש סטרעטעין.

לאחר כמה שנים התאזר עוז בנו הגה"צ ר' יואל הלברשטאם שליט"א ונטל את המשרה על שכמו והוציאם לאור עולם ובשם "נר אברהם" נקראו. אמרות טהורות אלו נתקבלו לרצון ובחיבה בקרב אחינו בני ישראל אשר שמחו עליהם כמוצאי שלל רב וכבר תמו מן השוק ונדפסו שוב בכמה מהדורות בעבור מבקשי דורשי תורת רבינו להתענג עליהם מנופת צופם.

בימים אלו שוב קרב אל המלאכה ולקח בדמים מרובים את טובי העורכים שניגשו בחרדת קודש אל המלאכה הכבירה של הגהת כל דברי התורה מחדש מתוך כתיב היד של הכותבים ועריכתם מחדש רוב פאר והדר, בציון מראי מקומות ומקורות רבים מכל ספרי רבותינו תלמידי הבעש"ט והבאת המקורות בשלימותם למען יוכל המעיין להבין דבר דבור על אופניו ולהתענג על צוף זיום.

מן המותר לציין את גודל הזכות בנטילת חלק ושותפות במלאכה קדושה זו שעל ידה זוכים לדובב שפתי הצדיק בקבר, וידוע עד כמה הצדיקים גומלים טוב לאלו המהנים אותם.

התפצים ליטול חלק ולהשתתף בזכות זו המסוגלת לכל הישועות, ניתן לפנות אל הגה"צ ר' יואל הלברשטאם שליט"א נכד רבינו במספר טעלעפאן 1-347-7684490 או אל המערכת בכל ענייני הגליון והציון הק' באימעיל JERUSALEMBAK@GMAIL.COM או במספר 0733572398.

כי איככה אוכל וראיתי ברעה אשר ימצא את עמי. ואיככה אוכל וראיתי באובדתן מולדתי. (אסתר ה, ו)

יש להבין כפל הלשון, ויבואר ע"פ מאמר הגמרא (עירובין יג, עב) נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא משנברא, וביאר המהרש"א הטעם במסכת מכות (כג, עב) - ד"ה תריג מצוות) לפי שמנו וראו שמניין הלאוין הוא יותר ממניין העשין ואם כן האדם קרוב יותר להפסד מלשכר.

אך כל זה הוא רק כשהאדם מתנהג יחידי בפני עצמו ואינו מתחבר עם בני ישראל, אבל אם האדם מתנהג באהבת חברים ומקיים את מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך, הרי הוא מתחבר לכלל ישראל, וחלק כחלק יאכל עם המצוות ששאר בני ישראל מקיימין, ואז בודאי שמניין העשין הוא מרובה בכפל כפליים וקרוב הוא לשכר.

וזהו שהתאוננה אסתר המלכה בפני אחשוורוש, איככה אוכל וראיתי ברעה אשר ימצא את עמי - ראשית כל מפני שעמי הם ורבתה אהבתי אליהם, ואפילו היא שאינני מצוינת במידת אהבת ישראל, מכל מקום ואיככה אוכל וראיתי באובדן מולדתי - היינו שאם יאבדו ישראל ח"ו ולא יהיו קיימין, אם כן אפסיד את זכויותיהם לצרפם לשכרי ושוב חזרה הסברא שמרובין הלאוין מעשין ונוח לי שלא אברא כלל, וזהו באובדן מולדתי היינו שטוב היה לי אם נאבדתי מהעולם ולא נולדתי.

תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי. (אסתר ז, ג)

לכאורה יש להבין הלשון תנתן לי נפשי,

ויש לרמוז בזה שכונתה היתה על פי דברי רבותינו (אסתר רבה י, ג) ויאמר המן בליבו, הרשעים ברשות ליבם וכו' אבל הצדיקים ליבם ברשותם.

על כן ביקשה אסתר והתחננה לפני המלך - מלכו של עולם, תנתן לי נפשי הוא הרצון (כמ"ש (בראשית כג, ח) אם יש את נפשם ופרש"י רצונם), בשאלתי, שיהיה ליבי מסור ברשותי תדיר, ושיהא המוח שליט על הלב ועל רצונותיו.

(נר אברהם פורים)

מבאר הישועות

כאר המועשיות

סיפור לחג הפורים

אדם גדול בענקים היה הרה"ק רבי נפתלי מליזענסק ז"ע בנו של הרה"ק ר' אלעזר ז"ע בן הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק ז"ע, והיה מגדולי תלמידיו של הרה"ק מראפשיץ ז"ע. למרות יחוסו הרם לא רצה רבי נפתלי בשום אופן להיות רבי ולהנהיג עדה והקפיד מאוד לבל יכונה בשם רבי. הרה"ק משינאווא ז"ע נתבטא עליו ואמר, כל הצדיקים הכריחו אותם מן השמים לקבל ההנהגה ורבי נפתלי היה יחיד שדחק להיפטר מכך ועלה בידו.

רבי נפתלי היה אדם גדול וקדוש עד מאד, ורבו הרה"ק מראפשיץ היה מכבדו ביותר, אבל ברפשיץ היה רבי נפתלי נמנה בין אחד מהתלמידים, כי לא נהג מימיו בשום גינוני אדמו"רות. אכן ביום אחד ומיוחד בשנה הלא הוא יום הפורים היה נוהג באדמו"רות ומברך בשני ימים את משחרי פניו הזקוקים לישועה שנהרו לפתחו ביום זה. בשנה אחת רעשה הארץ ממופת ופלא שפעל רבי נפתלי בעצם היום הקדוש וכך היה המעשה: רבי נפתלי היה נוהג בפורים לשבת לסעודת היום בבית המדרש עם מכריו ואנשי שלומם, ובדרך כלל היו באים אנשים מחופשים ומשמחים שהיו נקראים 'פארשטעלערס' (המתחפשים), והיו משמחים את קהל הנאספים.

שנה אחת לא באו ה'פארשטעלערס' וכבר היו באמצע הסעודה ועדיין לא הגיעו, שאל רבי נפתלי: 'וואו זענען די פארשטעלערס?' (היכן הם המתחפשים?). ענו לו כי אין רואים אותם, ואין מי שיוודע מה אירע עמהם. אמר רבי נפתלי: 'נו, אויב די פארשטעלערס קומען נישט, וועל איך מיך פארשטעלן' (נו, אם המתחפשים אינם מגיעים, אתחפש אני).

והנה באותן שנים היה מצוי הדבר, שהיו כמה 'בנן של קדושים' מתהלכים במלבושי אדמו"רים בין הכפרים והיישובים, היכן שהתגוררו עמי הארץ ואנשים פשוטים או 'בעלי בתים', והיו נוהגים כמו אדמו"רים (היו מהם כאלו שאכן היו ראויים לאותה איצטלא, והיו גם כאלו שלא) כדי להתפרנס כדי חייהם, והיו הולכים ביחד עם 'גבאי' שהיה מכריז ומודיע לכל תושבי הכפר שהגיע רבי למקומם, והגבאים היו נוהגים לדפוק עם איזה דבר ולהכריז כי הגיע רבי לעיירה ומי שצריך ברכה או ישועה יכול לבא ולהתברך.

ובכן הלך רבי נפתלי באותה סעודת פורים ולבש 'קאפטן' שהיה ברשותו מירושת זקינו הרה"ק הרבי רבי אלימלך ז"ע, וכך התחפש לרבי הוהלך בין הכפרים, ולקח בידו קופסת 'טאבאק' עשויה כסף והכה עליו כמו שנהגו אלו הרב"ס, וצעק: 'דא איז דא א רבי! ווער וויל געהאלפן ווערן!' (כאן יש רבי! מי צריך להיושע!).

כל ציבור הנאספים בביהמ"ד עמדו ושחקו על המחזה, איך רבי נפתלי עומד ומתנהג עצמו כמו אותם האדמו"רים. אבל היה שם אדם אחד אשר אשתו שכבה ל"ע בביתה במחלת השיתוק לאחר שלקתה במוחה ר"ל, ומיד כאשר שמע אותו יהודי את רבי נפתלי מכריז בפה מלא 'ווער וויל געהאלפן ווערן' (מי צריך להיושע), הלך אל בניו שהיו איתנים ובריאים וציוה עליהם שימהרו אל הבית וישאו את אמם על מיטתה ויביאוה אל בית המדרש. וכך בעוד רבי נפתלי עומד בביהמ"ד ועושה עצמו לרבי ומכריז את הכרזותיו, נעמד אותו יהודי והראה לו על מיטת אשתו ואמר: 'איך וויל געהאלפן ווערן' (אני רוצה להיושע). מיד שאמר לרבי נפתלי את זאת, קמה האשה ממיטתה ונעמדה בריאה ושלמה כאחד האדם.

עד מהרה נהיה רעש בעיר מן המופת המופלא, והתחילו לבוא אנשים מכל עבר וביקשו מרבי נפתלי ישועות וברכות, אבל מיד פשט רבי נפתלי את ה'קאפטן' שלבש, ואמר: 'איך האב מיך שוין גענוג פארשטעלט' (כבר התחפשתי די הוותר), ולא המשך עוד.

(גליון דעוה)

מספר מוה"ר י. ה. שליט"א מעיר ניו יארק יצ"ו:

אני רגיל בנסיעות אל ציון המוציאות של רבינו הג' ז"ע בכל עת מצוא ותדיר אני זוכה לראות שם ישועות, אם זה פלאות למעלה מדרך הטבע ואם זה סייעתא דשמיא בענייני העומדים על הפרק.

לפני זמן קצר הציעו שידוך לביתי שתח' שידוך כליל המעלות והתחלנו לעבוד להביאו לידי גמר אך העניינים עברו בעצלתיים והשידוך לא התקדם ביותר.

לאחר זמן יצא לי לנסוע לעיר לונדון יצ"ו לצורך שמחה משפחתית, והחלטתי לעקם דרכי לשם דרך מדינת אונגארין להשתטח על ציון רבינו.

כך עשיתי והגעתי לעיר בודאפענט ומייד שמתי פעמי אל בית החיים בו טמן רבינו הג' והשתטחתי על ציון קדשו בתפילה ותחנונים. משם נסעתי לעיר לונדון ומשם לביתי בניו יארק.

תיכף מששבתי לביתי התחילו העניינים להתקדם באופן בלתי צפוי וב"ה תוך ימים מועטים סגרנו את השידוך המצוין המדובר.

זכינו לברכת רבינו ולסייעתא דשמיא מיוחדת שליוותה אותנו בכל ענייני השידוך עד שאפילו השדכן שאלני באיזה ציון הייתי קודם לכן שפעלתי שידוך כה בקלות ובמהירות.

משיב נפש

מאמרי השקפה, חזקון ודונן, במשנתו של הגה"צ פאר הדור רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

20 ויקרא - זכור תשפ"ד

דא"ה תשפ"ד

מתוך דא"ה
ליל שישי פקודי
(חבורה א)

אתה חמור? ככה עובדים את ה'?

הטבע הוא שאדם או חזו מאביו שהוא ת"ח גדול בעל מידות גדול אז הוא רוצה שכולם יאחזו מאביו, לא רק אצל אביו, גם כשאוחזים מת"ח גדול רוצים שכולם יאחזו ממנו שכולם יבינו אותו, כך זה גם אצל השי"ת, אדם שטעים לו א יידישקייט (היהדות) שחשוב לו א יידישקייט, אז הוא רוצה שכולם יהיו יהודים כשרים (ערליכע אידן), זה נקרא אהבה, עבודת ה' באהבה, שרוצים שכולם יהיו ככה. לכן צדיקים דברו הרבה עם שמחה כי לאהבה אי אפשר לזכות ללא שמחה, אדם שמה עושה דבר אז אוהב את הדבר הוא שמח בו הוא משבח אותו.

צריכים לראות, אדם צריך לעבוד את ה' בשמחה, להיות מקורב לצדיק בשמחה, זה גורם שאח"כ מה שהוא מדבר ולמי שהוא מדבר, אז הוא רוצה להפיץ את הטעם של הצדיק, את דרכי העבודה, זה תוצאה של אהבת ה', שעל זה נאמר "ואהבת את ה' אלקיך", לעבוד את ה' בשמחה, לעשות שזה יעבוד את ה' וזה יעבוד את ה' והעבודה שלו בעצמו את השי"ת יהיה בשמחה שהוא שמח ברכוש הגדול הזה שהוא יודע מכוה אותו, כזה אמת של הבורא עולם, שהעולם מעורב איך ווייס ואס [אני יודע מה], ואנחנו יודעים בבירור שאנחנו דבוקים בבורא עולם בעצמו, ע"י משה רבינו ע"ה, ככל שהדבר יותר ברור ככל ששמחים יותר, משפיעים, משפיעים על אחרים גם כן.

המשך בעמוד הבא <

ד"ר יעקב מאיר שכטער שליט"א
מחבר ספר "משיב נפש"

לקהל אג"ש מבקשי ה' הע"י
הגנו בזה להודיע כי
סעודת משתה היין
בהשתתפות מ"ר הגה"צ שליט"א
תתקיים השנה בע"ה באולם הגדול
שברחוב שמעון הצדיק 23 ירושלים

> פתיחת שערים בשעה 10:40 <
(השנה לא יחולקו כרטיסים והקודם וזוכה)

א פריילאכן פורים

דא"ה תשפ"ד

מתוך דא"ה
מזושש"ק ויקהל-שקלים

עבודת השמחה, פורים, זכור, מצות ליבסומי בפורי'א ועוד

תו"מ בליקו"מ: לְשָׂאֲנֵם נִכְנָס בְּעִבְדוֹת הַשָּׁם, אֲזַי הִנְרַךְ שְׁמֵךְךָ לוֹ הַתְּהַקְּוֹת. וְנִדְמָה לוֹ שְׁמֵךְ הַיְיָ אֹתוֹ מִלְמַעְלָה, וְאֵין מִיִּנְחִין אוֹתוֹ כִּלְכֵּל לְכֵס לְעִבְדוֹת הַשָּׁם, וּבְאִמַּת כָּל הַהִתְהַקְּוֹת הוּא נִכְ כְּלוֹ הַתְּהַקְּבוֹת. וְצִרְיִן הַתְּהַקְּוֹת גְּדוֹל מֵאֵד מֵאֵד לְכָל לִפְל בְּדַעְתּוֹ, חַס וְשְׁלוֹם... וּמִזֶּה תִּבִּין, עַד הֵיכָן אִתָּה צִרְיִן הַהִתְהַקְּוֹת וְלִבְלִי לֵאשׁ עֲצָמְךָ, חַס וְשְׁלוֹם, אִף אִם יִהְיֶה מִה שְׁיִהְיֶה. וְהַעֲשֶׂה לְהִיִּית בְּשִׂמְחָה תְּמִיד. וְיִשְׁפַח עֲצָמוֹ בְּכָל מַה שְׁיִשְׁוֹל, וְנִאֲפְלוֹ עַל יְדֵי מַלְי דְשְׁתוּתָא, לְעִשׂוֹת עֲצָמוֹ לְפִטוּחָ וְלְעִשׂוֹת עֲנִינֵי שְׁטוֹת וְצַחֲקוֹ אוֹ קְפִיצוֹת וְנִקְוֹדִים, כְּדִי לְבֹאוֹ לְשִׂמְחָה, שְׁהוּא דְבַר גְּדוֹל מֵאֵד:

ש. מה הפירוש בעצמה של מילתא דשטותא?

"יעדער היינער האט א אנדער מילתא דשטותא (כל אחד יש לו סוג אחר של מילתא דשטותא) שמשבח אותו (כל אמן דוגמא דוגמא מאחד מאנ"ש איך שעשה מילתא דשטותא)

אבל איך מגיעים מזה לשמחה אמיתית?

ניתן לשמוע השמועות ב: 10-22-313-02 המשך בעמוד הבא <

אך היא זרה ומנוכרת לו, אינה מאוחדת עמו, כי בכל מקום שהוא הרי הוא יהודי בחיזר היצירה, אכן הוא צריך לצעוק להשית שיוציאו מהגלות הרע והמר, אבל אין זה הוא, הוא אינו רע ואינו מר, אלא הוא נמצא ברשות זרים. סוף כל סוף הוסיף תיעלם והוא יודרך ושוב יהיה יהודי דן ונקי, זה ע"י סורים דיו, זה ע"י גיהנום דיו וזה ע"י תשובה, וזה ע"י תיקוני הצדיק, אבל כולם, ללא יוצא מן הכלל, אף אחד לא ילך לאיבוד, לא יושלך ולא ירחק לעולם בשום פנים ואופן.

"האסון הגדול ביותר, ממעשה עמלק וחילוניות, הוא, שהאדם חושב שהוא עצמו רע, היינו שמחמת חטאיו נהפך לרע דיו. - לא ולא! אם אני יהודי, אני טוב, והש"ת אוהב אותי, אלא שצריך לשוב בתשובה ולנקות עצמי."

"זו היתה מלחמתו הקדושה העיקרית של רביהק נגד עמלק - שעמלק לא יצליח לפתות את האדם שהוא עצמו עמלק - ועל זה אנו מצויים בזכור את אשר עשה לך עמלק שלמגמתו הלב נכנסה בנו מטומאת עמלק שרוצה לפתות אותנו שנשמתנו הפכה לרע ח"ו. חלילה, כל הרע נמשך מזרע עמלק ומנשמות הרשעים העמלקים, ואילו אנו ההיפך מן הקצה אל הקצה מהרע של עמלק, ואדרבה, כל הטוב בעולם נמשך על ידינו, ואם כן אין לך ממה לפחד, ידוע תדע כי יהודי אתה ויהודי הוא שורש הטוב שבבריאה!..."

...רבינו יצא בחרב וחזית ללחום נגד המחשבה המנוונת הזאת; לא להתפעל מהרע ומהפסולת שנתערב בנו, כי כל אחד באשר הוא שם, הוא יהודי, ווי ער איז ער איד!! ואנו יכולים לבקש מהש"ת, להתפלל אליו, לדבר אליו ולהתחנן אליו ולזעוק אליו עד שנזכה לשלמות תיקונו ולהגיע למה שאנו יכולים להגיע ע"י הטוב העצום הגנוז בנו!"

תפסיק להתבלבל

יענקל, דאס איז נישט דיין טאטע", פונה אותו עובר אורח מצוהצח לבנו יחידו מחמד נפשו של הו"ד רבן של כל בני הגולה הנועד והמפורסם; "זה לא אבא שלך" חוזר ההילך ומשמיע באוזנו בקול ברור ובוחס...

יענקל מוכה בתדהמה. למה, הלא מאז שנולדתי יודע אני כי אני הוא בנו יחידו מחמד נפשו, ואיך זה לפתע הגן מכה בי בגילוי הנורא הזה, שאין זה אבי. אכן, מחזיק עובר האורח ומועטה על פניו ארשת של טוב לב ורחמנות; "אותו אחד שהגן מייחס אותו לאביו, הלא הוא גדול הדור, גאון ולמדן מאין כמוהו, צדיק שמעולם לא נכשל בחטא כלשהו, נקי הוא בין אדם למקום כמו גם בין אדם לחברו, תכלית השלימות ממש. בעוד אתה יענקל הקטן, איך ידוע כבעל כשרון מיוחד כלל, גאון בוודאי איך, למדן גם לא, פה ושם הלא תודה בוודאי שנכשלת, אם זה בין אדם למקום, אם זה בין אדם לחברו, הלא "אין צדיק בארץ אשר... לא יחטא", ומכ"ש אחד כמוך שלא ממש דבוק לטענדר בהתמדה כפי שהיה אבין בלידותו, וממילא פשוט וברור לי למעלה מכל ספק שאיך בנו של אותו צדיק מושלם ומפורסם, כנראה איך אלא איזה אסופי מן השוק שגדול הדור ריחם עליך ואספק לתוך ביתו, אך סוף כל סוף איך לך כל שייכות אליו..."

יענקל הקטן התחיל מהסס, מצד אחד הלא דמות דיוקנו דומה לאביו הגדול ממש באופן הניכר, אך לעומת את הלא העובר-אורח הלזה מקשה קושיות עצומות, והוא דוקא נראה חכם לא קטן. אז מה היא האמת, אם אכן בנו של גדול הדור אני איך יתכן שאין בי את מעלותיו של אבי, למה אני רחוק כ"כ משלימותו, הלא קטן אני ודל במעשים וכמה פעמים כבר נפלת כשלתי בעונו, ואיך יתכן שאני יהיה בנו של אותו זקן הוד כבוד קדושת רבן של כל בני הגולה...

כזה הוא עמלק, מגיע הוא בערמומיותו אל בן המלך ובארשת של בקשת טובתו הוא מטיל בו ספיקות על עצם מהותו, האם אני בן המלך או סתם אסופי מן השוק?

ולא על בסיס ריק הוא עושה זאת, אלא 'ויזנב בן כל הנחשלים', הוא מחפש את החסרונות, את הכשלונות, ובכל הוא מטיל ארס של עכנאי באדם, ארס של ספקות ולבלבולים, עד שהאדם מאבד את ערך ייחוסו ונפל לתוך פי הנחש הפעור לבלוע חיים ולהפסיד ממנו את חיי הנצח המיועד לבני קל ח"ו...

"כל אדם צריך לדעת זאת היטב, כי באיזה מקום שהוא, יהיה איזה שיהיה, הרי הוא יהודי! - אמנם הוא שרוי כרגע בגלות, הוא שקוע בחשכה נוראה, רע ומר לו, הוא נמצא בידי זרים, זו היא גלות קשה,

כשמגיעים יודעים, כל אחד הוא שונה (כלומר אצל כל אחד המילתא-דשטותא הוא כפי ערכו ומה שמשמח את זה אינו בהכרח משמח את זולתו, וכדיבאר מ"ר בעת רעוא דרעוויני תצוה, מובא בגליון 'משיב-נפש' ויקהל תשפ"ו)...

איך אכן זוכים לצאת מהמצוקה כשנדמה לאדם שהוא באמת רחוק (מהשי"ת), איך מתחזקים?

אומרים ליקוטי תפילות, בדוק ומונסה בדוק ומונסה. ליקוטי תפילות הוא רכוש גדול מאוד. שוכחים לדבר מזה שוכחים לעסוק בוה, אף פעם לא מתחזקים כשעוסקים בזה, אף פעם, הוא כבר מנה את כל הפרטים שעוברים על האדם, הכל הוא מונה, בלשון קלה.

נפעם סיפר לי מישהו שהיה שקוע עמוק בתאוות רח"ל, ובכלל הוא היה מוזנח, הוא הלך מאחד לשני וקבל על מצבו, כל אחד נתן לו עצה אחרת, הוא הגיע לאבי, אז הוא אמר לו קח ליקוטי מוהר"ן תאמר שני פעמים מהתחלה עד הסוף, הוא עשה ככה והמצב שלו התחיל להשתנות, הוא נהיה אדם אחר לגמרי, הוא בעצמו אמר לי את זה, זה היה רעיון של אבי ז"ל, כל אחד נתן לו עצה אחרת.

משנכנס אדר מרבנים בשמחה, עם מה מרבנים יותר בשמחה, הרי כל השנה גם צריכים להיות בשמחה?

אומר כן, היום אנחנו בבלות, איננו בידיים של עצמנו להיות בשמחה, אתה כבר שואל הרבה אחר כך, (אבל) לידער לידער אנחנו לא נמצאים בידינו בשביל להיות שמחים, צריכים הרבה לבקש על זה, להתפלל על זה. דבר ראשון פשוט לא להכניס עצבות, כשנכנס מחשבה של עצבות זה כמו שנכנס מחשבה של טינופת, עצבות טייג נישט (עצבות איננו מועיל), זה הכלל.

עכשיו כבר יש לנו עוד סיבה להיות בעצבות?

כן, כן, רביה"ק כבר אמר זאת למהור"ת (היינו שמהור"ת שאל על זה ורביה"ק השיב לו*), עכ"פ מדברית על שמחה, (אבל) מעט מאוד אנשים יש להם את הכח להיות בשמחה כשהם בעצבות, כמעט שרביה"ק אפילו אמר, שבכזה מרחק אנחנו נמצאים, כ"כ רחוק אנחנו נמצאים, שצריכים להגיע לדבר של שגנון, שמישהו יעשה שטות ועי"ז נהיה בשמחה. זה היה ירידה. אתה צריך להגיע שמשגנון תהיה שמח, מה אפשר לעשות... רק מה, צריך לדבר מזה, לשיר הרבה, לדבר משמחה, זה העצה.

השבוע זה שבת שקלים, הקריאה הבאה של ה' לזה, זה דאורייתא, מחיית עמלק, מה הנקודה של עמלק, זה העסק שהבורא עושה מעמלק יותר מכל העמים?

עמלק נלחם עם הרבונו של עולם. הוא לא פירגן התגלות מלכות שמים, לכן, לכן, יש כאלו עמים שמקנאים בכלל ישראל, או שיש להם יצר הרע מסוג אחר, אבל הוא לא פירגן את גדולת השי"ת, את הנחת-רוח שיש לו מעם ישראל, לכן הוא השונא הגדול ביותר, לכן מצוה לשנאתו, הרמב"ם כותב "מצוה לשנאתו", תשנא אותו כי הוא שונא של כל היהדות, תשנא אותו בשביל זה.

היהודי, כל החיים שלו זה יהדות, תורה, תפילה, לא חלטה. והוא עושה שחוק מהיהדות, צריכים לחתון אותו לפירורי פירורים, זה השנאה עליו.

כתוב אשר קרן בדרך "ער האט גימאכט קאלט", קרן, הוא קירד, הוא טימא, ער האט אפ-געטאן איין (הוא הכשיל יהודים), דוקא בדרך, באמצע הדרך,

זכורני, רבי יונה לעבל ע"ה, מתי שהוא דיבר הוא דיבר בשמחה והיה מערב דבריו אמונה, שמחה, היה יפה מאוד מאוד לשמוע, היה לו לשון צחה ולכל אחד היה מחדיר שמחה, שמחה דקדושה, אמונה, א גישמאקע אמונה, שהיו אומרים לר' שלום נח (בעל התיבות שלום) דיבורים לר' שהוא (ר' יונה) מדבר עם אנשים, אז הוא אמר שבח"ל יהודי כזה היו עוברים לפניו כל היום אנשים, יהודי שכל מה שהוא מדבר זה גישמאק, כל מה שהוא מדבר זה אמונה, כל מה שהוא מדבר זה שמחה.

חמי ע"ה אמר לי פעם שהוא עמד ליד חלון בישיבות יקב, בבית הכנסת בפנים עמד ר' יונה לעבל והוא עשה חכנה לתפילה, והוא שמע איך שהוא אומר "כשם שאני מתכסה בטלית בעולם הזה, כך אזכה לחלוקא דרבנן ולטלית נאה... בגן עדן", ככזו בהירות, שהוא חשב איך לוקחים כזה דבר, יהודי שיש לו בית עם ילדים והוא זקן לפרוסה, איך לוקחים כזה רוגע, כזה בהירות, לדבר עם השי"ת באופן כזה. מה שהוא מדבר היה אמונה, היה שמחה, היה הרבה מה ללמוד ממנו.

ש. זו באמת השאלה, איך באמת זוכים לזה?

צריכים לעבוד על זה, ראשית כל צריכים להיות בשמחה. בלי שמחה לא שייך להגיע לזה. כשאדם שמח שהוא יהודי, שהוא יודע מהצדיק וכו', אז הוא מאיר באחרים גם כן.

בכלל בלי שמחה... עצבות, זה חסרון; אתה מתפלל בעצבות, אתה מקיים מצוה בעצבות, חמור שכמותך, זה בזיון נורא.

שמחה, אנחנו מציאות שכולה שמחה, בנים אתם לה' שלקחים, מלאכים, שריפים, אף אחד לא נקרא בנים, אנחנו נקראים בנים. אין גבול לאהבה שיש להשי"ת לכל יהודי, אילו ידענו היינו ממסים מיוב חיות.

ב"ה אנחנו לומדים, מתפללים, הולכים עם צייצית, עם תפילין, שומרים את העינים, אנחנו קרובים להשי"ת, לבורא עולם, צריכים להיות כל כך שמחים מזה, שנקוד משמחה, ממש ממש.

השי"ת יעזור לנו, שנתחדש לעבוד את השי"ת בשמחה, להאיר לכל אחד שמחה ואמונה, ברוחניות בגשמיות.

דבר זה רואים אצל דוד מלך ישראל, רואים שהוא עבד על זה, דוד המלך אומר; רבוש"ע "שמח נפש עבדך", רבוש"ע מאך מיר פריילאך, רבוש"ע מאך מיר פריילאך (רבוש"ע שמח אותי, רבוש"ע שמח אותי), דוד מלך ישראל, הוא היה מלך ישראל והוא היה עשיר והוא ביקש רבוש"ע שמח אותי, שמח אותי, את השמחה האמיתית שצריכים.

שיין, שמחו בה' וגילו צדיקים והרינו כל ישרי לב. השי"ת יעזור מהיום והלאה שנהיה שמחים, שנעבוד את השי"ת בשמחה, ושכבר יהיה "שמח נפש עבדך" כראוי.

(נכתב ע"פ הבנת המעתיק, לא הוגה עדיין ע"י מ"ר)

כשבן אדם חסר מהכוחות שהוא צריך, הוא טרוד בדברים צדדיים יותר, אז הוא מגיע, אשר קרן בדרך דוקא, הוא יודע איך לשבור. וזה פלא גדול "הער האט גאר צוקלאפט צובראכענע מענטשן, צובראכענע אידן האט ער צוקלאפט" (הוא שבר אנשים כתושים, יהודים שבורים הוא שבר). לא כולם נשברו ממנו. זה נקרא לשנוא יהודים, זה נקרא לשנוא יהודים.

יכול להיות שעמלק הוא המקור של עצבות, הוא לוקח את החיות מהיהודי?

כן, כן, אמנם היום זה מחלה של עצבות, אפילו שיש לאדם ישועה בגשמיות אין לו את השמחה כמו שהיה פעם, זה ירידה, פשט איננו יודעים.

מקודם דברו מהעצה של שגנון, מה עושים כדי להגיע לשמחה אמיתית ולא להישאר בשטות, הרי לפעמים אפשר להישאר בשטות?

אין הכי נמי. העצה היא או לומר ליקוטי תפילות או לשבת וללמוד.

כלומר, לאחר המילתא דשטותא?

כן, כן, הגעת לשמחה עכשיו תלמד דף גמרא. כמו כן לרצות לשמח אחר זה גם גורם להיות בשמחה [...].

מעניין, אנשי-שלומנו פפורים היו בוכים הרבה, בפורים בכו. אני זוכר פעם אחרי התפילה רבי שפירא שתה דבר המשכר, הוא ניגש פתח את הארון קודש, והוא בכה, אוי איך שהוא בכה. האמת היא כי מתוך שמחה אפשר לבכות, מעצבות אי אפשר לבכות...

הוא אמר לי פעם שזה עולה לו שבוע, השתיה מחלישה, מ'איז צובראכן, שבוע שלם הוא חלש מהשתיה של פורים, אני גם ניסיתי את זה כמה פעמים...

כל אב"ש היו שותים בפורים?

לא כולם, לא. רבי אברהם [שטרנהארין] שתה אבל הוא לא נהיה שיכור. עם כל אחד הוא שתה כוס יין, כל מי שבא לבקר אותו במשך הפורים הוא לקח כוס יין... הוא היה רגוע, התפעלתי מהרוגע שלו, מהצלילות שלו.

האמת היא שצריכים להיזהר, לפני חצי היום לא להשתכר, דאם לא כן מפסידים את כל היום, רק לפנות ערב אחרי שנטלים סעודה, שותים קצת יותר ואז יש לך את כל היום. (א"ה: אכן מ"ר שליט"א נוהג לשתות מעט "משתה היין" בבוקר יום הפורים אך במידה ובאופן שאינו מפחית את הכח לקיים מצות משתה ושמחה גם בסעודת פורים של לפנות ערב).

אבל אם מתחילים להשתכר בתחילת היום, וכבר צריכים לישון מחמת שכרות אחרי הצהריים של פורים, זה איננו פורים.

ראשית כל הרי צריכים לאכול א גוטע סעודה [סעודה טובה] בפורים אחרי הצהריים, ועם המשפחה, ככה כתוב: 'משפחה ומשפחה'. יש לאכול סעודה טובה, אח"כ כשנהיה מאוחר קצת, שותים קצת יותר.

מה עיקר העבודה של פורים?

פשוט הוא, לשמוח, להאמין שכל הניסים העתיקים שהיו עד עכשיו נעשים גם עתה, דער איובערשטער העלפט, ה' עוזר, ה' עוזר. כל אחד יתבונן כמה ה' עזר לו, הוא עוזר, הוא יכל היה להיכשל בכל מיני דברים, ה' עוזר, דבר, תראה איך שה' עוזר, תודה, תתקרב יותר להשי"ת, ה' עושה עם כל אחד פלאות, הרי עובר על כל אחד כל מיני דברים, וה' עוזר, רואים את זה במציאות.

(נכתב ע"פ הבנת המעתיק, לא הוגה עדיין ע"י מ"ר)

באמינותו יהיה

דברי תורה ממורינו המשיגה שליט"א

פרשת ויקרא - פורים תשפ"ד

גליון ל"ג

יו"ל ע"י בית המדרש אמונת ישראל

כח התפילה של פורים

וגדול מאד כח התפלה ביום זה וכי הרה"ק **מקאמארגא** זצ"ל שבפורים עולים כל התפילות בלי עיכוב, ואף איש פשוט יכול ליכנס בהיכל שבדרך כלל רק צדיק יכול ליכנס, וכי שם שכן קיבל מרבותיו בלחישתו ואני הולך רכיל ומגולה סוד. ע"כ. [וי"ל שורש הדבר כדמצינן במגילה (ה, א) "כל עבדי המלך ועם מדינות המלך יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך אל הצדדי הפנימית אשר לא יקרא אחת דתו להמית", ואעפ"כ כתוב אח"כ (ה, א) "ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית", היינו שנכנס לאיפה שתמצא, וכן ביום הפורים יכולים להגיע לכל היכל שירצו].

וי"ל שע"כ לא נכון להתהולל בכליל פורים ועי"ז אין יכולים להתפלל כדבעי בבוקר רק צריך להיות מוכן במח צלול לתפלת פורים.

(סעודה שלישית תצוה תשי"א)

ההתחלה לכל השנה - מפרשת זכור

עכ"פ, הנה באים לפנינו ימי הפורים שהם ימים של הארת ימות המשיח, ומי שזוכה יכול ע"י השתיה ביין לטעום מהארת ימות המשיח (ומי שאינו מסוגל לזה, עדיף שלא ישתה ולא זיק אחרים בחנם). ובימים אלה יכולים לזכות להטות הלב להקב"ה ולקבל התורה מרצון, ואמרו **צדיקים**, "שכמו שיהודי הוא בפורים כך הוא בליל שימורים, וכמו שבליל שמורים כך הוא כל השנה", ומסתמא ההתחלה בפ' זכור. וביום הפורים שהוא יום שטרודים בו, מ"מ יש איזה זמן שיכולם לידבק אז בהקב"ה, והוא בעת התפלה, ויעזרו הש"ת שזוכה לקבל התורה מרצון ולהטות לבבנו אליו אכ"ר.

(אמונת עתיך - פרשת זכור)

השארית אגג חי - כדי שיהא פורים

בהפטורה לפרשת זכור מובא שכאשר פגש שאול את שמואל מיד אמר לו "הקיימותי את דבר ה'", והוא תמוה מאוד, דהלא לא הרג עדיין את אגג.

והרה"ק מרוזין ז"ע ביאר שעומק כוונתו היתה, שמאחר שבאותו לילה יצא ממנו המן (וכידוע מרז"ל), אשר עי"ז יש לנו את היר"ט פורים, שאז "קיימו וקיבלו היהודים" את התורה מאהבה, לכן עי"ז אמר שאול "הקיימותי את דבר ה'" - היינו שגרמתי בזה שיהא פורים, אשר אז יקיימו את התורה מאהבה. ודפח"ח.

ויש להוסיף בזה רמז, ויאמר ל' שאו"ל ברו"ך את"ה להוי"ה הקיימותי א"ת דב"ר הוי"ה, בגימ', א"ת אג"ת הפורים הזאת השנית.

(סעודה שלישית יתרו תשי"א)

פורים בחי' מקוה - ויכולים להיעשות יהודי יותר טוב

ורבים מעמי הארץ מתיהדים וגו' כי נפל חחד מרדכי עליהם, ובתפארת שלמה כתב, כי פחד הש"ת שהי' על מרדכי המשיך גם עליהם ועי"ז התיהדו עי"ש.

וי"ל בס"ד ע"י מעשה שהגרא"ז מלצר ז"ע שאל את הגרי"ח זוננפלד ז"ע מדוע הוא מבטל כ"כ זמן על ריבוי טבילות במקוה, והשיב אם ע"י טבילה נעשה מגוי יהודי, כ"ש שע"י מקוה נעשה מיהודי, יהודי יותר כשר. ודפח"ח. ומאז גם הגרא"ז מלצר היתה לו גישה אחרת לענין זה, (עי' בספר מרא אדריאע דישראל).

וי"ל שזוהי כוחה של פורים, שאם מגויים נעשים יהודים ע"י פורים, כי המגילה היא נצחית כידוע ממה שאמרו צדיקים הקורא למפרע על יצא ודפח"ח, כ"ש שהכל נעשים יהודים יותר כשרים ע"י פורים.

ובפנימיות הדבר כל ענינה של פורים הוא התגלות עולם המקוה כי אז נתגלה עשר החמשים ע"י העץ גבוה' ל אמה כידוע, והוא יום כמו יום כפורים כידוע מתיק"ז והוא מקו' ישראל ד'. (אמונת עתיך - פורים)

בפורים - כולנו כמשפחה אחת

איאת בשפת אמת (תריס"א ד"ה ועיקר) שעיקר הישועה של פורים היתה ע"י האחדות שהיתה בכלל ישראל והכנס כל היהודים, וזה היתה היסוד של בית שני, כדאיאת במהר"ל שבית ראשון נבנה מצד הרבשו"ע, ובית שני נבנה מצד כלל ישראל, ובפרטים מסויימים בית שני יותר גדולה מבית ראשון, והיינו משום שנבנה הבית שני מצד התאחדות כלל ישראל ושהיתה אהבת ישראל ומתנת חינום ביניהם, ולכן כשהיתה אח"כ שנאת חינום נחרב הבית המקדש.

עכ"פ מלמדת אותנו הפורים ענין של אחדות בכלל ישראל, כדמצינן במגילה לך כנוס את כל היהודים (ה, טו), וכן "משפחה ומשפחה" (ט, טח), היינו שכל המשפחות אוכלים ביום הפורים מאכ"א, דהרי אחד נותן משלוח מנות לרעהו והוא נותן מאכל זאת לפלוני והוא נותן זאת לפלוני וכו', עד שכל ישראל אוכלים משלוח אחד, וצריכים להתעורר מזה להרבות עניני אחדות ואהבת ישראל בכלל ישראל.

(שבת אחים תצוה - זכור תש"ע)

הבטחה - שיהיו פורים מאירים בכל הדורות

איאת בתפארת שלמה עה"כ (אסתר ט, לא) "לקיים את ימי הפורים האלה כו' כאשר קיים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה", היינו שיש כאן הבטחה שיזכו כלל ישראל לקיים את ימי הפורים בכל שנה ושנה בהארה רבה הזאת כאשר קיים עליהם מרדכי ואסתר בדורים.

(שבת אחים תצוה - זכור תש"ע)

אף בדורינו - אפשר לאחוז באבנט של מרדכי

איאת בספה"ק מה שנאמר בסוף המגילה (ג, א) "ורצוי לרב אחיו" (ופי' רש"י שפירשו ממנו מקצת סנהדרין לפי שנעשה קרוב למלכות והיה בטל מתלמוד), דהרי איתא מהאר"י הק' שקדושת מרדכי הצדיק הוא גדול מאוד, וא"כ למה המגילה מסיים בגנות על מרדכי, אלא משום הא גופא, דמפני שקדושת מרדכי הוא גדול כ"כ נגד הדורות האחרונים הרי"ז רחוק מאוד להתקרב על קדושתו, ע"כ השפילו אותו החכמים בסוף המגילה שמכוון נגד הדורות האחרונים בזמן עיקבתא דמשיחא שיהי' לנו איזה שייכות לקדושתו, דהרי עיקר הפורים הוא עבור הנחשלים שבדורות האחרונים, ועי"ז יכול כל אחד להתקרב אל מרדכי ולאחוז באבנט של מרדכי הצדיק והוא מעלה אותנו דהרי אצל מרדכי לא שייכא שום קליפות.

(שבת אחים תצוה - זכור תש"ע)

קליפת והמן עמלק - להכחיש האמונה

והנה, קליפת עמלק ענינו להכחיש את האמונה, ומובא בספה"ק עמלק בגימ' ספ"ק, שהוא עומד להכניס ספקות אמונה בישראל, קליפת אשר קרן, תליות הכל במקוה ח'.

ועד"ז המן, שהוא מזרע עמלק, נאמר אצלו ויספר המן את כל אשר קרהו, ואמרו חז"ל ע"ז במדרש, קרהו בו בנו של קרהו, היינו עמלק שנאמר בו אשר קרן, והמן ביקש להתגבר בכח חמשים שערי טומאה, ולכן עשה עץ גבוה חמשים אמה. [שהקליפה של אפיקורסות יונקת משער הגו' של טומאה].

ושמו המן הוא מלשון מהימנותא, כי הוא המנגד להאמונה [ע"ד המובא שנח"ש גימ' משי"ח כי הוא המנגד].

(סעודת שלישית בשלח תש"ס)

במגילת אסתר מתגלית האמונה

במגילת אסתר רואים בעליל את קשרי פרקי המאורעות אשר על אף שהיה ביניהם

הפסק של כמה שנים ע"ז מצטרפים המאורעות ומתקשרים זה בזה וניכרת בהם השגחתו ית' במאורעות המתחדשים בסדר הטבע.

ומובא שה"ח הר"ם אמר שכשיאירע המעשה של ושתי ונכנס אחד לביהמ"ד לספר החדשות גערו בו כי מה נקמ"מ לנו מה שאירע בחצר המלכות, אכן לא ידעו שבאותה שעה התריקם הגס גדול של פורים עכ"ד.

ולכן מגילה זו היא **מגילת מחיית עמלק** כי בה מתגלית האמונה היפה דעתו של עמלק.

(סעודה שלישית בשלח תשנ"ח)

לבישת מסוה - אמונה בזמני הסתר

ענין מנהג ישראל לבוש מסוה בפורים נראה כי האיש הלוכח מסוה מסתיר את פניו אבל ידוע שתחת המסוה יש פנים אחרים, וכן אסתר מן התורה מניין ואנכי הסתר אסתיר את פני, אבל אנו מאמינים שתחת הסתר הפנים יש פנים מסבירות ומגיחות עלינו לטובה.

(אמונת עתיך, פורים)

המגילה - נושאת חן

איתא בספר אור המאיר במה שמבואר בגמ' (מגילה ז. א.) דמגילת אסתר ברוח הקודש נאמרה, והביא (ר' עקיבא) ראייה ממקרא זה, שנאמר (אסתר ב. טו) "ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה", דיינו זה לך האות שנאמרה ברוח הקודש כיון שעיינו רואת שמגילת אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה, ומדור לדור רואים האין שלכל ישראל יש השתוקקות וחביבות גדולה למגילת אסתר, וכל אחד ממציא לעצמו לערך בחינתו עניני עבודת ה', וכל זאת לא שייך אלא משום שנאמרה ברוח הקודש.

(שבת אחים, תצוה - זכור תשי"ע)

'המן' האחרון שבמגילה - כנגד דור האחרון

והנה בסוף המגילה בפעם האחרונה שנזכר שמו של המן כתוב "כי המן בן המדתה האגגי צורר כ"ל היהודים", וזהו תואר חדש שלא נזכר בכל המגילה.

ו"ל הענין בזה, כי בחי' המן הוא כח הטומאה בכל דור דור, והכל כלול במגילה, ופעם האחרון שנזכר שמו של המן כמון לתקופת עיקבתא דמשיחא שאז תוקף הטומאה בשער החמישים, לעומת בחי' הכתר בחי' כל ישראל, וכדאיתא בנועם אלימלך שהוא העולם שמושורשים בו כל נשמות ישראל ונעשים אחד, וע"ז נאמר צורר כ"ל היהודים בגימ' שע"ר נ', שאז עומד המן כנגד בחי' כל היהודים.

אך לעומת זה נאמר "כי האיש מרדכי הולך וגדול", להתנב' נגד תוקף טומאת המן, כ"ל האי"ש מרדכי בגימ' שע"ר נ'.

ועכשיו אנו בזמן תוקף שער ה' דקליפה, ולכן לעומת זאת הפורים הבעל"ט הוא נפלא ביותר, שמדיירת הפורים היא לפי כמה שצריכים, ובזמן כזה שיש צורך לנפלאות גדולות, נותנים מן השמים פורים גדול יותר.

(משפטים תשס"ב)

אורות המגילה - אין לחיצוניים אחיזה בהם

איתא בספ"ק במה שמפשיט את המגילה כאגרת ולא כאשר דברים שבקדושה שמכסים אותם עד זמנם, כגון המצות בליל פסח שמכסה אותם עד זמן אכילתם, וכן בספר תורה מכסה עד אחר עליית התורה, וכן אצל השופר שמכסה עד זמן התקיעות ממש, משום דהאורות של המגילה מאירים כ"ל ולא שייך ביה שום אחיזה של חצוניים.

(שבת אחים תצוה - זכור תשי"ע)

נלחמים בעמלק - ע"י נתינת צדקה

והנה בכל שנה ושנה מתחדשת המלחמה עם עמלק, ואופן המלחמה עם עמלק הוא ע"י כח הצדקה.

ואיתא בזה"ק, שיש מלאך האוחז ביד האדם ומכביד עליו שיקפון את ידו מנתינת הצדקה. וצריך האדם לערוך מלחמה כנגדו ולשבור מדת רע עינו. וזאת היא מלחמת עמלק, ולכן התיבות נ"ת תת"ן הוא בגימ' ויב"א עמלק וילח"ם ע"ם ישראל ל ברפיד"ם.

ומאחר שנתינת הצדקה היא המלחמה עם עמלק, ולכן העבודה של חדש אדר וימי הפורים עיקרה בנתינת צדקה.

(תרומה תשנ"ו)

צדקה בפורים - מעלתה המיוחדת

וע"י הצדקה ממשיכים הארה גדולה של פורים שהיא הארת יסוד אבא. והצדקה של פורים אינה דומה לכל לצדקה של כל ימות השנה. כי עולה למקום מיוחד לתקן

תיקונים נעלים ביותר, וכמו שמבואר בספ"ק הנעשית בזמן מקודש ערכה גדול ביותר לאין ערוך. כגון לימוד התורה ביום השבת שוה זמן מועט כזמנים טובא בימות החול. ועד"ז צדקה של פורים גדולה ביותר מצדקה של שאר ימות השנה.

והנה אחז"ל בניסין עתידין להגאל. ועוד אחז"ל, גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, ולכן מקדימין בעבודת הצדקה בחדש אדר שהיא מקרבת את הגאולה, ועל ידה יכולים לזכות לבחי' אחישנה ולקרב הגאולה בחדש אדר לפני הזמן של חדש ניסן.

(תרומה תשנ"ו)

לשמוח ולהשתכר - מתוך ריבוי הצדקה שנותנים

והנה עיקר שמחת פורים היא נדיבות הלב במצות מתנות לאבינוים, וכמ"ש הרמב"ם "טוב לאדם להרבות במתנות לאבינוים מלהרבות בסעודתו וכו' שאין שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמוח לב עניים" וכו'. ושמעתי לדייך בזה שמצות מתנות לאבינוים בפורים היא מגדר מצות שמחת פורים.

וכבר אחז"ל, גמריי שאין אדם נעשה עני מן הצדקה, והביאו המחבר בשו"ע הלכות צדקה. וכמו שרמזו בספ"ק בחיבת 'ונתנו' שנקראת למפרע ג"כ 'ונתנו'. כי הנותן צדקה נותנים לו מן השמים. ויש לרמז כי תיבת 'ונתנו' בגימ' כ"ב אד"ם לבסומי' בפורי"א. כי השכרות בפורים צריכה להיות מנתינת הצדקה, שירבה בצדקה וישתכר מעצם הנתינה. (ויקרא תשנ"ב)

המגילה: אגרת חיזוק פרטית - 'ה' קרוב לך באמת!"

במס' מגילה (י"א ע"א) רב מתנה (פירשי"ש, כשה"י רוצה לדרוש באגרת הפורים) פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא "כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אלי" (דברים ט. ד) ופי' מהרש"א ז"ל: כי המן אמר שכבר הרחיקם אלקיהם מעל פניו וכו' ע"כ. ואמר כי לו אלקים קרובים בכל קראנו וגו', דיינו בכל מקום שקראנו אליו הוא קרוב לנו. עכ"ל.

והמשמעות של הפיתחאות לאגרת הפורים היינו שפסוק זה הוא השער להכנס לתוך תוכן המגילה ולקובעה יתד בנפשתינו. ורש"י שתפס לשון "אגרת הפורים" ולא נקט לשון "מגילה" כוונתו, שעיקר המכוון במגילה הוא להודיענו דבר שנחוץ לנו ביחוד לידע, כמו אגרת ששולחה בין אדם לחברו ובו מודיעו איזה ענין ביחוד לו. וסובר רב מתנה שמרדכי ואסתר ע"פ רוח הקודש שהופיע עליהם שלחו אגרת זו לדורות ולזרעם אחריהם, אשר העולה מכל האגרת הוא - לא כאשר אתם סבורים בית ישראל נפוצים בגולה בארץ העמים, שנתרחקתם מאלקיהם, חס מלהזכיר. הדעו עינייך יש לכם אלקים קרובים כמו בימי קדם בהיוכתם בלפטין של אביכם ומתהלכים בחצר המלך הפנימית, ואע"פ שהשליך אתכם אל ארץ אחרת כיצד הנה, מ"מ לא זז מחיבתכם ועושה לכם נסים ונפלאות אפילו על אדמה טמאה. [וכו'.]

וכנרש בחוש, פורים הוא היום טוב של השפלים והגמוכים, ומי שמרגיש בעצמו שהוא נמוך, ומי שמכנה את עצמו בשם "שפל", יצא ויעלו עם חגו המיוחד לו, ויקשיב לקול היוצא מבין כפי הכרובים אשר בתוך מקדש לבבו. וזהו שימתי: "שמעו נא לי אתה השפל, הבאמת כסבור אתה שאבדה אתה שאינה חוזרת אתה, לא כן הוא, כי אפילו מתוך זווט של ים ושלוליתו של נהר משם יקבצך ד' אלקיך ומשם יקחך. אפילו אם השכבת את עצמך בין עצמות היבשות של בית הקברות של גויים, לשם ירד אביך הכהן ממושב יקרו בשמים ויפייח בך רוח למען חיך. ואל תאמר בן הנכר אני מלהיות נלוח אל ד' לאמר הבדל יבדילני ד' מעל עמו. ואל תאמר לה אני ע"י בש"י."

והנה שולח אגרת אליך, לא ספר, כי אם אכתוב הדברים כספר אפשר שתאמר למען כל חברתי אבל לא למענך. אלא הנני שולח לך אגרת הפורים, לך ביחוד. והמוביל אגרת זה - הוא מרדכי היהודי בעצמו [אשר ארו שהוא נפשו של משה רבינו, מופיע בכל פורים בעת קריאת המגילה לשמוח נפשות ישראל, כדאיתא בספ"ק. כי מרדכי היהודי דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל דורעו].

ועל המעטפה כתוב:

"שלי כבודו פן מן הקב"ה וכנה על'ס כנסת ישראלי, אצור חמ"ס לטמתני, שליטי."

"ותיש אצרת הגאון [מתאמת אסתר] היא אצורה אל כל היהודים אשר בכל ארצות האגרי הקרובים והרחוקים, אשתך פן בני, אנחלו את רכובימ, אלהימ הקב"ה מנין ישראלי רמופי.. שחי רב מתנה פתק פיתחא בתוך אגרת ישראל שתיכן האגלה ופספסו הכתובים של אגרת המדינת: זא: "כי לן איו פזילו אצרי" או אשתך רמופימ: שליטי, וטאן חלך בפיאטנו על מאן אסופר אמתחיקמ אשתך אמת פניו.

ימודי מתחילים! פן האמת! הקב"ה יונן ומתקרב לתוך חייך איתך אשתך אמת (שליטי) בנקפות לכת, עת ערבתי הלוט אצרי. אשתך בנקפות אשתך אמת כי פזויבת מוהן יוב לוה אשתך שליטי.

נאום - פי אשתך אמת אמת רמי ישראלי.

זא אשתך שליטי אנחסיב.

(מתוך מאמר אגרת פורים.)

עמלק הפרשה

מזמרים שנשמעו מפי מזרינו הגה"ח
ר' משה פרידמן שליט"א

מחיית עמלק בנח התורה

לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה לכן עכ"פ המעלה על לבו דברים אלה לא יבא לידי עבירה, עכ"ל.

ועיי"ש בתשואות חן (יתרה) שהביא את דברי הסמ"ג בהקדמתו לל"ת וז"ל: וגם בעניין לאוין בא אלי בחלום ענין מראה בזה הלשון, הנה שכחת את העיקר השמר לך פן תשכח את ה' אלוקיך, כי לא היה בדעתי לחברו במניין הלאוין וכו', ואתבונן אליו בבקר והנה יסוד גדול הוא ביראת השם וכו', עכ"ל. דהיינו שהיצר הרע מפתה את האדם לשכוח החסדים שעשה לו השי"ת, ואפילו אם זוכר את החסדים מכל מקום שוכח את ההרגש דקדושה שהיה לו בשעה שנתן לו הקב"ה את החסדים. ועכ"פ נתבאר דהענין של עמלק הוא לשכוח מה שעשה עמו הקב"ה, ומצות זכירת מעשה עמלק בכוחו להביא לו מדת הזכרון, וזהו דכתיב לא תשכח שלא יבא למדת השכחה, וכ"כ באוצרות רמח"ל (פ' כי תצא) וז"ל: כבר ידוע שקליפת עמלק גורמת שכחה וכנגד זה צוה הקב"ה לזכור מה שעשה ובזה מכניעים אותו שלא יגרום כ"כ שכחה, עכ"ל.

והנה בסה"ק פרי הארץ (לשבת זכור) ביאר הציווי לזכור מעשה עמלק, דכח מדת הזכירה מונח בתורה"ק דבאורייתא ברא קוב"ה עלמא כדאיתא בהקדמת הזוה"ק (ה) 'והיא כלי אומנותו' (ב"ר א, א) ובודאי כח הזכירה שנברא על ידה טמונה במצות זכירת מעשה עמלק עיי"ש, דהיינו דאם לא היה מצוה של זכירה לא היה מתגלה כח הזכירה על ידי התוה"ק ולא היתה יכולה להיות מציאות כזו בעולם.

ולכן יתבאר לן היטב בהא דמצות זכירת עמלק קורין בספר תורה, דמכיון שהיצה"ר מפתה אותנו למדת השכחה וזהו קליפת עמלק, צריכים ליטול הזכירה מהמקור של מדת הזכירה דהיינו מתוה"ק, ולכן צריכים לקיים מצות זכירת מעשה עמלק מתוך הספר תורה, כדי לבטל עי"ז את כח הרע שהוא עמלק קליפת השכחה.

ב

עוד יראה לבאר באופן אחר על פי דברי הרב החיד"א ז"ל בספרו דברים אחדים (דרוש יג) שהקשה בהא דאיתא בחז"ל (סנהדרין קו). עה"פ ויסעו מרפידים שרפו ידיהם מן התורה ועי"ז בא עמלק, דלכאורה צ"ע דעדין לא קיבלו את התורה עד מתן תורה עיי"ש מש"כ בזה, ונראה לבאר דבריו דהנה רש"י ז"ל בריש פ' בראשית כתב דמצוה ראשונה הוא החודש הזה לכם,

בתרומת הדשן (סי' קה) פסק על פי דברי הרא"ש בברכות (ז"ז ס"ב) דקריאת פרשת זכור צריך להיות בס"ת ובמנין, והגם שרוב הראשונים לא סבירא להו הכי [עיין ברמב"ם הל' מלכים (פ"ה ה"ה), ובספר המצוות (מ"ע קפ"ט), וברמב"ן (סוף פר' כי תצא)] אבל להלכה פסק המחבר (בס"ת תרפה סעי' ז) כשיטת הרא"ש ודעימיה. ולכאורה צריך ביאור מאי שנא זכירה זו משאר מצוות הזכירה האמורות בתורה דצריכים לקרותו מתוך הספר ובמנין, כגון בזכור את יום השבת לקדשו אין צריכים לקרות הזכירה מתוך הספר ובמנין.

א

ויראה לבאר על פי מה שכתב בסה"ק תשואות חן (יתרה, זכור) שהביא בשם המוכיח בשם הבעש"ט הק' שעיקר קליפת עמלק הוא מדת השכחה, והכח של מצות זכירת מעשה עמלק הוא להמשיך כח הזכרון ע"כ, ועל דרך זה כתב בקהלת יעקב (לבעל מלא הרועים תלמידו של הרבי מלובלין זי"ע, אות שי"ן ערך שכחה). והנה מדת השכחה אינו ששוכח הדבר לגמרי, אלא אפילו אם עדין זוכר את הענין מ"מ אם אין בו ההרגשה שהיה לו מקודם הרי זה נחשב לשכחה, וכמו שכתב רבינו יונה בפירושו לאבות במשנה דעקביא בן מהללאל (ריש פ"ג) וז"ל: ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, שהנבראים לא נבראו אך לירא את ה', כי איך יחטא האדם אם יחשוב לפני מי עתיד ליתן דין וחשבון, ויותר על הפורענות והנסיון שיהיה לו על חטאיו כי יתבייש בושת גדול, משל למלך שנכנס אדם לפניו אם ימצאהו מרמה במעשיו או משקר דבריו הלא יתבייש בושת גדול, על אחת כמה וכמה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, גם כי בהתבייש הנפש אחר שנתפרדה מן הגוף, הבושת ההיא גדולה מהבושת בעודנה שמה, כי טבע הגוף משכח וכי יעשה האיש דבר כיעור ויתבייש עליו מבני אדם לשנה או לשנתים ישכח הדבר וילך הבושה מעליו, וגם כי לא ישכח מלבו יהיה הדבר ישן נושן והוסרה קצת הבושה, כי טבע השכחה שבגוף מתערב עם טבע הנפש, וכי אינו יכול להתגבר עליו לשכוח הדבר לגמרי עכ"פ יתגבר עליו להתיישן הדבר, שהוא קצת השכחה שמסיר רוב הבושה, אך בהיות הנפש לבדה אין שכחה לפניה כי כלה ברה וזכה ואין שום טבע מהגשמים בתוכה, ושמתביישת לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, לעולם ולעולמי עד תעמוד בבושה באותה שעה שהיתה עומדת לפניו, וכמו הפעם ההוא תעמוד מבוישת לעולם וזהו שאמרו רז"ל אוי לה

שטר חוב א' לכופו ליחלק לפניו, ותמצא שכשלא רצה ליחלק לר' פנחס בן יאיר ולהמתלוה עמו רצה לקונסו ופחד הים ממנו, עכ"ל.

ונראה לבאר דבריו על פי מה שכתב הרמב"ן דטעותו של הים היה שסבר שעדין לא קיבלו בני" את התורה, אבל באמת התחיל קבלת התורה משעת יציאת מצרים, דיציאת מצרים היה ע"י השם הגדול שבו נתן לנו את התורה, וכן כתיב בעשרת הדברות אנכי ד"א אשר הוצאתיך מארץ מצרים, דאינו רק רא' למציאות השם, אלא דהוא מציאות של מתן תורה, דבשעת יציאת מצרים היה כבר ההתחלה של מתן תורה.

ועל פי זה יבוארו דברי רש"י במלחמת עמלק (בסו"פ בשלה) דנסמכה פרשה זו למה שאמרו בני ישראל ברפידים 'היש ה' בקרבינו אם אין', לומר תמיד אני ביניכם ומזמן לכל צרכיכם, ואתם אומרים היש ה' בקרבינו אם אין, חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים אלי ותדעון היכן אני וכו', עכ"ל.

ולפי הנ"ל נבין את גודל פגם החטא שהיה בזה שאמרו 'היש ה' בקרבינו אם אין', דבני ישראל סברו שהשגחת ה' עליהם הוא לעיתים ולכן אינו מזמן להם מים בכל זמן, ולא ידעו היאך ללמוד את ניסי יציאת מצרים, שהיה ע"י השם הגדול, והיה כבר התחלה של מתן תורה, ובשם זה אין עוונותינו מבדילים בינינו ובין הרחמים. ועל פי זה נבין גם כן מה שאמרו חז"ל דמכיון שרפו ידיהם מן התורה לכן בא עמלק, ולכאורה סותר את הדרש שכתב רש"י, ולפי הנתבאר דבר אחד הוא, דרפיון הידים בתורה היה עצם אותו הפגם שלא הבינו שתמיד נמצא השם הגדול ביניהם, דמשעת יציאת מצרים היה כבר התחלה למתן תורה שהוא גם כן ע"י השם הגדול, וזה גופא היה הרפיון ידים בתורה. וזה היה כוחו של עמלק, דעמלק ידע שאם יש להם כח התורה אינו יכול להלחם עמהם, ורק כשרפו ידיהם מן התורה כנ"ל, היה ביכלתו להילחם עמהם, וריפה ידיהם על ידי קליפת השכחה שלו וכשנ"ת לעיל.

ולכן כשרוצים לקיים מחיית עמלק, צריך שיהיה דוקא בכח התורה ההיפך של רפו ידיהם מן התורה, ולכן מקיימים את המצוה בקריאת ספר תורה, שבזה מתחברים למקור גילוי התורה דהיינו מעמד הר סיני וכש"כ הב"י הנ"ל. וכן כתב באוצרות רמח"ל (פ' כי תצא) וז"ל: שהקלקול היה שרפו ידיהם מה"ת, ובזה נתגברה קליפת עמלק וכנגד זה יש קריאת התורה פעם אחת בשנה, זה הענין להכנעת הקליפה הזאת (של שכחה), עכ"ל.

ומצוה זו היה עדין במצרים, וכן יעויין ברמב"ן ז"ל בפ' שמות עה"פ ואמרו לי מה שמו (ג, יג) שביאר שאלת מרע"ה וז"ל: ודרך שאלה בקש שיודיעהו מי השולח אותו, כלומר באי זו מדה הוא שלוח אליהם וכו', והנה אמר ישאלוני על שליחותי אם היא במדת קל שדי היא שעמדה לאבות, או במדת רחמים עליונית שתעשה בה אותות ומופתים מחודשים ביצירה. וזה בעבור שאמר לו אנכי אלקי אביך אלקי אברהם (ג, י) ולא פירש שם משמותיו הקדושים כלל, ושמע משה שהבטיחו על מעמד הר סיני ומתן תורה, והוא היודע כי התורה לא תנתן בשם קל שדי הנזכר באבות רק השם הגדול שבו היה העולם, ועל כן שאל מה אומר אליהם, עכ"ל. ועל זה ענה לו הקב"ה אהיה אשר אהיה וגו' ופירש הרמב"ן ז"ל וז"ל: הודיעו שהוא שלוח אליהם במדת הדין אשר במדת הרחמים, ואמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם, שיזכיר להם השם האחד לבדו להורות על האחדות, ולכך צוהו עוד כה תאמר אל בני ישראל ה' שלחני (פסוק טו), כי השם הזה הוא מדת רחמים, וידעו כי יוליך לימין משה זרוע תפארתו, ויחדש אותות ומופתים בעולם, עכ"ל.

ובהמשך הפרשה על מה שאמר משה רבינו ע"ה להקב"ה 'והן לא יאמינו לי' וגו' (ד, יא) פירש הרמב"ן וז"ל: אחרי ראותם שלא יתן אותם פרעה להלוך וכו' או שיאמרו לא נראה אליך השם הגדול במדת רחמים לעשות לנו אותות ומופתים כאשר אמרת כי אינך גדול מהאבות, ולכן לא שמע פרעה, שאלו פרעה היה מאמין בדברך היינו יוצאים על כל פנים, ואין עוונותינו מבדילים בינינו ובין הרחמים, עכ"ל. ומבואר מדברי הרמב"ן ז"ל דבשם הגדול שבו היה העולם והוא השם של מתן תורה אין עוונות בני" מבדילים בינם לבין הקב"ה.

וכעין זה מבואר בדברי האוהה"ק עה"פ וישב הים לאיתנו (יד, יב) דנתקשה שם דלמה דוקא בקריעת ים סוף אמרו חז"ל (שמו"ר כא) שהתריס הים כנגד משה ואמר לו אין אני נקרע מפניך שאני נבראתי ביום ג' ואתה נבראת ביום ששי וכו' עד שנטה ה' ימינו לימין משה דכתיב (ישעיה סג, ז) מוליך לימין משה, ומאי שנא מעובדא דרבי פינחס בן יאיר (חולין ז) שנקרע הים מיד, ותירץ האוה"ח ז"ל: אכן תנאי זה הוא בכלל התנאים שהתנה ה' על כל מעשה בראשית להיות כפופים לתורה ועמליה ולעשות כל אשר יגזרו עליהם וממשלתם עליהם כממשלת הבורא ברוך הוא וכו', והנה ביציאת ישראל ממצרים עדין לא קבלו התורה ואין גזירתו על הנבראים גזירה ולזה לא הסכים הים ליחלק להם וטען למשה אתה נבראת בששי ואני בג', זה רמז כי אינו בן תורה שאם היה בן תורה הנה הוא קודם לו כי התורה קדמה לעולם כולו, ולזה נתחכם ה' והולך ימינו לימין משה פירוש הראהו כי הוא בן תורה המתיחס לה ימין דכתיב (דברים לו, ב) מימינו וגו', וכשראהו תיכף ומיד נקרע כתנאי הראשון, ולזה כל צדיק וצדיק שיעמוד אחר קבלת התורה יביא בידו

(מתוך שיעור חסידות ו' באדר ב' התשטט)

בעלי התוספות ובתי מדרשותיהם (מח)

בעלי התוספות שבאשכנז (כ)

חיבורים אלו, החיבור לכתובות מאופיין בכתובה מחודשת ביותר בבית מדרשם של בעלי התוספות בפרט ועל ידי מחברי הפירושים שבימיו, תוספותיו מאופיינים באריכות רבה עד מאד, כשבכל מקום שהוא נדרש לעניין מסוים, הרי הוא מביא את כל המקורות הקיימים בסוגיא זו ומאריך לבארם באר היטב, באריכות שאין לה אח ורע בחיבורי זמנו, ולא בחיבורו בעלי התוספות. חיבורו על מסכת יומא אינו מאופיין באריכות גדולה זו, אלא מכיל קטעים רבים קצרים, עם הערות קצרות כדרכם של אחדים מבעלי התוספות, ואין מדובר כלל בחיבור המזכיר את החיבור על מסכת כתובות.

זאת ועוד, בחיבורו על מסכת יומא מוזכרים הרבה מדברי הריב"א, במפורש ויותר מכך בלא הזכרת שמו, ואילו מדברי רבינו תם אין מוזכר כלל אף כשהוא מביא דברים שמקורם נמצא גם בדברי רבינו תם, ואילו במסכת כתובות שם מובאים פחות מדברי הריב"א, כאשר בעוד שבתוספותיו ליומא כמעט כל קושיא מובאת בשם 'הרב' או כינוי בעניין זה, הרי שתוספותיו לכתובות אין אנו מוצאים בו היצמדות כזו או אחרת לדברי הריב"א, ושם כבר מובאים כששה פעמים מדברי רבינו תם, בהזכרת שמו וכינויו.

מכח זה נראה, כי חיבור התוספות על יומא חיבר הר"י הלבן עוד בהיותו אצל הריב"א, וכמו שהזכרנו כי בתחילה היה תלמיד הריב"א הלוי בצעירותו, ועל כן עדיין לא ידע מתורתו של רבינו תם, והוא גם הסיבה לחוסר האריכות שמאפיינת את חיבור התוספות על כתובות, כי החיבור על יומא אינו מבטא עוד את תורתו של הר"י הלבן כפי שהתפתחה אצלו אחר שנות לימודיו אצל רבינו תם. לא כך תוספותיו לכתובות התחברו אחר כך בישוב בצרפת או אחר שחזר לפראג עם סיום שנות לימודיו בבית מדרשם של בעלי התוספות שבאשכנז, ולכן בו כבר נזכר יותר דברי רבינו תם, וכמעט לא מוזכר דברי הריב"א, ומה גם הסגנון הוא כבר סגנונו של הר"י הלבן באריכות רבה.

בכך יובן גם חילוק נוסף, כי בעוד בתוספותיו ביומא כמעט אינו חולק על הראשונים המוזכרים בדבריו, הרי שבחיבורו על כתובות הוא מרבה לחלוק על רש"י הרשב"ם ורבינו תם ברוב תקיפות, והיינו כי כבר כתבם בהיותו אב בחכמה ובשנים, לעומת חיבורו על יומא שנכתב כתלמיד לפני הרב.

מובאות הר"י הלבן בתוספות שלפנינו

כך גם הוזכר הר"י הלבן בתוספות שלפנינו הנדפסים, והובא מספר פעמים, תוספות יבמות (ה) בד"ה עד שיהא; עא: בד"ה סוף מילה; כתובות (לה: בד"ה יש בגר); בבא קמא (עב) בד"ה סיפא; זבחים (עג: בד"ה רבי יהודה).

עוד זאת הובא בשאר חיבורי תוספות של רבותינו בעלי התוספות, תוספות תלמיד רבינו תם (בבא קמא כז: בד"ה הרי אמרו); תוספות רבינו שמואל בן רבי יצחק (קידושין כו: בד"ה ה"ג אלא; שם בד"ה אלא מאי; קידושין עג: בד"ה כולן טמאות); תוספות ר"ד (בבא בתרא לא: בד"ה אליבא); תוספות מהר"ם מרוטנבורג (יבמות עא: בד"ה לא ניתנה); תוספות הרא"ש (יבמות עא: בד"ה לאקושי; קידושין כז: בד"ה ה"ג אלא).

הר"י הלבן דיין בבית דין שברעגנשבורג

כמו שהזכרנו כמה פעמים, בסוף ימיו חזר הר"י הלבן לרעגנשבורג, ושם מוצאים אנו אותו חבר בבית הדין שפעל בעיר. יצוין, כי בית דין זה עוד היה בימי תלמידי הריב"א הראשונים, הלא הם רבינו אפרים והריב"ם אשר כיהנו גם כן בבית הדין שברעגנשבורג, וכמו שהזכרנו במאמרנו אודותם, וככל הנראה לאחריהם, כיהן הר"י הלבן כאחד מן הדיינים שבבית הדין.

הראב"ה (תשובות וביאורי סוגיות, סי' אלף ל"ב) מביא תשובת אבי רבינו יואל הלוי השולח את אגרתו לפני הבית דין הגדול שברעגנשבורג, וכדבריו: "יושבי יעבץ חכמה גזית עין משפט, המה קדושים מוריי ורבותיי בהר הגולה, רבינו יצחק בן רבי יעקב, ורבינו ברוך בן רבי יצחק, והרב רבי אברהם בן מורי רבינו משה בן רבי יואל. הנני צעירכם הבא בשיטוח כפיים ובקידת אפיים, לבקש מאתכם שתראו בפסק דין זה הבא לפניכם, אם ייטב בעיניכם".

בתשובות מהר"ח אור זרוע (סי' כ"ו) הובא: "בתוספות מקדושין יש בידי, ואינה פרישת רבותינו הצרפתים, וכתוב בהם זה לשונם, וכבר היה מעשה בעירנו מאחד ששלח סבלונות, ומנהג בעירנו דרובא מסבלי והדר מקדשי, והורו הגאונים הרב רבי אברהם והרב יצחק הלבן זכרונם לחיי עולם, שאם יש עדים, ששלח סבלונות חוששין", הרי לנו שוב הזכרת שמו של הר"י הלבן יחד עם רעו לבית הדין רבי אברהם על פסק, וככל הנראה מדובר במעשה שאירע ברעגנשבורג [שהרי מדובר בתוספות ש'אינה פרישת רבותינו הצרפתים', ומעוז בעלי התוספות שבאשכנז היה בעיקר ברעגנשבורג], והפסק הוא בהוראת חברי בית הדין.

חיבורי התוספות לר"י הלבן

למעשה, ידוע היה בכל השנים כי ישנם חיבורי תוספות שהתחברו על ידי הר"י הלבן, וזאת על ידי ציטוטים שהובאו ממנו על ידי הראשונים, כמו על ידי האור זרוע (ח"א, ש"ת סי' תשל"ט): "ולמדתי זה מדברי ה"ר יצחק הלבן זצ"ל שכתב בתחילת כתובות", ובייחוד בספר הישר לרבינו תם, בו לעתים מובאים קטעים מתוך תוספותיו בשם רבינו תם, ומצאנו שלשה מקומות מהם, אבל רבינו נתן טעם לכולן, יצחק (חידושים, סי' ק"א); "יצב"ר ובכת"י יצב"ל - יצחק בן יעקב (חידושים, סי' קכ"ב); 'תוספ' יצח' בר' י' - תוספ'ות יצח' בר' י' יעקב (חידושים, סי' ס"טד).

מכל אלו ידוע היה בכל השנים על דבר קיום תוספות לכתובות וככל הנראה על מסכתות נוספות בש"ס, של הר"י הלבן.

בשנת תשי"ד יצא לאור תוספותיו של הר"י הלבן על מסכת כתובות מתוך כתב יד, כך גם לאחר שנתיים בשנת תשט"ז יצא לאור תוספותיו של הר"י הלבן על מסכת יומא. שני קבצים אלו אינם קבצים על כל דפי המסכת, אלא מדובר במין ליקוט על פרקים נבחרים שבמסכתות אלו.

חיבורי התוספות היחידים שבידינו מהר"י הלבן, הינם על מסכת כתובות ויומא, עם זאת ניכר הבדל גדול בין שני

פאר מקדושים

פנינים נדירים מספרים עתיקי יומין

יקרא אל משה . (א. א)

יקרא כתוב באל"ף זעירא. ופירושו כת הקודמין ז"ל, דרמזו בזה דחמשים שערי בינה הם, ומשה רבנו ע"ה השיג מ"ט, ולכן האל"ף זעירא.

ושמעתי ממ"ח הקדוש הגאון המפורסם רבי אהרן לפפא ז"ל, דשמע מפי חכם מקובל משאלוניקי זה שמו אשר יקראו לו רבה, שהיה מאז תושב ארץ ישראל תוב"ב וגולה לשאלוניקי מדעתו על שהרג בשוגג, והיה אומר דברים נפלאים. ואמר בפסוק (תהלים ח ו) ותחסרהו מעט מאלהים, שהאות היותר קטן במספר בתיבת אלהים הוא אל"ף שמספרו אחד, וזהו שדרשו על משה רבינו ותחסרהו מן ה' שערי בינה, המעט שיש בתיבת אלהים דהיינו א', וזהו שהשיג מ"ט שערי בינה וכמאמרם ז"ל.

(משכנות יעקב (שאלוניקי תפ"א) לרבי יעקב ך נעים)

אדם כי יקריב מכם קרבן . (א. ב)

מעשה בא לידי שבאתי לשוב אחד והיה שם מנין בצמצום, והתארחתי אצל הפרנס שהיה גם כן קצב, ושחט בהמתו בזמן התפלה, והפצרתו בו לילך לבית הכנסת, ואמר שרוצה לבדוק הבהמה להכינה לכבדי לאכול ממנה בלילה. ואמרתי לו, אם תבדוק בשעה שהציבור מתפללן בביהל"ג, הבהמה תהיה טריפה ולא נוכל לאכול ממנה בלילה, והיה זה כמשחק בעיניו. וכן היה שהבהמה היתה לה מכות ובעות ונטרפה בהם.

וכשבאתי מבית הכנסת צעקה עלי אשתו שקללתי הבהמה שלה, ואמרתי לה לא אני גרמתי וקללתי לטרוף בהמה שלכם, אלא דעו, רובא דרובא אם אין הולך לבית הכנסת, בהמה שלו יהיו טריפה, כי השי"ת משלם לו מדה כנגד מדה, דכתיב **אדם כי יקריב מכם קרבן**, ובזמן שהיה ביהמ"ק קיים צריך להביא חטאתו לביהמ"ק לכפר על חטאיו, ואם לא הביא קרבנו לביהמ"ק, הקרבן היה חוץ למקומו והוא טריפה, ועכשיו הבית הכנסת הוא המקדש והתפלה במקום הקרבן, **מדה כנגד מדה** ואם אינו מתפלל בבית הכנסת הבהמות שלו גם כן יהיו טריפה **מום**. ומיד קיבל עליו מהיום הנ"ל ללכת מידי יום ביומו שהוא ראשי תיבות לבית הכנסת או למקום תפילה מיוחד ביישוב.

(דרך משה (אמסטודם תנ"ט) לרבי משה כהנא מגביש)

והשיב את הגזילה אשר גזל . (ה. כג)

איכא לעיוני למה אמר הכתוב כפל לשון, דכיון דקאמר והשיב את הגזילה מה הוצרך לומר אשר גזל. וי"ל דאיתא במפרשים שעיקר התשובה הוא שהגזלן עצמו ישיב את הגזילה ולא יחזיר ע"י אחרים, והטעם כדי שיתבייש והיה לו בזה כפרה, עיין בספר ברית שלום (פרנקפורט דמיין תע"ח) בפרשת צו. ובזה יובן אומרו והשיב את הגזילה 'אשר גזל', כלומר אותו הגזלן שגזל, הוא בעצמו ישיב את הגזילה.

(אהל משה (זאלקווא תקי"ד) לרבי יעקב משה כ"ץ אב"ד מעיבוה)

מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם.

(א. ב)

שמעתי בשם הגאון המפורסם מ"ו זיסקינד מרוטנבורג ז"ל בפסוק (תהלים נא ט) לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה וגו' היטיבה ברצונך את ציון וגו' אז תחפוץ עולה וכליל אז יעלו על מזבחך פרים, דיש שלשה טעמים על מה שלא מקריבים חיות למזבח, א) אמר הקב"ה לא הטרחתניך לצאת ליערים, ובהמה היא בנמצא. ב) לחיה יש גאווה וגסות רוח, אבל בהמה רוחו יורד לארץ, והקב"ה שונא גאות הוא. ג) האלקים יבקש את הנרדף והבהמה תמיד נרדפת מן החיה, ובגלל זה לא הוכשרו למזבח אלא הבהמות. ולפ"ז ביאר להפליא מה שמצינו באיוב שהקריב מן החיות, משום שאצלו כתיב (י. א) ומקנהו פרץ בארץ, ודרשו רבותינו ז"ל (ב"ב טו:) שפרצו גדרו של עולם, שהביאו העיזים דובים בקרניהם, וא"כ אז היו החיות נרדפים מהבהמות, לכן הקריב איוב מן החיות.

ואמר הגאון הנ"ל מאי בנייהו, דהנה לעתיד כתיב (ישעיה סה, כה) אריה כבקר יאכל תבן באבוס אחד ונער קטן ינהגם, לפ"ז אז יהיו החיות בנמצא ואין טורח לבקשם ביערות, וגם שלום יהיה להם עם הבהמות, וא"כ למה מקריבין פרים, אלא משום שהקב"ה שונא גסות הרוח. ומעתה יבא הפסוק על נכון, לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה, והראיה שמקריבין דוקא מן הבהמה תחפוץ אז ולא מן החיה, דחילמא משום תרי טעמא האחרים, לכן אמר הכתוב **אז יעלו על מזבחך פרים**, דגם אז לעתיד לבוא יעלו פרים דייקא, עולה וכליל ואז לא יהיו נרדפים, וגם החיות יהיו בנמצא, על כרחך שהטעם שהחיות אינם קריבים הוא משום גסות הרוח ודפח"ח.

(עדות ביסף (זולצבאך תק"א) פר' תרומה אות רטו)

רבי מרדכי זיסקינד רוטנבורג זצ"ל נולד באשכנז לפני שנת ת' לפ"ק, ונתפרסם כאחד מגדולי דורו, ובשנת תמ"ג אחרי שביהן כרבה של זייצנהאזן. מונה לרבה של הקהילה החשובה הוראדנא, על מקומו של הגאון המפורסם בעל תפארת למשה שהיה תלמיד מובהק של זקנו הרבי רבי העשיל ז"ל, ובשנת תנ"א עבר לבחן כרבה של העיר הגדולה לובלין עד סוף ימיו בשנת תע"ד.

היה גדול מאד בעיני גדולי דורו ונערץ ביותר על כולם, וחיבר את הספר המפורסם שו"ת מהר"ם זיסקינד, ובכל מקומות מושבותיו קבע לו בביטוי ישיבה להרביץ תורה, ואלה נהרו תלמידים מופלגים ותמיד היו כל מעיניו בה, ותלמידו המפורסם היה הגאון הנודע מו"ה יחזקאל קצנלבוגן זצ"ל בעל כנסת יחזקאל מהאמבורג.

מעיינות ההיית

אמרים נעימים מפז ומפנינים מנעיין מים היים
בעל שם טוב הקדוש והלמודיו ז"ע ועבד"א
שנאמרו בנעימה מפי פה מפיך מרגליות
כ"ק אדמו"ר מטעמעשוואר שליט"א

עניני פורים

שמועס מיוחד בעניני זוט הקדוש פורים שזוד בעובדות נלאות ובפנינים יקרים מגדולי הדרות זיע"א

בדיחותא, וכמוכן שיש בזה סודות נעלים מהשגתנו, שלא כערכינו השפל.

ובזה צריכים להיזהר ביותר שמחתו תהיה שמחה של מצוה, ולא שמחה של הוללות רח"ל, וכמו שאירכו הספרים הקדושים בגנות השמחה כשאנין כדא, ועל כן צורת השמחה ביום הפורים תלויה הרבה באופן ההכנה לקראת היום.

וכנת בזה החתם סופר בדרשותיו (דרוש לפרשת זכור תקנ"ד, בד"ה נה): "על כן זאת לפנינו בחמקי ישראל, לאסוף את העם לחצר בית ה' יום או יומיים קודם, לספר להם גודל ניסי ה' ונפלאותיו, ועל מה הם שמחים".

העיקר העולה מכל הדברים, כי שמחת יום הפורים דבר גדול הוא, ובפרט אם הדבר נעשה אחר ההכנה הראויה, וכמו שראויים יהודים יראים ושלמים אשר אחר שמחת הפורים מתעלים ביותר, ולכן יש להשתדל להתכונן לקראת ימי הפורים כראוי.

*

ההכנה הראויה לקריאת המגילה ולהשגת ההארות שבקריאתה

כך צריכים גם להכין את עצמו לקריאת המגילה, שהוא דבר גדול ביותר ולמעלה מהשגתנו, והרבה תלוי הדבר באופן ההכנה לקריאתה.

הקב"ה מביא בספרו **דברים אחדים** (דרוש ט' בד"ה ואפשר דהתנא) על דברי המשנה (ראש השנה טז): "מי שהיה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה

מאהבה כמו שאמרו חכמינו ז"ל (שבת פח), ב' ולכן כמו שקודם מתן תורה התקדשו בני ישראל עצמם בשלושת ימי הגבלה הכנה לקבל התורה, כך לפני פורים יש שלושת הימים י"א י"ב י"ג, אשר כמבואר במשנה (מגילה ב.) כבר יכולים לקרוא בהם בני הכפרים את קריאת המגילה, כי שלושת ימים אלו שלושת ימי הגבלה והכנה הינם לקבל את התורה מאהבה.

כ"ק אדמו"ר מפינסק קארלין זיע"א מביא בספרו **ארחות אהרן** (פורים, עמ' ר"ח) בשם הספרים הקדושים (שמן למאור פרשת עקב בד"ה ותאמר ציון; אמרי אמת ליקוטי תורה את ק"ה) על מאמרם (תנינה ב.): "כדרך שבא לראות, כך בא ליראות", כי הנה יהודי בעלותו לירושלים עיר הקדוש לחיות בעבודת הקדוש של הכתנים, אם היה עולה אחר הכנה הראויה, בידועו כי הולך לקבל פני שכניה, או **כבואו לירושלים ראה עין בעין בהשראת השכינה, וראה את הקרבת הקרבנות כעבודה עילאית, כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים** (פסחים טז). אמנם אם עלה האדם לירושלים בלא הכנה הראויה, או אז היה רואה את עבודת הקרבה כחנות איטלי, ששוחטים בה בעמות וחוחתים את הבשר, ולא ראה מאומה, והוא **'כדרך שבא לראות', באופן ההכנה הראויה** שהכין עצמו לבוא לראות, **'כך בא ליראות'**, כך היה רואה בירושלים כבואו לבית המקדש, כי הכל תלוי באופן ההכנה.

*

וביותר הדברים אמורים לקראת יום פורים, שהוא יום שצריכים להיות בשמחה, וכבר מצאנו כי צדיקים בכל הדורות נהגו לשמח במילתא

חובת ההכנה לקראת יום הפורים
עומדים אנו עתה בראש חודש אדר, אשר הוא שתי שבתות לפני יום הפורים, ובה לכולי עלמא יש כבר לשאול ולדרוש בעניניו של חג, כמבואר בגמרא (פסחים ו:): "שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, וכן שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות"א, ועל כן יש להתכונן לקראת היום כדבעי.

ידוע מהספרים הקדושים בחובת ההכנה לקראת כל חג ומועד ולכל דבר שבקדושה, והוא העיקר שבכל עבודת הקודש ההכנה הראויה, ובפרט בימי הפורים אשר כבר משוכנע אדר מרבים בשמחה (תענית כט), וכבר מתחילת החודש שאירי אורות החג להרבות בשמחה, ובפרט בשנה זו שישנם שני חודשי אדר, ויודע מצדיקים זיע"ע שאמרו, כי כל הצרות בטלים בשישים, על דרך דין ביטול בשישים (חולין דז), ומאחר ויש שישים שני שמחה, הרי זה מבטל את כל הצרות, כך עתה בראש חודש אדר ב' הוא הזמן היותר מאוחר להתחיל כבר בריבוי השמחה ולהתכונן לקראת החג כראוי.

הבית אהרן (פורים, בד"ה ויעש המלך) כתב לפרש את הכתוב (אסתר א, כא) **'ויעש המלך כדבר ממוכן'**, המלך הוא מלך המלכים, **'ויעש המלך'**, הקדוש ברוך הוא עושה ונותן לכל יהודי, **'כדבר ממוכן'**, וכבר הכנת הראויה אל החג, ולפי ערך הכנתו כך הוא מוקים את התרוממות נפשו והתעלותה בעת קריאת המצוה.

מובא (שם משמאל פרשת תצוה הוכר תרפ"ב בד"ה ענין יום הכניסה) **מהרה"ק רבי יצחק מווארקיי זיע"ע** שאמר, כי הרי יום הפורים הוא קבלת התורה

א. **הרה"ק רבי יהושע מדזיקוב זיע"ע** כותב בספרו **עטרת ישועה** (ט"ו בשבט, בד"ה בשים ב"ה), על מה שמצאנו בגמרא (בבא מציעא מו) שנחלקו רב ששת ורב נחמן בקניין חליפין, שעושים חליפין של דבר מותרות הדבר הנקנה, ונחלקו האם נתינת הדבר הנקנה פועלת את הקניין לחייב את השני להביא תמורתו, או שקבלת הדבר שקונים עמו פועלת לחייב את המוכר ליתן את החפץ הנקנה, ובה הגדרת הדבר הנקנה הוא 'פירי', והגדרת הדבר הקונה הוא 'מטבע', ונחלקו האם פירי חליפין או מטבע עבדי חליפין.

ורמז בזה הרה"ק **רבי יהושע מדזיקוב זיע"ע**, כי ענין פורים הוא מעשה חליפין, על דרך הכתוב (אסתר ט, א) 'ונפהגו הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם', ורימזו במחלוקתם את שני השיטות בזמן התחלת ההכנה לקראת ימי החג, חד אמר 'פירי' עבדי חליפין, היינו שיש להכין את עצמו שלשים יום לפני החג, ובה שלשים יום קודם פורים הוא המשע שיש בטעם, בו אוכלים חליפין, וחד אמר 'מטבע' עבדי חליפין, היינו שיש להתחיל להכין עצמו לקראת חג הפורים משני שבתות קודם החג, והיינו ראש חודש אדר, אשר בו משמיעין על השקלים (שקלים פ"א מ"א), ובה ביאר את מחלוקתם.

ב. **אאמו"ר זיע"ע** היה אמר, כי איך רואים שקבלו בני ישראל עליהם את התורה מאהבה בנס פורים, ואכן חכמינו ז"ל (שבת פח) דרשו את הכתוב (אסתר ט, טז) 'קימו וקבלו היהודים', קימו מה שקבלו מאהבה, אמנם אין מבואר שהיה זה באהבה, רק אמר **אאמו"ר זיע"ע**, כי מהמשך הכתוב שנאמר 'אסתר ט, טז) 'קימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם', זה מוכיח כי קבלו עליהם מאהבה, כי אם קיבלו גם כן את הדבר על זרעם אחריהם, זה מוכיח שקבלו את התורה מאהבה, ולכן קיבלו גם כן לבניהם אחריהם, כי דבר שאדם אוהב, זה מוכיח כי רוצה שהיה גם לבניו ולזרעו אחרי, וא"כ הוה הכוונה שהיה מאהבה.

הנה כי יש לומר גם כן על המשך הכתוב (אסתר ט, טז) 'זרעם לא יסוף מזרעם', כי אם קיבלו את הדבר מאהבה, שוב לא יסחך עם הדורות הבאים, כי כשרואים הבנים איך אבא מקבל על עצמו את דברי התורה באהבה, אזי גם יזיקין לא יסור ממנה, ולכן כפי קבלת האב כך ישאר הדבר לעד אצל זרעו אחרי, ועל ידי ההכנה הראויה מאהבה יזכו להמשיך את הקבלה על זרעם אחריהם.

ג. מובא (עשר עשרות מערכת ב' אות ה') על **הדברי חיים מצאנז זיע"ע**, כי בתקופת כהונתו כרחה של רודניק, ערכו שם ביום הפורים 'פורים קהילה' לכבוד היום, ובהם היה רב הקהילה וראש הקהילה, ועוד מפורסני הקהילה, שהתחפשו לשמש בקודש בקהילה זו ליום הפורים, בין הדברים גמרו ואומר ושלוש אגרות אל **הגאון רבי אברהם אייבנבערגער אב"ד ארליינאו זיע"ע**, שרודניק הייתה אחת מגלילותיה, ובה כתבו לו כי בפקודת הרב עליו לבוא אחר קריאת המגילה לרודניק, יחד עם כל אשר לו, על החתום חתמו כביכול בשמו של **הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"ע**, וכך גם בשמו של הרה"ק רבי אלימלך מרודניק זיע"ע. מלבן שכתבה זו נספר רק בכדי לשמח את הכלבות, ולא שהיה בדעתם כי יעשו כן.

אמנם ביום הפורים אחר קריאת המגילה, ראו והנה מגיעים לרודניק עגלות נוספות כל כלי בית וספרים רבים וכל מיני כלים של זירה ובאחד מהעגלות ישבה הרבנית דאליינאו, ובאחד העגלות יושב **הגאון אב"ד ארליינאו זיע"ע** שידוע היה בתמימותו, כשהוא מונחצ'ל ואומר, כי לא הביא עמו את ספר התורה אשר לו, כי לא הצליח להכין מקום מוכן עבור ספר התורה על העגלה, אמנם זולת הספר תורה הביא עמו את אשר לו, כאשר נצטוו על ידי הרה"ק **רבי חיים מצאנז זיע"ע**, אמנם הרה"ק **רבי חיים מצאנז זיע"ע** כאב על לו הדבר, שהוצרכו לביא טיחוח כה גדולה בשוגג **להגאון אב"ד ארליינאו זיע"ע**, אף שהדבר נעשה שלא בכוונה.

קימו מה שקבלו מאהבה, אמנם אין מבואר שהיה זה באהבה, רק אמר **אאמו"ר זיע"ע**, כי מהמשך הכתוב שנאמר 'אסתר ט, טז) 'קימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם', זה מוכיח כי קבלו עליהם מאהבה, כי אם קיבלו גם כן את הדבר על זרעם אחריהם, זה מוכיח שקבלו את התורה מאהבה, ולכן קיבלו גם כן לבניהם אחריהם, כי דבר שאדם אוהב, זה מוכיח כי רוצה שהיה גם לבניו ולזרעו אחרי, וא"כ הוה הכוונה שהיה מאהבה.

הנה כי יש לומר גם כן על המשך הכתוב (אסתר ט, טז) 'זרעם לא יסוף מזרעם', כי אם קיבלו את הדבר מאהבה, שוב לא יסחך עם הדורות הבאים, כי כשרואים הבנים איך אבא מקבל על עצמו את דברי התורה באהבה, אזי גם יזיקין לא יסור ממנה, ולכן כפי קבלת האב כך ישאר הדבר לעד אצל זרעו אחרי, ועל ידי ההכנה הראויה מאהבה יזכו להמשיך את הקבלה על זרעם אחריהם.

ד. מסופר (עבודת עבודה שיחות קודש חלק ב' עמ' קפ"ט), כי פעם היה הרה"ק **הש שלום מבעלזא זיע"ע** על שם הפורים אצל הרה"ק **הרבי מבעלזא זיע"ע**, וכיבד אותו הרה"ק **הרבי מבעלזא זיע"ע** לקרוא את המגילה, ולאחר מכן אמר הרה"ק **הרבי מבעלזא זיע"ע** בזה"ל איך האב שוין אסאך מאל געהערט דערצייילן די מעשה, אברע אויז שיי ווי דער יונגעמאן האט דאס אהערגעגעבן האב איך נאכנישט געהערט, עכלה"ק (הרבה פעמים כבר שמע את מעשה המגילה, אמנם מה שקרא עתה, היה זה יפה עד לאין שיעור לפעמים הקודמות ששמע את סיפור המגילה)

ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא, והעיר לדקדק מדוע הביאו את שני הדברים זה אצל זה, קול שופר או קול מגילה, ומה שייכת לשופר אצל מגילה. ובכך בזה, כי כוונת התנא לעורר לנו, כי שני דברים אלו צריכים להתקון אליהם באהבה ויראה, כמו שמכין האדם את עצמו לשמיעת קול שופר בראש השנה, כך צריכים לעכין את עצמו לקריאת המגילה.

ונעתיק בזה את דבריו הנוראים של הקב"ה הישר המלהיבים לב לאדם בבואו לקריאת המגילה (פ"ב צ"ט): "ראה בעיניך קדושת מועדים אלו, בכל מועד ומועד יש בהן קדושות וסודות נפלאים, שצריך אתה לדעת, כי יש עולם חדש למעלה, שגור קדוש ונורא מאד, ואין אותו העולם מתגלה לחוץ מחמת רוב קדושתו כי אם פעם אחת בשנהו, ומתחיל להתגלות בהתחלת קריאת המגילה, וזוהו העולם היה שנתולש ממדרכי הצדיק, וצריכין אנו לעורר רחמים, שנתולה העולם הנזכר לעיל לחוץ וישפיע ויזייע על רישיה דעמיה, המתאספים לשמוע מקרא מגילה בכל טהור, בלב של כונה. וזוהו כוונתו הברכה, בלב אתה ה' אשר קדשנו במצותיו וצונו על מקרא מגילה, פירוש שצונו השם יתברך ברוך הוא, לעורר כוונה להוציא אותנו הערה גדולה לחוץ, וזוהו על מקרא מגילה, כמו (במדבר א' ב') 'למקרא העדה ולמסע את המחנות', ועל זה יענה הקהל אמן בכוונה גדולה. ומאד צריכין לעורר בקריאת המגילה בשעה שמברך בצבור על מקרא מגילה, כשאומר על מקרא, שיתלבש חרדה ואימה על המברך וגם על הצבור בשמעת הברכה, כשאומר שליח ציבור על מקרא מגילה, יפול עליהם חרדה ואימה והכנעה גדולה, כי היא עולם אציל גדול ונורא, ומארה העולם הזה יבוא שפע וניצוי קדושה וטהרה להאיר על ישראל, ויכוון כל אחד מישראל שהוא כלי מוכן לקבל הקדושה והטהרה מזה העולם, ובאותו אור של רחמים יזכה לחיים וחסד, ושלא יבואו ישראל לשום מכשול, וימרה הקדוש ברוך הוא רחמים עלינו להוציאנו מאפלה לאורה." עכ"ל

הקב"ה ישר. וראוי לכל איש משכיל, שיאמר שכן דברי קודש אלו לפני קריאת המגילה, לעורר לבו להבה וליראה כהכנה למצוה זו.

המשיבת ישועות על ידי קריאת המגילה

עוד צריכים לידע, מה שצדיקים הגדולים הדורות מצאו להמשיך על ידי קריאת המגילה ישועות ורפואות, על ידי שפירשו פירושים שונים בפסוקי המגילה, ובכך המשיכו על הסתופפים בצילם שפע ישועה וכל טוב שלה.

וחשבתי לומר בזה, כי הנה ידוע מה שאלה הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובוצ'ער (רבי מאיר יחיאל מאוסטרובוצ, עמ' 25) טעם שקראים לרבינו גרשון רבינו גרשון מאור הגולה, ואמר בזה, כי הנה ידוע שתיקון בירו גרשון חרמות שונות, ובניהם עשה חרם שלא לנרש אשה בעל כורחה (מה"ם מרוטנבורג דפוס פראג סי' תרכ"ב), וכן תיקן חרם שלא לישא שתי נשים (שם), והנה בזה האיר את בני ישראל בגלותם, כי כידוע בני ישראל הינם ככלה של הקדוש ברוך הוא,

וכדברי הרא"ה (פי"ט א-א מסתרה): "כנסת שראל כלה קרואה בנעימה", לאשר בלעמוד הר סיני קידש הקדוש ברוך הוא אותנו לו, ולזה בהיות בני ישראל בגלות הוא בחינת ירושלים, אלא שאף הגרועים והפחותים שבבני ישראל אינם חפצים להיות בגלות והתרחק מארץ בני מלך חיים, לכן הגלות נחשב כגירושין של כורחם של ישראל, וזוהו מכה חרם רבינו גרשון א"ן הקדוש ברוך הוא, יכול לגרש אותנו בעל כורחיהו. אלא שהיה ביד הקדוש ברוך הוא לבחור עבורו עם אחר, בכחינת לקיחת חרם נוספת, אך על זה תיקן רבינו גרשון את הארש השני שלעש שתי נשים, וזוהו א"ן ביד הקדוש ברוך הוא לבחור לעצמו עם אחר, ולכן על ידי שתי חרמות אלו האיר רבינו גרשון את גלותם של בני ישראל, שיצטרך הקדוש ברוך הוא להחזירם אליו אחרית כראשית.

ויש להוסיף, כי הנה עוד תיקן רבינו גרשון חרם, שלא להביט אל תוך אגרת של השירים (מה"ם מרוטנבורג דפוס פראג סי' תרכ"ב), והנה המגילה נקראת אגרת, וכמו שכתוב (אסתר ט, כו) 'את דברי האגרת הזאת, ומובא (מטה משה עמוד העבודה סימן אף ד') שיש לענוע את המגילה בשעת קריאת פסוק זה, כי המגילה אגרת היא, ולכן מבואר (רי"ף מגילה ג, מדפי הרי"ף) שיש לכרוך את המגילה בעת הקריאה אגרת, ולכאורה מה עניין הדבר. אלא כמו שהזכרנו, הצדיקים ממישיכים ישועות הרבה על ידי שמפרשים פירושים שונים בפסוקי המגילה, וזוהו שוטים בקשה לפני שרפי מעלה להמשיך ישועות על בני ישראל, אלא שהמקטרגים באים לומר כי רוצים לראות איה כתוב כל הפירושים האלו, אמנם מצד חרם דרבנו גרשון אי אפשר להם להביט אל תוך האגרת של המגילה, וזוהו יכולים אכן להמשיך ישועות הרבה על בני ישראל, והוא טעם נוסף שנקרא מאור הגולה, שעל ידי חרם זה יכולים להרחיב את המשיכה ישועות ורפואות באמצעות הפירושים בפסוקי המגילה.

ונביא בזה כמה דוגמאות, ממאמרי צדיקים שפירשו בפסוקי המגילה, בדבר המשכת ישועה לבני ישראל.

שמעתי שמוחתי כ"ק אדמו"ק מזולטשוב נגילה ז"ע שאמר בשם הרה"ק מהרי"ד מבבלזא ז"ע, וכן ראיתי כתוב מהרה"ק רבי שלמה [הראשון] מבאבוב ז"ע (מגילת אסתר דברות חיים צאנו עמ' א'), על הכתוב (אסתר ג, יא) 'ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך', ופירש בזה 'ויאמר המלך' את הקדוש ברוך הוא, כידוע (אסתר רבה ג, א) של פהם שאמרו במגילה המלך הכוונה למלך מלכי הממלכות הקדוש ברוך הוא, 'להמן הכסף', בלשון ממהיה, וכי הכסף צריך להיות ביד שונאי ישראל, היה מה יעשו בכסף זו לצורך גבוה, 'נתון לך', אדרבה את הכסף יש ליתן לבני ישראל, 'והעם' מה יאמרו על כך בני ישראל, 'לעשות בו כטוב בעיניך', הם יעשו בכסף שיתן להם הקדוש ברוך הוא כטוב בעיני ה', כי מה שרושים בני ישראל עם הכסף הוא הכל כרצון השם, לגדל את בניהם בדרך התורה והיראה, לשלם שכר לימוד, לחתן ילדים, ועוד שאר דברים, אשר הכל הוא אך ורק למען שמו יתברך, ולכן יש לו להקדוש ברוך הוא להשפיע

שפע פרנסה לבני ישראל. וזה הוא דוגמא אחת לדרכי הצדיקים ז"ע, שהיו מופיעים שפע רב על ידי שפירשו פירושים שונים בפסוקי המגילה. אני שלעצמי חשבתי, על פי מה שראיתי מהרה"ק בעל 'עבודת עבודה' משהה ש"ע שכתב (הגן ש"פ עבודת הלוה, עמוד קע"ו ד"ה רמז), כי בעת הוצאת האפיקומן בליל הסדר, הוא עת רצון גדולה לפעול זיווגים ושידוכים, כי האפיקומן מכוון 'צפון', וכתוב (איוב לו, כב) 'מצפון זבז יאתה', זה"ב נוסריקון זיווג הג'ון ב'קורב, והיינו על ידי האפיקומן יכולים לזכות לפעול להחשט זיווגים הגונים במהרה.

ועל פי זה חשבתי להוסיף, כי ארה במגילה נאמר (אסתר ה, ב) 'ויישא המלך לאסתר את שרביט הזהב', מלך הוא מלך מלכי הממלכות הקדוש ברוך הוא, אסתר הוא בני ישראל השוריים בעומק ההסתרה שבגלות, כמו שמוכא בגמרא (ברכות א, י"ח) 'ואני הסתר אסתר את פני ביום ההוא', 'ויישא המלך לאסתר' הקדוש ברוך הוא מושיט לבני ישראל הנמצאים בעומק הגלות, 'את שרביט הזהב', זה"ב הוא זיווג הג'ון ב'קורב, ומשפיע הקדוש ברוך הוא לבני ישראל שפע זיווגים הגונים.

גם יש לומר הכוונה כפשוטו, כי בכדי להקים בתם נאמנים לה' ולתורתו, צריכים השפיע ממון לרוב, וזה שהקדוש ברוך הוא מושיט לבני ישראל את שרביט הזהב, שיהיה להם שפע כל טוב, שיכלו להקים דורות נאמנים.

ובכלל על ידי קריאת המגילה יכולים להמשיך ישועות גדולות, ועל דרך הידוע מצדיקים ז"ע, שבבוא לאדם עת צרה ונזקק לדבר ישועה, יראה אז לספר סיפור על עניין זה שהוא זקוק לו שאירע זה מכבר, ועל ידי זה יוכל להמשיך על עצמו ישועה רבה, וידוע על זה סיפורים רבים מצדיקי הדורות ז"ע שהיו מספרים סיפורי ישועות, ועל ידי זה ממשכים גם הם ישועה גדולה בעניין זה.

באגרת דלה (פרשת עקב ב"ה כי תאמר) כתב לפרש את הכתוב (דברים ז, יח-י) 'כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם לא תירא ולחם זכר תזכר את אשר עשה ה' אלקיך לפרעה ולכל מצרים, כי הנה אם יאירע לך איזה דבר שלא ידע לספר עליו ישועה שכבר נעשה על זה, לא יירא לעצמו, אלא יספר את סיפור יציאת מצרים, אשר בזה נלל כל ענייני הישועות בכל המצרים, וזוהו יפעול לעצמו ישועה גם בעניינו.

וכתב עוד לכאר מה שמוכא במדרשות (אסתר רבה ט, ט) שהתייעץ המן עם יועיצי א"ן להרוג את מרדכי, ואמר מתחילה להרוג על ידי אש, ואמר לו כי כבר כבשל הקדוש ברוך הוא את חנניה מישראל ועזריה מכוזב האש, וכך גם את אברהם אבינו, על כן לא יצליח בזה. אז ביקש להטביעו במים, אך אמר לו כי כבר הראה ה' את ידו הגדולה בקריעתם ים סוף, ולכן לא יצליח, עד שהגיעו כי בעונש התלייה עוד לא היה מעשה שהציל בזה הקדוש ברוך הוא את בניו מעונש זה, ולכאורה יפלא, וכי עד כדי כך כסילים היו

ה. הקב"ה ישר מזכיר בלשון 'ראה בעיניך', היינו שיכולים לראות את הדבר עין בעין, וכמו המובא (דברי מנחם - סטראפוק פרישת ואתחנן ב"ה לא את) שפעם אחת הגיע הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא ז"ע אל אביו הרה"ק רבי חיים מצאנז ז"ע על פרשת יתרו, והנה"ק רבי חיים מצאנז ז"ע על פרשת ויקרא, וזוהו שולח אליו את היין והדבש אחר שיש לו כבר כלי החזיקי הנהא, הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא ז"ע טרם נסע אצל אביו, הכין את עצמו בהכנה הראויה, ועל ידי זה זכה לראות בעיניו קדושת המועדים בהשגות נעלות מבנית איש.

ו. וראיתי מובא שרה"ק מסאטמאר ז"ע אמר שכדאי לו לאדם לסבול שבעים שנה סיורים על מנת לשמוע אפילו פעם אחת מקרא מגילה

ז. בזה חשבתי לישב מה שחלקנו הלשון 'ועל ידי שפירשו פירושים שונים בפסוקי המגילה, ובכך המשיכו על הסתופפים בצילם שפע ישועה וכל טוב שלה'.

ח. הרה"ק רבי ר' אלימלך מליזניענסק ז"ע כותב בספרו 'ק נועם אלימלך' (פרשת עקב ב"ה ועתה מה) על הכתוב (דברים י, יב) 'מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה' וגו', ומאריך בדבריו כאשר תמצית הדברים הוא: שלשון הכתוב 'שואל' הוא מלשון (תוספתא בבא מציעא פרק ח' ה"ח): 'השואל מלמך מחבירו', והמשיך לדבר לאחד השולח לחבירו יין טוב או דבש, ואין לו כלי לשלוח עמו את היין או הדבש, על כן שולח חמכו מחבירו שישלח אליו כל הרואי לקבל בו הדבש או היין, וזוהו שולח אליו את היין והדבש אחר שיש לו כבר כלי החזיקי את הדבר. כך הקדוש ברוך הוא אומר לבני ישראל, 'מה ה' אלקיך שואל מעמך', היינו מתי הקדוש ברוך הוא שואל ומבקש מאתנו את היין דבר, והוא ענין הכלי שהקדוש ברוך הוא מבקש מאתנו, כי הקדוש ברוך הוא רוצה להשפיע לנו גדולות ועל ידי חקר, ואין לנו אלא להכין את הכלים להשפיע בהם את כל ההשפעות, ועל זה אמר הכתוב, כי מה הוא הכלי המוכן לקבל את ההשפעות 'כי אם ליראה' וגו', היינו על ידי עבודת השם יתברך בשלימות, יכול הקדוש ברוך הוא להשפיע לנו מכל וכל.

א. בני הדברים יש להביא, את שמעתי מאחד מנכ"ד שראוי לומר 'שואל' מלשון 'שואל' (תוספתא בבא מציעא פרק ח' ה"ח): 'השואל מלמך מחבירו', והמשיך לדבר לאחד השולח לחבירו יין טוב או דבש, ואין לו כלי לשלוח עמו את היין או הדבש, על כן שולח חמכו מחבירו שישלח אליו כל הרואי לקבל בו הדבש או היין, וזוהו שולח אליו את היין והדבש אחר שיש לו כבר כלי החזיקי את הדבר. כך הקדוש ברוך הוא רוצה להשפיע לנו גדולות ועל ידי חקר, ואין לנו אלא להכין את הכלים להשפיע בהם את כל ההשפעות, ועל זה אמר הכתוב, כי מה הוא הכלי המוכן לקבל את ההשפעות 'כי אם ליראה' וגו', היינו על ידי עבודת השם יתברך בשלימות, יכול הקדוש ברוך הוא להשפיע לנו מכל וכל.

ב. בני הדברים יש להביא, את שמעתי מאחד מנכ"ד שראוי לומר 'שואל' מלשון 'שואל' (תוספתא בבא מציעא פרק ח' ה"ח): 'השואל מלמך מחבירו', והמשיך לדבר לאחד השולח לחבירו יין טוב או דבש, ואין לו כלי לשלוח עמו את היין או הדבש, על כן שולח חמכו מחבירו שישלח אליו כל הרואי לקבל בו הדבש או היין, וזוהו שולח אליו את היין והדבש אחר שיש לו כבר כלי החזיקי את הדבר. כך הקדוש ברוך הוא רוצה להשפיע לנו גדולות ועל ידי חקר, ואין לנו אלא להכין את הכלים להשפיע בהם את כל ההשפעות, ועל זה אמר הכתוב, כי מה הוא הכלי המוכן לקבל את ההשפעות 'כי אם ליראה' וגו', היינו על ידי עבודת השם יתברך בשלימות, יכול הקדוש ברוך הוא להשפיע לנו מכל וכל.

המבין, הרי אם היה ביד הקדוש ברוך הוא המציל את בני מעונש מיתה כאלו או אחרים, למה זה ימנע ממנו להציל גם כן מעונש התלייה.

רק ביאר בזה על דרך הזכרה, כי הייתה כוונתו לומר, שמאחר וברך הויז בדמים מעולם שהציל הקדוש ברוך הוא את בני אהוביו מעונש זה, אם כן לא יוכלו להעניש בזה את מרדכי, כי זכיר את מעשה ההצלה שכבר נעשה לעולמים, ובוה ומישך על עצמו גם כן ישועה, מאמנם בעונש התלייה שלא מצאנו בזה שכבר הציל הקדוש ברוך הוא את בני מעונש זה, לא יוכל להמשיך ישועה על ידי הזכרת מעשה זה, ובוה יוכלו להורגו.

וחשבתי והוסיף שאולי באמת היה רצון ה' שנס פורים יהיה באופן של תלייה, שיע"ז בכל הדורות אם יהיה צרה של תלייה, יהיו יכולים לספר סיפור הנס של פורים ולהינצל מגזירת התלייה.

וכן באמת בקריאת המגילה, הוא גם כן סגולה להשפיע כל מיני הישועות, כי הרבה ישועות ופרואות תלוים בפסוקי המגילה, ובפרט בהצלח מעונש התלייה, שניצל מרדכי הצדיק מלהיחלות על ידי המן הרשע, ובוה יכולים לומר מה שראינו בשנות המלחמה האיומה הרח"ל, שהיו יהודים רבים שכבר היה כרוך חבל התלייה על צווארם, וניצלו ברע האחרון באורח נס וכידוע על כ"ק אדמו"ר ה"תל יצחק" מזוטשקא זצ"ל, שחבל התלייה היה כרוך כבר על צווארו וברגע האחרון ניצל בניסי יסים. ויתכן שהוא על ידי השפעת המגילה להציל בני ישראל ממשפט המוות בתלייה.

*

לימוד התורה ביום הפורים

עוד יש לידע, את שכתב הרמ"א (סימן תרצ"ה סעיף ב'; וראה דרושים ואגודות מחתם סופר רמ"ה) שיש עניין גדול ללמוד בתורה בין מגילה של לילה למגילה של יום, ולכן כדאי וראוי הדבר לקבוע על לתורה ביום הפורים, זמן קבלת התורה מאהבה.

וכתב הרמ"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע בספה"ק נועים אלימלך"ט (פרשת תצוה בדי"ה תמיד) באריות גדולה, כי כל עניין המגילה מורה על לימוד התורה הקדושה, ולכן יש להיזהר ללמוד גם כן ביום הפורים בדברי התורה, וסגולה גדולה בדברי.

ואף כי ב"ה אפשר דרא בעניין זה, ורבים קובעים לימוד אבות ובנים יחד ביום הפורים, אך צריכים להתחזק בזה מאד, כי דבר גדול הוא מאד ואסובל ביותר.

*

מעלת מסירות הנפש במקום חובה למען בני ישראל

גם יש ללמוד ממעשה המגילה, הוראות וארחות חיים הנוגעים לכל אחד ואחד מבני ישראל, לידע איך להתהלך בארצות החיים.

הרה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע כותב (עירות דבש חלק א' דרוש ג'), טעם שנקראת המגילה 'מגילת אסתר' ולא 'מגילת מרדכי', כי מרדכי אף שמסר את נפשו שלא להתחלות להמן, מכל מקום לא היה זה בהכרח ששמסר את נפשו על הדבר, וכמו שמצאנו טעם שלא נכתב בתורה הנס הצלת אברהם מכשן האש, כי סיבת הדבר היה על ידי שסיכן עצמו לשבור את כל

ט. ועצה טובה קמ"ל כדאי מאוד לכל אחד ללמוד את דבריו הנפלאים כהנהגת אברהם יום הפורים הבעל"ט. י. הרה"ק רבי מנחם מענדיל השרף"ק מאקצק זי"ע אמר (באבי הרוינים חלק א' את ז'), כי הכל תלמים על מעלת חנתן הרה"ק רבי אברהם מסאכטשוב זי"ע האבני נוד', איך זכה לחריפתו הגדולה ובקיאיותו הרחבה בכל חזרי תורה, אמנם סיבת הדבר, כי אביו של הרה"ק רבי אברהם מסאכטשוב זי"ע היה הרה"ק רבי זאב נחום מביאלא זי"ע, ושנה אחת בעצם יום הפורים ישב הרה"ק רבי זאב נחום מביאלא זי"ע ועסק בתורה, ובהיות שבומן זה היו הכל עוסקים במצוות היום, ולא יכלו כל כן ללמוד, זכה שנתנו לו מתנה בן כהרה"ק רבי אברהם מסאכטשוב זי"ע.

ויש להתבונן, כי הרי לא עסקו אז שאר בני העולם בדברי הבל ורעות רוח, אלא היו טרוינים בחובת היום במצוות מתנות לאבינוים ומשלוח מנות, ועם זאת רואים כי בהכרח לכל הפחות לעסוק גם כן בדברי התורה, וזה הוא סגולה לזכות לבנים תלמידי חכמים, יראים ושלמים, שיאירו את העולם כאור התורה.

הצלמים של אביו, ולא היה לו חובה לקראת כן, שיכול היה למסור נפשו שלא לעבוד עבודה זרה, אמנם לא הוצרך לסכן את נפשו, ולכן לא שיבחה התורה את מעשה הצלתו, וגם כן מרדכי לא היה עליו להתגרות בהמן, אלא היה יכול לברוח לארץ רחוקה, ובוה לא יצטרך להכניס את עצמו בסכנה, אמנם אסתר המלכה בלכתה לפני המלך, העמידה את יהיה בסכנה תכף ומיד שיכול היה להרוג אותה במאמר פיו, ואף הייתה מחוייבת לעשות כן, ולא היה לה עצה אחרת, לכן על ידי שמסרה את נפשה למען הצלת בני ישראל, זכתה שייקרא המגילה על שמה. הרי לנו גודל מעלת מסירות הנפש למען הצלת בני ישראל.

*

התגברות הצדיקים המתנהגים בשפלות במקום ביטול זיקות מעל בני ישראל

דבר נוסף יש ללמוד מהתנהגותה של אסתר, כי הנה מה שנקרא המגילה 'מגילת אסתר' ולא 'מגילת הדסה', אף שהמה היה הדסה, כמו שכתוב במגילה (אסתר ב. ז.), מכל מקום שמה אסתר היה לפי שהסתירה את עצמה בתכלית הצניעות, ועל דרך דברי הגמרא (חולין ק"ט): "אסתר מן התורה מנין, שנאמר (דברים י"ח): 'ואנכי אסתר אסתר פני ביום ההוא'", והייתה תמיד מתנהגת בצניעות והסתירה את עצמה מעין רואה, ולכן מצאנו גם כן שנצרה את פיה מלומר את מוצאה, כמו שצויה עליה מרדכי, כדבר הכתוב (אסתר ב. ט.) 'איך אסתר מגדת מולדתה ואת עמה שצוה עליה מרדכי', וזה כי היה כל הנהגתה באצניעות והסתירה.

אממו"ר זי"ע אמר על הכתוב (אסתר ה. א) 'ותלבש אסתר מלכות', על פי שכתב בספה"ק עבודת ישראל (פרשת וישלח בדי"ה או יאמר שמרמז) על הכתוב (בראשית לה, י.) 'שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך', כי הנה הצדיק צריך להתנהג תמיד בבחינת יעקב, שהוא בחינת שפלות וענוה, על דרך הכתוב (משלי כג. ה) 'עקב ענוה יראת ה', להיות לבבו שבור בקרבו, ולהרגיש תמיד כי עוד לא פעל מאומה, אך כאשר נודע לו על דבר גזירה רעה המתרחשת לבוא על ראשי עדת עם קודש, בוה אין לו עוד להיות בבחינת יעקב בשפלות וענוה, אלא יש לו לאזור כגבר חלצי ולידע כי בידו לבטל את הגזירה, ועליו להתאמץ בבחינת ישראל שהוא לשון שררה, להביא לביטול הגזירה. והנה 'שמך יעקב', שעל דרך הכלל אמור להיות הנגהת הצדיק בבחינת יעקב, בענוה ושפלות, אך בד בבד 'לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך', שצריכים לידע כי יש זמנים שאין להתנהג בהתנהג זו, אלא בשרירות הלב ובאימוץ הכוחות להביא לביטול הגזירות.

והביא בזה את המובא בוהר הקדוש (והרי חדש חלק א' מד.), כי כשהיה נפש שמעון בר יוחאי רואה גזירה העתידה לבוא על בני ישראל, היה מדדעק ואומר בר יוחאי בעלמא, אף שתלמי התנהג בשפלות, מכל מקום בשעת גזירה לא החשה, אלא התאמץ לבטל את הגזירה.

ומוסיף שם בלשונו "וכמו ששמענו בדרך זה ממורינו נחמיה הצדיק מויריה אלימלך זצ"ל, (אממו"ר זצ"ל שהיה אביו ז"ה היה אומר שהרבי ר' אלימלך זי"ע"א אמר בעצו צרה "מילעך איז אויף דיוועלט")

ואמר על זה אממו"ר זי"ע, כי אף אסתר המלכה התנהגה בדרך זו, שאף שבכל עת הייתה מתנהגת בדרך הכסדר והצניעות, מכל מקום

כשבה הדבר לידי גזירה להציל את בני ישראל מגזירת כליה, תכף 'ותלבש אסתר מלכות', הכבישה על עצמה כוחות הנפש, וכדברי הגמרא (מגילה יד.) שלבשתה רוח הקודש, להביא לביטול הגזירה, ומה גם אשר מלכות הוא כענין מאמנם (פסחים ק'): "מלך פורץ גדר לעשות לו דרך", ובוה לקחה על עצמה את התפקיד שיועד עבורה לבטל את הגזירה מעל ראשי בני ישראל.

*

חומר העונש על דבר חטא ותועלת התשובה
עוד זאת רואים את חומר הדבר, שאין העולם הפקר, ואם נהנו בני ישראל מסעודתו של אותו רשע, נגזר עליהם כליה, אך על ידי שעשו תשובה על חטאם זה, תכף התבטל הגזירה מעל ראשם, על ידי שהתענו תענית להביא לביטול הגזירה, ורואים מצד אחד חומר העוונות שיכולים להביא גזירת כליה על ראשי בני ישראל, ומצד שני כח התשובה שמועיל לבטל הגזירות מעל ראשי בני ישראל.

*

חבובות בני ישראל אפילו בהיותם עוברים על דצון ה'

החתם סופר (תורת משה מגילת אסתר בדי"ה ויהי בימי), כותב, כי הנה בפשטות נראה לעינינו כי עיקר הנס היה בהמשך המגילה, כאשר ניצלו בני ישראל מגזירת המן להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, אך האמת הוא כי זה אינו כל פשוט נס, כי אחר שעשו בני ישראל תשובה פשוט וברור שזכות בני ישראל תעמוד להם להינצל מהקמים עליהם לבקש את נפשם, דהרי אנו רואים שאפילו נינוה שהיו החוטאים הכי גדולים נתקבלה תשובתם. וכן מאחר והייתה אסתר מלכה פשוט שקיבל אחשורוש את דבריה להציל את עמה מרדת שחת, אך עיקר הנס היה בתחילת המגילה, כאשר אחשורוש ערך את סעודתו מאה ושלושים יום, ובכל ימים אלו לא התבטלה דעתו עליו, ואילו בני האחרון השתבשה עליו דעתו, כאשר באותו יום השתבשה גם כן דעתה של ושתי, ועל ידי זה סירבה לבוא לפניו, ויצא הדבר שחרג את ושתי, וכך נפתח ונהנה להציל את בני ישראל, על ידי שעלתה אסתר למלכות, והנס היותר גדול הוא, כי באותה העת אכלו בני ישראל מסעודתו של אותו רשע, ונהנו מבני המקדש שהגלה בנכודצצר, ועם כל זה הכין להם השם יתברך את ישועתם בזמן הזה, וזה מורה על גודל חביבותם של ישראל בעיני הקדוש ברוך הוא אף בעת שעושים שלא כרצון ה'.

והביא בזה את דברי הכתוב (ישעיהו א. ד) 'בנים משחיתים', וכדברי הגמרא (קידושין לו.) אף שמשחיתים הם את דרכם, מכל מקום בנים הם אצל הקדוש ברוך הוא, וכדברי הכתוב (דברים יד.) 'א' 'בנים אתם לה' אלוקיכם', ובגין כך קרויים בנים'.

בספרים (דברי תורה ושיחת חולין אות צ"ג בשם הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע) הובא טעם, מדוע מכנים ילד הנכנס לעול תורה ומצוות בשם 'בר מצוה', ולאכורה היה יותר מתאם לקרא 'בעל מצוה', כמו שקוראים 'בעל שמחה' או 'בעל עבירה', ומדוע נקרא 'בר מצוה'. וכן טעם הדבר, כי בעל יכול לגרש את אשתו, אמנם בני לאביו יכול להיפרד מאביו, אלא לעולם בן הוא לאביו מולידו, ולכן מכנים את הנכנס לעול התורה והמצוות בשם 'בר מצוה', כי המקבל

היה פחות לעסוק גם כן בדברי התורה, וזה הוא סגולה לזכות לבנים תלמידי חכמים, יראים ושלמים, שיאירו את העולם כאור התורה. כ. שגור בפי העולם בדרך צחות, כי הנס היותר גדול שהיה במעשה המגילה, הוא אה מה שאמרו הצליחה לשמור על סודה, ולא גללות את מוצאה... ל. כך גם מובא בספר נתיב מצותיך, נתיב האמונה שביל ד' אות ה', על הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, שאף שהיה מתנהג בשפלות גדולה, וכידוע על זה רבי הסיפורים על שפלות רוחו וענוותנותו הגדולה, עם זאת כשהיה גזירה בעולם, היה צועק ואומר מילעך בעולם, ואין יכול להיות שיגורו על בני ישראל שדבורו גזירות רעות.

עליו עול התורה אינו יכול להוריד מעצמו את עול התורה והמצוות, אלא תמיד הוא בבחינת בן שאינו יכול להיפרד מאביו.

ויש להוסיף על זה, כי כמו שהזכרנו בני ישראל אינם יכולים להיפרד מהשם יתברך בזכות חרמיו ותקנותיו של רבינו גרשום מאור הגולה, שאין הקדוש ברוך הוא יכול לגרשם בעל כורחם, וכן אינו יכול להוסיף ליקח עם נוסף על בני ישראל, אמנם יש דרך נוספת שלא יפרדו בני ישראל מאביהם שבשמים, והוא על ידי שקריים בנים, ובן הוא קשר שאינו נופק לעד, אלא תמיד בן הוא לאביו.

בוה חשבתי לפרש את הכתוב (הושע ב, א) 'והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל חי', והיה' הוא לשון שמחה (פסיקתא זוטר'ת פרשת ואחנתן), אשר שמחה גדולה הוא, 'במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם', היינו כאשר אין בני ישראל עושים את הטוב והישר בעיני השם, 'יאמר להם בני א-ל חי', יאמרו להם כי בנים הם להשם יתברך, ועדיין עומדים בחביבותם כבראשונה, כי בן אינו יכול להפסיק את שיחותו לאביו.

אמנם על אף חביבותם בעיני הקדוש ברוך הוא, עם כל זה הוצרכו עוד לעשות תעניות ולזעוק בתפילה לפני שומע תפילות, כי בלא התעוררות בדרכי החשובה אין הקדוש ברוך הוא משפיע את הטובה לבני ישראל, וכן אמרו בגמרא (מגילה יד, ד): "גדולה הסרת הטבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל שכולן לא החזירום למוטב ואילו הסרת

הטבעת החזירום למוטב", כי על ידי זה התעוררו להיטיב דרכיהם בתשובה שלימה.

לשמר אודות ימי הפורים לאחר עבור הימים האלו

אחר כל זאת יש להתבונן, שיראה האדם שישארו אצלו הארות יום הפורים לאחר עבור ימי הפורים, וכדברי הכתוב (אסתר ט, כח) 'וימי הפורים האלה לא יעברו ותלוי יהודים וזכרם לא יסוף מזרעם', וכל זה מתוך באופן עריכת היום בקדושה וטהרה הראויה, ולא מתוך שמחה של הוללות.

פעם אמרתי בדרך צחות על דברי הגמרא (מגילה ב, ב): "ואימא שיתסר שיבסר", היינו שהיה ה"א בגמרא שיוכלו להיטסר קריאת המגילה בט"ו ו"ז אדר, וחשבתי לומר בזה, 'ואימא' היינו שצריך להתנהג באימה וקדושת היום, שלא להתנהג בשמחה של הוללות, ועל ידי זה 'שיתסר שיבסר', ויכל להמשך את שמחת יום הפורים לאחר עבור ימים אלו, אלא כל ימות השנה.

ומבא בספרים (בית אהרן לפורים, בד"ה אאמ"ר זבוק ט, ב), כי כמו שהאדם עורך את יום הפורים, כך יהיה אצלו ליל השימורים, וכמו שיהיה אצלו ליל השימורים, כך יהיה אצלו יום הכיפורים, כי כל ימים אלו הוא בשייכות אחד, וצרכים להכין את עצמו לימים שלאחר מכן, להמשיך מאורות ימי הפורים.

גם כתבו הספרים (ר' אור חדש אסתר ט, כח), כי לשון הכתוב (אסתר ט, כח) 'וימי הפורים האלה נזכרים ונעשים', הוא בלשון נפעל, שהדבר נזכר

ונעשה מדי שנה בשנה, וצרכים להמשיך שיזכר בכל ימות השנה.

הזהירות שלא לעשות את הטפל עיקר ולהטפיל את העיקר

עיקר הכל צריך האדם לידע, שלא לעשות מן הטפל עיקר, ולא לעשות מן העיקר טפל, אלא שידעו עיקרי ענייני היום ומעלת קדושתם, ולא להימשך אחר שמחה של הוללות, אשר לשמחה זו מה זו עושה.

ויהוה ביותו להקפיד על לימוד התורה בזה היום, בו קיבלו את התורה מאהבה, כאשר הייתה מילתנו אמורה, ועל ידי זה זוכים לפעול שישארו אצלו ימי הפורים חקוקים לאורך כל השנה כולה.

יעזור השם יתברך שזנכה בקרבן להיגאל מתוך גלותנו, וכמו שכתב **הבית עין** (ליקוטים בד"ה בשבת המוכה), כי אף שאמרו חכמינו ז"ל (ראש השנה א, א): "נביסין נגאלו ובניסין עתידין להיגאל", מכל מקום יכולים להיגאל גם בחודש אדר, ונתנו רמז לדברים, במאמרינו (קדושת חתר למוסף): "הן גאלתי אתכם אחרית כראשית", היינו שחודש ניסן הוא החודש הראשון של ימות השנה, ואילו חודש אדר הוא החודש האחרון של ימות השנה, ולזה 'הן גאלתי אתכם', עת הגאולה יכול להיות, 'אחרית כראשית', בחודש האחרון של השנה בחודש אדר כמו שיכול להיות בחודש ניסן, ויעזרנו השם שזנכה ליעוד הכתוב (אסתר ו, טו) 'ליוודים היתה אורו ושמחה וששון ויקר', ונדבר חכמינו ז"ל (מגילה טז, א): "אורה זו תורה ושמחה זו יום טוב וששון זו מילה ויקר אלו תפילין", ונזכר בקרבן לקץ הגאולה והישועה במהרה ליבין אמן.

(אניו דומה שמיעה לראיה - ניתן לשמוע את השיעור במלואו בקול הלשון ישיר - 0733718539 שלוחה 1 } שיעור מס' 71)

מ. ידוע מה שאמרו בזה צדיקים ז"ע (תורת אמת - לובלין, פרשת תשא בד"ה שמענו אומרים בשם הרה"ק רבי מלובלין ז"ע), כי מאחר ויש ה"א בגמרא על זה, יש לנהוג גם בבימים אלו

בשלימות השמחה, כי ה"א בדברי הגמרא יש בה אמת, ולכן יש לנהוג בימים אלו שמחה

הרה"ק החידושי הרי"ם מגור ז"ע אמר (שפת דיק פרישת דברים אור ל"ב), כי בהכרח לומר שה"א הוא גם כן דבר גדול, כי הרי כל העולם הזה אינו אלא ה"א...

נ. פעם אמרתי בדרך צחות, על פי מעשה ששמעתי מהגה"צ ר' ליפא גרוסמן זצ"ל אב"ד מישקאלץ (ר' גם אפרין תחנין ח"א סימן ט"ו ע"ה א), כאשר פעם הגיע הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא ז"ע לבקרו אצל הגה"ק הכתב סופר ז"ע, באותה עת היה על השולחן קופסת טבא מכוספת שקיבל הגה"ק הכתב סופר ז"ע מבני ירושלים - כולל שומרי החומות, ששלחוהו אליו לתורה. **הגה"ק הכתב סופר ז"ע הגיע** לרה"ק רבי צבי הירש מליסקא ז"ע וז"ל: "אורה זו תורה

כאשר אמר הגה"ק הכתב סופר ז"ע כי ברצונו שיקח את המתנה שיהיה לו מזכרת מבקורו, השיב הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא ז"ע ואמר, כי גם אם לא יטלו עדיין יהיה לו זה למזכרת, וזה על פי דברי הגמרא (חולין עט, ב): "תרי תמיהי מידכר דכירי אינשי", והנה מה שרוב ירצה ליתן דבר מה זה הוא דבר תמוה, ומה שאדמו"ר לא ירצה לקחת הוא גם כן דבר

תמוה, וממילא לא ירצה מידכר יאנשי.

ואמרת על דרך זה, כי הנה במגילה גם כן רואים מילתא תמיהה זו, כי המן ביקש ליתן לאחשוורוש כסף, והוא מילתא דתמיהה, ולא זו בלבד אלא שאחשוורוש סירב מלקבל המעות, הרי זה אצל מילתא תמיהה נוסף, ומשך תרי מילתא דתמיהה: דכירי אינשי, ולכן הדבר מחייב שיזכרו את קריאת המגילה לכל ימות השנה...

עוד אמרתי לומר בזה, על פי מה שזמנא (אבות שלום פרק י) **הרה"ק רבי שלום מליסקא ז"ע**, שפעם אחת נכנס לבית מדרשו ביום הפורים, ואמר שעתה בדיחא דעתיה ויכול כל אחד לשאול אותו מה שיחפצו. משך, שאל אחד לפניו, על דברי הגמרא (שבת נט, ב): "מזל מחכים מזל מעשיר", מה שייכות יכול להיות בין דברי הגמרא ליום הפורים. השיב הרה"ק רבי שלום מליסקא ז"ע, כי הנה מבא טעם שאלת את כל עשרת בני העמנו, כי המה נתנו כל אחד מכספו עבור עשרת אפלים כבר כסף, ולכן נעשו להתלנות. עוד מובא, כי טעם הדבר על שיהי' להם היועצים שייצגו את מלכותא, ועל כן נעשו. ואמר על זה, כי הנה בין של המן היה ויתא, ושם זה הרי מורגל בפי אנשי לבנות אדם

טיפש וכסיל, ואם כן איך יתכן שזיתא היה מבין היועצים, הרי טיפש היה, אלא אין זה שמזל מחכים, ונתן לו השם יתברך עצה ליעיץ להמן על הדבר. כך גם היה בין בניו של המן דלפון, והרי דלפון הוא שם המורגל בפי בלשי, ועל ענין ואיבין מגוזלו, ואיך זה יתכן שהיה לו ליתן ככר זה עבור הריגתם של בני ישראל, נעשה אף לדלפון לבעל ממון, וזהו מזל מעשיר.

ולדרכינו יש לומר, כי אף כאן יש לנו תרי תמיהה, מה שזיתא נעשה פיקח ליתן עצות, ודלפון נעשה עשיר ליתן מממונו עבור אחשוורוש, ולכן הוא עצה לזכור את קריאת המגילה. אבא ציין מה שהיה אומר רבי חותני הרה"צ רבי מלעלי אדמו"ר **מילאטשוב וזל**, בדרך שחוק ובדיחותא דלאכאורא צע"ז: "מה טעם קראו שם יזו'תא", ואמר על דרך צחות, כי יזו'תא היה שמהו מבני המן שנתלו על העץ, ומאחר שראה אף תולעים אצל כל אחד מהם, ועם כל זה לא ברח ותלו גם אותם, וכן אינו יזו'תא...

ס. בעניין זה ידוע לספר, כי פעם אחת הגיע יהודי לעיירה אחת בבלי שיש, והנה נוכח לראות איך יושביהם יהודים סביב שולחנות ערוכים בכל מיני מטעמים בבית המדרש, והתעוררו להתפלל על הדבר, כי השעה הייתה חצות, ועל כן שאל את כל הנאספים, האם ידוע להם מה פשר המנהג לישב בסעודה אחר חצות בלי שיש. כל הנכוחים הסכימו עמו שמדובר במנהג נבא, אך לא ידעו להסביר לו את פשר הדבר, אלא מה שיעידו כי ידוע אמת במנהג אבותיהם עשרות שנים, כפי שסעודה בלי שיש אחר חצות.

אחר שתקו רבי זקני המקום נודע לו פשר הדבר, כי הנה לפני שנים ארוכות היה אחד מבני העיירה קם משנתו בבלי שיש אחר חצות הלילה לקונן על חורבן הבית, והיה שופך לבו באמירת דוד תיקון חצות בביכות בלשי, עד שנודע הדבר לאחד משכניו שהתעורר אף הוא ממנהג זה, וביקש גם כן להצטרף עמו לאמירת תיקון חצות, וכן המשיכו לומר מדי שבוע בלי שיש תיקון חצות יחד, כאשר על השבועות הצטרפו אליהם אנשים נוספים, עד כי כבר היה הבית קטן ממחלית את ריבוי הקהל שהגיעו לקונן על חורבן הבית, ולנוכח ריבוי המשתתפים עבור לומר את סדר תיקון חצות בבית המדרש, בכדי שיהיה מספיק לכל המבקשים להשתתף במעמד נורא זה.

על השנים, עלתה בלב אחד המשתתפים, כי אחר שפסיימים לקונן על צער החורבן, יאה ונאה הוא הדבר לשתות לעקאך און בראפמן, ומשך היה נוטל עמו מעט י"ש ומיני גדים לאמירת תיקון חצות, עד כי אט אט הצטרפו אליו אנשים נוספים, זה הביא הערינג, ומשנתו הביא מיני גלוסקאות ליטול הידיים, וכך משבוע לשבוע התרבו מאכלי הסעודה שהיו אוכלים אחר אמירת תיקון חצות.

כעבור זמן מה, אירע מקרה אחד מן המשתתפים הוכרח להיעדר מאמירת חצות, אך לבו לא מלאו לוותר על הסעודה שאחר תיקון חצות, ולכן הגיע להשתתף רק בסעודה שנערכה אחר אמירת חצות, אך שכלל לא השתתף במעמד אמירת חצות. השטן שראה את הדבר, השפיע על אנשים נוספים לנהוג כמוהו, עד שעם השבועות התחילו אנשים לבוא רק על הסעודה שיערכה אחר תיקון חצות, ואילו במעמד אמירת חצות תיקון חצות עצמו, כבר השתתפו מתי מועט.

משנכח הראשון לראות כי התמעטו המשתתפים במעמד אמירת חצות, שוב לא ראה צורך לומר את התיקון בבית המדרש, אלא חזר לביתו, כי כבר היה ביתו יכול להכיל את המשתתפים המועטים שהגיעו עוד לומר את תיקון החצות, ואילו בבית המדרש הגיעו הכל לעריכת הסעודה שנערכה כשעה אחר חצות הלילה, עליה הקפידו כל בני הקהל, וזה פשר המנהג.

המורם מכל זה, כי יש להיזהר שלא ליעצת את העיקר טפל ולא הטפל עיקר, כי בכך יכולים לדמות לבני קהילה זו...

מזרקהת היום

ענינים בפרשת השבוע מתוך שיעורו השבועי של
מורינו הגאון הגדול רבי חיים אלעזר זוייס שליט"א
נאב"ד ביתר עילית

אם היה פייס בקרבן יחיד והמסתעף אדם כי יקריב מכם קרבן וגו' (א, ב)

שהיה פייס וכגון כשלא פרטו הבעלים מי יהיה הכהן המקריב נראה דמי שזכה בפייס להקריב התמיד זכה גם בכל הקרבנות, דאל"כ נפשי כמה פייסות בכל זום.

ולפי מה שנקט הנו"ב בדעת רש"י שהיה פייס גם בקרבנות יחיד, יובן מה דמבואר בזבחים (צא, א) דיש סדר קדימה בקרבנות של יחידים ע"ש, ולכאור' הרי כל כהן זוכה בקרבנו ומוטל רק עליו להקריבו ומה שייך בזה דין קדימה, אך להנ"ל שגם קרבנות יחיד הקריבו ע"י פייס, א"כ אפי' נאמר שהיה פייס חדש מ"מ היה מוטל על כל כהני המשמר להקריבם וממילא שייך בהם סדר, וכמו"כ מיושב לפי הנו"ב מש"כ התוס' בחולין (כב, ב ד"ה והביא תחלת הציחוב) דהנודר להביא קרבן יוצא יד"ח רק כשהביאו ליד כהן, והגרעק"א בגלהש"ס שם ציין לדברי רש"י בחולין (קלט, א ד"ה דמיחסר) דיוצא יד"ח אפי' בהביאו לעזרה ואי"צ להביאו ליד כהן, ולפי הנו"ב נראה דלא נחלקו רש"י ותוס' אם צריך להביאו ליד כהן, אלא דהתוס' מיירי שהביאו על דעת לתת דוקא לכהן מיוחד ואז י"ל דאינו יוצא יד"ח רק כשמביאו ליד הכהן, ואילו רש"י מיירי כשמביא קרבן סתם וכל הכהנים זוכים בו ע"י פייס ולכן י"ל דמי דשהביאו לעזרה יוצא יד"ח דמאז כבר אין לו טובת הנאה בקרבן ודו"ק.

ואי נימא כהמשל"מ דכהן הזוכה בתמיד זוכה גם בכל קרבנות יחיד של אותו היום וכשמביאים פר אז זוכים כהנים חדשים שעוד לא זכו היום או דהדין שעושים אז פייס חדש, יתיישב באופן נפלא דקדוק שעמד עליו הבעל הטורים בפרשתן (ג, ה) דזכר בן בקר כתיב (שם) 'והקטירו בני אהרן בלשון רבים ואילו בצאן (שם, יא) כתיב 'והקטירו הכהן בלשון יחיד, ולהנ"ל ניחא דבכשב ועז הרי יודעים מכבר מי יקריבו והיינו הכהן שזכה בהתמיד והוא שנאמר והקטיר הכהן, אך בבן בקר דכהנים חדשים זוכים בה או שעושים עליו פייס חדש ע"כ נאמר והקטירו בני אהרן מחמת דאכתי לא ידעו מי יזכה בו ודו"ק.

בדברי רש"י בתמורה דגם העוד שייך להכהן שבחר הישראל

ובעיקר דברי רש"י הנ"ל בימא דבעלים יכולים לבחור לעצמם כהן שיקריב קרבנם, ע"י ברש"י ובתוספות חדשים (שם) שצינו לדברי רש"י בתמורה (לב, א ד"ה הקדש עליו) שכתב: ואם נדבה דאם מתה אינו חייב באחריותה נמצא שאין לו חלק בה אלא טובת הנאה דרשאי ליטול דבר מועט מישראל חבירו כדי שיתן עולוה זאת לבן בתו כהן להקריבה כדי שיטול את העור וכפי אותה טובת הנאה יתן לבדק הבית ע"ש, הרי שכתב ג"כ שיכולים הבעלים לבחור לאיזה כהן ליתן, וברש"י שם מבואר חידוש נוסף דגם העור לא שייכא

לאיזה כהן היה זכות ההקרבה בקרבן יחיד

בפרק שני ביומא נשנו עבודות הכהנים שנעשו ע"י פייס, ושנינו (ט"ו): במה דברים אמורים בקרבנות ציבור, אבל בקרבן יחיד אם רצה להקריב מקריב, ופרש"י (כו, ב) אם רצה להקריב כהן - יחיד את הכל ובלא פייס. והיינו דבקרבנות יחיד יכול כהן אחד להקריב את הכל בלא פייס.

והמשנה למלך (פ"ד מהל' תמידין ומוספין ה"ט) הוציא מדברי רש"י אלו שלא היה פייס בקרבן יחיד, וז"ל: נסתפקתי בדין הפייסות שתקנו חכמים ד' פייסות בכל יום לקרבן התמיד ביום שהיה בו קרבן יחיד מי היה זוכה בו, ואפשר לומר דהכהן שזכה בעבודה מעבודת התמיד היה זוכה ג"כ בקרבן יחיד וכמ"ש רבינו דבשבת שיש שם תמידין ומוספין וכו' כל שזכה בעבודה מעבודות התמיד של שחר הוא זוכה בה בשני כבשי מוסף, ולפ"ז הזוכים בפייס השני הם הזוכים בקרבן יחיד וכן הזוכה בפייס הדי' ואם היה קרבן יחיד זה מן האיל או שור דק"ל דהאיל מוליכין אותו שמונה כהנים והפר כ"ד נראה שהכהנים העומדים אחר ה"ג כהנים שזכו בפייס שני הם זוכים על הסדר בעבודות המיתרות שיש באיל או בפר דומה למ"ש דבשבת שהיו שני בזיכי לבונה העומד אחר י"ג כהנים ה"ד זוכה בבזך אחד והט"ו זוכה בבזך שני, שוב ראיתי שזה אינו שהרי כתב רבינו בפ"ז מהל' מעה"ק דין ל"ט אבל עולות היחיד אם רצו להוליך נתחיה בפחות מאלו או ביותר מוליכין ע"כ, ולפי זה עדיין לא ידענו מי יזכה בהקרבת קרבן יחיד, הן אמת שראיתי בירושלמי סוף פ"ב דפרו של יחיד היה קרב בששה ולפי הירושלמי הזה ניחא שהששה שזכו בקרבן התמיד הם זוכים בקרבן יחיד אך רבינו שלא הביא הירושלמי הזה נראה שדחאו מהלכה וכו', שוב ראיתי לרש"י בפ"ב דיומא (כו, ב) עלה דמתני' דקתני אבל בקרבן יחיד אם רצה להקריב מקריב שכתב אם רצה להקריב כהן יחיד את הכל ובלא פייס ע"כ, הרי דס"ל דלא היה פייס לקרבן יחיד, אך לא ידעתי אם הדבר תלוי בדעת בעלים דלמי שירצו הבעלים יתנו אותו להקריב או דלמא כל הקודם זכה ע"ש.

אולם הנודע ביהודה בהגהותיו למסכת יומא (שם) העיר דלכאור' דברי רש"י אלו סותרים למש"כ רש"י בריש המסכת (יומא ב, ב) על דברי הגמ' שהקשו דלילמא צריך הכהן לפרוש שבעת ימים קודם הקרבת קרבן יחיד, ות"י מי ידעין הי אתרמי, ופרש"י והלא על ידי פייס היו עובדים כדאמר' לקמן (כב, א). הרי להדיא דס"ל לרש"י דגם בקרבן יחיד היו עושים פייס, ומיישב הנו"ב דמש"כ רש"י שלא היה פייס בקרבן יחיד מיירי כשבעל הקרבן בחר לעצמו איזה כהן מהבית אב, אבל כשלא פרט הבעלים מי יקריב בודאי עשו פייס כי היכי דלא ליתי לאנצוי, ובהו מיירי רש"י בדף ב' ע"ש, ויש להוסיף בזה דבאופן

לאנשי המשמר אלא להכהן שהבעלים נותנו.

ונראה דכיון שהישראל בחר בו ככהן הרי זה כאילו שהקרבן שייך לכהן זה וע"כ הבשר והעור שייכים רק לו ולא לאנשי משמר, וכעין מה דאיתא בבבא קמא (קט, ב): מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה ת"ל ובא בכל אות נפשו ושרת (דברים יח), ומניין שעבודתה ועורה שלו ת"ל ואיש את קדשיו לו יהיו (במדבר ה). וה"נ ישראל שבחר בכהן להקריב קרבנו הרי זה כמו שקרבן זה שייך לכהן זה ולכן גם העור והבשר שייכים לכהן זו.

אמנם לפי הבנה זו קשה מה שאמרו בגמ' שם (ק, א), דכהן שהיה לו קרבן יכול להקריב כל עת שירצה ואף יכול לתתה לכהן אחר שלא בעת משמרו להקריבו בשבילו, ואיתא שם דאם היה זקן או חולה נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר, והטעם בזה הוא דרק לגבי עבודה כיון שיכול כהן זה לעבוד ע"י הדחק לכן יכול לעשות שליח על ההקרבה אבל לענין אכילה כיון דאינו יכול לאכול אינו יכול לעשות שליח ולכן שייך לאנשי המשמר, ולפי מה שביארנו דכשנותנה לכהן להקריבה הרי זה כאילו קרבנו של הכהן המקריב א"כ למה יגרע כהן המשלח מישראל, וכמו"כ קשה דהרי ישראל אינו יכול לתת לכהן שאינו מאנשי המשמר דרק בכהן נתחדש שיכול לתת לכהן אחר שאינו ממשמרתו (כמבואר בגמ' ב"ק סט), ולדין דהוי כקרבנו של הכהן מה ליה כהן במשמרתו או כהן שאינו ממשמרתו, ובמו"מ עם חברי השיעור יצא לנו הבנה אחרת ברש"י דס"ל דהטעם דכל כהני המשמר זוכים בכל הקרבנות לאכילה אף שרק אחד מהם מקריב הוא דכיון שכולם זכו בהקרבתה וכל כהן שזוכה בה ע"י הפיים עושה שליחות של כל כהני המשמר ולכן שייך בכלם הקרא דהמקריב את דם השלמים לו יהיה וכו' כיון שעושה בשליחות כולם, משא"כ כשהבעלים בחרו בעצמם הכהן אז העבודה מוטל רק על הכהן שבחר בו ולכן נקרא רק הוא המקריב ורק הוא זוכה בעבודתה ובעורה, וא"כ מובן למה רק בכהן שהוא מאנשי המשמר דאילו כהן אחר הרי מקרי שהכהן עושה שליחותו של אנשי המשמר כיון שהוא עצמו אינו יכול להקריב, וא"כ המקריב מקרי הבעלים ולכן זוכה בה רק לענין אכילה וממילא שייך לכל אנשי המשמר ודו"ק.

והנה בחזו"א (או"ח סי' קכב סק"א) פשיטא ל' דאף למה שנסתפק המשל"מ דהבעלים יכולין ליחד כהן מ"מ עבודתו ועורו שייכים

לאנשי משמר, ומוכיח כן מהגמ' בבבא קמא (ק, א): אמר רבא גזל הגר שאין בו שוה פרוטה לכל כהן וכהן לא יצא ידי חובתו, מ"ט דכתיב האשם שמושב, עד שיהא השבה לכל כהן וכהן ע"כ. ואי נימא דיכול ליחד כהן ועבודתה ועורה שלו א"כ לא משכחת לה גזל הגר שאין פרוטה לכל כהן שהרי יכול ליחד כהן לאשמו ולמסור לו הכסף דכיון שזכה באשם זכה בכסף אלא ע"כ דאע"ג שזכה היחיד בהקרבתו וכו' מ"מ עדיין עבודתו ועורו לכל בני המשמר, ולפ"ז כתב דצ"ל דכוונת רש"י בתמורה שהטובת הנאה שימסור לו ביום שהוא עובד בבית אבל שלו כדי שגם יהיה לו חלק בזה ע"ש.

ולענ"ד יש להעיר עוד בדברי רש"י הנ"ל בתמורה ממתני' בביכורים (פ"ג מ"ב): רבי יהודה אומר אין נותנים אותם (ביכורים) אלא לחבר בטובה וחכמים אומרים נותנין אתם לאנשי משמר והם מחלקין ביניהם כקדשי המקדש. והיינו דלפי החכמים אינו יכול ליתן לכהן מיוחד בטובה הרי דגם בביכורים אין לו טובת הנאה וחייב ליתן לאנשי המשמר, ואי נימא דגם בקדשי המקדש יש לו טובת הנאה להחליט לאיזה כהן ואז העבודה והעור שלו א"כ גם בביכורים יש לו טובת הנאה לעשות כן, ומוכח דגם כשבחור לעצמו כהן מ"מ העבודה והעור שייכים לכל המשמר.

ונראה דיש לחלק בין קדשי המקדש לביכורים וגזל הגר, דדווקא בקדשי המקדש שייכים לאותו כהן שבחרו הבעלים משום דהזכות בבשר והעור נוצר ע"י שזכות ההקרבה הוא לכהן זו, והיינו דכיון דכתיב המקריב את דם השלמים לו יהיה וכו' דכיון שיש לבעלים זכות הקרבה וכשהחליטו ליתן לכהן מסויים ומסרו לו זכות הקרבה הרי זה כאילו הקרבן הוא עכשיו של הכהן, משא"כ בביכורים שהם מתנות כהונה ואין הזכות נוצר ע"י העבודה של הגשה ותנופה כמו בקרבן שזכות העבודה והעור הוא למי שזכה בהקרבה, דהרי בבכורים לא מקרי שזכו הכהנים משולחן גבוה דהרי הם נכסי כהן כמבואר במשנה שם, ואין לבעלים רק מצות נתינה וכיון דשייכי לכל הכהנים אין הוא יכול להפקיע זכות שאר הכהנים, וכמו"כ בגזל הגר כיון שיכול לתת המעות למשמר הקודם לפני שהביא אשם א"כ מבואר דזוכים בהמעות אפי' שלא ע"י הקרבן א"כ הדמים שייכים לכל המשמר ודו"ק.

בית מדרש
אחד משנה
בראשות מרדכי המרא דאתרא שליט"א
ב"ש והתורה שמה ויום וכו'
רח' קדושת לוי 66

"ימי הפורים האלה"
מעטע ליש חמרים חבנ"ט בבית מדרשינו:

<p>שחרית - 08:15 (ב"סות)</p> <p>קריאת חמגלח - 09:15</p>	<p>משח ומש"ל בסבל שבת</p> <p>סיסמ"ו זמן ר"ת ומיד</p> <p>לאח"כ מעריב</p> <p>קריאת חמגלח - 08:15</p> <p>מורינו ורבינו מרא דאתרא שליט"א יקבל קהל</p> <p>בהיכל בית הדין רח' חב"ד 15 בין השעות 2:30-1:00</p> <p>מנחה בהיכל הבית דין בשעה 2:30</p> <p>משלח זאין וחמשיך סעודה פורים בשעה 7:00</p> <p>באח"כ בית מדרשינו בחמרים וחמולות כרת זאין</p> <p>ברכת אהאן ומעריב 10:00</p> <p>א פריילאכן פורים</p> <p>הגבאים</p>
---	---

ליולדים היתת אורת ושמוחה ושעון ויקר

בית מדרש
אחד משנה
בראשות מרדכי המרא דאתרא שליט"א
ב"ש והתורה שמה ויום וכו'
רח' קדושת לוי 66

"ימי הפורים האלו לא יעברו"
בשמוחה רבה הגנו להודיע לכלל תושבי עירנו
בני תורה ושוחזרי עבודת ה' שבעה ימים תתקיים
המשך סעודת

"משלח זאין"
בחמרים ובחמולות כרת זאין

בראשות
מורנו ורבינו הגאון הגדול
המרא דאתרא שליט"א

ביום א' פורים דפרים בשעה 7:00
בהיכל בית מדרשינו רח' קדושת לוי 66
ברדה"ו ומעריב בשעה 10:00

א פריילאכן פורים:
הגבאים

קול הרב

פנינים יקרים מלוקטים מספר קול הרב ע"ת ומיוערים מאת הרב רוד פראנר שליט"א
נשיא דתאחרות קהילות החרדים בעיר הבירה לונדון יב"ז

פרשת זכור

ביאור כפל הלשון "בדרך"

זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם וגו' אשר קרן בדרך וכו'. הנה מצינו שכפל הפסוק כאן הלשון "בדרך", והיינו לרמז לנו דעיקר קלקול עמלק להסיר מבני ישראל האמונה שכל מה שקורה בדרך הטבע הכל בהשגחתו ית', ומיד אחר קריאת פרשת זכור בא פורים להוכיח את הנ"ל, שכל הנס נעשה בו דרך הטבע ללמדנו דבזה עיקר הנצחון במלחמה נגד עמלק לראות יד ה' אפילו היכן שנסתה. ויש רמז לזה במה שאמרו ז"ל "שאיין השם שלם ואיין הכסא שלם עד שימחה עמלק דכתיב ויד על כס י-ה", והנה מכס חסר א' להשלימו לכסא, ומי-ה חסר ו-ה להשלימו לשם יהו-ה, וביחד הני ג' אותיות חסרות הם ה-ו-א שהוא לשון נסתר והיינו שעמלק גרם להסתיר השגחת הש"י.

עיקר עבודת עמלק הוא לקרר את נפש האיש הישראלי

אשר קרן בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריו וגו'. וברש"י, "קרן" בדרך לשון קור וקרירות, ואצל "ויזנב בך" מפרש רש"י שהיה חותך מילות של הפחותים בעם ומשליכם כלפי מעלה. ונראה דשניהם ענין אחד שהיה רוצה עמלק לקרר לבם של ישראל מעבודתם ע"י שיחתוך מישראל הקשר שיש להם לעולמות עליונים, והוא ענין המילה שהיא כנגד מדת היסוד שמשפיע מלמעלה למטה ומשבייר למלכות והוא חתכם והפסיקם.

וכעיי"ו מצינו במתני' (פ"ג מ"ח ד"ה) לגבי זה דכתיב אצל מלחמת עמלק "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל" וכו', וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה, אלא כל זמן שישיראל מסתכלים כלפי מעלה וכו' היו מתגברים, ואי לא היו נופלים וכו'. דלשון מתגברים ונופלים אינו כ"כ מכוון לגבי נצחון המלחמה, והיה צריך לכתוב היו מנצחים או היו ניצחים. אבל להנ"ל ניחא, דכל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ולא היו מניחים לעמלק לקררם מהקשר שלהם עם העולמות שלמעלה היו מתגברים על יצרם, אבל כל שלא היו מסתכלים כלפי מעלה והיו ניתנים תחת השפעת עמלק היו נופלים ממדרגתם, וכפי שרצה עמלק.

הקרירות בא על ידי הדרך

אשר קרן בדרך וגו'. יש לפרש שעמלק גרם לך קור ע"י דרך, והיינו דרשעי עכו"ם מבני עמלק רגילים להשמין את ישראל שהם בגלות אצלם בחינת דרך ואיין להם ארץ משלהם, וע"כ מבוין אותם ופוגעים בהם לומר אתם גוזלין את שלנו בארץ שלנו. וזה מה שמרמז כאן "אשר קרן בדרך", שעמלק היה הראשון לבזות אותך על שאתה בדרך.

הטעם שנתבע עמלק על שבא לקרר את ה'נחשלים'

אשר קרן בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריו וגו'. וברש"י הנחשלים אלו שפלטן הענן. ויש לעיין למה קבע הפסוק עיקר התביעה על עמלק על שנדווג דוקא לחלשים שבישראל. ונראה דדוקא אצל אלו החלשין היתה ביאת עמלק בבחינת קרן, דבאמת עמלק הכין עצמו היטב ללחום עם ישראל ולא היה מקרה אלא דבעיני החלש באמונתו בא במקרה וכאילו שלא בידעה של מעלה, וגרם לקרר אותם מאמונתם ולעשות פירוד בכלל ישראל בין החזקים שאצלם לא היה בבחינת מקרה אלא הכל מן השמים לבין החלשים שהרגישו דאין להם השגחה מיוחדת.

וזה אולי הפירוש להא דכתיב כי יד על כס י-ה וגוק ודרשינן דאין הכסא שלם ואיין השם שלם כל זמן שעמלק בעולם דחסר מלשון כס את האל"ף המראה על יחוד וחסר מן השם י"ה אותיות וי"ו ה"ה המראה על גילוי מלכות שמים בתחתונים. ועוד י"ל דהאל"ף החסר מכסא כשהוא כס לבד הוא האל"ף ועירא שבלשון ויקרא שבבחינת ספר ויקרא, וכפי שפירשו רש"י ובעה"ט שם שהאל"ף הפך ויקר לויקרא, והוא מראה על השגחה לאפוקי ויקר שהוא לשון מקרה, דכמו כן עמלק הוא בחינת קרן בלי אל"ף, ואם היה כתוב עם אל"ף היה קרן מתהפך לקראן לשון קריאה והכנה דההבדל בין מקרה לבין קריאה הוא האי אל"ף והוא גם החסר מן כסא כל זמן שעמלק בעולם.

הטעם שנקבע פרשת פרה אחר פרשת זכור

לאחר פרשת זכור קבעו פרשת פרה, לרמז דאחר מחית עמלק צריך לעסוק בטהרה בבחינת סור מרע ועשה טוב, בתחילה סור מרע ואח"כ עשה טוב. ואולי יש להסמין לכאן הא דכתב באורהח"ק פרשת ראה לגבי עיר הנדחת, דע"כ כתבה תורה מיד אחר מצות הריגת אנשי עיר הנדחת (דברים י"ג י"ח) ונתן לך רחמים ורחמך וגו', שכיון שמעשה עיר הנדחת יש בה משום אכזריות ע"כ מבטיחך הקב"ה שלא יסיר ממך מדת הרחמים, ואדרבה יהיה לך סיעתא דשמיא לחזק מדת רחמים שלך וכמ"כ כאן אחרי שנצטוו למחות את עמלק ונטמא בהריגת רשעים אמרה לו תורה שיטהר וגם הבטיחה שיזכה ביתרון טהרה.

והא דמצינו שהקפידה תורה שנזכר מה שעשה עמלק, אף בדרך כלל אין התורה מצוה לדורות על עניני נקמה וכדומה, אולי הכוונה ע"פ דברי הרב יעב"ץ בהקדמה שניה לסידורו "בית יעקב", דהנס הגדול ביותר שבו נראית השגחה פרטית שיש על ישראל לעיין כל הוא קיום ישראל בגלותו על אף כל הרדיפות והגזירות כבר אלפיים שנה ויותר, שעכ"ז נשארו ישראל עם נפרד בפני עצמו נאמנים לתורת משה. ועפ"י יש לומר דזכירת עמלק היא בעצם זכירת נס זה, שהרי עמלק היה הראשון שלחם נגד ישראל מיד לאחר מתן תורה כשנעשה עם הנבחר, והוא היה הראשון שגרם

הדגיש הפסוק וכתב עם כל בני ישראל "עם" לשון "כל", ולא כתב רק עם בני ישראל כמו בשאר מקומות. ואולי יש מזה ראייה כדאי ליחשב אוהב ישראל צריך לעשות חסד עם כל ישראל ולא רק עם חלק מהם, דגם שונאי ישראל בכל הדורות רגילים לתרץ מעשיהם וטוענים ששונאים רוב ישראל על שהם אנשים רעים והראיה שהם בשלום עם יחידים מהם. לפיכך אמר כאן שהקיני היה בשלום ועשה חסד עם כל בני ישראל, דרך מזהה הוי ראייה שהוא באמת אוהב ישראל.

גלות נס זה של קיום ישראל על אף הגזירות והרדיפות, וע"כ מצוה עלינו לזכור אותו ואת מעשיו דעל ידו נזכרים כל שאר המעייקים אותנו מאז ועד עתה וממילא זוכרין גם הנס הגדול הזה שהקב"ה לא עזב אותנו מעולם וקיים אותנו לעמו.

הטעם שפירש הכתוב שעשה הקיני חסד "עם כל בני ישראל"

בהפסטה, ויאמר שאול אל הקיני לכו סרו וגו' ואתה עשיתה חסד עם כל בני ישראל בעלותם ממצרים וגו'. יש לעיין למה

מגילת אסתר

פרפראות בפירוש הכתובים

התחנן לו ולבקש מלפניו על עמה הוצרך מרדכי להראות לה שמסתבר שתחנוניה יעשו פירות, וע"כ הדגיש לה שהמן רק אמר לשקול הכסף, אבל למעשה לא נתן ואין המלך חייב להמן כלום ולא יצטרך להחזיר כסף אם יבטל הגזירה. ועוד דזה גופא שהסכים על הצעת המן בלי לקחת הכסף מראה שהמלך קל דעת שהסכים בלי שום חשבון לאבד את היהודים, וכמו כן יהיה קל לו לחזור מזה. ועוד י"ל באופן הפוך דכיון דהמן הסכים לתת כסף רב כ"כ כעשרת אלפים כבר עבור איבוד היהודים צריכה אסתר לדעת שזו גזירה חמורה ועליה לעשות מה שיכולה לבטלה דא"א לסמוך שתבטל מעצמה שהמן מסר נפשו עליה ובודאי ישתדל לקיימה למעשה.

ויהי בימי אחשורוש הוא אחשורוש המולך וגו' (א' א'). כאן הוזכר פעמיים בשמו אחשורוש לבד בלי לקרותו המלך אחשורוש, אבל אח"כ בכל מקום שהוזכר שמו הוזכר תמיד עם תואר מלכותו המלך אחשורוש וכו', ועי' במש"כ בזה באלשיך הק'. ואולי יש עוד לומר, דהנה רש"י מביא כאן ד"ה המולך שמלך מעצמו ולא היה מזרע המלוכה, ע"ש. והיינו שמלך בזכות ושתי אשתו שהיא היתה בת מלכים, ע"כ בתחילה לא הוזכר שם מלך אצלו שהיה עדיין טפל למלוכה, ורק אחרי שעשה המשתה ובו גרם לסלק ושתי מהמלוכה ונשאר הוא לבד מלך מאז והלאה נקרא המלך אחשורוש.

ותאמר לו זרש אשתו וכל אהביו וגו' (ה' י"ד). כאן כתוב "ותאמר" לשון יחיד וגם זרש קודם לאהביו וגם לא נזכרו אלא אהביו אבל לא חכמיו, אבל אח"כ ו' י"ג כתוב ויאמרו לו חכמיו וזרש אשתו וגו' ויאמרו" לשון רבים, וגם חכמיו קודם לזרש וגם חכמיו ולא אוהביו. ונראה דלעולם אהביו הם חכמיו, אלא דבראשונה כשהיה ברום המעלה ושיא הכבוד אע"ג שהם ידעו שאם מרדכי מזרע היהודים לבסוף לא יוכל לו, מ"מ שתקו, ורק זרש דיברה בסיכלות והם אף שהבינו יותר ממנה, אבל היו אהביו וחינפו ושתקו ולא רצו לומר האמת. אבל לבסוף כשכבר ראו שמתחיל לנפול אז כבר דברו, וגם הן כבר נעשו חכמיו וגילו מה שכבר חשבו מקודם.

ובהגיע תר אסתר בת אביחיל דד מרדכי אשר לקח לו לבת לבא אל המלך וגו' (ב' ט"ו). יש לעיין למה חזר כאן והזכיר את כל יחוסה של אסתר שכבר כתבו לפני כן. ונראה דכאן שעומדת ליכנס לבית המלך ועתידה להנשא לו והוא פרוץ בכל עניניו הוצרכה להביא עמה את כל זכות אבותיה וזכות חינוכה וגידולה בבית הצדיקים כדי שתוכל להתקיים בצדקותה במקום זה.

ויגד לו מרדכי וגו' ואת פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול על גנזי המלך וגו' (ה' ז'). יש לעיין למה הקדים והדגיש מרדכי לאסתר במיוחד את פרשת הכסף מתוך כל הגזירה שנגזרה על היהודים. ונראה דכדי שיוכל להשפיע על אסתר לצוות עליה לבא אל המלך

פנינים על רח הוויי מספרי קול רורי על ש"ס

בגמ', אבל אית ביה שוה פרוטה לכל חד וחד חייב להתחזיר וכו'. עי' שו"ע חו"מ (פ"ס ס"א) דדוקא אם ידע ממי נפל חייב להתחזיר ולכאורה תמוה דאם הם שותפין אף בלא ידע ממי נפל הלא כולם בעלים הם ואם אינם שותפין הלא מתייבאש והרי אלו שלו, וכיון דספיקא הוי חייב להחזיר ולהחזיר, וא"כ שוב אמאי דוקא בידע ממי נפל חייב להתחזיר. ואף דשם בשו"ע פוסק דאם לא ידע ממי נפל הוי הדין דיהא מונח אצלו עד שיבא אליו, לכאורה עדיין קשה, דממ"נ יכול להתחזיר לכל אחד מהם דאם הוא שותף הרי גם שלו היא ואם אין כאן שותפים הלא האובד נתייאש והרי זו של מוצא, ומאי איכפת לן אם החזיר למי שבאמת אינו שלו הלא לא הויק מידי, דהא מן הדין של המוצא הוא בכה"ג ויכול לתת למי שירצה, ורק משום ספק יחזיר לאחד מהם.

בגמ', תנא אם היה כותל ממולא מהן חולקין. עי' ברש"י דמדובר בחפץ אחד רחב. ולכאורה יש לתמוה דאם המוצא מקרי מוחזק הכל שלו ואם בעה"ב מוחזק הכל שלו, ונראה דשניהם מוחזקים דומיא דשנים אוהזין בטלית דלעיל פ"ק, ומש"ה חולקין [עי' ברע"א שכבר נתקשה בה]. ועוד נראה, דכיון דחזקת בעה"ב הוי ספק משום דאם אחד מן השוק הניחו שם אין לו לבעה"ב כלום וגם חזקת המוצא אינה חזקה, דאם בעה"ב הניחו אין המוצא יכול ליכות כלל ע"כ הוי ספק חזקה משני הצדדים והוי ממון המוטל בספק וחולקין. ועי' בריטב"א. ואולם הגרע"א מביא מדברי הרא"ש דספק חזקת מרא קמא ג"כ מייחשב חזקה, ואין התופס ממנו זוכה. וא"כ לכאורה בעה"ב לגבי זה יש לו ספק חזקת מרא קמא דאם שלו היא חזקתו קודמת לחזקת המוצא ואמאי תועיל תפיסת המוצא, ונשאר הגרע"א בצ"ע. ונראה עוד דמדובר אף באופן שאין הבעה"ב טוען מאומה ואעפ"כ הדין הוא דהמוצא צריך לחלוק בכל גווני, וכן משמע מדברי הרמב"ם (פ"ט ה"א מגילה ואבה).

אריזר פלאות התורה

מוחקר אינצורחתי של הרב זאב (ווארף) זכערמאן שליט"א

פלאות בעניני פורים

אברהם עשה משתה היין בפורים

בספר 'בוצינא דנחורא' לפורים שהוא ליקוט מתורתו של הרה"ק רבינו ברוך ממעוזו ז"ע, הובא דבר נפלא: ששאלו לרה"ק הג"ל היכן מרומז בתורה שצריך לשתות יין בפורים, והשיב: כתיב 'ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק', הגמל היא אותיות 'מגלה', כלומר ששתה אברהם יין ביום הפורים. והוסיף שם עוד, דהנה יצחק נולד בפסח (ו"ה י"א), ונהוגין שלא להניק רק כ"ג חדשים, נמצא יום הגמל של יצחק היה בפורים, לכן ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק.

ובאמת הדבר נפלא מאד וצריך ביאור, מדוע עשה אברהם משתה בפורים, והלא עדיין לא היתה גזירת המן ולא הצלת מרדכי ואסתר. ובפשטות ז"ל שראה אברהם אבינו ברוח קדשו את הגזירה וההצלה שתהיה לזרעו בימי מרדכי ואסתר, וכיון שקיים אברהם את התורה כולה עד שלא ניתנה ואפילו מצות דרבנן, לכך עשה אברהם אבינו משתה ביום שיהיה נס פורים לזרעו בעתיד.

למשה רבינו היתה 'מגילת אסתר'

אמנם נראה לי לבאר עומק הענין, בהקדם מה שכתב בוורד הקדוש (כי תשא, קצ"א): בדבעה שקיבל משה את התורה בסני, קיבל גם את מגילת אסתר. וכן איתא בירושלמי (מגילה פ"א ה"ה) דמגילת אסתר נאמרה למשה מסני, אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה, וכן שולמך במסכת מגילה (ע"ה). ולכאורה גם זה דבר פלא, איך היה למשה רבינו מגילת אסתר עוד לפני שאירע המעשה הכתוב במגילה. ועיין ברש"י בית אפרים (ו"ה ס"ט ס"ח) שמחלק בין מגילה לשאר ספרי הקודש, ועיין עוד מה שאררין בענין זה בע"ה בחלק המועדים.

דילוג אותיות התורה

ונראה לי לבאר כל הענין ע"י מה שכתב הרמב"ן ז"ל בהקדמתו לפירושו על התורה, וזה לשונו: 'עוד יש בידינו קבלה של אמת, כי כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה, שהתיבות מתחלקות לשמות בענין אחר. כאילו תחשוב על דרך משל, כי פסוק בראשית (א' א') יתחלק לתיבות אחרות, כגון, בראש יתברא אלהים. וכל התורה כן. מלבד צירופיה וגימטרייתיהן של שמות וכו'. ונראה שהתורה הכתובה באש שחורה על בני אש לבנה, בענין הזה שהוכרז היה, שהיה הכתיבה רצופה, בלי הפסק תיבות, והיא אפשר קריאתה שתקרא על דרך השמות, ותקרא על דרך קריאתה בענין התורה והמצוה. ונתנה למשה רבינו על דרך חילוק קריאת המצוה, ונמסר לו על פה קריאתה בשמות, וכן יכתבו השם הגדול שהזכרתי כולו רצוף, ויתחלק לתיבות של שלש אלויות, ולחילוקים אחרים רבים, כפי השימוש לבעל הקבלה', ע"ל הרמב"ן.

וכן כתב המקובל האלוף רבי משה קורדוביור ז"ל בספרו 'פרדס רמונים' (שיע' הירוק) ח"ק: 'דעית סודות תורתנו הקדושה הוא על ידי הצירופים, והגימטריאות, והתמורות, וראשי תיבות, וסופי תיבות, ותוכי תיבות, וראשי פסוקים, וסופי פסוקים, ודילוג אותיות'.

והנה מה שהזכיר הרמב"ן 'דילוג אותיות וצירוף אותיות, ביאור הענין הוא, שע"י ספירת אותיות התורה בדילוגין במרחק קבוע בין האותיות, מתגלים רמזים נפלאים על מאורעות של העבר והעתיד, ועוד הרבה דברים נפלאים. אמנם לא כל מי שרוצה ליתול את השם יבוא ויתול, דענין ספירת אותיות התורה הוא אחד מחלקי סודות התורה הקדושה, שחכמה עליונה, ובדורות הראשונים היו בקיאים בחכמה זו, וכמבאר בחז"ל במסכת קידושין (דף ל' ע"א): 'לפיכך נקראו ראשונים סופרים, שהיו סופרים כל האותיות שבתורה וכו'. איננו בקיאי בחסידות ויחיות, אלא בקיאינן'. וכן מבואר ג"כ ביה"ק (ויש פירוש ויקרא) שכתב: מה בין דורות הראשונים לדורות האחרונים, דורות הראשונים היו יודעים ומסתכלים בחכמה עליונה, ויודעים לצרף האותיות שנתנו למשה בסני. אמנם אפי"כ מצינו גם בספרי ראשונים ואחרונים שכתבו קצת בענינים על דרך ספירת אותיות התורה, ואכ"ל.

על כל פנים, וראים מכל הג"ל שבתורה התורה הקדושה מרומזים כל המאורעות שבעולם, מה שהיה ומה שעתידי להיות, וכעדותם של חכמינו ז"ל (ע"ה ט"ז). ליתא מידי דלא רמיזו בראשייתא, רק נתעלמו מעיני בני אדם מלהבחין בהם. אבל משה רבינו קיבל את התורה עם כל סודותיה, וכן אברהם אבינו שהשיג כל התורה כולה עד שלא ניתנה, השיג בין פשוטות התורה ובין סודות התורה, ממילא ראו בתוך התורה את נס פורים וכל הכתוב במגילת אסתר. ולכן עשה אברהם אבינו משתה ביום הפורים, שידע מנס פורים מתוך התורה, וקיים מצותיה על שם העתיד.

רמז למגילת אסתר מן התורה

שוב מצאתי בספר 'תורת חמד' (רמזי פורים) להגאון רבי חיים מיכאל דוב ווייסמאנדל זצ"ל, אשר כנודע כתב רמזים נפלאים באופן 'דילוג אותיות', ונדפסו הרמזים בספרו

פלאות במחייית עמלק

עמרם משה לוי קהת – ראשי תיבות עמלק

בספר מושב זקנים (בשלה) לרבותינו בעלי התוספות ז"ל הקשה: מה ראה עמלק להלחם עם ישראל אחרי שישמע כל הנסים שנגעשו לישראל עם המצריים. ותרצו, מפני שעמלק עיין בשמו, וראש שרמונים באותיותיו השמות של עמרם משה לוי קהת, ועל זה בטח שבדאי יתגבר על בני ישראל. אבל טעה, מפני שלא ראה שסופי התיבות של שמות אלה הוא 'מיתה'.

ובזה ביארו בעלי התוספות ז"ל את הפסוק (במדבר כ"ד) 'ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד', פירוש ראש אותיותיו של עמלק הוא רא"ש, דהיינו שראשי בני ישראל רמזים בשמו בראשי התיבות, אולם 'ואחריתו עדי אובד', כלומר סופי תיבות של שמות אלו הם 'מיתה' לעמלק.

וכידוע, שטעות דומה חזרה על עצמה אצל המן הרשע נכדו של עמלק, כדאיתא במסכת מגילה (י"ג) 'תנא כיון שנפל פור בחדש אדר שמח שמחה גדולה, אמר נפל לי פור בירה שמת בו משה, ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד'. ותחו עינו מראות, שאבות אבותיו כבר נכשלו בטעות כזו.

אין כשפים שולטים ששונל באדר שני

כתב רבינו אפרים (בשלה י"ט): שאין כשפים שולטים במי ששונל באדר שני. ולכן אמר משה ליהושע: 'בחר לנו אנשים', היינו אנשים ששונלו באדר שני, לפי שכל מעשיהם של בני עמלק לא היו אלא על ידי כישוף, אבל הנוגדים באדר שני אין להם לירא מכישופי עמלק, כיון שאין הכישוף שולט בהם.

ולעומת זה עשו כן גם העמלקים כדאיתא בירושלמי (ו"ה פ"ג ה"ח), שעמלק בחר לעצמו אנשים שיום הולדתם היה באדר שני, שאמר עמלק: 'לא במהרה אדם נפל ביום גניסיא [יום הולדת] שלי'. מה עשה משה, עירבב את המזלות, וממילא לא היה לאנשי עמלק מזל של 'יום הולדת', והורע מזלם וכחם לצנח במלחמה.

אין הכשפים שולטים באדר שני כלל

בספר 'ערוות דבש' (הדוש ג) כתב: שהמן הרשע חשד במשה ויהושע וכל מנהיגי ישראל שהם מכשפים, וכל הצלחתם במלחמת נגד העמים לא היתה אלא על ידי כישוף, ולכן כשנפל הגורל בשווען להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים בחדש אדר שני (כדאיתא בירושלמי מגילה פ"א ה"ה) ופ"א ה"ה) שנתה שנה היתה מעוברת והגורל נפל על חודש אדר השני], שמח שמחה גדולה, כי חשב שבחודש זה אין בו מזל ולא יחול בו כל כישוף ולא יוכלו בני ישראל לפעול בכשפים ולהינצל מידו.

לנסות קולמוס ע"י כתיבת ומחיקת שם עמלק או המן וזרש

בספר 'קב הישר' (פרק צ"ט) כתב: שהגאון הרבי ר' העשיל מקראקא ז"ל כשרצה לנסות את הקולמוס, היה כותב שם עמלק או שם המן וזרש, ואח"כ היה מוחק את שמם, כדי לקיים מצות עשה 'מחה תמחה את זכר עמלק', כי אנתנו מחויבים להתפלל על מות עמלק, כדי שיהיה השם שלם והכסא שלם.

ובספר 'בן איש חי' (שנה א סוף פרשת תצוה אות כ) כתב: 'מנהג יפה לכתוב עמלק ושם המן ולמחותם, וקודם שימחם ידרוס ויכה עליהם בסנדלו, ולא ימחם ברוק שפופי אלא במים מוזהמים, ואם יש שוכר לפניו ימחם בשוכר, וסימן תנו ששכר לאובד' (משלי לא י').

ויש לצייין למה שכתב הרמ"א (ו"ה ס' תרצ ס"ף ע"ג) וזה לשונו: 'עוד כתבו שנהגו התינוקות לצרור צורת המן על עצים ואבנים, או לכתוב שם המן עליהן, ולהכותן זה על זה כדי שימחה שמו, על דרך 'מחה תמחה את זכר עמלק', 'ישם רשעים ירקב' (משלי י', י'). ומהו נשתרבו המנהג שמכים 'המן' כשקורים המגילה בבית הכנסת'.

האם מותר להשתמש בשם 'עמלק' לצורך תורה

הנה במסכת בבא בתרא (מ"ו) איתא סימן לכמה מימרות [כדרך הש"ס בכמה מקומות לתת סימן בראשי תיבות לכמה מימרות לצפות]: 'עמלק סימן'. ותמה שם בהנהגות הגאון רבי יעקב עמדין ז"ל, שדבר פלא הוא שנתנו סימן כזה לזכרון, והלא יש מצוה למחות את זכר עמלק. וכתב על דרך אפשר, דמותר להשתמש בשם זה לצורך זכרון לאוקמא גורסא.

ויש לציין, שבגליון הש"ס במסכת בבא בתרא שם במהדרת 'עוז והדר' מצוין במדור 'הנהגות ציונים' שבהרבה כתבי יד לא מופיעות תיבות אלו 'עמלק סימן'. אך בסוף ספר 'למנצח לדוד' להגאון רבי דוד פארוז זצ"ל, דרש כל 'הסימנים' המוזכרים בכל הש"ס, וביניהם ביאר גם סימן זה.

ואפשר לומר, שעמלק התחזק על ישראל כאשר רפו ידיהם מדברי תורה, כמו שהביא רש"י בשם חז"ל על הפסוק (שמות י"ב) "ויסעו מרפידים", והתיקון למחיית עמלק נעשה על ידי הוי"ו, שמתחזקים בדברי תורה, ולכן דייקא בשם עמלק עושים חיזוק וסימנא לזכרון לאוקמא גירסא, ובאופן כזה זכירתה היא מחייתו.

אין מקבלים גרים מעמלק

במכילתא (סוף פרשת בשלה) איתא: "רבי אליעזר אומר, נשבע המקום בכסא הכבוד שלו, שאם יבא מכל האומות להתגייר שיקבלוהו, ולעמלק ולביתו לא יקבלוהו, שנאמר (ש"ב א' יג) ויאמר דוד אל הנער המגיד לו אי מזה אתה, ויאמר בן איש גר עמלקי אנכי, נזכר דוד באותה עעה מה שנאמר למשה רבינו אם יבא מכל האומות להתגייר שיקבלוהו ומביתו של עמלק לא יקבלוהו, מיד ויאמר אליו דוד דמך על ראשך כי פיך ענה בך לומר, לכן נאמר מדור דור". אך הלכה פסק הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה פרק י"ד ה"א, הלכות מלכים פ"ה ה"ד) שמקבלים גרים מזרע עמלק, שלא כדעת המכילתא.

האם גם גרמניא (דייטשלאנד) דינם כעמלקים

מתאמרא משמיה דהגר"א ז"ל, שהאומה הגרמנית (דייטשלאנד) של ימינו, הם זרע עמלק. עיין במסכת מגילה (ו'.) "זממו אל תפק, זו גרמניא של אדם, שאמלי הן יוצאין, מחריבין כל העולם כולו". ובהגהות הגר"א על מסכת יומא (י'.) כתב: "גרמניא, צ"ל גרמניא". ומפירוש הגר"א 'אליהו רבה' על מסכת נגעים (פ"ב מ"א) נראה שסובר שהיא ארץ אשכנז של ימינו. וכן כתב במוסף הערוך (ע"ר גרמניא) וזה לשונו: "גרמניא, נקרא בלשון רומי 'גרמניא', המחזק הנקרא לנו ארץ אשכנז". וכן כתב בהגהות היע"ב ז"ל על מסכת מגילה (שם, ד"ה גרמניא): "צ"ב כמדומה ר"ל היא אשכנז שלנו".

ושאלה נפלאה ראיית בשו"ת 'שבט הלוי' (ח"ה סי' קמט), וזה לשונו: "ובעצם שאלתו על קבלת הגר"א דהגרמנים הם משרוש עמלק, אם כי לפי מעשיהם הרעים בדואי הם קרוב להם, אבל לזון בזמן הזה כן קשה, דהא כהאי גוונא לענין גר עמוני ומואבי קיימא לן (ידים פ"ג מ"ד, ברכות מ"ג) דכבר עלה סנחריב ובלבל כל העולם ומתירים אותם לבא בקהל, ולענין כתיב שם שלחנות (עיין ברמב"ם ה"אש וטור א"ע סי' ד) בזה, ואם כן לענין עמלקי פשוט דאינו ידוע".

הג"ל, ובין שאר הרמזים כתב גם רמז נפלא על 'מגילת אסתר מן התורה באופן דילוג אותיות, וזה לשונו: 'אותיות של מגילת אסתר הם "ב אלפים, מאה ועשר. ואם הספור כמנין זה מן האלף דבראשית, תגיע לאות סמ"ך, ומסמ"ך זה עוד הפעם כל אותיות, תגיע לאות ת"ו, ומת"ו זה עוד הפעם כל אותיות, תגיע לאות ר"ש – ביחד אסתר". ועוד כתב בתורת חמד: "ובמנרא אמרינן, מרדכי מן התורה מנין, שנאמר "מ' דוד", ואם הספור מן המ"ם של מר דוד כמנין אותיות שבמגילה הג"ל, תגיע לאות ר"ש, ועוד הפעם כל אותיות תגיע לאות ד"ת, ועוד הפעם כל אותיות תגיע לאות כ"ף, ועוד הפעם כל אותיות תגיע לאות י"ד – ביחד מרדכי". והוא הפלא ופלא.

יום כיפור ופורים לא יבטלו לעולם

נודע בפי כל דברי הפייטן ביוצרות לפרשת זכור (בפיוט אלקים אל דמי לך) "ואם כל המועדים יהיו בטלים, ימי הפורים לא יבטלו". אולם מקור דברי הפייטן נובעים מדרשו שוחר טוב על משלי (פ"ה ט"ו) ששם מבואר שיום הפורים וגם יום הכיפורים לא יבטלו לעולם, וזה לשון המדרש: "כל המועדים יהיו בטלין וימי הפורים חזים נבטלין לעולם, שנאמר (אסתר ט' כ"ח) "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזמרים". אף ימי הכיפורים אינן בטלין לעולם, שנאמר (ויקרא ט"ו ט"ז) "וזהוהי זאת לכם לחקת עולם". והוא גם בילקוט שמעוני על משלי (רומי תהומד). ובפרקי דרבי אליעזר (פרק טו) דרש הפסוק (ויקרא ט"ו לא) "שבת שבתון", 'שבת' לעולם הזה, 'שבתון' לעולם הבא, ואפילו כל המועדים עוברים יום הכיפורים אינו עובר".

ועל פי דברי האלה, נראה לפרש מה האמת בתקוננו זהוהי (תיקון כא ט"ז) שיום 'פורים' נקרא על שם יום הכיפורים, עיי"ש. ונראה לפרש, דכשם שימי הכיפורים אינן בטלים לעולם, כך ימי הפורים אינן בטלים לעולם. אך יש לעיין, מה צורך יש ליום הכיפורים אם כבר לא יהיו חטאים, וקיימים בני ישראל מאמר הכתוב (ויקרא ק"ד ט"ז) "ותמו תטאים מן הארץ". ויש ליישב, שעיקר המועד של יו"כ הוא מה שבני ישראל נטריים ומתפייסים עם אביהם שבשמים, כדאיתא בתנא דבי אליהו (א"ר פ"א): "ימינו יצרו ולו אחד בהם" (תהלים קל"ט ט"ז), זה יום הכיפורים לישראל, שהוא שמחה גדולה לפני מי שאמר והיה העולם, שנתנו שם האהבה רבה לישראל". ובמכת בימינו יש שני ענינים ביו"כ, המפרה וההורה, כלשון הפסוק (לעיל פסוק ל) "כפר עליכם לטוה אחכם מכל חטאותכם", ועוד ענין של "לפני ה' תטהרו", אבל לעתיד אף שלא יהיו חטאים, עדיין יהיה יום של אהבה וריועון, והקב"ה ישמח שמחה גדולה ביום שבניו נטריים לפניו, וקיימים בהם "לפני ה' תטהרו".

יארצייט

הזבח. ספרו 'קב הישר' נדפס לראשונה בפראנקפורט דמיין בשנת תס"ה, וזכה לתפוצה רבה וכבר נדפסו ממנו למעלה משמונים מהדורות. נפטר בפראנקפורט ביום ט"ו אדר ב' שנת תל"ב, ושם מג"כ.

הוא היה אומר – רבינו בספרו 'קב הישר' (פרק ח) אמר דבר נפלא שהיה בימי הרמב"ם ז"ל שהיה לו תלמיד אחד שהיה נפשו חשקה בתורה בחשק נפלא, ולא היה מתפלל מרוב אהבת התורה, והיה הרמב"ם ז"ל מזהיר אותו תמיד ואומר לו: תראה והירי בתפלה, כי זמן תורה לחדד וזמן תפלה לחדד, ואם לא התפלל אז תעשש אותך הקב"ה על זה חס ועלום, ולא השיגה התלמיד אל דבריו ולא שם אל לבו. ולא היו ימים מועטים שהלך התלמיד לשוק לקנות איזה דבר, וכאשר שב לביתו מצא שאיך מכשול נראה עם בתו רח"ל, על אותו השלחן שהיה לומד עליו תמיד, והתאבל התלמיד על זה ימים רבים, ואמר לו הרמב"ם ז"ל: הלא אמרת לך שיהיה זהו תפלה שתקנו כמנינו ז"ל שצריך האדם להתפלל בכל יום: יהי רצון מלפניך וכו' שתצילנו היום מאדם רע וכו', ואתה לא שמעת בקול, לכן בא זה המכשול לבתך. וראה התלמיד הג"ל שבשגגתה פרטית אירע זאת, מחמת בטול תפלה, ומכאן ולהבא התחיל להתפלל כדת וכהלכה.

רבי יעקב פסח ז"ל – זבח פסח

הגאון המקובל רבי יעקב פסח ב"ר יצחק זצ"ל, ובן אחות הגאון המקובל אלקי רבי שמשון מאוסטראפאלי זצ"ל הי"ד. רבי יעקב פסח היה מגיד משירים בק"ק זאלקווא, ונפטר שם ביום טו אדר תפ"ה. הוציא לאור 'ספר קרינים' עם פירוש ד"ן יד"ן מדודו רבי שמשון מאוסטראפאלי. ספרו 'זבח פסח' הוא לקט סגולות ורפואות, ונדפס בזאלקווא תפ"ב. הוא היה אומר – דבר פלא כתוב רבינו בסוף ספר 'זבח פסח' בענין אמירת סדר המסעות וז"ל 'אמר המלקט,

ש"ק יג אדר ב – רבי זאב וואלף איינהארן ז"ל – פירוש מהר"ו

הגאון רבי זאב וואלף איינהארן זצ"ל, מגדולי הורדאנא, ובסוף ימיו תקע אהלו בוויילנא. פירושו על המדרש רבה נדפס לראשונה בוויילנא שנת תר"ט. חיבר עוד פירוש על פירשתא, וספר 'מרש גנאים' והוא פירוש על ל"ב מדות דרבי אליעזר, והגהות וביאורים על פרקי דרבי אליעזר. נפטר יג אדר שני תר"ב.

הוא היה אומר – וכושלמי מסכת סוכה (פ"ד ה"ו) איתא 'משחרב בית המקדש פסק י"ן קרוש, ופסקה זכוכית לבנה, ומשו זכוכית לבנה, שהיתה מתקפלת. וכן איתא במדרש איכה רבה (פ"ד ט"ז). ורבינו בפירוש מהר"ו על המדרש ביאר מהותה הנפלאה של זכוכית לבנה זו, וזה לשונו 'זכוכית לבנה שהיתה מתקפלת כמו הלבנה בשמים, שמקטנטנת מעצמה ומתגדלת מעצמה, כך היו כלי זכוכית טובים כשהיו אוחזים אותם בכף ידם היו מתקפלים ומתקטנים, וכשהיו פותחים היד היו חוזרים לאיתנם מעצמם. והיו באים מצור, כמו שכחב בספר 'חבת ירושלים' (מספר חזק ה"ם, א"ח י"ח) שנדפס מחדש, מעשה ואמר שיראה להם דבר חידוש, והוציא מבית גניזו כוס אחד של זכוכית, והיה כתוב עליו 'זה הכוס שלח חיים שנכנס לתוך ק"ך דוד חזק כמו חתיכת עיסה, ובפתחתה היד עמד בשלימות כמקדם.

יום שני טו אדר ב – רבי צבי הירש קאיינדנבר ז"ל – קב הישר

הגאון רבי צבי הירש קאיינדנבר זצ"ל, נולד בוויילנא בשנת ת"ה בערך, לאביו הגאון רבי אהרן שמואל קאיינדנבר זצ"ל בעמח"ס 'תפארת שמואל' וברכת

זה לשון הרב המנוח הישיש מוה"ר ירמיה אליעזר, שהיה אב"ד ור"מ דק"ק טישוויץ, ראיית בתוך כתבי אדוני מורי רבי הרב מהר"א בעליק, כתב די המקובל איש האלקים קדוש יאמר לו, מורנו הרב רבי שמשון אסטרפאלי הי"ד מאמר (של תרגום מ"ב המסעות) המסוגל לומר בזמן שיש צרה בעיר, ובפרט בזמן מציפה, כל יחיד יאמר בשחרות ובלילה, מלה במלה, ויש בזה רז, ודין ש יוכל להשיג עומקו ורומו, או מי יכול לדעת טעמו של דבר שיהא מאמר זה מסוגל להציל מצרה או מניפושו, אך אנו עדיין להטות לבבנו להקדוש השטור הג"ל, כי רוח ה' דיבר בו, ואליהו זכור לטוב היה לומד עמו כאשר הגידו לי כמה גאונים איתני ארץ ז"ל.

יום שלישי טז אדר ב – רבי צבי הירש קאצנעלבוין ז"ל – נחל עדנים

הגאון רבי צבי הירש קאצנעלבוין זצ"ל, פרנס ק"ק ווילנא. נולד בוויילנא ביום ל"ב אלול שנת תקנ"ו, לאביו הגניד הנכבד רבי שמחה ז"ל. למד תורה אצל הגאונים הצדיקים רבי אברהם אבלי זצ"ל אבדק"ק ווילנא, ואצל רבי שאול קאצנעלבוין זצ"ל מו"ץ בק"ק ווילנא. ספרו 'נחל עדנים' נדפס לראשונה בוויילנא שנת תקפ"א. חיבר עוד: 'לבעת שאול', 'נחל מדעה', 'נחל קדומים', 'נתיבות עולם'. נפטר ביום טו אדר תרכ"ח.

הוא היה אומר – דבר פלא כתב רבינו בספרו 'נחל עדנים' (דף כג ע"א, ד"ה פ' ושב), ש'בית הסהר' נקרא כן על שם הלבנה, וזה לשונו 'אין שר בית הסהר וכו', וכתב הרב אבן עזרא, לא נדע אם הוא לשון קודש או לשון מצרים, ולא פירש מה הוא. ונראה לי שהוא לשון ארמית, מלשון 'סיהרה', שהוא ריה, והיבאר עפ"י מה שכתב הרב אבן עזרא בעצמו בספר ראשית חכמה שלו (המנצח אצ"ל כ"ח), שהלבנה ממנו על מקום בית האסורים יגיע. על כן אפשר שעל כן נקרא בית האסורים בית הסהר.

חמידא דאודייתא

פניני הלכה מאת הר"ג רבי יעקב פרידמן שליט"א

טעמי חיוב משלוח מנות והחילוקים שביניהם

א. שני הטעמים לחיוב משלוח מנות

הטעם משום השלמות צורכי הסעודה לכל אחד

א. בעיקר חיוב משלוח מנות, מצאנו שני טעמים בדברי הפוסקים, ויש ביניהם כמה חילוקי דינים, ונרחיב בזה הדיבור בסייעתא דשמיא.

התרומת הדשן (סי' קי"א) נשאל, האם יכולים לצאת ידי חובת משלוח מנות על ידי תניית חלוקים וסדינים וכדומה, מדברים שאינם דברי מאכל. והשיב: "וראה, דאין יוצאים בהן, דנראה טעם דמשלוח מנות הוא, כדי שיהא לכל אחד די וסיפק לקיים הסעודה כדינא כו', ותו נראה, דלא אשכחן בשום מקום דביקרי מנות אלא מידי דמיכלי או דמישתי".

הדיק בדברי הרמב"ם כדברי התרומת הדשן

ב. כדברי התרומת הדשן משמע גם דעת הרמב"ם (פ"ב ממגילה ה"ט), שכתב: "כיצד חובת סעודה זו, שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות. וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות של בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אוכלין לחבירו, שנאמר (אסתר ט, כב) 'ומשלוח מנות איש לרעהו' שתי מנות לאיש אחד, וכל המרבה לשלוח לרעים משובח, ואם אין לו מחליף עם חברו, זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו, כדי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו". מכך שהזכיר הרמב"ם את חובת משלוח מנות יחד עם דין משתה ושמחה, הרי זה מוכיח כי טעם מצות משלוח מנות הוא בכדי לאפשר לכל אחד שיוכל לקיים את חיוב משתה ושמחה בשלימותו.

כמוכן שיש להוסיף, כי אף שהיה מקום לומר שחיוב זה הוא רק למי שאין בידו לקיים את חובת משתה ושמחה כראוי, אמנם מי שיש בידו לקיים מצות משתה ושמחה, אין מקיימים בו מצות משלוח מנות, אך האמת הוא, כי אף שזה הוא טעם הדבר, מכל מקום מדין לא פלוג, תיקנו לקיים את מצות משלוח מנות גם לאלו שיכולים לקיים חובת משתה ושמחה גם בלא חיוב משלוח מנות.

טעם הר"ש אלקבץ משום הרבות ריעות

ג. הר"ש אלקבץ בספרו מנות הלוי (אסתר ט, טו-יז; שם יח-ט) מדגיש את מצות משלוח מנות, לצד התעוררות האחדות והריעות בין בני ישראל.

יתכן, כי לדעת הר"ש אלקבץ היה מקום לומר שאין לחייב ליתן דווקא מיני מאכל, כי ריבוי אהבה ואחוה אינו נעשה בהכרח על ידי תניית מיני מאכל. אך מסתבר כי סוף כל סוף צורת קיום התקנה הוא בדברי מאכל, ויתכן כי אף טעמי שני הר"ש אלקבץ הוא המחייב את הדבר, כי אינה דומה תניית דברי מאכל לתניית דברים של מה בכך, אשר גדולה לגימיה שמקריבת (סנהדרין ג, ב). ומה דמיקריבא הנאתו מהניא טפי (ר' קידושין ה, ו) ולכן מדין אחוה וריעות יש ליתן דווקא דברי מאכל.

ב. לצאת ידי חובה כשהמקבל מסרב לקבל את המנות

ד. החתם סופר (או"ח סי' קצ"ו) מביא את שני הטעמים הנזכרים, וכותב חילוקי דינים שבין טעמים אלו.

הדין הראשון הוא בדברי הרמ"א (סי' תרצ"ה ס"ד) שכתב, כי אם המקבל מסרב לקבל את משלוח המנות שנתון לו חבירו, יצא בזה ידי חובתו, ואינו צריך לשלוח את המנות לאדם אחר. ותמה על זה הפרי חדש (סי' תרצ"ה ס"ד), כי מאין לרמ"א דברים אלו.

וכתב החתם סופר, כי הדבר תלוי בשני הטעמים הנזכרים בחובת משלוח מנות, כי אם טעם הדין הוא משום ריבוי רעים, הרי עצם הדבר שהביא עבורו משלוח מנות, אף שהלה לא אבה לקבלו, מכל מקום הראה בכך כי מבקש הוא לחבבו ולאהוב אותו, ויש בזה גילוי אהבה וריעות, אמנם לדעת התרומת הדשן שהוא משום שיהיו לו צרכי הסעודה, הרי בזה לא קיבל בסופו של דבר את צרכי הסעודה, ואכן לא קיים את חובתו בכך.

ג. לצאת ידי חובה בפרוז הנותן למוקף בפורים דפרוץ

ה. הדין השני התלוי בזה הוא, כי הנה יש לחקור, האם פרוז יכול ליתן משלוח מנות למוקף ביום פורים דפרוץ, וכן האם מוקף יכול ליתן משלוח מנות לפרוז ביום פורים דמוקפין, או שאין משלוח מנות אלא פרוז לפרוז ומוקף למוקף.

הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל בספרו שלמי תודה (פורים, סי' כ"ז אות ד) הביא בשם החזון איש זצ"ל ששהרהר, כי אין יוצאים ידי חובה רק פרוז לפרוז בפורים דפרוץ, או מוקף למוקף בפורים דמוקפין. וציון, כי כן כתב האור שמח בחידושו על הש"ס (מגילה ד. בדי"ה ועוד נ"ל), אלא שהביא כי באשל אברהם (אופנהיים, סי' תרצ"ד ס"א) מבואר להיפוך.

למעשה, הדבר תלוי בשני טעמים אלו, כי אם הטעם הוא משום שיוכל כל אחד לערוך סעודתו כראוי, הרי המוקף אינו מצווה במשתה ושמחה ביומו של הפרוז, וכן הפרוז אינו מצווה במשתה ושמחה ביומו של המוקף, אמנם אם הטעם הוא משום הרבות ריעות, הרי יש לומר כי אף שאין אצלו יום הפורים, מכל מקום הפרוז הרבה ריעות על ידי שנתן לו משלוח מנות, ואין סכרא לומר שיש להקפיד להרבות ריעות דווקא בין פרוצים לפרוים, ומוקפים למוקפים.

ד. לצאת ידי חובה כשהמקבל אינו יודע מי שלח לו

ו. הדין השלישי הוא בדין שליחת המנות בלא שידע המקבל מה היא השולח, שנשאל על כך הכתב סופר (או"ח סי' קמ"א אות ב'), וכתב כי הנידון תלוי ועומד בשני הטעמים שהזכיר אביו החתם סופר המובא לעיל, כי אם הטעם הוא משום שיהיה לכל אחד די צורכו לסעודת היום, אין כל צורך שידעו מי הביא לו המנות, אמנם אם הוא משום הרבות ריעות, הרי

1 כדברי הרמב"ם יש לדייק בלשון הכתובים (אסתר ט, ט) 'על כל היהודים הפרוים הישבים בערי הפרוזות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשתה ויום טוב ומשלוח מנות איש לרעהו', הרי שהוזכר משלוח מנות כאמצעי לצרות עריכת שמחה ומשתה ויום טוב, ורק לאחר מכן הוזכר בשנית חובת משלוח מנות כאחד מהמצוות המחוייבות מדי יום, שם כבר הוזכר יחד עם מתנות לאביונים גם כן, כמו שנאמר (אסתר ט, כב) 'לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים'.

2 בשו"ת בית שערים (או"ח סי' ש"פ) כתב כן בפשיטות: "אבל יותר נראה, דהא דאמרינן דצריך לשלוח מיני מאכל או משקה דוקא, היינו רק לתרומת הדשן דטעם משלוח מנות הוא כדי שיהיה לחבירו לקיים מצות שמחת פורים, אבל לטעם מנות הלוי כדי להראות חיבה וריעות, יוצא גם במיני בגדים ותכשיטין".

ובשו"ת דברי ישראל (או"ח סי' רי"ב) כתב בפשיטות, כי לפי הר"ש אלקבץ יכולים לקיים משלוח מנות גם על ידי דברי תורה, עיין שם שכתב כי למעשה. והוסיף סמך גדול לכך, כי הר"ש אלקבץ עצמו כתב ששלח את ספרו 'מנות הלוי' לחותנו כמשלוח מנות, והיינו לפי דעתו יש מקום לצאת בזה ידי חובה [אם כי אין הכרח לומר ששלחו ויצא בו ידי חובה, כי יתכן שנתן בנוסף לזה עוד מנות לקיים המצוה, ועיין היטב בהקדמתו של הר"ש אלקבץ שם הזכיר כי קרא לחיבורו מנות הלוי 'כדין וכהלכה שתי מנות לאיש אחד', ועדיין אין להכריע].

3 ומכך, כי דעת הרמ"א כסברת הר"ש אלקבץ ושלח סברת התרומת הדשן, וזה עולה בקנה אחד עם הידוע ששלח הרמ"א משלוח מנות לאביו את ספרו 'מחיר יין' כמשלוח מנות, וכמו שהביא הגאון רבי אפרים מרגליות זצ"ל בספרו מעלות היוחסין (סימן ה), ועבד אליבא דנפשיה.

4 בלקט יושר (עמ' ק"ה אות ה) הביא: "ואפילו נשים שלחו לרבנית, וכן היא להם. ואם אין לנשים שלוחים בפורים [לישא המנות, שלחו] אפילו בשושן פורים, והיה הדבר ידוע להגאון זצ"ל ולא אמר להם דבר", אך כאן מדובר בפרוז הנותן לפרוז ביד, וככל הנראה אין זה אלא הנהגה ראויה, ולא עיקר הדין.

ככל שאינו יודע מי שלח לו, אין מתרבה בכך שלום ואהבה בין השולח למקבל.

ויש להסמיק בזה את דברי חכמינו ז"ל (שבת י:): "הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו", וכתב רש"י (בד"ה צריך): "אם נתנה בביתו שלא מידיעתו צריך להודיעו שמידו באה לו, שמתוך כך יהא אוהבו".

ה. הסמוך על שולחן אחרים אם חייב במשלוח מנות

מוחלוקת רש"י והר"ן באופן החלפת הסעודה על ידי האמוראים לקיום משלוח מנות

ז. הדין הרביעי הזכיר החתם סופר (או"ח סי' קצ"ו) בדבריו, והוא בעניין דברי הגמרא (מגילה ז:): "אבי בר אבין ורבי חנינא בר אבין מחלפי סעודתיהו להודי", ונהלקו הראשונים בהבנת דברי הגמרא, רש"י (בד"ה מחלפי) פירש: "זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו ובשניה סועד חברו עמו", אמנם הר"ן (בד"ה מחלפי) פירש: "שלא היה לאחד מהם כדי שיוכל לשלח לחבירו ולהשאיר לעצמו, והיו שולחין כל סעודתן זה לזה, כדי לאכול סעודת פורים ולקיים משלוח מתנות".

ולכאורה תמוה, כי בשלמא לשיטת הר"ן היו שניהם מקיימים מצות משלוח מנות בכל שנה, כי תמיד היו מחלפים ביניהם כל הסעודה כולה, ובזה היו יוצאים ידי חובה, אמנם לשיטת רש"י שכל שנה היה אחד מהם מגיע אל חבירו לסעודת פורים, אם כן רק מי שאירח את חבירו יצא ידי חובת משלוח מנות, ואילו המתארח לא יצא ידי חובת משלוח מנות.

דעת הגמון אברהם שלפי רש"י הסמוך על שולחן אחרים פטור ממשלוח מנות

ח. וכתב הגמון אברהם (סי' תרצ"ה סי' ט"ב), כי יש להוכיח בזה, שמי שאינו מכין לעצמו סעודה, אלא אחר סמוך על שולחן אחרים, אינו מחוייב במשלוח מנות, אלא שלדינא סיים, וצריך עיון וטוב להחמיר.

ביאר בזה החתם סופר, כי הנידון תלוי אף הוא בעיקרי טעמי החיוב במשלוח מנות, כי אם הטעם הוא בכדי שיהיה לכל אחד די צרכו בסעודה, אם כן יש לומר כי עד כמה שהוא עצמו אינו עורך סעודה, אלא סמוך על שולחן אחרים, לא חייבוהו בחיוב זה, אמנם אם הטעם הוא משום הרבות ריעות, אם כן הוא חיוב על כל אחד ואחד, ואף אם סמוך הוא על שולחן אחרים ואינו מכין לעצמו סעודה, מכל מקום עליו לשלוח מנות.

דין אשה או בחור במשלוח מנות לפי זה

ט. והוסיף על פי זה החתם סופר, כי דברי הרמ"א (סי' תרצ"ה סי"ד) שיש לחייב אשה במשלוח מנות, אשר השיג עליהם הפרי חדש (סי' תרצ"ה סי"ד) מכח דברי הכותב (אסתר ט, כב) 'ומשלוח מנות איש לרעהו', הרי שהוזכר 'איש' ולא אשה, הנה דברי הרמ"א יכולים להיות רק באשה שאינה סמוכה על שולחן אחרים, מגון אלמנה וכדומה, אמנם אשה הסמוכה על שולחן אחרים, הרי פטורה היא ממשלוח מנות, ככל שנקבל כעיקר את הטעם משום צרכי סעודה.

ולהעיר, כי אף בחור יש לפטור על פי זה מחובת משלוח מנות, הואיל וסמוך הוא על שולחן אחרים, ופ"ק.

עוד יש להוסיף, כי לפי זה מה שהוסיף הגמון אברהם כי טוב להחמיר, היינו כי יש לחוש שבמא עיקר הטעם משום הרבות ריעות, ובזה יש לחייב אף את הסמוך על שולחן אחרים. ואכתב נמי, בחור או אשה הסמוכים על שולחן אחרים, גם אם נחייב אותם במשלוח מנות, מכל מקום אצלם יהיה הטעם רק משום הרבות ריעות, ולכן יצטרכו להודיע למקבל מי הוא השולח, וכן וכלו ליתן פרוז למוקף, ודו"ק.

ו. לצאת ידי חובת משלוח מנות בנתינת שתי מנות לאביון

ספק הטורי אבן אם יוצא בזה ידי חובת שניהם

י. הדין החמישי, הוא בנוגע לספיקו של הטורי אבן (מגילה ז: בד"ה קיימת) שהעלה להסתפק, באופן שנתן אדם לאביון שתי מנות, האם יצא בזה עין כן ידי חובת משלוח מנות, או שאינו יכול לצאת בזה ידי חובת משלוח מנות. ויש לצייין, כי אם נתן רק שתי מתנות לשתי אביונים, פשוט שלא יצא ידי חובת משלוח מנות, כי משלוח מנות הוא שני מנות לאדם אחד, ואילו אם נתן מעות לאביונים לא יצא בזה ידי חובת משלוח מנות, כי צריכים ליתן דברי מאכל, וכל הנידון הוא בנותן שני מנות לאביון אחד.

הטורי אבן מוכיח את הדבר מדברי הגמרא (מגילה ז:): "רבי יהודה נשיאה שדר ליה לרבי אושעיא אטמא דעיגלא תלתא וגרביא דחמרא. שלח ליה, קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים", הרי שיכולים לצאת ידי חובת שניהם כאחד. אמנם הביא את דברי הירושלמי (מגילה פ"א ה"ד): "רבי יודן נשייא שלח לרבי הושעיה רבה חדא עטם וחד לגין דחמר, שלח ואמר לו קיימת בנו (אסתר ט, כב) 'ומתנות לאביונים'. חזר ושלח ליה חד עיגל וחד גרב דחמר, שלח ואמר לו קיימת בנו (אסתר ט, כב) 'ומשלוח מנות איש לרעהו', הרי שהיה הדבר בשני מעשים, ולא יצא ידי חובת שניהם במעשה אחד.

לפי זה הסיק הטורי אבן שאין יכולים לצאת ידי חובת שניהם כאחד, ודחק בכונת הגמרא 'קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים', היינו שקיים בו את אחד משני מצוות אלו, וכלשונו: "דעל ידו קיים אחת משני מצות הללו שירצה, או משלוח מנות או מתנות", ואין הכי נמי לא קיים את שניהם.

הערה על הכרעת הטורי אבן שיוצא אחד משתי המצוות איזו שירצה

יא. אגב אורחא יש להעיר, כי מה שייך לומר שיצא את אחד משני מצוות אלו, והרי מדובר שלא היה בדעתו לצאת רק אחד משני המצוות, אלא נתן את המנות בסתמא, ואם כן מה מצוה קיים בפועל, וכי מה עליו לעשות בשנית, ומה שייך לומר בזה שיצא אחד משתי המצוות, וצע"ג.

ביאור צדדי הספק

יב. והנה לכאורה אינו מובן צדדי הספק בזה, וכי מה טעם לא יצא ידי חובת שניהם כאחד, וכתב בזה הכתב סופר (או"ח סי' ק"ט) בשני דרכים, א' על פי מאמרו (פסחים צא): "כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין", וכמו שהזכיר המהרי"ל (שו"ת סי' נ"ו), שאי אפשר ליתן מתנות לאביונים ממעשרות, ולכן אף במשלוח מנות אי אפשר לצאת ידי חובת מתנות לאביונים, כי משלוח מנות דבר שבחובה הוא. ב' על פי מאמרו (פסחים קב): "שאין עושים מצות חבילות חבילות", ואם יוצא שניהם בבת אחת הרי זה כעושה את המצוות חבילות חבילות.

ויש להעיר על זה, א' על הדרך הראשונה משום דבר שבחובה, יש הסבורים (שו"ת פני יהושע ח"א סי' ב') כי כלל זה נאמר רק על הבאת קרבנות, ולא על כל דיני התורה, ב' על הדרך השנייה משום חבילות חבילות, גם כן יש להעיר, שלא מצאנו דבר שאין יוצאים בזה ידי חובה, אלא שלתחילה אין לעשות את המצוות חבילות חבילות, אך שפיר יוצאים בזה ידי חובה.

על כן היה מקום לומר בביאור הספק, שיש צד לומר כי חכמינו ז"ל תיקנו שני תקנות נפרדות, ובכלל התקנה היה שלא יקיימו את שניהם כאחת, אלא יקיימו בנפרד כל תקנה, או שלא היה דבר מניעה מצד התקנות, ויכולים לקיים את שני התקנות יחד.

צדדי הספק תלויים בטעמי החיוב

יג. אמנם נראה, כי עיקר הדבר תלוי בשני טעמי החיוב במשלוח מנות, כי אם הטעם הוא משום הרבות ריעות, אם כן כשנותן לו דבר שהוא מקיים בו מצות מתנות לאביונים, הרי בוודאי שאין כאן משום הרבות ריעות, כי הוא נתן לו דבר שהוא מחוייב ליתן לו בלאו הכי, אמנם אם הטעם הוא משום צרכי סעודה, סוף כל סוף נתן לו שני מנות, ובוודאי שאין מקום לומר שלא יצא בזה ידי חובה.

פורע חובו על ידי משלוח מנות שנותן למלווה

יד. לשבר את האון יש להוסיף, כי הרי זה דומה לאדם החייב לחבירו סכום כסף, והרי יכול לפורעו גם בשוה כסף, ובא הוא לפורעו ביום הפורים על ידי מנות בשווי החוב, וכי נאמר שמקיים בזה מצות משלוח מנות לפי הטעם של הרבות ריעות, הרי הוא מחוייב בלאו הכי לפורעו, וככל הנראה זה יהיה ג"כ תלוי בטעמי המחלוקת.

ולצייין, כי בעוד לפי פשטות הדברים הספק הוא אם יוצא ידי חובת מתנות לאביונים, הרי שלפי הביאור הנזכר, יהיה הספק אם יוצא ידי חובת משלוח מנות, ושני הצדדים יהיו תלויים בשני טעמי החיוב.

5 ולהעיר, כי הרמ"א לכאורה מוכח בדעתו כטעם הר"ש אלקבץ משום הרבות ריעות, עיין לעיל בנוגע למשלוח מנות דברי תורה, ואכ"מ.

6 והביאו, כי בלקט יושר (עמ' ק"ה אות ה) כתב: "זוכרני שהיה מחנך בניו לשלוח מנות לרעיהם בפורים, ולא ידוע לי בודאי ימי שנתם. כמדומה לי שהיו לכל היותר בני ט"ו שני", הרי שאף בחורים מחוייבים במצוות, לא היו מחוייבים במשלוח מנות אלא משום חינוך, והוא מובן היטב לפי הנ"ל. ובעיקר דין החבורים, עיין שו"ת קניין תורה (ח"א סי' ק"ב) שכתב ג"כ לפטור.

במשעורלי החסידות

להבין ולהשכיל בדברי רבותינו תלמידי בעש"ט הקדוש

אדר ופורים (ז)

תוקפה של אסתר

[תרמ"ג] "ע"י שהי' אחדות בישראל הי' להם משכן ובהמ"ק והשכינה הייתה שורה ביניהם. ועתה ע"י שנתת חנם חרב ע"י שאין קדושה רק באהדות כנ"ל. וזה עיקר הגלות מה שא"ל להתאחד... וכן משמעות הגמ' בשם שלמאי בית ראשון הי' בהם ע"ז כ"ו ג' אבל בית שני שהיו חסידים כו ומשני משום שנתת חנם. א"כ אם הי' רק עונש לגדול החטא - מה אמרו שחסידים היו. רק ששנתת חנם היא סיבה בעצם, שא"א להיות הקדושה כשכשר האחדות ואינו מצד עונש עוצם החטא..."

לך כנוס

לכן כמסד יוסד לבנין הבית השני והתושבע"פ, נדרשה הסכמה עצומה בכלל"י לפשר הקורות אותם כעת במצות המן, והדרך הראויה לפעולה בשם סולם. וכמשי"כ במאמר ו', דמצד הנבואה של מרדכי היה נראה כמורה החומה הדורשת רק תחינה ועיקר להינצל מנגה ותו לא. ומצד החכמה דתושבע"פ על אסתר, אורבא 'הן הן נפלאותי' ובודאי תתקיים הכבשה בין שבעים האבים, וכל עניני הגיירה היא רק להכשיר הדרך לבנין הבית ותושבע"פ, רוב שגמחה ויקר, ורק צריך לראות איך מוציאים ואת מן המוח אל הפועל. לכן הייתה ההצעה של אסתר, לתוך בין מראה הנבואה דמרדכי ומראה החכמה דאסתר"ג, בכך שתיעשה אכן פעולה נמרצת לחינם אל המלך לבטל הגיירה כפי מראה מרדכי בנבואה, אך בפנימיות תיעשה כמראה החכמה שלה, בהתגברות מול אחשוורוש והגברת המן למפלגתו. היינו שילוב בין התפיסה העליונה והתורה דמציאות ה'. ואת קיבל מרדכי מנגה, לעשות לפי ההנהגה שלה, 'ועיבור מרדכי ויעש ככל אשר ציוותה אסתר. להתאחד באמונת חכמים לקראת יצירת התושבע"פ ובנין הבית השני, והצום הוא שהיא תתעלה בקדושה במשתה ושמחה, שתגבה אותו בנאותו ודוצפתו ותפילנו, ואין תקבל נא את המלך את כל שאלתה. כפי שנאמר לה אחרי היום הראשון ד"ח אדר. 'מה שאלתך ומה בקשתך עוד ותעשי' לא רק 'עד חצי המלכות', שהוא כולל בנין הבית. ומסכיב לזה יוכל להיות כנוס כלל ישראל וגם כל הסנהדרין שחלקו על מרדכי כדלעיל מאמר ה'. דבינים את השתנות העיתים בגילוי האלוקות וישני הדת והתורה' ודוצפתו שילוב שני התפיסות של המציאות והתורה, ושאין סתירה ביניהם. (כלל במאמרים הקודמים) ואפשר שזה מ"ש בגמ' (שב) "קרי לה הדסה וקרי לה אסתר. תציא ר"מ אומר אסתר שמה ולמה נקרא שמה הדסה על שם הצדיקים שנקראו הדסים וכן הוא אומר והוא עומד בין הדסים. רבי יהודה אומר הדסה שמה ולמה נקרא שמה אסתר על שם שהייתה מוסרת דבריה שנאמר אין אסתר מגדת את עמה". היינו שעמדה בין הצדיקים לתוך ולכנס ביניהם 'כמלואה תנאי וכמלואה אמוראי' ואי לכן לא אבארה במפורש שום דבר. ומכיוון כזה מרצון ובחירה עצמית למטרה אחת ולאודה מאוחדת יש את כל הישועות.

"עיקר הישועה בפורים נעשה על ידי הכינוס כמו שכתוב לך כנוס כו כל היהודים וכתוב (טו ט) נקהלו ועמור על נפשם. וזהו בחינת תורה שבעל פה. כי במתן תורה כתיב דברים (ד) הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי, והייתה הקהילה בציווי הקב"ה וכאן נקהלו מעצמם [ולכן] הדר קבלוה ברצון בימי אחשוורוש (שבת פח א) בבנות הקהילה. לכן כתיב וקבל היהודים, לשון חידו שנתעשו אגודה אחת ואז אין עמלק יכול לשלוט בהם..." (פירוש ספרי ה'תרס"א) "...ולכן מחיית עמלק תליא באהבת בני ישראל וכן כתוב (טו ד) לך כנוס בו כל היהודים ולכן נקרא (ח א) איש יהודי 'חידו' (ב"ר אסתר ב) שעל ידו נתאחדו כל בני ישראל והוא היה כלל כולם ונקרא יהודי על שם כל היהודים (שפ"א פורים תרל"ג)

הנהגת כלל הצריך לפרט ופרט הצריך לכלל

והנה מקור כוחן של אלו שני ההנהגות דמרדכי ואסתר הן שונות בתכלית, וכדבריו הסודיים של השפ"א (הקתרת"י) שרק בהגדרותיו הנפלאות על שני סוגי ההנהגה אלו בכלל ישראל, נשתמש בענין עדין זה. שיש צדיקים שלדגם הנהגה נבונה ומרוכזת שבעיקרה מושכת אחריה בערכיה ובכחה את כל הכלל, ויש צדיקים בעלי הנהגה - שבדיוק להיפך - בעיקרה היא שואבת את ערכיה וכוחה מן הכלל. הכלל הוא שמוחזק אותה.

"בענין מי מריבה... הדנה יש כלל הצריך לפרט ויש פרט הצריך לכלל. פירוש שיש צדיקים גדולים ומשה רבינו ע"ה על כולם, שהם ממשכיין

הנמצית הפרקים הקודמים. (על פי הקדשות לוי בקדושות) ד' עניני פורים הם - נס ההצלה של פורים שהיה בדרך הטבע, דר' 'תוקפו של אחשוורוש' ששינה הן את המושלכות המבועות של כלל ישראל בכך, שיהודים תרא הבינה ומקובלת עליהם היא עיקר ענינם, עד שתהיה - קבלת התורה מרצון. וכן שינה את המושלכות המבועות העולמיות, בכך שגמלכת פרס תאפשר נגד תוקפו של המן על ידי דרוווש נהה של אסתר לבנות את דרמ"ק. פירושים, תוקפו של מרדכי, להבין השני בגילוי האלוקות' שבדורו והתחלת תושבע"פ. תקפה של אסתר, להגביה את עצמה מאחשוורוש, לזמנו למשתה וישאל הוא אותה מה שאלתך, וגם להגביה את המן ובכך להפילו בנאותו.

'צורה' כל היהודים יחד

הנהגה כבדי להבין את הגמרות והמשמעות העצומה של עצת לך כנוס את כל היהודים. עד שאמרו צדיקים שזו הייתה לה תכלית של גיורת המן ועל שם זה נקרא 'צורה היהודים' שאגדה וזרם לאודה אחת בעורתו.

"...ואמר איש קדוש הרב הגאון הצדיק הר' יצחק אייזיק זלה"ה מקארין בספרו הקדוש, שלזה נקרא המן צורה כל היהודים מלשון צורר אדם בשר וגבינה ביחד במטפת אחת. והכונן בהו שש"י נצטרו כל היהודים בצוותא הרא בשלום ורעות, ולזכר הנס בא המצווה של משלוח מנות איש לרעהו. כי הימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור..." (אמרות טהרות משער נאבאל לפי רוב)

הנה נתבונן בדבר פלא בדבר השני שעשתה אסתר, והוא - כי כיוס כל היהודים הנמצאים בשושן כעצה לגיורת המן, בא מצווה של אסתר על מרדכי, כמשי"כ (ד"טו ט"ז) ותאמר אסתר להשיב אל מרדכי לך כנוס את כל היהודים וכו' ועיבור מרדכי ויעש ככל אשר ציוותה עליו אסתר. כל זאת כתובה לגיווי של מרדכי עליה לבוא אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה כמשי"כ (ד"ח) להגיד לה ולצוות עליה לבוא אל המלך וכו'. ובאמת עד להתרחשות זו, אסתר היא תמיד זו שמצווה ועושה מפי מרדכי. לא הגיירה אסתר את עמה ואת מולדתה כי מרדכי ציווה עליה אשר לא תגיד (ב) ונשנו הדברים, אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה כאשר ציווה עליה מרדכי ומאמר מרדכי אסתר עושה כאשר הייתה באמנה איתו. והנה עם פרסום גיורת המן והמשחשבות כיצד לקדם את פי הרעה, הדברים מתחפכים, ובתגובה לגיווי מרדכי עליה על הכניסה למלך, אסתר מצווה עליו לך כנוס את כל היהודים וצומו עלי ב'. ופלא לכל לב מכן, כיצד הפכה אסתר ממי שעצמוהה למי שמצווה - לדידת מרדכי שומע בקולה, ומזווע הצום המבוקש הוא דווקא עליה ולא על הצלחתה לבטל צרת כל ישראל. גם מרדכי לא עלה ואת על דעת מרדכי למתחילה לכנס את כלל ישראל 'לבוא אל המלך ולהתחנן לו ולבקש מלפניו' להצלחת פעולת אסתר, כמש שעשתה היא עצמה עם היוודע הגיירה, כמו שכתוב (ד א) ויצא אל רחוב העיר ויעקב זעקה גדולה ומרה.

'אין קדושה רק באהדות'

הנהגה לפי הקדו"ל שהבאנו לעיל מאמר ו' הייתה אסתר תחילת תושבע"פ, ומרדכי סוף תושבע"פ, והמגילה היא שילוב של שניהם. ויסוד תוקף התושבע"פ הוא ממוחם ולבם של כלל ישראל, שהרי 'תורה לא בשמים הוא' אלא מדעת חכמי ישראל. וכן כל בסים עמידתו של הבית השני, היה כפוח הסכמת כלל"י להקימו דר' 'קדושים עולי בבל', דר' תושבע"פ. ותוקף סולם הוא רק כשהם באחדות, לכן על ידי שנתת חנם אף שאינו עוון גדול כמו ג' העברות הרגומות, מכל מקום הוא סותר את האחדות שהיא בסים המקדש, ולכן חרב. וכמו כל תקנת חז"ל, הוא כשעומדים לבנין דר' 'מעט וגמרו' ורובם מסכימים, ולגיורתהם נדרש שהיה 'הציבור יכול לעמוד בו ויתפסטו בציבור, דהיינו כל ישראל'. ואינו תוקף דברי הנביאים פירוש מלמעלה בלבד מתוקף דברי ה' הדוניים שיהיו. (כמשי"כ בשפת אמת פורים תרל"ה)

"...כי הנה ענין מגילה הואת היא שורש ופמתח בנין בית שני. והנהגה ביהמ"ק ראשון הי' ענין תורה שבכתב. לכן אמרו חכמים שנחרב ע"י ע"ז ג"ע ש"ד כו. אבל ביהמ"ק שני היה ענין תורה שבע"פ לכן אמרו שנחרב ע"י שנתת חנם. ומגילה זאת היא ענין חיבור תורה שבכתב ותורה שבע"פ. לכן נקראת ספר ונקראת אגרת. וענין תורה שבע"פ הוא באמת כללות המידות טובות שנתבעו בלבבות בני ישראל בנפשותיהם. שהיא נמשכת משורש דביקות בני ישראל למעלה..." ובפרשת קדושים

במשעולֵי החסידות

להבין ולהשכיל בדברי רבותינו תלמידי בעש"ט הקדוש

'שיהיו ישראל מנהיגי העולם'

וככל העניין הזה של אסתר עם מרדכי, שציוותה עליו להתנהגה הדרשה דתושבע"פ התלויה בהסכמת הכלל ומכוחם, בל"ך נוס את כל ה'יהודים', וכן מה שהתגבר מול אהשוורוש שהיה 'ישאלה' מה שאלתה' הוא מלא כל בקשתה, הוא רמז וסימן להנהגה החדשה של ישראל כביכול עם הקב"ה מאז ועד עתה, אף בכל ימי הגלות, והם עוצם 'תקופה של נס' ו'תקופה של אסתר'. ואלו דברים עמוקים ופלאיים שאלמלא כתבם בעל קדושת לוי ע"פ סודות הקבלה ומסוד ה' ליראוי כמעט ואי אפשר לאומדם. והוא שפעולת אסתר הייתה להעביר את כל הנהגת העולם לידי ישראל שיתנהג הקב"ה כרצון הצדיקים והם 'מנהיגים את העולם'. והדבר המרעיש ביותר בדבריו הוא פירושו, שכל ההסתר ד'אנכי הסתר אסתיר פני' שהיה בימי החורבן ואהשוורוש, משמעותו לטיביות, ובכיוול הקב"ה מסתתר מעיני העולם וכדי שמה שיתראה הוא רק כוח ישראל והצדיקים שהם מנהיגים את העולם. וכל התורה היא מעתה שלהם ברו' תורה שבע"פ והו' יסוד כוח התפלה שיסוד אבנ"ג, שיהיה כל אחד ואחד יכול לפנות להקב"ה ברצונותיו ובקשותיו.

"...על פי דאמרינן בגמרא (מועד קטן טו ע"ב) צדיק מושל בראת אלהים, מי מושל בי צדיק הקדוש ברוך הוא גזור גזירה וצדיקים מבטלים. נמצא שכה ביד הצדיקים שבכל דור ודור להפך מהשבת הבורא כביכול ונמצא שכביכול הבורא יתברך אינו מתנהג על ידי עצמו כרצונו ואין הכל נעשה כרצונו רק הקדוש ברוך הוא מתנהג על ידי הצדיקים שבכל דור ודור כרצונו... והו' דאמרינן בגמרא אסתר מן התורה מנין שנאמר ואנכי הסתר אסתיר פני, כי באמת כל הפעולות של אסתר לא היה רק שיתנהג זאת שכל העולמות יתנהגו כרצון הצדיקים. וזה הרמז אסתר מן התורה מנין שנאמר ואנכי הסתר אסתיר פני, שיתנהג הכל רק כרצון הצדיקים. והו' שאנו אומרים בתפלתנו בשמונה עשרה אלהינו ואליה אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק, וכי הוא אלהינו לכד הלא הוא אדון הכל והכל מקבלים מאת ומה זה שאנו מתפארים עצמינו אלהינו וכו'. הרמז שאנו אומרים אלהינו, שהוא מתנהג הכל כביכול כרצוננו... שהתחיתנים יהיו מושלים והשם יתברך ברוך הוא שזכן בעליונים יקשיב וישמע להם ויקיים כרצונם כי זה המדרגה גרמה אסתר... שאסתר השיבה המדרגה זו על כנו שיהיו ישראל מנהיגי העולם ואדון כל ימלא רצוננו לטוב אמנ". (דרוש לפורים ד"ה בלילה ההוא נודדה שנת המלך)

והאר"ך עוד הרבה בעניין הנשגב הזה בקדושה שלישית במשל מאת המגיד ממעוררית, וכתב על זה ש'שכבוד אלוקים הסתר דבר'. ואפשר שמה שאמר הגמ' (מנחות טו) ומרדכי ידע את כל אשר נעשה. מאז, אמר רב אמר גבה המן מאהשוורוש, ושמואל אמר גבר מלכא עילאה ממלכא תתאה. וכרש"י ה"ג מאי אמר - כשעצק צעקה גדולה ומכר מה היה אמר בצעקתו: רב אמר - כך היה צועק: גבה המן מאהשוורוש - שמלאו לבו לדבר מה שלא עלה על לב אהשוורוש: גבר מלכא עילאה - כענין הוא להיפך בלשון נקי. הפירוש הוא ע"ד מה שהבאנו (פאמר ה) בשם רצ"ה מלובלין שהריגה המן את 'שניו הדת והתורה' דתושבע"פ באומרו הדתים ושונות מכל עם. הנה זה מה שגב המן כלפי אהשוורוש, וכמו כן הריגש מרדכי בגמרא הנבואה את התושבע"פ דאסתר ואבנ"ג, שהיא כוח' גבה מלכא עילאה מתראה' בלשון סג נחור. אמנם אסתר לפי מראה החכמה דאבנ"ג, שלה, שלחה "לדעת מה זה ועל מה זה - אמר רבי יצחק שלחה לו, שמה עברו ישראל על חמשה חומשי תורה דכתוב בה מזה ומזה הם כתובים" כלומר הדיעה עת תושבע"פ. וכמ"ש בשם הצדיקים על הגמ' (מסכת כ"ב) "אמר רבא כמה טפשא אינשי דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמי גברא רבא, דאלו בס"ת כתיב ארבעים יעו ואתו רבנו ובערי דהא". היינו שהו אתנו מחויב עקב גדולה ומרה, וכל החסרת אינו אלא מסירת ההנהגה לכלל ישראל. ומכאן לענין השלישי של תקפה של אסתר דיעתן יהודים אשר בשונן גם מדרג לעשות כדת היום' וישלחה להם אסתר להכניסם - כתובני לדורות' שתהלימות נוס' עם הקב"ה שתגמלו בימי הפרים היו הקבועים לנצח ולא יבטלו לעולם, ועל כך בגמראם הבאים א"ה".

כל הכלל אחריהם. ויש צדיקים שזכות הציבור מסייעתן, והוא פרט הצריך לכלל. ובהו מענין שאמר משה רבינו ע"ה על יהושע שידע להלוך נגד כל רוחו של כל אחד, והוא מדרגה פחותה ממעלת משה שהמשך הכלל אחריו. ולכן אמר להם [שמעון נא] המורים (במדבר כ) - 'המורים את מוריהם' שהוא מדרגה הנ"ל. [כענין] כימי שפוט השופטים (רות א' א) 'אוי לדור ששופט שופטיהם'. והוא כענין הנ"ל, פרט הצריך לכלל. ומשה רבינו ע"ה לא היה יכול לירד ממדרגה שלו, ולכן הקפיד כנגדן. אבל באמת הרצון היה להיות מתחיל הנהגה זו... ובאמת מדרגת משה רבינו ע"ה היה למעלה מזה אבל בני ישראל לא נמשכו אחר הנהגתו שהתחיל עתה הדור של באי הארץ. אכן אם משה רבינו ע"ה היה יכול לבטל עצמו להנהגה שהיה נצרך להם היה יכול לבוא לארץ ישראל אכן זה היה העדות שאינו מוכן להנהגה..."

והבדל עצום יש באמצעי שתי הנהגות אלו. האמצעי המרכזי להנהגה הראשונה - כלל הצריך לפרט הוא הקביעה בכוח הנובע ממקור כוחה מלמעלה כדרך הנבואה. אם זו כפייה של הר מגינת כפי שהיה בבתן תורה. אם באמצעות ניסים שלא כדרך הטבע, שהצופה בהם מוכרח ואנוס להודות במשמעותן. ואם בדברים קשים ומיסרים. מנגד - האמצעי המרכזי של ההנהגה השנייה דתושבע"פ - פרט הצריך לכלל הנובע ממקור כוחה שהיא הכלל ישראל כולו, ולכן נקראים אנשי כנסת הגדולה, וכל ענין זהו' ולתקנתיהם היו בבחי' 'נענו וגמרו' ובגזירותיהם היה תוקף לאלו שיכול הציבור לעמוד בהם, להם נדרש לעורר רצון עצמי הבא מתוך בחירה בטוב. מתוך הצגת הטוב בבחי' טעמו וראו כי טוב ה', בהצלחות מיסים בדרך הטבע, ובדברים של שטנו ורצו עד לרציה עצמית באופן של מלמטה למעלה.

(בקדושת לוי פ' זקת כ"ה והדברים אל הסלע לעיל במבואר ד')

'נשמע ונעשה'

ומכאן עוד הבדל עצום בין תושב"כ ולבן תושבע"פ. אם בהתחלת הדרך במתן תורה הייתה נחוצה סיסמת הקבלה הזו שאלמלא השרת משתמשין ב' - 'נעשה ונשמע' - היינו קודם הרכיח של נעשה ואח"כ נשמע, ושענינו שגם נגן נרצה באמת, ואם לא נבין, תהיה 'מודע רבא לאורייתא'. הרי שבסוף הדרך, אחרון הנשים שנתנו להיתב' בימי אחרוני הנביאים זה הדין. ה'ימים האלו' נזכרים ונעשים' ולמדו מהו 'לא תקדום עשייה לזכייה'. נדרשים רצון שמיעה והבנה רצון ושמוחה, לפני העשייה. העיקר הוא הזכייה שהיא השמיעה ואח"כ העשייה. ולכן היה נדרש הכניסם של כל היהודים.

"...שמיעה יש לה ב' פירושים, הא' הוא מלשון קיבוץ, מלשון הכתוב (שמואל א.ב.ה) וישמעו שאול את כל העם, שהפירוש קיצצם כאחד, והב' הוא מלשון שמיעה כפשוטו. כי הדברים תלויים זה בזה, והיינו ש'ישראל מקצבים את עצמם כאחד ומקטרים את עצמם זה עם זה אבהה וחיבה, אוי זוכים לבחינת שמיעה, היינו שיוכלים לשמוע דברי מוסר ותורה מצדיקי הדור... וכשזוכים לבחינת שמיעה אזי יכולים לתקן הפגם של בחינת נעשה... (אהבת שלום אדר ד"ה באחד עירש באורך)

הקיימו וקיבלו שפירושו חו"ל קיימו מה שכבר קיבלו, היה אחרי שמעו - 'על כל דברי האיות האות ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם. בחי' נשמע ונעשה. אחרי שהבינו את כוח התפלה ויכולת העשייה של ישראל שראו בימי מרדכי ואסתר. לכן 'הדר קיבלה רצון' מאהבת הנס, היינו הניסים שבדרך הטבע, שאינם מוכריחים דבר, ושנכריסם רק ללב מנין 'מאהבת הנס'. צריכים 'לארוח אותם' ולרצות אותם באמת בכדי לחזיר בהם ולהסיק מהם מסקנות. אין שום משמיה מוזכר כלל במגילה ולא נזקק לחזיק ממנה מפורש כי 'הכל בידי שמים'. אבל כשנבנים זאת יש רצון עמוק ושמוחה לעבודת ה', וכיוון שבאה מפנימיות הרצון, מחזיקה לנצח, ולכן ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים. כפי שאמר הרה"ק ר"מ מאמשנינו. (אמרות מהרות - פורים) "...וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים שכאשר הוא בחתון, בהפנימיות, אז הוא כתובו תמיד, ולא יעברו ממנו לעולם, גם בכל השנה...". וזה כל ענינו של חודש זה לעורר את הרצון העמוק של כל הרצונות ומכ"ש בצנח צדיק לפורים ד"ה משוננס, בשם בעל אהבת שלום. "...שאמר קני מורה"מ וצ"ל כי א"ד"ר ר"ת רעוא דרעוין אשתבא..."

בניני הרמב"ן

מאת הגאון הרב ישראל מאיר קעניג שליט"א
אבדק"ק יאקע (ארה"ב)
ראב"ד ביד"צ אורח מישור לדיני ממונות ואישות

דבר אל בני ישראל לאמר נפש כי תחטא בשגגה מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ועשה מאחת מהנה (ויקרא ד')

פני יוצרה (היינו לאחר חיזתה בעוה"ז ראה בפירושים על דברי הרמב"ן שפי' כן, ויש לפרש אהרת ואכ"ט) ובעבור זה גם כן הזכיר נפש, צ"ב כונתו ז"ל, דבפשטות הדברים נראה דרבינו מפרש בכאן חיבת נפש דר"ל חלק "הנשמה" (היינו דעונות מולידים גנאי בנפש - נשמה ככלל, וע"ע ברבינו בחיי הג"ל וכן בספר ציור המור על קרא זה) אבל מתחלת דברי רבינו הרי מבואר ונראה דנפש פי' נפש המשכלת דבה הויות המחשבה וכמשנ"ת, ולא נראה דרבינו חזר מהפי' (או לומר פי' אחר) שהתחיל בה תוכ"ד בלי שום רמז לחזרה, כמוכן למעיין.

אלא נראה פי' של דברים, לפי דברי הרמב"ן בפרשת בראשית על הקרא וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה (בראשית ב', ז) וז"ל הרמב"ן שם באה"ד וז"ל, ואם כן יאמר הכתוב וייצר ה' אלהים את האדם, יצירת תנועה שהיה האדם נוצר, כלומר בעל תנועה, כי היצירה היא החיות והרגש, שבהם הוא אדם לא גבול העפר וכו', ואחרי שיצרו בהרגשה נפח באפיו נשמת חיים מפי עליון, להוסיף הנפש הזאת (נפש המשכלת, ע"ע בתחלת דברי רבינו שם) על היצירה הנזכרת, ויהי האדם כולו לנפש חיה, כי בנשמה הזאת ישיכל וידבר, ובוה יעשה כל מעשה עיי"ש.

מבואר מדברי רמב"ן אלו, דנפש המשכלת שורשה בנשמה חלק אלוה-ה ממעל, וכיון שכן א"ש המשך דברי רבינו ז"ל בטעם הקרבנות דהזכיר נפש על שהעונות מולידים גנאי בנפש (נשמה) אע"ג דנפש דקרא פי' נפש המשכלת (דהחטא באה משוגג מחשבה, כנ"ל תחלת דברי רבינו) אבל הרי שורש נפש המשכלת נשמה היא (כנ"ל ברמב"ן בפ' בראשית) וכיון דע"י החטא יוליד גנאי בה בנפש המשכלת- היא הנשמה, ע"כ גם מטעם זה נקט קרא דילן תיבת נפש (דנפש המשכלת ונשמה תרי רעין דלא מתפרשין) ודו"ק בזה ותראה כי הדברים נכונים ת"ל.

ד) הרואה והמעייין בטעם הקרבנות על הנפש השוגגת דעונות מולידים גנאי בנפש כנ"ל דברי רבינו בכאן, יבין וימצא דעתו הק' ז"ל, דחטא שוגג איננה חטא שיהא בזה קרוי "אדם החוטא הצריך לכפרה וקרבן", רק הנפש (נשמה) צריכה לקרן כפרה לנקותה ממומה ועל ידי זה לזכותה לקבל פני יוצרה וכנ"ל בדבריו, וכבר ציינו המציינים לדברי רבינו הרמב"ן ז"ל בשער הגמול שכתב אחרת (ודלא כמש"כ כאן) דאדם השוגג בעבירה "חוטא הוא" וצריך לכפרה, מפני שלא ה' יזיר ותרד לדבר ה' שלא יאכל ולא יעשה משהו עד שיבדוק יפה יפה ויתברר לו שהדבר מותר וראוי לו לפי רצון ה', ועל דרך זה הוא טעם חטא השגגה בכל התורה, ועוד שכל דבר האסור מלכלך ומטמא את הנפש, כמו שנאמר ונטמאתם בהם (ויקרא י"א, ט"ג) "ולכן נקרא השוגג חוטא" עיי"ש, ומהו מבואר יוצא, דחטא השוגג, מעלה חטא על האדם "וקרוי חוטא" צריך לכפרה על חטאו כנ"ל.

ויש להביא עוד מדברי הרמב"ן (במדרש י"ד, ט"ט) בדרך הזה דשוגג חוטא הוא, וז"ל שם, והנכון בעיני, כי סליחה הנחת העונש כדברי אונקלוס (שם) והקרבנות מעלים עונש השוגג מעליו וכו' ע"כ, גם מזה מבואר, דשוגג ראוי לעונש אי לאו הקרבנות מעלים עונש מעליו, וזה ג"כ ראי' לדרך זה, דאדם שוגג בעבירה לחוטא יחשב ויקרא, וצריך כפרה.

אמנם כאן בקרא זה נפש כי תחטא, דעת רבינו הרמב"ן ז"ל דשוגג בחטא לאו אדם החוטא הוא כי האם הנפש גרידא היא הצריכה לרפואה ולזיכרון לקבל פני יוצרה כנ"ל, ויש להסמין לזה דברי הרמב"ן בפרשת שם בריש הפרשה על הקרא וספק ידו על ראש העולה (ויקרא ד', א) וז"ל שם באה"ד, ויתכן לומר, כי בעבור שלא הזכיר בקרבנות הגדה "לכפר עליו

וכתב על זה הרמב"ן בזה"ל, נפש כי תחטא בשגגה, בעבור היות המחשבה בנפש, והיא השוגגת, הזכיר כאן נפש, וטעם הקרבנות על הנפש השוגגת, מפני שכל העונות יולידו גנאי בנפש והם מום בה, ולא תזכה להקביל פני יוצרה רק בהיותה טהורה מכל חטא, ולולי זה היו נפש העמים זוכים לבא לפניו, ולכן הנפש השוגגת תקריב קרבן שתזכה לקרבה אל האלקים אשר נתנה, ובעבור זה גם כן הזכיר נפש, ורבותינו דרשו (תורת כהנים חובה, א' א) נפש לרבות הגרים והעבדים.

ולא הזכיר בחטאת כהן המשיח, וכפר עליו ונסלה לו, כאשר הזכיר בשאר החוטאים בקהל ובנשיא ובהדיוט, אולי לרוב מעלתו לא יתכפר ונסלה לו לגמרי עד שיתפלל ויתתן לאלוהיו כי מלאך ה' צב-אות הוא, וצריך להיותו נקי וטהר ידים ע"כ.

בדברי רבינו בכאן יש כמה וכמה עיונים לעני"ד לעיין ולעורר, וכדלהלן.

א) מש"כ רבינו בעבור היות המחשבה בנפש, צ"ב פי' הדברים לאיזה נפש כיון רבינו שעליה יאמר שהמחשבה הויותה בו כנ"ל, ונראה הפי' בזה, עפ"י רבינו הרמב"ן בקרא דקריאת שמע, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך (דברים ה', ו) וז"ל קדשו, בכל לבבך על דעת המדרש (ספרי כאן) הלב הנזכר כאן הוא הכה המתאוה, כענין תאות לבו נתת לו (תהלים כ"א, ג) אל תחמד יפיה בלבבך (משלי ו', כ"ה) אם כן בכל נפשך "הנפש המשכלת", וכן והיתה נפש אדוני צרורה בצרוד החיים (שמואל א' כ"ה, כ"ט) וכו', ורבי אברהם אמר, כי נפשך המתאוה, כמו כנפושך שבער (להלן כ"ג, כ"ה) נפש שבעה תבוס נפת (משלי כ"ז, ז) אל תתנני בנפש צרי (תהלים כ"ז, א"ב) ובכל לבבך הוא הדעת והיא כינוי לרוח המשכלת, כי היא המרכבה הראשונה לו, וכמוהו חכם לב יקח מצות (משלי י', ח) אתו"ד הרמב"ן ז"ל שם.

מבואר דעת רבינו ז"ל כנ"ל בפי' תיבת "נפש" (בכל נפשך) שהוא נפש המשכלת, ודלא כראב"ע דנפש פי' כח המתאוה, ובוה מובן כונת דעת רבינו בקרא דילן נפש כי תחטא וכו' ולשונו, "היות המחשבה בנפש", ר"ל בנפש המשכלת, "והיא השוגגת", ר"ל השכל (נפש המשכלת) היא השוגגת, הזכיר כאן נפש, ועולים בפשיטות דברי רבינו ז"ל אחרי המציאה כנ"ל.

ב) ויש להוסיף על זה, להבין דברי הראב"ע בקרא זה נפש כי תחטא, שכתב בזה"ל, ומלת נפש כלל לישראל ולגר ע"כ, וזהו כעין פי' חז"ל שהביא רבינו הרמב"ן כאן בסוף הדברים, דנפש בא לרבות גרים ועבדים, וע"ע בפ' המלבי"ם על התו"כ אות קצ"א, אריכות גדולה בזה כדרכו בקודש.

אמנם צ"ב זה, לפי מה שידענו סגנון ודרך הראב"ע, דאזיל בתר פשטי' דקרא, ופשטא דקרא היא כהרמב"ן דנפש פי' נפש משכלת השוגגת כנ"ל (הגים מכלל "ריבוי" דהיבת נפש ילפינן לה, וכלשון רבינו רמב"ן ז"ל לעיל, נפש "לרבות" הגרים ועבדים) ולמה כאן נטה הראב"ע מפשטי' דקרא ואזיל רק בתר דרשת חז"ל הג"ל, ולהל"ל א"ש, כי הראב"ע לשיטתו אזיל (בפרשת ואתחנן הג"ל) דנפש פי' כח המתאוה, וזה אין לו מקום בפסוק זה, ע"כ הוכרח בכאן לדרוש כדברי חז"ל, דנפש כי תחטא דקרא רק לרבוויי אתא, לרבות ישראל והגר ודו"ק, וע"ע בפי' רבינו בחיי עוד ב' פירושים על תיבת "נפש" כי תחטא בקרא הזה.

ג) דברי הרמב"ן ז"ל בהמשך דבה"ק לעיל שכתב, וטעם הקרבנות על הנפש השוגגת, מפני שכל העונות יולידו גנאי בנפש וכו' ולא תזכה לקבל

על שגנתו אשר שגג, כאשר בקרבנות החטא, ואמר "ונרצה" ה' לרבותינו במשמעות הזה שיקפר על המזידים שאינם רצויים לפניו, "כי השוגג אף על פי שחטא רצוי השם הוא" עיי"ש בכל הדבור, הרי מדברי רבינו ז"ל בזה, דשוגג לאו חוטא הוא ורצוי השם הוא, וזהו כדברי הרמב"ן כאן נפש כי תחטא, דחטא השוגג איננה חטא לאדם שיהא בזה חוטא וכנ"ל.

יש להסמך לדברי רבינו בכאן עוד דברי הפיוט (ויהי"פ באמצע קדושה, בקטע המתחלה "תמיד תתלוני") פשע בלא דעת לא טוב לנפש וכו' עיי"ש, והו' נראה כדברי רבינו ז"ל דחטא השוגג איננה חטא בעצם לקראות אדם החוטא, כי אם לא טוב לנפש (ונשמח- נפש המשכלת כנ"ל) גרידא, ואכמ"ל יותר בזה.

ה) כעת נבא לדברי רבינו הנשגבים בסוף דבה"ק, ולא הזכיר בחטאת כהן המשיח "וכפר עליו ונסלה לו" וכו' אולי לרוב מעלתו לא יתכפר ונסלה לו לגמרי, עד שיתפלל ויתחנן לאלקו כי מלאך ה' צב-אות הוא, וצריך להיות נקי וטהר ידיים כנ"ל, מבואר מדברי רבינו אלה, כי הכהן הגדול המשיח אינו מתכפר לו בפר לגמרי, כי אם בצירוף תפלתו שיתחנן להקב"ה לסלוח לו, וזה צ"ב טובא, דקרוב אינו מועיל לו לגמרי לכפרה, ותפלה (שהוא רק במקום קרבן) מועיל לו לכפר, אתמחה.

1) אמנם מצאתי לחד מקמאי, ה"ה רבינו יונה במסכת ברכות (דף ג' ע"א, מדפי הר"ף) וז"ל שם, כיון דתקיני רבנן ה' שפתי תפתח (ותהלים נ"א, י"ז) כתפלה אריכתא דמאי, פירוש זה הפסוק דבוק עם הפסוק שאחריו שאומר כי לא תחפוץ זבח ואתנה וגו' (שם, י"ח) ואמר אותו דוד כשה' מתפלל על חטא בת שבע שחטא בו במזיד, ועל המזיד על מביאין קרבן שאין קרבן בא אלא על השוגג, ועל כן ה' מתפלל לבורא, תסייעני שאוכל לכון בתפלתי ולספר מעלליך כדי שתהא תפלתי מקובלת, שכיון שלא תחפוץ זבח על המזיד תה' תפלתי כפרה במקום קרבן, ועכשיו ג"כ שאין לנו בית המקדש ואין אהנו מקריבין קרבנות אנו אומרים אותה על אותו ענין שתה' תפלתנו מקובלת ורצוי במקום זבח וקרוב וכו' עיי"ש, דברי רבינו יונה אלו ציינם ורומזם השערי תשובה בשו"ע אורח"י ק"א, ס"ק י"ד.

מבואר מדברי רבינו יונה ז"ל, דתפלה מועלת לכפרה אף על חטא המזיד דהקרוב אינה מועלת לה, ועדיפא מעלת התפלה בזה מקרבן, דתפלה מכפרת אף במקום שאין הקרבן מכפר כנ"ל, וא"ש בזה בטוב דברי הרמב"ן ז"ל בכאן, דהכהן המשיח אף לאחר הקרבת קרבן פר שלו צריך הוא לתפלה להתכפר לאלה-ים שיקפר לו, ועדיפא היא התפלת דמועלת לו לכפרה טפי מקרבן שלו וכנ"ל, ודו"ק.

2) מה שסיים רבינו ז"ל "וצריך להיות נקי וטהר ידיים", י"ל הכונה בלשונות אלו הצרופות, בהקדם דברי חז"ל, דכהן המשיח מביא פר בשגנת מעשה ושגנת העלם דבר קודמת לה, וכן הוא בפירוש רש"י כאן על הקרא פסוק ג', אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם, וז"ל, מדרשו, אינו חייב אלא בהעלם דבר עם שגנת מעשה עיי"ש, ר"ל שישוגג הכהן המשיח בהוראה (והוא העלם דבר) ואחרי זה כשלוש שגנת מעשה, ורק באופן כזה מביא פר כהן המשיח דקרא, שונה משאר חייבי חטאות דמביאין חטאתם על שגנת מעשה גרידא.

וידוע דתיבת "נקי" בחז"ל באה כביטוי לנקיים בדעת, כלשון חז"ל נקיי הדעת שבירושלים (נעי"ש ס' סנהדרין כ"ג ע"א, ועוד כמה מקומות לשון זה) הרי טהורי דעת מתכנים בשם זה "נקי", וחטא זה של הכהן גדול שמביא עליו פר שגנת הוראה (העלם דבר כנ"ל) עם שגנת מעשה כנ"ל, וא"ש בזה לשון הזהב של הרמב"ן ז"ל הנ"ל בסיום דבריו, וצריך (הכהן גדול) להיות נקי (ר"ל בדעת, שלא ישגג בהוראה התלו' בדעת, נקי הדעת) וטהר ידיים (ר"ל שלא ישגג בעבירה בפועל, והוא מעשה ידיים שלא כהוגן).

ה) לפי דברי רבינו ז"ל דפר כהן המשיח אינו מכפר לכהן הגדול (לגמרי עי"פ) וצריך עוד לתפלה לכפרה הגמורה כנ"ל, יש ליישב בזה הערה עצומה פפרש"י פרישת לך לך (בראשית ט"ו ט', בפרשת בריית בין הבהרים) ויאמר אליו, קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת ואיל משלש ותר וגזל, ופרש"י שם, עגלה משלשת, ג' עגלים רמז לג פרים, פר יום הכפורים ופר העלם דבר של צבור ועגלה ערופה, ועז משלשת, רמז לשעיר הנעשה בפנים ושעיר מוספין של מועד ושעיר חטאת יחיד, ואיל משולש, אשם ודאי ואשם תלוי וכבשה של חטאת יחיד, ותר וגזל, תור ובן יונה ע"כ.

וקשה, ויותר יקשה שלא מצאתי מי שיעיר בזה, דחשב רש"י בכאן כל הקרבנות כולם והשמיט ולא הזכיר כלל פר כהן המשיח (הראשונה שבקרבנות החטאות, בפרשתן פרשת ויקרא) ולמה שיירי' להאי, ואין לומר בזה תנא ושייר, דמאי שייר דהאי שייר, גם אין לומר דפר כהן גדול מיוחדת ושאינו ע"כ לא קחשיב לי, דהרי קחשיב רש"י פר יום הכיפורים של כהן גדול וכנ"ל, ומאי שנא פר כהן המשיח דלא קא חשיב לי בהדי כל הקרבנות הנ"ל, וחיודש שלא עמדו בזאת הקושיא הבולטת.

ולפ"ד רבינו הרמב"ן בכאן ז"ל, כיון דאין פר כהן המשיח מכפר לגמרי לכהן הגדול (כ"א בתפלה שיהפלה אח"כ להקב"ה שישלח לו כנ"ל) ע"כ דקחשיב והולך בהאי קרא רק כל הקרבנות המכפרים לגמרי, ושאינו פר כהן המשיח דלא מכפר לי לכה"ג כפרה גמורה, ע"כ לא קא חשיב לי ושיירי' (ברש"י הנ"ל) להאי קורבנא, וזה נקודה נפלאה בעוה"ש"ת לעיני עוליו.

ט) אמנם עדיין צ"ב, מאי שנא פר יום הכיפורים דמכפר לי להכהן הגדול כפרה גמורה וכעדות הקרא בפרשת אחרי מות (ויקרא ט"ז, י"א) וכפר בעדו ובעד ביתו, ופר כהן המשיח אינו מכפר לי להכהן המשיח לגמרי כי אם בתפלה ובתחנונים ג"כ, לדעת הרמב"ן דלעיל.

ו"ל עפ"ד הרמב"ן בפרשתן גבי קרבן עולה ויורד דבא גם על טומאת מקדש וקדשיו, וז"ל שם (ויקרא ה, ז) ואם לא תגיע ידו די שיה, הקל הכתוב על החוטא באלו להביא קרבן עולה ויורד, ויתכן שהטעם בשבועות, מפני שאינן חייבי כריתות, ובטומאת מקדש וקדשיו, מפני שהוא טועה בדבר מצוה, כי הכהן האוכל קודש והבא למקדש להשתחות או להקריב קרבן, עוסק הוא במצוה ודעתו לשמים, ולפיכך אע"פ שחטא בהעלמת הטומאה ריבה לו הכתוב כפרות ע"כ.

מבואר מזה דעת הרמב"ן, דלענין טומאת מקדש וקדשיו הקל הכתוב בכפרה מטעם עוסק במצוה ודעתו לשמים כנ"ל, וי"ל דהוא הדין והוא הטעם, לענין פר כהן גדול ביום הכיפורים דגם כן אינה באה רק לכפר על טומאת מקדש וקדשיו (וכמבואר בחז"ל שבועות ד"ד ע"א, הביאו רש"י"ל בפרשת אחרי מות, ויקרא ט"ז י"א) דגם כן קילא הכפרה, ויתכפר בפר חטאת לחוד, דלא כפר כהן המשיח דבאה רק על שאר עבירות (ולא על טומאת מקדש וקדשיו, אלא ד"א דעל עבירת טומאת מקדש וקדשיו מביא כהן המשיח כשבה או שעירה כהדיוט, וי"א דפטור לגמרי מקרבן, יעי' ברמב"ם הלכות שבועות פ"ק ה' הלכה ז' ובהשגות הראב"ד שם, אבל זה ברור "דפר כהן המשיח" אינה באה על טומאת מקדש וקדשיו) ובעבירות אלו דחמירי טפי לא סגי בכפרת הפר כי אם גם בתפלה להקב"ה למחילתו כנ"ל ברמב"ן, כן י"ל.

י) לעשות רצון ידידי הקוראים, להביא בזה איזה ענין של רבינו הרמב"ן ז"ל נוגעת ליום הפורים הבעל"ט, הפצתי, בקרוב"ץ לפורים בברכת גואל ישראל אומר הקליר, זה הכינה לאות לתקון אריאל (הקב"ה הנקרא זה א-לי הכינה לאות ולסימן, שעל ידי אסתר יה' תיקון לביהמ"ק) תכלת ידה עשות לגאולי א-ל (ושתקבץ אסתר בידיה תכלת לפרוכת בית המקדש שיבנה לגאולי ה').

וצ"ב מאי שנא מין התכלת לעשיית הפרוכת דנקט כאן, והלא פרוכת מורכבת היתה מד' מינים, תכלת וארגמן ותולעת שני ושש וכמבואר בהדיא בקרא בציווי דפרשת תרומה (שמות כ"ז ל"א, וכן בעשיה בפרשת ויקהל שמות ל"ז ל"ה) וי"ל בהקדם דברי הרמב"ן בפרשת תצוה על הקרא ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (שמות כ"ה, ב) וז"ל שם, לכבוד ולתפארת, שיהיה נכבד ומפואר במלבושים נכבדים ומפוארים וכו' כי אלה הבגדים לבושי מלכות הן, כדמותן ילבושו המלכים בזמן התורה וכו', והתכלת גם היום לא ירים איש את ידו ללבוש חוץ ממלך גוים, וכתוב (אסתר ה, ט"ו) ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך בוץ וארגמן, והתכריך הוא המעיל שיעטף בו ע"כ.

מבואר מזה, דהתכלת ברשות המלכות היתה להשתמש בזה ללבישה (וגם בימי הרמב"ן היתה כן כעדותו הנ"ל) ע"כ א"ש דברי הפייט הנ"ל, תכלת ידה עשות" לגאולי א-ל, קאי על אסתר המלכה בבית המלכות, גלל כן י"ל דהיתה לה השליטה על התכלת (דייקא, דשאר המינים הנ"ל מצויין היו בידי כל) להרשות (כרשות מלך) להשתמש בה, וכיון שהוצרכו לפרוכת תכלת ע"כ היתה בזה לעזרה טובה לגאולי א-ל וק"ל.

אומד מן החדש

פנינים מתוך השיעור השבועי מאת הגאון המופלא
דברי אברהם משה באקאן שליט"א

מעילה וסיכה בשמן המשחה (ב)

בשר אדם לא ייסך, וכישוב דזקן. וכן א"ש היישוב דלא היו זרים מתחילה ועד סוף שאין בהם איסור לתת יותר מכשיעור משמן המשחה, וא"ש נמי הא דלית במשיחה שיעור סיכה שהיא בכזית ומשה רבינו חשש ששם יותר מדאי משמן המשחה אך עדין היה פחות מכזית, ומטעמים אלו נקט הגמ' איסור מעילה ולא איסור סיכה.

אמנם רש"י בהוריות (שם ד"ה שמא וד"ה ואני) כתב שחששו של משה רבינו היה שבשעה שהלביש את אהרן הכהן את בגדי הכהונה נגע בשמן המשחה ומעל בו, ואהרן הכהן חשש שנפל עליו מן השמן במקום שאינו ראוי למשיחה ומעל. ולפי זה נדחו לכאורה הביאורים האמורים, דאין מועיל מה שהיה משה רבינו מלך ואהרן כהן דאף שלא היו זרים מעיקרא מכל מקום חששם לא היה על המשיחה אלא על הנגיעה שלאחר מכן, וכן לא היה חששם על ירידת השמן לשער אלא כל אחד על נגיעת בשרו בשמן ולא א"ש תירוץ דשיער. ולפי זה צריך לומר כמו שתייך הטל תורה דמשיחה היא בכל שהוא ואיסור סיכה אינו אלא בכזית לשיטת ר' יהודה.

ב

ועוד יש ליישב כמו שכתב המלא הרועים בכריתות שם שבשעת משיחה ליכא איסורא דסיכה כשנותן יותר מן השיעור, דכל כמה ששם על הכהן הרי הוא בכלל משיחת המצוה, ודוקא שלא בשעת משיחה כדניח נהוג האיסור דסיכה, ולהכי נקטו מעילה ולא סיכה. ועי' שם מה שכתב לחשב הביאור בשני פירושי רש"י הנזכרים.

ונראה ליישב עוד באופן אחר דמשה רבינו בהנאתו מהנגיעה בשמן המשחה היה מתעסק שהרי לא נתכוון לנגוע בשמן אלא למשווח את אהרן הכהן וכן אהרן לא נתכוון אלא להמשח ולא לשמן העודף שירד על המקום שאינו ראוי לכך, והמתעסק פטור באיסורי התורה. אך במעילה ילפינן בפסחים (לב: - לג.) מקרא ד'וחטאה בשגגה' (ויקרא ה, טו) דכל חטא כל דהו חייב במעילה ואף המתעסק, ולכן נקטו בגמ' איסורא דמעילה דחייב אף במתעסק. ושו"ר שכן כתב מרן הגר"ד לנדוי שליט"א בגליונו בכריתות, וכן כתב להבחל"ח הגר"א גנחובסקי זצ"ל בספרו 'חדר הורת'. אמנם לא נתיישבו בזה אלא דברי הגמ' בחששות דמשה ואהרן וקושיית הגמ' במשיחת יהוא בן נמשי עדין צ"ב דהא התם לא הקשו על הנאת משמן המשחה בעלמא אלא ממשיחה ממש

א

בגמ' כריתות הוזכר שני פעמים איסור מעילה בשמן המשחה, בקושיית הגמ' (ה:) על משיחת יהוא בן נמשי שהיה ממלכי ישראל שאינם ראויים למשיחת השמן ומשחוהו מפני המחלקת שרצה יורם בן אחאב למלוך, ופרכינו 'ומשום מחלוקת יורם בן אחאב נמעל בשמן המשחה'. ותו אמרינן התם שכשמשח משה רבינו את אהרן הכהן בשמן המשחה נותרו ב' טיפין על זקנו של אהרן וכשהיה מספר היו עולות ויושבות בעיקרי זקנו, והיה משה רבינו דואג על דבר זה שמעל בשמן המשחה והבת קול נחמתו שהשמן שיוורד על זקן אהרן אין בו מעילה, ועדיין אהרן היה דואג שמא הוא מעל ואף אותו נחמה הבת קול שכשם שמה לא עמל אף הוא לא מעל.

הקשו האחרונים על ב' מקורות אלו אמאי נקטה הגמ' איסור מעילה בשמן המשחה ולא נקטה האיסור החמור יותר ד'על בשר אדם לא ייסך' שהוא בכרת, והבאנו בגליון הקודם כמה תירוצים ליישב קושיא זו: א: על פי שיטת ר' יהודה (ו:) דשיעור איסור סיכה הוא בכזית ושיעור למימשח מלכים וכהנים דברי הכל בשם שמו, וכיון שמשחו כל שהוא לא עבר בסיכה ומעילה ישנו אף אם בפחות מכזית כל שהוא שוה פרוטה - והוא יישוב לשני המקורות. ב: עוד יישבו בהא דמשה ואהרן - על פי שיטת ר' יהודה שם דס"ל דליכא איסור סיכה אלא בזר מתחילה ועד סוף שאינו ראוי למשיחת השמן, והרי משה רבינו היה מלך ואהרן הכהן היה כהן הראוי לשמן המשחה, ולכן לא חששו אלא למעילה. ג: דאיסור דסיכה אינו אלא על בשר אדם וכאן נטף שמן המשחה על זקן אהרן שאינו בשר אלא שערו ורק איסור מעילה יש בו.

והנה כד נעיין בגוף חששם של משה ואהרן יש לדון בהנך פירוקי, דהנה רש"י בכריתות (ד"ה שמא) פירש את חששו של משה רבינו 'שמא מעלתי ששמתי שם יותר מדאי', והיינו שחששו ל משה לא היה בעצם משיחת השמן על אהרן אלא על השמן הנותר שירד על זקן אהרן. לפי זה אתו שפיר כל התירוצים האמורים, דדוקא כשהיה אהרן מספר היו הטיפין עולין לבשרו במקום שאין שם שער כמו שכתב התורה א"ש בהוריות (יב:), אבל בשעה שמשח משה רבינו ירדו אלו הטיפין לזקנו ונעשו שם כמרגליות ובזקן ליכא איסורא דעל

והנה היא עובדא דמשה ואהרן במשיחת שמן המשחה שהיו חוששים למעילה אי' גם במדרש רבה פר' קורח בזה"ל: "בוא וראה חסידותו של אהרן הצדיק, בשעה שהציק משה שמן המשחה על ראשו נזדעזע אהרן ונבעת, אמר למשה אחי שמא לא הייתי ראוי להמשח בשמן הקדש ומעלתי ונתחייבתי כרת שאמר הקדוש ברוך הוא על בשר אדם לא ייסך, לפיכך העיד הכתוב עליו (תהלים קלג) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן כטל חרמון, הקיש שמן המשחה לטל חרמון מה טל חרמון אין בו מעילה כך שמן היורד על אהרן אין בו מעילה", ע"כ.

המדרש פותח בחששו של אהרן הכהן שהיה חושש בין לאיסור מעילה ובין לאיסור דעל בשר אדם לא ייסך, ולכאורה קשה דהא כבר נתבאר דאיסור סיכה לא היה שייך בו ורק איסור מעילה, ובשלמא לטעמים שנדחו לעיל ידחו גם בנוסח המדרש, שכן המשיחה היתה על בשר ראשו של אהרן ולא על זקנו ועל זה נבעת אהרן בחשש שמעל ואף איסור סיכה יש בו, וכן אין לומר שהיה אהרן ראוי למשיחה שלא היה זר מעיקרא דהא להכי גופא חשש אהרן שאינו ראוי לכהונה, אך היישוב דמשיחה הוי כל שהוא וסיכה בכזית אתי שפיר ומדוע חשש אהרן הכהן לסיכה.

וצריך לומר דסבירא ליה לתנא דהאי מדרש כר' מאיר דאף שיעור איסור הסיכה הוא בכל שהוא כדאיתא בכריתות (ז:).

והאבני נזר (י"ד ס"י ש"ג אות ח) כתב דבשמן המשחה ליכא איסור מעילה כלל ודלא כדברי המנחת חינוך (מצוה קח) שהבאנו בגליון הקודם, והטעם דכל דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש אי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירוהו לכתוב לכללו בפירוש, והרי שמן המשחה קודש הוא ואסור בהנאה משום מעילה, ויצא לידון בדבר החדש שנאסר בעל בשר אדם לא ייסך שהוא בכרת החמורה, ומזה יצא מכלל איסור מעילה שהוא בלאו או במיתה בידי שמים.

והגה"ק ר' מאיר אריק זצ"ל התקיף עליו מדברי הגמ' דאמרינן 'נמעל בשמן המשחה' וכן משה ואהרן חששו ממעילה בשמן המשחה ואין נימא דלית ביה איסור מעילה. אך האבני נזר ביאר דלאו דוקא אמרו מעילה דהא איסור דסיכה הוא האיסור החדש שיצא מכלל מעילה ולהכי היא כונת הגמ'. והקשה החלקת יואב דהא מעילה בכל שהוא וסיכה בכזית והיאך הקשו ממעילה כשהכונה על סיכה, ותירץ האבני נזר דלכתחילה יש ליתן שיעור כזית אף במשיחת מלכים וכהנים ולהכי שפיר הקשו דמסתמא היה שיעור כזית, וכמו שמבואר במדרש הנזכר שמשה רבינו נתן כשיעור שהרי אהרן חשש אף מאיסור סיכה, אי לא נימא כמו שכתבנו דהוא כר"מ דסיכה בכל שהוא. ועוד תירץ דפירכת הגמ' היתה מדין חצי שיעור האסור אף בסיכה בכל שהוא וכמו שנתבאר בגליון הקודם.

שאינו מתעסק כלל, וצריך לומר היישוב הנ"ל דבמשיחת כל שהוא ליכא איסור דסיכה לר"י, דשאר התירוצים נדחו לפי פירוש רש"י בהוריות.

אולם דין זה נראה דתליא בנדון דמתעסק בחלבים ועריות שכן נהנה. דהנה אמרינן בכריתות (יט). דהמתעסק בחלבים ועריות חייב חטאת שכן נהנה, דהיינו מי שהיה מתעסק עם ערוה ובעלה שלא בכונה או שחשב שיש לו רוק בפיו ובלעו ונמצא שהוא חלב, חייב כיון שנהנה מעצם מעשה האיסור וההנאה מחייבתו.

וחקרו האחרונים בגדר דין שכן נהנה האם הוא דוקא באיסורים כגון חלבים ועריות שעיקר האיסור הוא ההנאה שבו או האכילה וכיון שנהנה הרי עשה את מעשה העבירה, או דעצם ההנאה פועלת שיהיה מעשה האדם מעשה חשוב ולא יהא בגדר מתעסק והוא הדין אף באיסורים שאין עיקר מעשה האיסור בהנאה שבו. ולכאורה בהא תליא נמי איסור דעל בשר אדם לא ייסך, שהרי עיקר האיסור הוא עצם מעשה הסיכה ולא ההנאה מן השמן על ידי הסיכה, ואי נימא דדין שכן נהנה מחשיב את המעשה לאינו מתעסק אף כשאינו איסור אכילה או הנאה אם כן אף בסיכה עובר וחייב במתעסק שכן נהנה, ואם כן אין לומר דמהאי טעמא לא נקטו בגמ' חשש דאיסור סיכה, אך אם דין שכן נהנה אינו אלא באיסורי אכילה והנאה שפיר יש ליישב כן דבסיכה אינו חייב במתעסק.

ויודעים דברי התוס' בסנהדרין (סב: ד"ה להגביה) דהמתעסק במלאכת שבת פטור אף על פי שנהנה משום מלאכת מחשבת דכיון שהוי מתעסק לא הוי מלאכת מחשבת, ומשמע מדבריהם דלולי מיעוטא דמלאכת מחשבת היה המתעסק שנהנה חייב אף בחילול שבת אף על פי שאין איסורו איסור אכילה או הנאה, ומבואר שדין שכן נהנה נוהג בכל איסורים שבתורה ומשום דההנאה מחשיבה את מעשה האיסור למעשה גמור שאינו מתעסק.

אמנם באמורי בינה (דיני שבת ס"ז) כתב להוכיח דבאיסור סיכה דשמן המשחה ליכא דין שכן נהנה ואינו חייב במתעסק, דהא בפסחים שם טרחינן למילף מקרא שאם הושיט ידו לכלי ליטול חפץ וסך ידו בשמן של קודש שמעל דמתעסק במעילה חייב, ואמאי בעי קרא תיפוק ליה דהסך בשמן של קודש חייב שכן נהנה, ומוכח מזה דליכא דין שכן נהנה בסיכה דשמן המשחה ובשאר איסורין שבתורה. ומעתה שוב יש ליישב דנקטו בגמ' חשש דמעילה שחייבים בו אמתעסק ולא סיכה דליכא חיוב במתעסק.

אלא דיש לדחות ראייתו שכן התוס' הרא"ש בפסחים שם הקשה קושיא זו על הגמ' דתיפוק ליה שכן נהנה ותירץ באופן אחר עיי"ש, וכיון שלא תירץ דאין הכי נמי אינו חייב משום הנאתו מוכח דלא סבירא ליה הכי אלא בכל איסורין שבתורה חייב המתעסק ונהנה שכן נהנה, והדרא קושיא לדוכתא אמאי נקטו משום מעילה ולא משום סיכה, וצ"ל כנ"ל דמשיחה בכל שהוא שאין בו איסור סיכה.

ההרשע וההרשע

עניני הדין מאגרות שינוי
ישורתי של המשפט הגדול
רבי חיים לייבוביץ שליט"א

עניני פורים

- א. לך כנוס א'ת' כל' ה'יהודים' ר"ת איכ"ה, שאלת הקב"ה לאדם הראשון
- ב. הנמצאים ב"שושן", השאלה הנמצאת בכל נקודת נפש מישראל הנק' "שושנה" והתפשטה בכל כוחות הנפש ואיבריה ולבושיה.
- ג. וגם נתגלה ונתעורר נקודה השושנה - ההודאה והביטול על כל העולם, ונתגלה כבוד מלכותו ית' בכל העולם
- ד. הגילוי וההתעוררות הזאת לא יעברו מתוך היהודים

נשתנה כלום ולא ישתנה לעולם, וכל העולמות אינם תופסים מקום אצלו ית'. וכל מה שאנו רואים מציאות הבריאה וכל הנבראים וכו', הוא רק לעינינו הגשמיים, אבל באמת הכל הוא מציאותו האמיתי, כמו שהוא בדרגתו ית', ואין אנו יכולים להשיגו. ואילו נתנו רשות לעין לראות מציאותו האמיתית, היה הכל בטל במציאות באמיתת המצאו.

וכידוע לשון הרמב"ם בהלכה הראשונה של הל' יסודי התורה, יסוד היסודות ועמוד החכמות וכו' וכל הנמצאים בשמים ובארץ ומה שביניהם, כולם נמצאים מאמיתת המצאו, וכמב' כ"ז בשער היחוד והאמונה באריכות.

ולעומת זה דעת הכופרים הוא, שהקב"ה ברא את העולם, ואח"כ הסתלק למעלה ואינו נמצא ואינו יודע מהמתרחש בעולמות ח"ו, ואינו משיג כלל בעולמות ח"ו, ואינם מאמינים בהשגחה פרטית, ובאותות ומופתי התורה ח"ו, ולכן אומרים עזב ה' את הארץ וכו'.

והחוקר הזה רצה להביא ראיה לדעה הכוזבת הזאת, כי הרי רואים בפסוק שהקב"ה אינו יודע היכן נמצא אד"ה, ושואל איפה. והבעה"ת זיע"א לא רצה להיכנס עמו ביוכחים ולהוכיח את שיטתו הק' והאמיתית, אלא התחיל להראות לו שידוע כל מה שעשה ובכל פרטיו ודקדוקיו, כי רצה להוכיחו שאינו רוצה לדעת את האמת, וגם אינו מאמין בשיטתו הכוזבת, כי באמת הוא יודע שהקב"ה הכל גלוי וידוע לפניו, ואין דבר נעלם ממנו ואין נסתר מנגד עיניו, כמו שגם הוא יודע הכל וכו'.

אלא כל מה שהוא רוצה לומר ולכפור באמת הוא מפני שהוא רוצה לחיות בחיי הפקר ולחטוא, ולילך בעצת יצרו הרע, ולכן נוח לו לומר כשיטה הפסולה והכוזבת, להרגיע את נפשו בדברי שקר וכוזב, וכמאחז"ל לא עבדו ישראל ע"ז אלא להתיר להם עריות, אבל בפנימיותם הם מאמינים בני מאמינים.

וזוהי השאלה החדרת ששאלו "איפה", להיכן הגעת, לאיזה שפלות ושאלו תחתית שקעת? חזור בך, ותגלה את הנשמה שבך, חלק אלוך ממעל ממש.

ולזאת התכוונה אסתר המלכה, לך כנוס "את כל היהודים" הנמצאים ב"שושן", ר"ת א'ת' כל' ה'יהודים הוא "איפה", שיתגלה בעם ישראל הנקודה של "שושן" שהיא היחידה שבנפשם.

וזוהו הנמצאים ב"שושן", ע"י שישאלו א"ע "איכה", כי זהו שורש הפנימיות של כל היהודים, נקודת ההודאה והביטול להש"ת.

והוא הכח של מרדכי הצדיק, נגד הקליפה של המן הרשע, ואז יתהפכו הקדושה על הס"א ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם, וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, ואז יתגלה ביפיה ורטיבותה בלחותה ואינה משתנית, כשושנה העומדת ביפיה ורטיבותה, דהיינו כפירש"י ומצו"ד הנ"ל שעומדת באמונתה, שזוהי יפיה ורטיבותה, ולכן נקראת "שושנה" כנ"ל.

וכמ"ש והעיר "שושן" צהלה ושמחה, כנס"י שמעלתה היא "שושן" צהלה ושמחה. קודם לכן בשעת הגזירה שנתנה בשושן, כנס"י הנקראת שושנה, אז העיר שושן נבוכה, שהנקו' שושנה שבכנס"י נעלמת ונבוכה.

הנה כוונת אסתר המלכה באמרה למרדכי הצדיק, שיכנוס את כל היהודים, דהיינו שיתעוררו בתשובה, וכל אחד יתבונן בעצמו במצבו הרוחני, וישאל א"ע "איפה", איפוא אתה נמצא, באיזה מקום ומצב נקלעת, באיזה ריחוק מה' התרחקת, וכו', ואז יתגלה בהם הנקודה הנמצאת בהם, נקודת ה"שושן", יחידה שבנפש, פנימיות ועצמיות הנשמה המאוחדת בעצמותו ית' למעלה מהשכל והמידות.

ויובן עפ"י הסיפור הידוע מהבעל התניא זיע"א כשה' בבית האסורים, היו חוקרים אותו כל מיני חקירות על פעולותיו, ועל מה שכתב בספר התניא וכו', וגם שאלות של אמונה והיפוך האמונה ח"ו.

פעם אחת שאל אותו חוקר א' שהיה יהודי מושמד ל"ע, להציקו ולהתלוצץ ממנו, על מה שאל הקב"ה לאדם הראשון אחר שאכל מעץ הדעת, ונכנס לתוך הגן, את השאלה "איפה", אדם, איפה אתה נמצא? מה השאלה הזאת, הרי הקב"ה יודע הכל ורואה הכל ומשיג כל מקום ובכל רגע ורגע.

ענה לו הבעה"ת מה שפירש"י עה"פ הזה, ששאלו כדי ליכנס עמו בדברים, שלא יאה נבהל להשיב, וכמו שנא' גם בקין, וכן בבלעם וכו'. ע"ז אמר לו החוקר שהתשובה הזאת גם הוא יודע, אלא רוצה לשמוע ממנו איך הוא הפי' עפ"י שיטתו עפ"י חסידות.

אז הרים הבעה"ת עיניו הק' והתחיל לצעוק עליו בקול גדול "איפה", איפוא אתה נמצא, רשע שכמוך, באיזה שאלו תחתית הגעת? והתחיל לומר לו שמו ומיהו ומתולדתו, וכמה ימי שנותיו, והיכן היה כל השנים, ומה עשה כל השנים, וכמה שחטא ובאיזה חטאים ועוונות חמורים עבר במשך השנים שלו, ובאיזהו מקומות ובאיזה זמנים חטא וכו' כהנה וכהנה.

וראה החוקר שהצדיק יודע כל תעלומותיו על כל פרטיו ודקדוקיו, והבין שעומד לפניו איש אלקים קדוש. השפיל ראשו בבושה גדולה והתחיל לבכות מאד בתשובה גדולה, ע"י שנכנס בו הרהורי תשובה מעיניו הק' של הבעה"ת זיע"א, מדיבוריו הק' שיצאו מלבו הטהור, ונכנסו ללבו עד שנהפך לבעל תשובה, ואז התחנן להבעה"ת שימחל לו, ויורה לו דרכי התשובה האמיתית, והביטיח לו שישתדל לשחררו מבית האסורים, וכן היה.

וכמובן גם ע"ד הרבה השתדלויות מהצדיקים שבודרו, וכל מיני נכבדים ושרים, יצא מבית האסורים באמצע הפסוק בתהלים 'פדה בשלום נפשי וגו', כידוע. והבעל תשובה ברח משם אל הבעה"ת ונעשה יהודי כשר וחסיד אמיתי וכו'.

ע"כ הסיפור הידוע. ופירושו הפשוט שהחוקר רצה להציקו ולצערו בשאלות של ליצנות וכפירה רח"ל.

אלא שיש בזה מובן עמוק הרבה יותר, כי הרי ידוע שיטת הבעה"ת והוא מתורת הבעש"ט הק', שהקב"ה נמצא בכל מקום, בכל עצמותו ית', למטה כמו למעלה, בכל מקום ופינה ובכל רגע ורגע, בלי שום שינוי, כמו שהיה הוא לבדו קודם הבריאה, כך נשאר הוא לבדו אחר הבריאה. וכמו שאומרים לפני התפילה, אתה הוא עד שלא נברא העולם, אתה הוא משנברא העולם. וכמ"ש אני ה' לא שנית, שאצלו ית' לא

ואחרי הנס נעשה "שושן" צהלה ושמחה.

וכמ"ש והיהודים אשר ב"שושן" נקהלו - שנתגלה השושנה, הנקודה הפנימית שבהם בכל כוחות נפשתיים, דהיינו, שהתפשטה היחידה שבנפשתיים בכל אבריהם וכוחותיהם, ונתגלה בכל לבושיהם של הנפש, שהם "מחשבה דיבור ומעשה".

ומ"ש על כן היהודים הפרזים וגו' עושים משתה ושמחה, זהו הרמז ללבושים החיצוניים של הנפש, שהם עצם המעשה, והכח שבאברי המעשה. נוסף להמוקפים שעושים משתה ושמחה, שרומז ללבושים הפנימיים של הנפש שהם מחשבה ודיבור.

ולכן בפסוק על כן היהודים הפרזים, לא נזכר השם "שושן", כי מאז נתפשטה נקו' השושנה, כמ"ש קימו וקבלו היהודים עליהם וגו' להיות עושים וגו' ונזכרים ונעשים בכל דור ודור בגילוי נקו' השושנה.

ועוד נ"ל, פ' המשך הפ' משפחה ומשפחה ועיר ועיר וגו' כשמתאספים במשפחה ומתעוררים יחד מתגלה בהם הנקו' היחידה שהיא השושנה כנ"ל, וזהו הפ' עיר ועיר, מלשון התעוררות, עפ"י הידוע בשם החוזה הק' מלובלין עה"פ שאומרים בסליחות, אזכרה אלקים ואהמיה בראותי כל עיר על תילה בנויה, ועיר האלקים מושפלת וכו', שבוכה על שרואה כל עיר, הכוונה כל מיני התעוררות של עוה"ל על תילה בנויה, ועיר האלקים, שהתעוררות על עניני אלקים שהם ענינים רוחניים ועבודת ה', מושפלת וכו'.

אבל בפורים נאמר במגילה בפ' שאחרי הנס, ומרדכי יצא מלפני המלך וגו' וה"עיר" שושן צהלה ושמחה, שהתעוררות של נקו' השושן, שזו

היחידה שבפנימיות הנשמה הנק' "שושנה" צהלה ושמחה.

ולכן גם בהמשך כתוב ובכל מדינה ומדינה ובכל "עיר ועיר" שמחה ו"שושן" ליהודים, שמתוך נקודת "שושן" נעשה "שושן", וכן"ל.

וזהו "ועיר ועיר" דהיינו ההתעוררות מתוך פנימיות היהודים, נקו' היחידה הקשורה ביחודו ית', וכשקשורה ביחודו ית', שאז הרי נאמר עוז וחדוה במקומו, נמשך השמחה ושושן ליהודים.

וגם בפסוק שלפני עשרת בני המן, נאמר נקהלו היהודים בעריהם בכל מדינות המלך אחשורוש, דהיינו שהיה גילוי היהודים נקו' ההודאה והביטול, גילוי השושנה, פנימיות הנשמה "בעריהם", ע"י ההתעוררות שלהם, בכל מדינות המלך אחשורוש - שהכוונה על המלך הקב"ה שאחרית וראשית שלו ר"ת אחשורוש כדאי' במס' מגילה - ע"י גילוי ההודאה והביטול של היהודים נתגלה כבוד מלכותו ית' בכל העולם כולו, כידוע מהגמ' שאחשורוש מלך שמושל בכיפה היה על כל העולם כולו. וע"ז נא' והימים האלה נזכרים ונעשים וגו' וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים, שבכל דור ודור מתגלה נקו' יחודו ית', שהיא נקו' פנימית הנשמה הנקראת שושנת העמקים, והפ' מסיים וזכרם לא יסוף מצרעם.

התעמק | ספר החסידים

החסיד רבי יקותיאל ליעפליער זצ"ל

סיפר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ז"ע ר' יקותיאל ליעפליער מיד כאשר שמע שחוזרים תורה' מאבי הסבא כ"ק אדמו"ר הזקן ונודע לו העניין של רבי וחסידות התפעל מאוד והלך מיד לליאזונה כשהגיע לליאזונה כבר היה מוכן להיכנס אל אבי הסבא ליחידות, וקני חסידים הסבירו לר' יקותיאל שכדי להיות מסוגל להיכנס ליחידות' אל הרבי זקוקים להכנה, אבל ר' יקותיאל בלבו המתלהב בלהבת אש אינו מוכן בכלל לשמוע כך הוא מתעקש שיאפשרו לו להיכנס אל הרבי ליחידות.

וכאשר לא מאפשרים לו להיכנס הוא מטפס על הקיר וקופץ פנימה דרך החלון לעליית הבית של אבי הסבא בזעקת בכייה מעומק הלב הוא קורא "רבי גדע לי את הצד השמאלי מקומו של היצר הרע" על זעקת בכייתו הגדולה עונה לו אבי הסבא ריבונו של עולם כתוב **ואתה מחיה את כולם** ור' יקותיאל יוצא מהמקום בשמחה גדולה באמרו שאבי הסבא המשיך' בו חיות וזוהי האמת אבי הסבא המשיך' בו חיות אבל הסבא נתן לו זאת בתגובה לזעקת הבכייה מעומק הלב המקיפית'

במידה שאדם מודד בה מודדין לו, ר' משה וילנקר התייגע שלוש שנים בהכנה ליחידות' ולכן היחידות' היתה אחרת והמענה היה אחר ואילו כשר' יקותיאל מטפס קירות חלקים וקופץ דרך החלון אזי היחידות' היא מקיפית המענה הוא מקיפי וכל העבודה היא בדרך מקיף מקיף' ופנימי' הם כמו שכתוב לריח שמניך טובים שמן תורק שמך כל המצוות שעשו האבות ריחות היו אבל אנו שמן תורק שמך כדבר שמריקים מכלי אל כלי ריח ושמן הם מקיף' ופנימי' עבודתו של ר' יקותיאל אף שחדרה בפנימיות ואת הספר אמרי בינה כתב סבי' כ"ק אדמו"ר האמצעי עבור ר' יקותיאל ליעפליער בכל זאת היתה עבודתו בדרך מקיף.

אצל ר' יקותיאל היה ביטוי החסיד ברח החסיד בא כאשר החסיד ברח הוא היה עצוב מאוד והיה מתפלל במהירות רבה מתוך הסידור כשהוא מורה באצבעו מילה אחרי מילה וכשהחסיד בא היה כולו מאיר וזרח והיה יוצא בריקוד ומתפלל בהתלהבות היו זמנים אצל ר' יקותיאל ליעפליער שהחסיד בא והוא היה מתפלל את כל שלוש התפילות שחרית מנחה וערבית אחת אחרי חברתה לא היה זמן להפסיק ביניהן יממות שלמות לא טעם מאומה, באמרו שהרבי בירך אותו באיכות ימים ולכן עליו לדעת כיצד לחיות ולהיות בריא מבלי לאכול זהו הסדר של חסיד מקיפי' ***

סיפר כ"ק אדמו"ר הרי"צ שמעתי מכ"ק אדמו"ר הרה"ק שהחסיד ר' שמואל דוב מבוריסוב סיפר לו שהחסיד ר' יקותיאל היה נוהג לגשת אליו כשהוא לבוש במעיל פרווה ושוט בידו הוא היה מניח את השוט על השולחן ואומר לו שמואל בער אמור נא לי מה לא מחוור לי.

לפטור אותו בדברי צחות לא בא בחשבון ר' שמואל בער היה אפוא מצביע בפניו על כמה וכמה ענינים אפשריים עד שהיה קולע לענין שבו התקשה ר' יקותיאל והלה היה אומר לו בהתפעלות כן כן נכון קלעת ובכן אמור נא לי את הפירוש ור' שמואל בער הוסיף שאלותיו של ר' יקותיאל היו בחריפות גדולה ועסקו בענינים העמוקים שבתורת החסידות ***

סיפר כ"ק אדמו"ר הרי"צ שמעתי מכ"ק אדמו"ר הרה"ק ששמע מפי החסיד שמואל דוב מבוריסוב שהחסיד ר' יקותיאל מליעפלי סלד מכל מילה של דברי צחות' והיה צורך לשקול כל מילה שמשמיעים באוזניו שכן פעם אמר לו מישהו משפט של שינונית ור' יקותיאל הגיב בפנים זועפות הוא מתלוצץ שמעתי בעצמי מהרבי (כ"ק אדמו"ר הזקן) שמי שמתלוצץ יש לו עסק עם שדים שייקחו אותו השדים, אותו אדם יצא מדעתו רחמנא ליצלן ולא הועילו לו שום רופאים וסגולות

פסקי דינים * תשובות * הוראות

היכל הוראה

מבי מדרשא "היכל הוראה" • מיסוד שר ההוראה מרן הגה"קנה בשם" זי"ע בראשות בנו נאב"ד היכל הוראה הגאון הגדול רבי משה בראנדסארפער שליט"א מטרו"ל פוסק ורבינו ובעל שו"ת היכל הוראה זי"ע ר' עזר' אינד הדבנים תלמידי "היכל הוראה"

גליון נ * פרשת ויקרא - זכור תשפ"ד

בין כותלי ההיכל

בימים האלו הסמוכים ליום הפורים הבעל"ט עלתה על שולחנם של רבני היכל הוראה על ידי כמה מתלמידי החכמים פה עיה"ק ירושלים תר"ב בענין המתעורר מידי שנה בשנה בשטון פורים בשעה שבני ירושלים מסבים לסעודת היום ואוכלים ושותים כמצות היום ורבים מהם מקיימים מצות שתיית היין כהלכה, ובאותה שעה שבדרך כלל הוא בשעות הסמוכות לערב כמש"כ הרמ"א (סי' תרצ"ב ס"ב) שמנהג ישראל לעשות סעודת פורים לאחר מנחה והטעם הובא שם במשנ"ב (סק"ה) לפי שער או טרודים במשלוח מנות, וגם בריש ממורי ההוראה מקיימים משהתה היין כהלכתו באותה שעה ואסור להם להורות קודם שיפיגו יינם וכן יש מורי הוראה שאף שעדיין לא קיימו משהתה היין כהלכתו מכל מקום בהאי שחזר קאי יתבו שאולי אסור להם להורות ועל כן הם נמנעים מלהורות ולנגד עיניהם עומדים דברי הש"ך (י"ד סי' רמ"ב ס"ק ט) בשם הרשב"א (סי' רמ"ב) ב"ט או בסעודה גדולה כגון מילה ונשואין ופורים וכיוצא בזה במקומות ששותין הרבה אסור להורות כל היום עד למחר, ע"כ.

והנה דווקא שעה זו הוא זמן מצוי שיתעוררו שאלות שהן חמורות שבחמורות [עיי' עירובין סג ב] מה לעשות שיעניש יוהשען, והואשלים אין להם מענה, ובפרט פניה"ק ירושלים שהיא עיר ואם בירשאל ויש בתוכם רבנות אלפי ישראל שמורי תורה ומצוות שיש רבים שמצוי שיתעוררו אצלם שאלות כדרכו של עולם [ובמיוחד פה בירושלים עיה"ק שיש משפחות רבות בין המארץ בין מחוץ לארץ ששותין בה והם אינם מכירים את הרבנים ואת סדרי המוסק ודל], ואין להם את מי לשאל, אחר שמורי ההוראה סמוכים איש על ערפו והם אמורים לעצמם שיש הרבה מורי הוראה בעיר ואם הוא אינו יכול או יש רבנים אחרים שיכולים לענות, ואף אם הם צודקים במחשבתם, מכל מקום אין הציבור ידע אל מלפנות, וידוע ומפורסם שבשעה זו אין לך בית בירושלים קהילה קהילה שכונה ושכונה שאין בו שמחה גדולה והעיר ירושלים צהלה ושמחה, וכמעט מן הנמנע למצא רב שיכול להורות הוראה, ועל דבריהם הוסיף מורינו הרב שרש"א שצדקו בדריהם ובאמת כבר התלוננו אצלו במוצאי יום הפורים ולמחרתו של שנים שעברו שלא עלה בידם למצוא רב שיענה על שאלתם.

ובאמת ענין זה נוגע לא רק לעיה"ק ירושלים אלא לכל מקום ומקום שיש בו ציבור גדול של שמורי תורה ומצוות שצריכים לתת את הדעת על ענין זה [לא כמו בימים עברו שאתה היה הציבור קטן וכל רב ידע שעול הציבור מונח על כתפיו והרבנים עצמם היו דואגים לזה שיכולו להורות הלכה גם בשעות אלו, וכידוע מנהג של הגאון רב שמואל סלאט זצוק"ל שהיה דרכו בקודש לשנות יין בבוקר יום הפורים ואח"כ שכל לישון כדי להפיג את יינו - וקיים מצוות היום עד לאידך ידע את באתרי יין והן בניה - כדי שיוכל להורות הלכה לציבור, וכן אמר לנו מורינו הרב שליט"א ששמע מחכם אחד שפעם בהיותו בירושלים בחג הפורים בא אל אאמ"ר מרן רבינו הקנה בשם זצוק"ל לשאל דבר הלכה בענין חמור ואמר לו שהיות ועכשיו שנתה יין אין ביכולת להשיב לו ואם ברצונו לשמוע ההלכה שיבוא עידי כשלתש רבעי שעה שיענישנה זה לא ישתה עוד יין ואו יפוג יינו ויוכל להשיב דבר, ע"כ. ואילו היום שבלעתי"ן יש בירושלים מאות מורי הוראה וכל אחד סומך על ערפו].

ולזאת הציע להם מורינו הרב שליט"א שיש לסדר שכל קהילה שכל קהילה וכל שכונה שתתלד למנות מורי הוראה להורות הלכה לרבים בשעות אלו [אלו שברך קיימו משהתה היין בבוקר יום הפורים ובירושלים אפשר גם למנות בני י"ד שכבר קיימו מצוות היום מאתמול] שהם מזומנים לענות לכל שואל, דבר ה' זו הלכה, בשעות אלו.

פסקי דינים * תשובות * הוראות

בעל קורא, אם מותר לחזור על המגילה בשבת כדי לקרוא בו היטב במוצאי שבת

פורים שחל במוצאי שבת, מותר לבעל קורא הקורא את המגילה לחזור על הטעמים של מגילת אסתר בשבת כדי שיהיה בקי בהם, ובתנאי שלא יאמר בפירוש שעושה כן לצורך הלילה. אבל אם אומר שעושה כן לצורך הלילה, הרי זה כמכין משבת לחול ואסור.¹

קרא את המגילה וטעה ואמר "הנערה בא" במקום "הנערה באה" (אסתר ב' ג')

הקורא את המגילה ולא דקדק בה וקרא ובוה הנערה "בא" אל המלך במקום "באה" אל המלך יצא ידי חובתו, יצאו הציבור ידי חובתם כיון שאין כאן שום שינוי במשמעות הכתוב, אף שנשנתה וקרא לשון זכר במקום לשון נקבה.²

לתת מתנות לאביונים או משלוח מנות קודם פורים כדי שזכה בהם המקבל רק בפורים

הנותן מעות לפני כמה ימים קודם יום הפורים כדי לקיים מצות "מתנות לאביונים" או שנותן לחבירו שתי מנות קודם יום הפורים כדי לקיים מצות "משלוח מנות" על דעת שלא יזכה בהן המקבל עד עצם יום הפורים, הרי זה יצא ידי חובתו.

כמו כן אפשר לתת המעות והמתנות גם לבילל פורים על דעת שלא יזכה בהן המקבל עד למחר בעצם היום.³

1. כן הורה מורינו הרב שליט"א לבעל קורא על פי פסקו של אביו מרן רבינו זי"ע בשו"ת קנה בשם (ה"ב סי' ט), דהנה כתב השערי תשובה (סי' רצ"ב ק"א) בשם הבר"י יוסף דאסור לקרות ספר שבת כדי להכיר מקום הצריך הגה"ה להגיה אותו למחר. אמנם כתב מרן זי"ע, דהנה הדבר משוט שהוא כתב כן לפי שברתו שהשיגה בשבת לצורך הלילה אסור אף בלא אמירה, וא"כ לפי דרכו עלה דמיונו שפיר במה שדימה נידון זה למש"כ הרדב"ז דכמו שהשיגה לצורך הלילה אסור, כך הקריאה בתוך הספר שבת כדי להגיה למחר אסור. אבל לפי מה שחילקנו דאף הסוברים שאסור לישון בשבת לצורך מוצאי שבת היינו רק אם אומר כן בפירוש, הרי שעצם השיגה מותרת ורק האמירה שהוא עושה לצורך מוצאי שבת אסור.

ולפי"ז נמצא, שבעל קורא המכין עצמו בקריאת המגילה כדי שיוכל לקרותו בלילה כדבעי, שהדבר מותר בדרך לימוד כל זמן שאינו אומר כן בפירוש שמכין עצמו בזה לצורך הלילה, אבל אם אומר שעושה כן לצורך הלילה הרי זה כמכין משבת לחול, והוא אסור.

2. כן הורה מורינו הרב שליט"א בתשובה שו"ת היכל הוראה (הל' ג' הוראה ט) דהואיל וטעות זו היא טעות שאינו נרגש כל כך [ובפרט לפי הנוסח הירל] והא ראייה שהיו אז בבית המדרש הרבה אנשים וכידוע בקריאת המגילה כולם מדקדקים לשמיעו כל תיבה ותיבה במלאה ואפי"כ לא היה אחד שהרגיש בזה וכולם היו בטוחים ששמעו 'באה', ורק הבעל קורא עצמו הבחין שלא קרא 'באה' אלא 'בא'.

ואין זו דומה למה שדנו הפוסקים (עיי' ביאר הלכה סימן תרצ"ד אין מדרקוק), אודות שינוי מנופל לנפל או מיושב לישוב שחזרו דתתם הוא שנינו המוגרש בקריאתו, משא"כ בנדון דידן אין זה שינוי המוגרש, וכן מש"כ שם בשם החיי אדם שחש לדברי הרי"ף דאפילו חיסר אות אחת בקריאתו יחזור, דהוא מיירי באופן שבחסרון האות הוא נרגש היטב משא"כ כאן שלא היה נרגש כלל שהיה גם השומעים כולם לא חשו בזה. ועל כן נלע"ז שיצאו ונקלו ידי חובתם ואין צריך להודיע להם כלום.

3. כן הורה מורינו הרב שליט"א עפי"י מה שכתב מרן רבינו הקנה בשם זי"ע בתשובה הנזכרת בכתב ידו בפנקס הקנה בשם הנהגה לשונות:

נתנת משלוח מנות קודם פורים יום ל' ונרצה לו לכפר עליו לחדש אדר השני תשמ"ט לפ"ק שובט"ס למע"כ ד"נ הרה"ג החסי" המפ"ר בנש"ק רודף צ"ח מ"ה שלמה אליעזר מרגליות שליט"א.

אחד"ש מע"כ הנינו בזה על דבר הנדיבים החשובים אשר נדבו ורצה לבוד לעזרת משפחות רבות מהנצרכים יתן להם קצבה מיוחדת לקניית בשר לצורך סעודת פורים דוקא ובכללם ת"ח מופלגי תורה ואלמנות ויתומים בודאי ודבר גדול הוא, וכבר איראתי בנידון חוב אכילת בשר בסעודת פורים בספרי שו"ת קנה בשם חלק א' סימן ק"ב. ועל כדבר אם יוצאים להדיבים בזה חיוב מתנות לאביונים יש עצה נכונה לזה שיכינוו הנדיבים שלא יזכו בהם והמקבלים עד עצם יום הפורים שהוא זמן חיוב מתנות לאביונים וממילא יצאו בזה גם חיוב מצוה זו, וכמו כן אפשר לצאת ידי חיוב משלוח מנות באופן שיתנו שני מנות וגם כן כבזמן זה שלא יזכו המקבלים בזה עד עצם יום הפורים, ואין עיתותי בידי כעת להאריך יותר.

נתינת משלוח מנות קודם פורים יום ל' ונרצה לו לכפר עליו לחדש אדר השני תשמ"ט מאיר בראנדסארפער

נוסח שלוח למתנת אביונים וז"ל למע"כ ז' ועד הנדיבים לעניני צדקה בארה"ק. הנינו מוסר לכס כעת מנות לצדקה שהי' בפקדון אצלכם עד יום הפורים הבעל"ט והנינו ממנה שלוחים שלוח מצוה לחלקם לאביונים ביום פורים שנה זו ולמחרתם בידם בו ימים בכדי לקיים בזה מצות מנות לאביונים

ידיכם דו"ש בלוי"ח מאיר בראנדסארפער

מילי דהוראה

לבישת תחפושת ומשתה בפורים למי שהוא אבל

שזמן זה הוא כבר לאחר הפורים, וההוראה היא שמותר להם להמשיך ולהשתתף בשמחת הפורים כל זמן שממשיכים הסעודה ולא ברכו ברכת המזון שעד אז זה נחשב להם לסעודה אחת והם אומרים על הנסים בברכת המזון. אמנם מי שכבר גמר סעודתו ובירך ברכת המזון, שוב אינו יכול להמשיך בשמחת הפורים יחד עם כל המשתתפים שכבר חלה עליו דיני אבילות (עיין מה שכתב מורינו הרב שליט"א בשו"ת היכל הוראה חלק ג' הוראה ק"ג) ועל כן טוב יעשה שיברך עם כולם ויכול לשמוח בשמחת הפורים כהלכה ואפילו שהטישים של האדמור"ם וראשי ישיבות נמשך עד אמצע הלילה מוצאי פורים אפילו בשושן פורים, רק יברך בסוף הטיש.

מי שמנהגו מידי שנה בחג הפורים ללבוש תחפושת כשנמצא אצל משפחתו וקרוביו, ועכשיו הוא אבל ל"ע, ובא בשאלתו אם מותר לו גם השנה ללבוש תחפושת, הרי שמותר כי תחפושת נחשב לקצת שמחה שמבואר בשו"ע שמותר. וכן נוהג מורינו הרב שליט"א להורות לאבלים המשתתפים בסעודת שמחת פורים או טישים אצל רבותיהם אדמור"ם או ראשי ישיבות או שאוכלים סעודת פורים ברוב עם והסעודה נמשכת עד כמה שעות בלילה, והאבלים שואלים אם מותר להם להשתתף בשמחה לאחר השקיעה

הלכה והוראה בישראל

הודעה ופסק הלכה

מרבני בתי הוראה "היכל הוראה" בארץ הקודש

לבחורי הישיבות בני חו"ל הלומדים כאן בא"ק ושבנים לביתם לחג הפסח בחו"ל החל ממחרת יום הפורים (שהוא בתוך ל' יום קודם חג הפסח) על דבר הסרת מכשול שחוזרת ונשנית מידי שנה בשנה והרבה שאלות בהלכה על ענין חמץ בפסח שעולות על שולחן ההיכל בימי חג הפסח עצמו ולאחר חג הפסח ואז הוא כבר לאחר מעשה שעברו על איסור 'בל יראה ובל ימצא' רח"ל והוא מעוות לא יוכל לתקון

המנהג הנהוג אצל בני הישיבות מחו"ל שהם דרים בדירות שכורות ויש מהם הדרים בפנימיות של הישיבות וכן אלו יש להם ארונות פרטיים נעולים בפנימיות, וכן מעילים שיש להם כיסים התלויים בארונות שכל אלו הם מקומות שרגילים להכניס בהם חמץ.

וקודם חג הפסח (כבר ממחרת יום הפורים) הם נוסעים אל משפחתם בחו"ל שכל בחור נוסע בזמן אחר ובפרט בימים אלו שהם זמני מלחמה רח"ל שהבחורים נוסעים בחפזון, ומניחים הדירה כמות שהיא מבלי שיבדקו את החמץ וגם אינם מבערים החמץ שבדירות.

ואף שהם בטוחים שלא נשאר דבר חמץ בדירה, מכל מקום הדבר מצוי מאד שביום הפורים עצמו קבלו הרבה משלוחי מנות של חמץ גמור, מיני מזונות, ממתיקים ומיני משקאות חריפים (ויסקי וכדומה) שהם חמץ גמור והניחו אותם בחדריהם או בארונות הפרטיים או שהכניסו לתוך כיסי המעילים, ובאמצע חול המועד הם נזכרים מן החמץ שהותירו אחריהם בארץ ישראל או אפילו אחר חג הפסח כשהחורים לדירות או לפנימיות הם מגלים שיש שם חמץ עוד מלפני הפסח ואז הם מכריהם אל בתי ההוראה לשאול מה יעשו עם החמץ שכבר נאסר בהנאה ואז הוא כבר מעוות לא יוכל לתקון שעברו על האיסור החמור של בל יראה ובל ימצא רח"ל.

ואף מכירה אינם עושים או מחמת אי ידיעה או מחמת שסומכים על מכירת החמץ שעושים הוראים וידוע שמכירת החמץ של ההורים אינה מועילה לחמץ הפרטי שיש להם, ואפילו אם זוכר על זה וממנה את אביו שליח למכור החמץ שלו גם לא תמיד מועיל בהרבה מקומות בחו"ל שזמן חג הפסח הוא כמה שעות לאחר זמנו בארץ ישראל נמצא שאביו מוכר את החמץ שלו שכבר נאסר ולא תועיל לו המכירה וכמו כן אלו שכן זוכרים ומבטלים את החמץ בזמן ההוא אין הביטול מועיל והחמץ נשאר שלו ועובר עליו בכל יראה ובל ימצא רח"ל.

ויש שסומכים על מכירת החמץ של המשכירים בעלי הדירות או הנהלת הישיבה וגם זה אינו מועיל מאחר שאין להם בעלות על החמץ הפרטי שלהם.

על כן קודם שיצאו לחו"ל צריכים לדעת:

- א. חיוב הבדיקה חל על כל אחד ואחד מחברי החדר והדירה שעובב את דירתו בתוך ל' יום קודם הפסח תכנתת חז"ל (או שימנה שליח שיבדוק את החמץ).
- ב. כל בחור יעשה מכירת חמץ לחמץ שלו.
- ג. ויותר טוב שיעשו מכירת י"ג עבודם בארץ ישראל קודם יציאתם.
- ד. וגם טוב שיבטל החמץ שיש לו בארץ ישראל בליל י"ד ולא ביזמו.

יש אפשרות למכירת חמץ ב"היכל הוראה" משלשים יום קודם החג כבר ממחרת יום הפורים מכירה י"ג וי"ד שטר הרשאה פרטי וכללי

זמני קבלת קהל במרכז "היכל הוראה" ביחשלים רח' זוננפלד 3 טל' 02-5322775
 א-ה מהשעה 10:00 לפנה"צ עד 9:00 ערב
 ערבש"ק וערב יו"ט לפנה"צ 11:00 עד 1:00
 שבת ויו"ט משעה קודם השקיעה עד רבע שעה קודם השקיעה
 אחר זמן ר"ת למשך שעה

ע"פ תקנת רבינו מרן "קנה בשם" ז"ע שאלות דחופות או שאינה סובלת דחוי, בכל עת זמני בימים ובלילות.
 בית בנו הדומ"ץ
 הרה"ג שמעון עזר בראנדסדורפר שליט"א כמה דקות מההיכל
 רחוב רבינו גרשום 5 [ביניסה א' קומה 2] י-0 פל' 0527455774

ירושלים	חיפה
בית שמש	קרית ספר
ביתר	כרמיאל
בני ברק	טבריה
טלז'טון	צפת
אשדוד	אור הגנוז
חצור	נוף הגליל
רעננה	

איגוד הרבנים תלמידי היכל הוראה באר"ק העונים לשואלים דבר ה' זו הלכה

מצוות משלוח מנות

כתב בשולחן ערוך (סי' תרצ"ה סעי' ד') "חייב לשלוח לחבירו שתי מנות בשר או של מיני אכלים, שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו שתי מנות לאיש אחד, וכל המרבה לשלוח לרעים משובח".

טעם המצוות. וכתב התרומת הדשן (סימן קי"א) הטעם שנתנים משלוח מנות כדי שיהיה לכל המשפחות שבישראל צרכי סעודת פורים בהרוחה ויכולו לשמוח כהוגן, ולכן תקנו משלוח מנות אף לעשירים כדי לא לבייש את מי שאין לו.

ובספר מנות הלוי (להרה"ק רבי שלמה אלקבץ ו"ע בעל לכה דודי) מבאר טעם אחר במצוות משלוח מנות, שמטרתו להרבות שלום ורעות היפך מדברי המן הצורר שאמר מפורד ומפורד בין העמים, שפירושו היא במקום שהיו צריכים להיות כעם אחד הינם מפורדים ומפרידים במחלוקת (ומהר"ל מפראג מבאר עוד טעם במצוות משלוח מנות לרעהו שמטרתו כדי להראות שהיא בשלימות גדול עד שיוכל להשפיע משאבו גם לאחרים, ולכן צוונו לקיים מצוות משלוח מנות כדי להראות שהוא בשלימות ולכן הוא מופיע גם לאחרים).

וכמה נפקא מינא יוצא להלכה בין שני הטעמים, והכריעו האחרונים להחמיר כשני הדעות.

ליתן משלוח מנות לאביו ורבו, אינו שומר תומ"צ

אביו ורבו. כתבו הפוסקים שיצא מצוות משלוח מנות אף כשנתן לאביו ורבו, אף שצריך לקיים 'מצוות משלוח מנות איש לרעהו' ואביו ורבו אינם רעיו וידידיו, מכל מקום גם הם ככלל רעהו שהרי גם הקב"ה נקרא 'רעו' (ש"ת מהר"ל אסאד סימן ר"ד).

אינו שומר תומ"צ. אינו מקיים מצוות משלוח מנות כשנתנו להודי שאינו שומר תורה ומצוות (ש"ת מהר"ל אסאד שם, ועיין עוד פרי מגדים סימן תרצ"ה אשל אברהם ס"ק י"א), אבל אם הוא מאמין בעיקרי הדת אלא הוא תינוק שנשבע מקיים המצווה בתינתו (ש"ת שרגא המאיר חלק ד' סימן לא), ועיין עוד מנחת חינוך מצוה רמ"א אות א'.

ליתן משלוח מנות לשיכור

שיכור. אם נתן משלוח מנות לשיכור שעדיין יודע מה עושה, יצא ידי מצווה אפילו שלא יפוג מינו עד לאחר פורים, אבל אם נתן

משלוח מנות לשיכור כלות (והגדרתו עושה ואינו יודע מה עושה) יצא ידי מצוה אלא אם כן יודע שיפוג יינו מבעוד יום ויהנה ממשלוח מנות זה (וכבר הארכנו בזה בגליון י"ג במאמר).

לקיים מצוות משלוח מנות ע"י מאכל חי וכגון מנה חמה (PUOS ELDOON)

מאכל חי. דנו האחרונים באופן ששולח לו מאכל חי ודרכו לאכול מבושל אי יוצא בזה מצוות משלוח מנות (משנה ברורה שם ס"ק כ' מבאי שני דיעות בזה), ולכולי עלמא יוצא כששולח לו מאכל חי ודרכו לאכול חי (פשוט).

מנה חמה (NOODLE SOUP). יש שכתבו שאף לדעות המחמירים שאינו יוצא מצוות משלוח מנות במאכל חי, יכול לקיים מצוות משלוח מנות בתינת מנה חמה שמתבשל ע"י עירוי מים ורתחים עליהם (ספר יבקשו מפיהו פרק א' אות ט' בשם גדולי האחרונים), וכן מקיים מצוות משלוח מנות כששולח תבלינים וחומץ שבאים לתבל את המאכל (אשל אברהם בוטשאטש שם).

אבל אינו יוצא ידי חובת משלוח מנות כשנתן דבר שאינו ראוי לאכילה, וכגון פירות וירקות שהם קשים ואינם ראויים לאכילה, שאינו יוצא בזה ידי חובה (ש"ת משנת יוסף חלק י"ג סימן רצ"ב).

לשלוח 'מנה' שהוא כשיעור

צריך לשלוח מנה יפה וחשובה לכן אינו יוצא כששלח מנה שהוא פחות מכשיעור כזית מאלל ורביעית משקה (ולשון 'מנה' היינו דבר חשוב, אשל אברהם בוטשאטש סימן תרצ"ה). וע"ז נמוקי יוסף מגילה ז' ע"א, ורבינו הנגאל שם), ודי שיהיה שיעור זה לאדם אחד ושאר המנות לאנשים אחרים אינו צריך להקפיד בזה (ע"י תשובות והנהגות חלק ב' סימן שצ"ד).

האם מותר לשלוח קודם פורים ויגיע לרעהו בפורים

נכון לשלוח מנות לרעהו בפורים עצמו ולא קודם פורים (ערוך ההלכות שם סעיף י"ז דבעין משלוח מנות בפורים עצמו, ועוד דהא עיקר משלוח מנות הוי משום שמחה ואיזה שמחה היא לו עתה, ועיין עוד באר היטב שם ס"ק ז' כתב שנתפסק בזה, ומה שהביא מיד ארזון שיצא ידי חובה

וכן ב"ד צריך לשלוח לכן ו' ובן ט"ו לבן ט"ו, וב"ד הנתון לבן ט"ו אינו מקיים מצוות משלוח מנות (הפוסקים דלעיל).

וכל זה במשלוח מנות אחד אבל בשאר המשלוח מנות כל המוסף משובח ויכול לצאת בזה ידי המתירים ויכול לשלוח אף קודם פורים ויגיע לידו בפורים (עיין בש"ת רבי עקיבא יוסף שלדינגר חלק א' סימן רכ"ו, והפוסקים דלעיל), ופשוט שאם מגיע לרעהו אחר פורים לא יצא בזה ידי חובה.

האם יתן משלוח מנות בעצמו או על ידי שליח

לכתחילה יקפיד ליתן משלוח מנות על ידי שליח (מקור חיים לבעל החוות יאר סימן תרצ"ד סעיף ג' דעל ידי שליח הוי יותר פרסומי ניאס, ובמשנה ברורה סימן תרצ"ה ס"ק י"ח מביא מתשובת בנין ציון שנתפסק אי יוצא כשנתן בעצמו כיון דכתבי 'משלוח' אולי בעינן שליחות בדווקא), ובדיעבד יצא ידי חובה אפילו בנותנו בעצמו ולא על ידי שליח (שהרי יש הסוברים שעדיף טפי ליתן מיד ליד, אשל אברהם מבוטשאטש והגאון רבי חיים מברסלב זצ"ל הובא בתשובות והנהגות חלק ב' סימן שמ"ז, מהא דאמרין בגמרא מגילה ז' ע"ב דהווי מחילף סעודתיהו ופירש רש"י שאוכל אצל חבריו ומשמע דאפילו בלא שליח).

ע"י קטן או נכרי. ויכול לשלוח משלוח מנות על ידי שליח אפילו שאינו בר שליחות אלא קטן או נכרי (מקור חיים לחות יאר שם, וליקושי דבר בן חיים בהנהגות על ספר יהודה יעלה סימן ו"ד הכרעת החתם סופר בזה) וכל זה אלא באופן שיועד בוודאי שהם שלחו המנות ליעידע שלא אמרין בהו "חזקה שליח עושה שליחותו" (ש"ת חלקת יעקב חלק א' סימן קצ"א).

לצאת חובת משלוח מנות כשאורח סועד על שלחנו

יוצא ידי חובת משלוח מנות על ידי שאורח סועד על שולחנו (דרכי משה שם ס"ק ז', לבייש שרד שם ס"ק י' דמה לי ששולח לבית חברו או מזמין חברו אצלו), ואפילו שאוכלים אצלו בניו ובנותיו הקטנים הסמוכים על שלחנו אבל יוסף להם יותר ממה שנתן להם בדרך כלל (אשל אברהם שם סעיף ד').

ש"ת בהלכות המצוות

זמן ניתנת מחצית השקל בפורים שחל ביום א'

תשובה: כתב הרמ"א (סי' תרצ"ד סעי' א') "ויש ליתנו בליל פורים קודם שמתפללים מנחה", אמנם המגן אברהם (שם ס"ק ב') כתב עליו "ובמדינתנו נותנין בשחרית קודם קריאת המגילה", והביא המשנה ברורה בשם הפרי מגדים (שם ס"ק א' ו"א) "ועכשיו נוהגין ליתן מחצית השקל קודם מנחה ובשחרית מעות מגילה" (והמעין בפרי מגדים שם יראה שאינו נתנו לפסק הלכה, וכן כתב מנהג מדינתו ליתן או מחצית השקל, אבל במשנה ברורה נראה הדסקי כן להלכה ליתן מחצית השקל קודם מנחה וכסתימת הרמ"א).

אמנם יש הנוהגים ליתן מחצית השקל בין מנחה למעריב קודם קריאת המגילה (ולא כסתימת הרמ"א), וכמו שכתב בספר קיצור שולחן ערוך (סי' קמ"א סעי' ה') בסתמא "ונותנין בערב לפני קריאת המגילה ומחלקין אותם לעניים", וכן היה מנהג החתם סופר (ולא "לוח א" הגרימ"ט), אבל מנהג ספר צדיקים ליתן קודם תפילת מנחה וכסתימת הרמ"א (ספר בקודש פנימה מהגי הרה"ק מבעלזא זצוק"ל, ועוד).

ובספר דרכי חיים ושלום (אות תתמ"א) מביא מנהג הגה"ק מנחת אלעזר ממונקאטש זצוק"ל "מעות מחצית השקל היה נותן בעודו ובעד ביתו כשנכנס לתפילת המנחה לפנות ערב בליל פורים, וגם ביום הפורים בהקערה שהועמד בבית המדרש", והחמיר כדברי המגן אברהם ליתן מחצית השקל גם קודם תפילת שחרית.

אמנם בפורים שחל להיות ביום א' ואין הפרוטה מצויה בכיס במוצאי שבת קודש קודם קריאת המגילה, כתב בכף החיים (שם ס"ק כ"ה) כ' "חל פורים במוצאי שבת ומתענין יום חמישי גם כן יש ליתנו ביום התענית קודם מנחה כדי לצרפו לתענית ולכפר", וכן מנהג הרה"ק ממונקאטש הביא בספר דרכי חיים ושלום (שם) ובש"ת דברי יציב (א"ח סי' רצ"ד) מכריע דכשחל פורים ביום הראשון נכון ליתן שני פעמים מחצית השקל, ביום תענית אסתר וביום הפורים קודם המגילה, [כיון שיש להסתפק בזה דאפשר שאינו ראוי להקדים תנית מחצית השקל ביום התענית דעדיף להסמיכם לפורים ושם מורה עליהם שמכונים מעות פורים, אבל מאידך נכון לצאת ידי חובת אגרא דתעניתא וליתן מחצית השקל ביום התענית, לכן נכון להחמיר ליתן הן ביום תענית אסתר והן ביום הפורים קודם המגילה].

הגליון נתנדב ע"י ידידנו הרה"ג ר' חיים משה הלברשטאם שליט"א נכדו בכורו של כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א ור"מ רביה"מ צאנז פעה"ק ירושלים תנ"ב, לרגל הולדת בנו כמר אלתר אלעזר מנחם נ"ו למז"ט ויה"ר שיגדלו לתורה ולחופה ולמעש"ט

הודעה חשובה
בעזרתו יתברך משבוע הבא נתחיל שוב את המאמרים בהלכות שבת בברכת פורים שמח

נתנדב ע"י ידידנו החפץ בעילום שמו לע"נ הרה"ק ר' ישעיה בן רבי משה ז"עו הצלחה בכל מעשה ידיו

הרי זה חתך במלאכתך

דברי חזקוני וחידושי הלכות להחזיר את לימוד שיוגן הלכות סתם בקרב הסופרים והמנהיגים מאוצר שיעורי הרב רבי מנשה אורי בלוי שליט"א רב ומר"ץ פניה"ק (נכתב על דעת המחבר בלבד)

פרשת ויקרא תשפ"ד | עלון עא

לע"ג הרה"ח רבי פתמיה בן רבי יוסף יונה ז"ל

גדר המגילה דבעינן בכדי לצאת חובת קריאת המגילה

דעת האבני"ז דלחובת קריאת המגילה בעינן מגילה הקרושה בקדושת כתובים

הנה בעל האבני נזר בא"ח ס' תקט"ז, יצא לידון בדבר החדש, האם קטן כשר לכתובת מגילה, לדעת הרמב"ם (פ"ב מהל מגילה ה"ט), דלא בעי במגילה עיבוד לשמה, [והא דיש למגילה דיני ס'ת כמבואר בגמ' מגילה י"ט, הוא רק לענין גויל וקלף, וכתבה נכרי או אפיקרוס דפסולה. דלא כטור בס' תרצ"א בשם ר"ת דלמגילה יש דין ס'ת לכל מילי, גם לענין עיבוד לשמה, וכ"ש לדין כתיבה לשמה]. ולפ"ז רצה באבני"ז לידן דכתיבת קטן כשר לקריאת המגילה, אע"פ דנכרי או אפיקרוס פסול לכתובה, וגוי וקטן ילפי' מחד קרא דוקשרתם וכתבתם, דכל דאינו בקשירה אינו בכתובה, כמב' בגיטין מה: ובר"מ פ"א מהל תפילין, אך ל"ל דקטן שהגיע לחינוך דחייב בקשירה מדרבנן כשר למגילה דהוא מדרבנן, דכיון שישנו בקשירה מדרבנן ישנו בכתובה דמדרבנן, ואף דלגבי קריאת המגילה קטן לא יכול להוציא גדול, דהוי תרי דרבנן, כמב' בתוס' בפרק השולח, אך ע"כ לגבי לאשווי חלות מגילה סגי, דלגבי וקשרתם הוי חד דרבנן. ובהמשך הביא דכ"כ החיד"א בברכי יוסף סק"ו דקטן כשר לכתובת המגילה. [אמנם הביא שם דהפמ"ג בס' תרצ"א סק"ב נקט, דקטן פסול לכתובת המגילה אף בהגיע לחינוך, משום דלגבי חובת מגילה הוי תרי דרבנן. אך האבני"ז פליג ע"ז בסברא, דאי"ז תלוי בחיוב מגילה אלא בחיוב תפילין דגבי זה הוי חד דרבנן, וכנ"ל].

אמנם אח"כ הסיק באבני"ז דכד מעינין הא ליחא, דאף שמגילה הוא מדרבנן היינו רק לגבי החיוב קריאה, אבל קדושת המגילה הכתובה כהלכתה דבעינן לקרוא מתוכה, היא מן התורה ככל כתבי הקודש, לפי מה דפסק הרמב"ם דאסתר מטמא את הידים ככל כתבי הקודש. דהכמים חייבו לקרוא מגילה מתוך מגילה הכתובה כהלכתה, שיש עליה קדושת מגילה מן התורה, וקטן שאינו מחויב בתפילין, ילפינן מקרא דאם כתב סת"ם אין קדושתו עליו מדאורייתא. והר"ז דומה למש"כ בש"ך ס' רפ"א סק"ז דקטן פסול לכתוב ס'ת דיהא כשר לקריאה מתקנת עזרא, דעזרא תיקן לקרוא מתוך ס'ת דקדוש בקדושת ס'ת.

דעת הגרי"ז והצנפת פננה דלחובת קריאת המגילה לא בעינן מגילה הקרושה בקדושת כתובים

והנה מה דפשיטא ליה להאבני נזר, דלקריאת המגילה בעינן קדושת כתובים מדאורייתא, חזיון הגרי"ז ז"ל מפורסם על הרמב"ם פ"ב מהל מגילה ה"ט, דנקט להדיא דאף דנקטינן דלמגילה יש קדושת כתובים כנ"ל, אך לחובת קריאת המגילה לא בעינן קדושת כתובים. והביא ע"ז כמה ראיות. א, מהסוגיא בב"ב דף טו. דאנשי כנה"ג כתבו בא"י מגילה אסתר, ולעיל מיניה כתב שם רש"י והוא משום דנבואה לא ניתנה להכתב בא"י. וקשה, דהרי מבואר בסדר עולם פכ"ט, ובמגילה י"ט, וברש"י על המגילה דמדרכי ואסתר כתבו המגילה. ובהכרח דיש במגילה ב' דינים, א, דין דכתובים, וזה חל רק בא"י, דרק שם ניתנה נבואה להכתב. ב, תקנת קריאת המגילה מן מדרכי ואסתר, שזה נתקן עוד לפני דחל עלה קדושת הכתובים. והרי מבואר דלצאת חובת קריאת המגילה סגי במגילה גם ללא קדושת כתבי הקודש. [ול' שם דאמנם במגילה שצריך לצאת יד"ח יש דינים כמו ס'ת כנ"ל, אך זה רק דינים בעלמא אבל לא צריך לזה אפילו קדושת כתובים, וכדחזי' לדעת הרמב"ם דלגבי עיבוד לשמה לא בעינן כס"ת, דדיון דלשמה הוא תלוי בעצם קדושתה עיי"ש]. ב, ממגילה דף י"ט. דאיכא לפותא מיוחדת במגילה בגוה"כ מכתבי הקודש, דצריך לכתוב בספר ובדיו, ואף דהוי בכלל כתיבת הקודש, בהכרח הוא דלקריאת המגילה לא בעי' קדושת כתובים, ובעי' למילף דגם לחובת מגילה, דליכא עליה קדושת כתובים, צריך ספר ודיו. ג, מדברי הגמ' במגילה ז, דגם לשמואל דאסתר אינה מטמאה את הידים, אך ע"כ נאמרה ברוה"ק לקרות ולא להכתב, והק' בתוס' דא"כ הוי כקורא ע"פ, ותירצו דמדרבנן בעינן לקרות מתוך הכתב. ובריטב"א

שם כתב דודאי ברוה"ק נאמרה להכתב, לצאת יד"ח מגילה, ומה דקאמר דלא ניתנה להכתב היינו לענין שתהא לה קדושת כתבי הקודש לטמא את הידים. וא"כ מסתברא דגם לדידן דאסתר מטמאה את הידים, לא בעינן בשביל לצאת יד"ח קריאת המגילה, קדושת כתבי הקודש, דלא נחלקו בתרתיה. ויסוד הדברים כתב גם כן בצנפת פננה להגאון מרוגטשוב ז"ל, בהל' מגילה, דבמגילה יש ב' דינים, יש דין של כתבי הקודש, ויש בזה כמה נפק"מ דצריך לכתוב מגילה ככל הכתובים, וכן צריך לקרות לצביון מגילה כמו כל הכתובים כמב' בתוספתא סוף ב"מ. וכן דכיון דהיא מכלל הכתובים הרי היא נדרשת כתורה, כדאי' בירושלמי בריש מגילה דמגילה ניתנה להדרש ככל כתבי הקודש. [כמו 'זכורים ונעשים', נזכרים בקריאה ונעשים בסעודה, עיי"ש בירושלמי. וכ' בצ"פ שם דאמנם למ"ד דאינו מטמא את הידים לא ניתנה להדרש]. ואמנם יש עוד דין של קריאת המגילה, דצריך לזה כתיבה רק לצורך קריאה, אך לא בעינן לזה לקדושת כתובים. והביא הרא"ה ה"ל מהא דלא נאמרה להכתב, [ואמנם הרא"ה מ"ב ה"ל לגבי הכתיבה בא"י דחה שם דכתובים שאני מנביאים, דכן ניתנו להכתב בחוץ לארץ, והיה עלה קדושת כתובים כבר בחו"ל, אך צ"ע לפ"ז למה היה צריך לכתוב עוד פעם בא"י]. ובהמשך הביא עוד ראי' לזה, דלקדושת כתבי הקודש בעינן שתהא כתובה בכתב אשו"רית ובלה"ק, משא"כ אם כתובה לועזית ללעז, וכנ"ל גם אינה מטמאה את הידים כמבואר בגמ' מגילה ח: ובתוס' שם, ולקריאה כשירה. [אמנם בזה הביא הגרי"ז שם דבר"ן ריש כל כתבי הביא בשם הראב"ד דלעזות ללעז בכל כתבי הקודש יש עלה שם כתבי הקודש להציל מן הדליקה. אמנם אכתי צ"ע דודאי אינה מטמאה את הידים, וצ"ע למה הגרי"ז לא הביא מזה ראי'.

ועי' בקדושת לוי בהקדמה לקדושת, דכתב יסוד הדברים ליתרין ק"ו תוס' שם על שמואל, איך קראה ע"פ יצא, ע"ד דברי הריטב"א ה"ל, דאמנם ודאי נאמרה ברוה"ק דלשבת השי"ת ופרסום הגם בעינן דיקראו מתוך ספר וכל הדינים, אך עכ"ז אין לזה קדושת כתובים, וכתב שם נפק"מ לגבי לצאת יד"ח מצות תלמוד תורה, דלשמואל לא יוצא יד"ח תלמוד תורה בזה, עיי"ש בהרחבה. ואמנם לכאורה נראה דהאבני נזר ס"ל ליישב כל הראיות ה"ל, דאמנם לדידן דנכתב בא"י שוב וחל עלה אח"כ קדושת כתבי הקודש, אזי נכלל בזה תוספת חומר בחובת קריאת המגילה גם מצד גדר דכתבי הקודש, וצ"ע בזה. [ועי' בגמ' מגילה יח. דילפי' חובת קריאת המגילה בספר, מספר דזכרון בספר, ומשמע דבעינן ספר דכתבת הקודש, ועי' שם מה שבי' בזה. ועי' עדיין צ"ע מלועזית ללעז דלא מטמא את הידים לדעת התוס'.

[ואמנם יש להביא ראי' מלשון האריזל שרובא במחב"ק למור"ן שפירא זל"ה דאור של קריאת המגילה שייך לכה"י קדושת כתובים, זולתיק, "זוהו פרסום הנס, שישוד אבא הוא מפורסם ומגלה לחוץ וטאיר בעולמות למטה וכו', ושתתא שרוא גנף ומתפשט למטה הוא בה"ל כתובים". והוא לכאו כדברי האבני"ז ה"ל.

כמה נפק"מ בזה, לגבי כתיבת קטן, לגבי כונה לשמה, לגבי צורת האותיות, לגבי פתוחות וסתומות, לגבי חובת אשה, לגבי חובת קריאה בלילה

והנה לפי דבריהם יש לדון, דלסברת הברכי יוסף והאבני נזר דקטן כשר לכתובת מגילה דרבנן, דהוי לגבי תפילין חד דרבנן, יציבה וקיימת, דלצאת חובת מגילה לא בעינן קדושת כתבי הקודש. [וליאכא למימר דגם לזה לא סגי בגדר כתיבה דרבנן, דע"כ ברוה"ק נאמרה דבעינן מגילה ובספר, והוי גדר דדברי קבלה דהוי חלות חסור יותר מדרבנן. אך לכאו' זה ליתא, דע"כ לא בעינן לזה חלות של ספר מסויים, והוי רק דינים בעלמא דצריך לקרות מתוך ספר מסויים. וע"כ לפ' לדעת התוס' דהוי רק מדרבנן ודאי דמהני]. וע"כ נראה דאיכא נפק"מ לגבי כוונה לשמה, דודאי לכתיבה בעינן כוונה לשמה בכתובת מגילה, כמבואר בטור שם, דיש לזה כל דיני ס'ת גם לגבי

כהנ"ל, דזה דהוי באונו הנס הוא תקנה מחודשת מדרבנן שום פרסומי ניסא. [וכן משמע טובא מהא דדייקו ברמב"ם הייבם למגילה, עדעדים שאינם משוחררים לא חייבין במגילה, ול' הגר"א שם, דאע"פ דילפי' לה לה מאשה, אך נשים חייבות רק משום דאף הם היו באותו הנס, דהוא חיוב מחודש, ומי שלא היה בכלל הנס אינו כן, אך לעומת זה גרים ועבדים משוחררים אחר שהם בכלל ישראל אף שלא היו באותו הנס הרי הם נכללים במצוה. והוא כנ"ל, דחלק קריאת האנשים דהוא דין קריאה מרוה"ק דלא מתחלק. מאי"כ הנשים].

ועיי"ש בטורי אבן דכתב עוד דהקריאה בלילה היא גם לא מחיובא דרוה"ק, אלא תקנה מחודשת מדרבנן, וכדמשמע בגמ' מגילה ד. דהו"ל דלא בעינן לקרות כלל את המגילה בלילה. דהיימ"ם האלה נזכרים ונעשים כתיב. וכ"כ הרא"ש דאומרים שהחיינו על קריאת היום, משום דעיקר קריאה ביום, וכתב הטורי אבן דהוא מ"ט. ואי"כ ל"ז נאמר דאף לסברת האבני נור, יהא קטן כשר לכתיבת מגילה בשביל אשה ובשביל קטן. ובשביל זה לכ"ע לא בעינן כוונת כתיבה לשם קדושת כתבי הקודש.

עיבוד לשמה. האם בעינן לכוון לשם קדושת כתבי הקודש, או דסגי לשם קדושת מגילה בעלמא. והגר"ז ז"ל כתב שם עוד כמה נפק"מ לגבי ו' דיוזתא, ושירת עשרת בני המן, דהרמב"ם לא הביא לה בהל' מגילה, והוא משום דזה מסורה בכתובת כה"ק, ולא בחובת קריאת המגילה. וכן דייק כן מד' האו"ז דסדר א"ע אם בעינן פתוחות במגילה או סתומות, וחילק כנ"ל בהשאלה היא אם לגבי שם כה"ק או לגבי קריאת המגילה. [ובזה העירו דנראה מד' האו"ז שם דהוא ב' דעות. אך עכ"פ הביא שם מד' הגר"א בס' תרצ"א, לבאר דלא בעי' פתוחות משום דהוי אגרת, ובי' כנ"ל, דלא בעי' לזה שם כה"ק].

אכן נראה דגם לדעת האבני נור עצמו, יש אופנים דלא בעי' קדושת כתבי הקודש, ויהינן בזה לבאר לדעתו כתיבת קטן וכל נפק"מ הל"ל. דהנה בטורי אבן מגילה ד. כתב לחדש דקריאת נשים לא הוי מדין רוח הקודש, אלא חיוב מדרבנן בעלמא. ולכן אין נשים מוציאות ידי"ח אנשים כמבואר בתוספתא דהובא בתוס' מגילה ד., ואמנם עצם דבריו מחודשים, אך נראה דזהו לכאורה סברת הגב"ז שהובא בתוס' שם, דנשים חייבות רק בשמיעה, ולא בקריאה, ולכן אינם מוציאות האנשים ידי"ח, וחשש לזה המחבר בס' תרפ"ט ס"ב וברמ"א שם. דקשה לומר דבגדרי הקריאה דרוה"ק יש ב' דינים, ולכאורה הוא

שיטין, ואע"פ שזה עדיין פחות מדילוג של שורה שלימה (כי אם משאר שיטה שלימה פניו, נמצא בין השורה שלפני הדילוג לשורה שלאחר הדילוג רווח כמלא ג' שיטין) אבל במק"מ סי' רע"ג סק"ד משמע שנוטה להחמיר בזה שנתשב הפסק פרישה, ובסי' רע"ה ס"ק ב' נשאר בצ"ע, ולכן יש אפשרות לעשות לכתח' והוא ע"י שייעשה השטרות של השורה אחרונה קצת יותר גבוה, באופן שאחרי הכתיבה לא יהא נראה לעין כמו שחסר שורה אחרונה, ונובה האותיות בכל עמוד עשרת קצת יותר גבוה וכמבואר בשע"צ סי' תרצ"א ס"ק ט"ז, ויכונן שלא יותר מדאי שלא יתקלקל צורת האותיות) ואז יהיה בין שיטה לשיטה מלא שיטה וחצי, ועכ"פ פחות מל' שיטין. וכמ"ש בכסא רחמים לחיד"א על מס' סופרים פ"א ה"י שבשיטה וחצי אין חשש כלל, וכן בשו"ת צ"צ סי' ר"ט.

ומה גם שמבואר בדע"ק סי' ערה"ה ס"ק ב', והעתיקו המק"מ בסק"ב דאם בעיני הרואים אין בו כרווח שיטה אינו נחשב כמו ריוח פרישה וכן להקל בין להחמיר (וכ"ש בזה שאין שטרות בין השיטין, וכל העמוד נכתב כן) ומוערה מאחר שצ"ח בזה שום חשש הפסק פרישה ורווחה את כל ההידורים הל"ל. (ורב ש.פ.)

והשביעי שאפשר באופן זה לעשות הרווח כפליים בעמוד עשרת לפי כל השיטות ע"י מ"ב סי' תרצ"א בנוצתא דרשו.

החשמיני שכיון שאין יותר מ-16 שורות הוא יותר קרוב להיות ארוכו כתיקופו כמב' בלשכה"ס סימן כ"ח ס"ק ד.

החשני שאפשר לעשות יריעות של ד' עמודים גם למי שעושה גליונות חז"א וגם בעור שליל, וכמב' בטור סימן ער"ב דעיקר הניי מד' או א' דפין, ושם בפרישה, דענין הניי שהתפירות לא יהיו קרובות או רחוקות מדאי. ושם בגדה"ק דקפיד אמנן הדפין דוקא וכיון שעושים 16 שורות זה כ"ו עמודים, אפשר לחלקם לז' יריעות, 5 של 4 עמודים, ויריעה התחלה של 3 עם גליון, וכן בסוף.

והנה כל זה הוא בתנאי שנובה השורה הוא לא פחות מ-10 מ"מ, ורוחב העמודים לא יותר מ-15.3 ס"מ, ואם עושים גליונות חז"א צ"ל גובה השורה לא פחות מ-12 מ"מ, ורוחב העמודים לא יותר מ-18.4 ס"מ.

וגם צריך לחשב היטב כתיבת עשרת ב"ה, דהיינו שאם עושים השטרות לשורה אחרונה של ויזתא, שיהא לשאר השורות האחרונות שביריעה, והשאר מתחלקים בשוה, נמצא בין שיטה לשיטה כמלא ב'

הגני להציע בפני הרבנים והלומדים החשובים וכל העוסקים במלאכת הקודש. אופן שאפשר לעשות מגילת אסתר עם הרבה הידורים, והוא ע"י שעושים 16 שורות.

הריח **בראשון** בזה הוא שאין שום צורך להאריך או לקצר האותיות, וכמב' בהג"מ פ"ז מהל' ס"ח סק' ז', ובש"ך י"ד סימן רע"ג סק"ו, ובמגילה של 16 שורות, השורה העומצוממת ביותר היא יתר' ו' והמורחבת ביותר הוא חסר' ו'.

והריח **השני** שכל העמודים שויים ברחבם ס"ב וידי"ן וגם עמוד עשרת העמודים שאחריו. וכמב' בהג"מ הל' ובני יונה סי' ער"ב סעיף ב'.

והריח **השלישי** הוא שעמוד עשרת אפשר לכתוב באותו עובי קלמוס כמו שאר העמודים, וכמ"ש בקסו"ט סימן כ"ח סעי' ו' בשם שערי אפרים.

והריח **הרביעי** שנובה העמודים יותר מרחבם, על שרע' אה"ע"י סימן קכ"ה סעי' י"ג. ובשו"ת רשמי שאלה א"ח סי' ה'.

והריח **החמישי** הוא שהכתב יותר מהגליון כמב' במס' סופרים פרק ב' הלכה ג', ובמלאכ"ש כלל י"א בינה ג'. והריח **השישי** הוא שאפשר לעשות הגליון למעלה ולמטה כשיעור לכתח' ע"י לשכה"ס סימן כ"ח ס"ק ד'.

תשובות מקורי

א. מלצון - נראה שכונת הסופר היה לעשות צדי"ק אר"י עם יו"ד הפוכה אכן לא עלה בידו צדי"ק אר"י כי אין ראש וירך ברור לצד ימין והוא נראה קו משוך אכן בצד שמאל יש לו ראש וירך והוא צדי"ק ב"י וא"כ אפשר להוסיף ראש לצד ימין וכך יהיה טוב אף לצדי"ק אר"י

ב. דברים - הדל"ת והב"ת כשרים והרי"ש אף שיש לו ירך שמאלי כשיעור מ"מ מתוך כל הנקודות שיש בחללו מוכח שהקו הוא נקודה ולא רגל שמאלי ועם תינוק אפשר להכשיר (ואכן שאלנו תינוק וקראו רי"ש)

ג. ובשערין - צריך שאלת תינוק כמו שהוא בלי להסתיר את חלק הנקודה שיוצא חוץ לשטה האות שאם תינוק יצרף את החלק התחתון שלא נכנס ויקרא ה"א הוא יכול לפסול

ד. בדרך - יש להתמיר, וקשה להכשירו בין לרי"ש בין לדל"ת

א. מלצון - נראה שכונת הסופר היה לעשות צדי"ק אר"י עם יו"ד הפוכה אכן לא עלה בידו צדי"ק אר"י כי אין ראש וירך ברור לצד ימין והוא נראה קו משוך אכן בצד שמאל יש לו ראש וירך והוא צדי"ק ב"י וא"כ אפשר להוסיף ראש לצד ימין וכך יהיה טוב אף לצדי"ק אר"י

ב. דברים - הדל"ת והב"ת כשרים והרי"ש אף שיש לו ירך שמאלי כשיעור מ"מ מתוך כל הנקודות שיש בחללו מוכח שהקו הוא נקודה ולא רגל שמאלי ועם תינוק אפשר להכשיר (ואכן שאלנו תינוק וקראו רי"ש)

ג. ובשערין - צריך שאלת תינוק כמו שהוא בלי להסתיר את חלק הנקודה שיוצא חוץ לשטה האות שאם תינוק יצרף את החלק התחתון שלא נכנס ויקרא ה"א הוא יכול לפסול

ד. בדרך - יש להתמיר, וקשה להכשירו בין לרי"ש בין לדל"ת

שאלות שנשאלו

א. ה. ב. והיה ג. ה. ד. וגבורתו ה. ז. ו. ה. ז. ו. כ. ח. מזוזות

ה. ו. ה. ז. ו. כ. ח. מזוזות

ה. ו. ה. ז. ו. כ. ח. מזוזות

ה. ו. ה. ז. ו. כ. ח. מזוזות

המשך הוראות על תיקון הורוביץ

מ'ועד משמרת סת"ם'

הננו לפרסם את המשך ההוראות לגבי 'תיקון הורוביץ' ובפרט עתה עם התקרב קריאת פרשת זכור חובה כפולה ומכופלת על גבאי בית הכנסת אשר נמצאים בידם ספרי תורה שנכתבו ע"פ התיקון הנ"ל, לבדוק ולברר את ספרי התורה שבידם עפ"י ההוראות דלהלן כדי שיצאו הציבור ידי חובתם במצות עשה דאורייתא זו

הוראות לציבור יראי ד' בעניין בדיקת ספר תורה

באופן כללי, נקדים ונאמר שיש להעביר כל ספר תורה עם סיום כתיבתו להגהה יסודית לפני מסירתו לסוחר או לקונה, וההגהה תיעשה ע"י "מגיה מוסמך" ובעל תעודה בתוקף אשר בקי בכל הלכות ספר תורה, ובכללם: דיני חסרות ויתרות, פתוחות וסתומות, אותיות גדולות וקטנות, ושאר פרטי דינים המפורטים בספר קסת הסופר.

דעת הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א והגאון רבי משה שאול קליין שליט"א שהחיות שנתגלו כמה וכמה טעויות בהרבה מהדורות (רגילות ופרטיות) של 'תיקון הורוביץ'

דינו כספר שאינו מוגה ולפיכך דינו כדלהלן:

ע"י ועד משמרת סת"ם בחודש אדר א" תשפ"ד) היתה שאם הספר נבדק ע"י תוכנת מחשב² הנקראת 'תור' - גירסה 5 (שיצאה לאור בחודש שבט תשפ"א) - אין הספר חייב להיבדק שנית. אך עתה התברר שהיו מקרים שהטעויות בפתוחות וסתומות שבתיקון הורוביץ לא נמצאו ע"י תוכנת מחשב הנ"ל, לכן מעתה ההוראה היא שכל ס"ת שנכתב ע"פ התיקון הנ"ל חייב בדיקה ידנית על צורת הפרשיות, במיוחד בעמודים שידוע שהיתה בהם טעות כדלהלן:

א. חומש בראשית עמוד 10 שורה 42 - המילים נפרשו על השורה כולה ולא נותר רווח פרשה.

✓ אלה משפחות בני נזח לתולדתם בלוייהם ומאלה צפרדו הגוים בארץ אזור המובול

X אלה משפחות בני נזח לתולדתם בלוייהם ומאלה צפרדו הגוים בארץ אזור המובול

ב. פרשת ויקרא עמ' 113 בשורה 16 מופיע המילה 'ואם' בסוף השיטה, מה שהופך את הפרשה שצריכה להיות פתוחה לסתומה. את אֲכִרְתָּהּ בַּגֵּרִים וּבַמִּשְׁלָחַת עַל כָּל לַבְּתָרָה אֵשֶׁה לָהֶם

✓ ואם זבחו שלמים קרבנו אם מן הבקר הוא מקריב

X את אֲכִרְתָּהּ בַּגֵּרִים וּבַמִּשְׁלָחַת עַל כָּל לַבְּתָרָה אֵשֶׁה לָהֶם זבחו שלמים קרבנו אם מן הבקר הוא מקריב

X זבחו שלמים קרבנו אם מן הבקר הוא מקריב

שימוש בתיקון הנ"ל:

סופר שאין לו תיקון אחר מוגה, ובלית ברירה הוא כותב על פי 'תיקון הורוביץ', יכול להגיה כל דף באופן עצמאי על פי תיקון סופרים אחר שהוחזק כמוגה היטב. ואם נמצא הדף ללא דופי, הן בענייני חסירות ויתירות, הן בקידוש השמות, והן בפתוחות וסתומות, ניתן בשעת הדחק לכתוב על פיו. (יש להיזהר בתיקון של ספרי תורה שישנם הרבה רווחים כפולים בין שתי תיבות באופן שיכול לגרום לרווח של ג' יודיים, שלכתחילה יש לזהר שלא לשירר כשיעור זה בין תיבה לתיבה).

פתוחות וסתומות:

עד עתה הגיעו לידי ועד משמרת סת"ם עדויות מהימנות על כמה מקרים של ספרי תורה שכבר היו בשימוש, ונמצא בהם פסולים בענייני פתוחות וסתומות שהועתקו מהשגיאות שבתיקון הורוביץ והרי הם פסולים אפילו בדיעבד¹. ועל כל ספר תורה שידוע שנכתב על פי 'תיקון הורוביץ', חייבים לברר אצל הסופר שאכן בתיקון שממנו העתיק לא נמצאו שגיאות בענייני פתוחות וסתומות, ועל הסופר מוטלת החובה לבדוק את התיקון ולהשוותו מול תיקון מוגה היטב שלא תימצא פתוחה במקום סתומה או להיפך, או חסרון ריוח פרשה או ריוח פרשה מיותר.

יש לציין שהוראת הגרמ"ש קליין שליט"א (הובא בקונטרס שי"ל

¹ כמבואר בשי"ע (יוד"ס ס"י ע"ה סעיף א'), 'פרשה פתוחה שעשאה סתומה או סתומה שעשאה פתוחה יגנוז. ופסק המשנ"ב (סימן קמ"ג ס"ק כ"ה), דהוא טעות גמור שאם נמצא כמותה באמצע הקריאה צריך להוציא אחרת.

² כמובן שאין ללמוד מכאן הוראת היתר לסמוך על תוכנות הגהות מחשב בעניין בדיקת צורת האותיות, שהרי כל גדולי הפוסקים בדור הקודם אסרו להשתמש בהן, בדיקות המחשב נועדו אך ורק לטעויות בענייני חסרות ויתרות.

ג. חומש דברים עמוד 241 שורה 7 בסוף השורה - מופיעה המילה "ויאמר" בסוף השיטה, מה שהופך את הפרשה שצרכה להיות פתוחה לסתומה.
על האדמו"ר אשר אתם ילדיהם את הר"ן ע"מנה כרשתיה
ויאמר ה' אל משה הן קרבני לבינות קרא
על האדמו"ר אשר אתם עברים את הר"ן שמה
כרשתיה
ה' אל משה הן קרבני לבינות קרא

ד. חומש דברים עמוד 244 שורה 35 - המילה 'שכן' נצמדה למילה 'וליוסף אמר'.
וצין כתפיו שכן
וצין כתפיו
ובזה יש ב' פסולים: א. אין הפסק פרשה במקום הנצרך. ב. יש רווח הפסק פרשה במקום שאינו צריך.

חסר יותר:

גם אם ספר תורה עבר הגהות כנדרש, אם הסופר שב ותיקן את הטעויות על פי תיקון הורוביץ יש לחשוש שהחזיר את הטעויות למקומן. ולכן:
א. אם ישנה אפשרות לעבור שוב על הדו"ח של בדיקת המחשב ולהשוותו לתיקון הורוביץ שממנו תיקן הסופר את הטעויות, ולוודא שלא נמצאו טעויות חסר ויתר שנבעו משגיאות בתיקון, אזי אין חס"ת חייב בהגהה מחודשת.

ב. אך אם נאבד דו"ח המחשב, ספר התורה צריך לעבור הגהה מחודשת.

תפילין ומזוזות:

תפילין ומזוזות שנכתבו על ידי 'תיקון הורוביץ', ועברו את הגהות הנדרשות, די בכך ואינם חייבים בבדיקה נוספת.

שמות הקדושים:

שתי הטעויות שפורסמו כבר בעבר הם כדלהלן:
א. בתפילין של יד צויין מעל שם קודש אלוקינו - "ספק". - להלכה גם אם הסופר טעה וקידש על תנאי מספק, כשר. - בשלושה מקומות שם קודש אינו מודגש בצבע זהוב כמו שהודגשו שאר השמות אבל רשום על גביו "קודש". - להלכה אם לא ידעין ששכח לקדש, יש תלות שמסתבר שהסופר קידש וכשר.
ג. אך עתה נודע ליועד משמרת סת"ם' על עוד שתי מקומות שבהם צויין על תיבה של חול שהוא "קודש".
1. שמות פרק כ"ג פסוק י"ג - 'ישם אלהים אחרים לא תזכירו'.
2. שמות פרק כ"א פסוק ו' - 'והגישו אדניו אל האלהים'.

והוא שאלה חמורה ויש בזה הרבה פרטי דינים ומחלוקות בין הפוסקים . לכן מפני חומרת הענין חובה על כל סופר שבידו לברר, לבדוק בתיקון הנמצא בידו בשני מקומות הנ"ל. אך באופן שיש אפשר לברר, בשעת הדחק אפשר לסמוך על דעת הרמ"א וכמב' בהערה⁴.

³ ובאופן שהסופר טעה וכתב המילה "ויאמר" בסוף השורה ועשה פרשת סתומה וכדי לתקנו צריך שמילת "ויאמר" תהיה כתובה בתחילת השורה הבאה במקום השם, יש לשאול לחכם כדת מה לעשות. ויש לשים לב כדלהלן:
א. האם להתיר כלל לקלוף את שם השם שנחלקו בזה הרבה פוסקים.
ב. אפילו לדעת המתירים לקלוף שם השם, היינו דווקא במקום שהטעות היא חממת השם עצמו. אך יש הרבה פוסקים שמחמירים שלא לקלוף את השם ממדת טעות אחרת.
ג. גם המתירים אפילו ככה"ג צריכים לזון בנידוד' האם מותר לכתוב תחת "ויאמר" שהיא תיבת חול על מקום הקליפה שהרי השם קנה מקומו. יעוין בספר משנת הסופר (עמ' קע"ב) ביאור הסופר (ד"ה 'אסור בכל מקום').
⁴ יעוין ברמ"א (ויד' ס"י רע"ז סי' ב'), שמילק בזה שלא קדש ושירי במחיקה, ובהגהות ט"ז שם כתב שאין להקל בזה רק בכתוב שם 'אלהים אחרים' לשם קדושה. אבל בשאר שמות חול חייבא קדושה עליהו. ובמלאכת הקודש (קונטרס השני אות ט'), למד כן אפילו בדעת הרמ"א שלא הכשיר רק בכתב 'אלהים אחרים', אבל בשאר שמות חול שקדושם גם הרמ"א מודה שיש לפוסלים. ובשילטי גיבורים (שבועות ל"ה), מחמיר אפילו בשם 'אלהים אחרים', ויעוין בקסת הסופר (סימן י"א סעיף ט"ז), פסק להחמיר, וז"ל: "שם שאינו קודש אסור לקדשו, עבר וקדשו בין בשוגג בין במזיד אסור במחיקה וצריכון לקדור מן הידיעה. וכן כתב במקדש מעט (סי' רע"ז סי' ט"ז), שיש לחוש לדעת המתמירים.
ועוין עוד בחו"א (ויד' סימן קס"ג אות ד'), שכתב שגם הרמ"א לא היקל רק כשכוננו הייתה לקדש שם 'אלהים אחרים' וידע שהוא שם חול ונתקחו בכל זאת לקדשו, אבל אם טעה וחשב שהוא שם קודש הרי זה כשם שלא במקומו וחיילא קדושה עליה ואסור במחיקה. וא"כ בנידוד' שהסופר מעתיק על פי התיקון ודאי הוא טעות נמורה שנתקן לכתוב השם לשם קדושה וא"כ גם לדעת הרמ"א אין להכשיר. ועוד יש לזון בזה אם להתיר קליפה ואם שרי לכתוב על מקומו את השם חול. וכדלעיל בהערה.

BETH DIN ZEDEK
OF THE ORTHODOX
JEWISH COMMUNITY
561A STRAUSS ST.
JERUSALEM
FAX: 02-4221172095 TEL: 02-36454572 P.O.B. 9466, 6151

בית דין זדק
לכל עניני הכשרות
ב"מ: רבנית אסתר
סגנית: ירמיהו ורובל
ירח: חייקל ז"ל
רח: חייקל ז"ל

**להסיר מכשול ותקלה
בכתיבת סת"ם ומגילות**

על דבר העקריות המהורה בענין תיקון ספרים הנקרא "תיקון הורוביץ" אשר יש בו שגיאות רבות בכמה וכמה מהדורות שונות עם שינויות שונות באותן מהדורות, ואחרי ההכנה אלנו עדידות כבוד ממנה ספרים מפורסמים ומשומרים.
לכך נראה צורך להוציא תיקון הורוביץ להפיק לכתוב על פי התיקון ה"ל ואסור למכור אותו או להחיות אותו כדבר שגוי ומת.
ובחינת עניינים אנו לפיכך מוצגים, על כל כבוד חרדה רבא בכל סי' סתמ" - נתן מרוב נכונות שיש בהם רבות יותר שנתנו ופתחנו מהשנינו פוסל בתו, ונתן בשמות הקדושים שבחלקם לא צוינו הוצרין לקדש את השם והטעויות נתגלו במהדורות רבות בכל פעם טעויות אחרות, ויש שאף באותן מהדורות בהדפסה אחת ישנם טעויות מסוימות בהדפסה אחרת טעויות אחרות.
**ועל כן אנו קוראים אל הסופרים
לא להשתמש עם תיקון הנ"ל
וכן על בעלי החנויות לצרכי סת"ם
לבלי למכור תיקונים אלו,**

ונטא מצא הקריאה אל כל סופרי סת"ם הע"י שעל כל סופר לברר על התיקון שמשמש בו אם הוא נוסף ומתנה היטב.
וע"י באנו ע"ה

אברהם בן וויאמר
חייקל ז"ל
סגנית: ירמיהו ורובל
ירח: חייקל ז"ל
רח: חייקל ז"ל
פ.ו.ב. 9466, 6151

ב"ה
י"א באדר הראשון תשפ"ב לפ"ק

להסיר מכשול
באנו בזה להודיע לפני הסופרים העוסקים במלאכת הקודש
דכתיבת סת"ם
**שאינו לכתוב סת"ם לפי
"תיקון הורוביץ"**

אחרי שנתגלו טעויות רבות בתיקון זה, הן בחסריות ויתרות והן בטעויות של צורת פרשיות סתומה ופתוחה מהשנינו פוסל בתו, ונתן בשמות הקדושים שבחלקם לא צוינו הוצרין לקדש את השם והטעויות נתגלו במהדורות רבות בכל פעם טעויות אחרות, ויש שאף באותן מהדורות בהדפסה אחת ישנם טעויות מסוימות בהדפסה אחרת טעויות אחרות.

**ועל כן אנו קוראים אל הסופרים
לא להשתמש עם תיקון הנ"ל
וכן על בעלי החנויות לצרכי סת"ם
לבלי למכור תיקונים אלו,**

ונטא מצא הקריאה אל כל סופרי סת"ם הע"י שעל כל סופר לברר על התיקון שמשמש בו אם הוא נוסף ומתנה היטב.
וע"י באנו ע"ה

אברהם בן וויאמר
חייקל ז"ל
סגנית: ירמיהו ורובל
ירח: חייקל ז"ל
רח: חייקל ז"ל
פ.ו.ב. 9466, 6151

**מחמת ריבוי המהדורות,
ומאחר שכל תיקון הוא
מהדורה וגירסה בפני
עצמו, ממיילא אי אפשר
לסמוך על שום ד'שימת
טעויות'. וכן אין ללמוד
מתיקון אחד על השני
וגם מהדורה אפילו שלא
מצאו בה טעויות זה לא
מכריח שאותו מהדורה
אצל סופר אחר הוא בלי
טעויות.**

**הסופרים מתבקשים
שלעת עתה לא לגנוז
את 'תיקון הורוביץ'
שבידם, אלא לשומרו
ולדרושם עליו 'אינו
מוגה', בכדי שאם יתגלו
בעתיד עוד טעויות
יוכלו לבדוק אם הן
קיימות בתיקון אנו
כתבו, וידעו לתקן.**

ברכה משולשת

תורת הנהגה י"ג נתיב י"ג רבנו הגדול והברון הגדול זצ"ל

הרבנו הגדול והברון הגדול זצ"ל

הנהגות ספריו הקדושים – ברכה משולשת

"הנני מוסר מידעך, שרחה לטוב
לחפצך כל יום ביום על כל אלה
שיענינו כספך ויגדו בשמי ד"ת לאחרי,
שיושענו מכל צרה שצריכים ישועה בעוה"ז
ובעוה"ב."

עוד זאת חקק בתקנותיו ובפלא את כוונתו: "ובכן אסיים
כתפילה קצרה, שכל הלומדי בספרי זה, יזכה
ליראת שמים, והצלחה בכל טוב, בזה ובכאן."

אם לא ר"י באת, שילש את הכתבה לטוב משולשת וסבר
"שכל המעיינים בספרי, יתעורר רוח טהרה
ויראת שמים בליבם ר"עבודת השם וירבו
באמת ובלב שלם, גם אני בל"ג מתפלל תפילה
קבועה שיושענו ברחמיך ובנשמתך."

פרישת ויקרא
השב"ד

חזוקת למי שנתן ב'איש', שבעת שיתקן השנים הפאות גם העבר יתקן ויחשב לזכות

שבע ועשרים ומאה מדינה.

יוס נתגברו עליהם הגזירות והיסורין, והציבור נתייאשו מן החיים
וחשבו ששוב לא יהיה להם שום תקון ח"ו, ועל כן עוררם בזה
שהראה להם אשר זכתה אסתר למלוך על קצ"ז מדינות בזכות
שרה שחיתה קצ"ז שנה, והנה בשלמא שנות הגדלות שעשתה
בהם מצות ומעשים טובים ויכולו לעמוד לזכותה של אסתר, אבל
ימי קטנות ופעוטות שלא עשתה בהם כלום, איזה זכות יש בהם
שתמלוך אסתר בזכותם, על כרחך מוכרחים לומר דכשמתקנים
שנים האחרונות, גם הראשונות יתקנו על ידי זה ונחשבים גם כן
לזכות. כמו כן אתם אל תתייאשו, הטו אזנכם לדברי ותקיימו תורה
ומצוות. ונזכה לביאת הגואל צדק ובנין בית המקדש תיכף בימינו
אמן.

אמרו רז"ל (בראשית רבה, ח"י שרה), רבי עקיבא היה יושב ודורש
הציבור מתנמנם. ביקש לעוררו, אמר מה ראתה אסתר למלוך על
קצ"ז מדינות, אלא תבוא אסתר בת בתה של שרה שחיתה קצ"ז
שנים ותמלוך על קצ"ז מדינות. ותמוה, מה יש בזה הדרוש כדי
לעורר המתנמנמים. ויש לומר, דענין התנומה מצוי על פי רוב
באנשים שנפלו ב'יאוש ומרה שחורה רחמנא ליצלו, עד שפוחד
לעשות לעצמו חשבון הנפש איך הוא מצבו האמיתי, ועל כן אף
שאינו ישן ממש מכל מקום הדעת אינו פועל אצלו כאומרם ז"ל
(מגילה יח, ב), היכי דמי מתנמנם, נים ולא נים וכו' ולא ידע לאהדורי
סברא. וידוע דדורו של רבי עקיבא היה תיכף אחר החורבן, ויום

דרכי עם ישראל בהתבדלות מן הגויים, שעל זה קטרג המן

ודתיהם שונות.

מצד האזרחים ליהודים, זה מחייב את המלכות להחזיק שוטרים
מיוחדים לשמירה שלא יפגעו בהם אזרחי הארץ. ולבד זאת, את
דתי המלך אינם עושים, ולכן צריך עוד שוטרים, בכדי להכריחם
לעשות דתי המלך. ועל ידי כל זה תגדל ההוצאה על ההכנסה מהם.
על כן גמר אומר, כי למלך אין שווה להניחם, שהרי יוצא שכרו
בהפסדו. והמשיך באמרו, ואם תאמר שגם להשמידים יעלה בהרבה
כסף. על זה אמר, 'ועשרת אלפים ככר כסף אשקול על ידי עושי
המלאכה', והיינו שהמשמידים ישמחו במלאכתם ועוד ישקלו הם
כסף לאוצר המלך. ואחשוורוש אף על פי כן הבין שלא יאתה למלך
ליקח כסף מהתלוינים, שנמצא שהוא גם כן שותף לרוצחיהם, על
כן אמר 'הכסף נתון לך', שלא ייקרא שם המלך על כל ההשמדה,
והבן.

דקדק בספר אמרי כהן, דאם היה אומר 'ודתם', היה אז הפירוש
הדת שניתן להם מאת הקב"ה, אבל 'ודתיהם' משמע מנהגי עם
ועם שהם עצמם עשו להם שזה אינו מהדת, והכוונה לשינויי
המנהגים שישנם בין העדות אפילו לבני דת אחת כידוע. ולעני"ד
נראה להכוננו שלו היתה, שמחמת ציווי התורה, 'ובחוקותיהם
לא תלכו', על כן מוכרחים הם לשנות כל עדה מן חברתה. כמו
שהיינו עדים לתופעה, שברוסיה במחוז הקוזקים, שהקוזקים הלכו
בזקן מגודל ובאבנטי משי, שם היהודים שבתוכם אפילו החרדים
קיצרו זקניהם וגם התפללו בלי אבנט. ואילו במחוז פולניה
שהגויים גילחו זקנם ולא הלכו באבנטים, שם היו היהודים מגדלים
זקנם והתפללו באבנטים. וכיוצא בזה כמה שינויים, בכדי שלא
להשתוות להעם שגרים שם. ודבר זה גורם למורת רוח ושנאה

העצה לסוד מותרע הוא על ידי עשיית הטוב, אבל בימי מרדכי היו צריכים קדם לשוב ולחזור לשרש

ותשלח כגדים להלכיש את מרדכי ולא קיבל וגו' את כל אשר קרהו.

ויחיה, אם היה רגיל פרק או דף אחר ילמד שטים. וכן איתא בשם
החידושי הרי"ם ז"ע, על פסוק (תהלים לד, טו) "סור מרע", הסתלק
ואל תחשוב בו כי ח"ו יפילך יצר הרע ב'יאוש, "ועשה טוב", היינו
תעשה מצוות ותורה ועל ידי זה ממילא יעשה מהרע והחטא גם
כן טוב. וזהו שרמזה לו בשילוח הבגדים להלבישו מעשה מצות,
ואחר כך ממילא 'ולהסיר שקו מעליו', כי זהו התיקון כנ"ל. ועל זה
אמר, 'ולא קבל' עצתה, אז הבינה אסתר, שיש בזה ענין עמוק יותר
שהיא לא יודעת. על כן שלחה את התך, 'ויגד לו מרדכי את אשר
קרהו, וברז"ל, הוא המן מזרע עמלק ימח שמו, דכתיב ביה (דברים כה,
יג) "אשר קרך", שציננם מהשם יתברך עד שהשתחוו לצלם. והיכן
מועיל לעשות חבילות מצות, בשאר עבירות, אבל נגד עבודה זרה
שיצאו לגמרי משרשם, מוכרחים בתחילה לעשות תשובה שלימה
ולחזור לטורש, ואחר כך יוכלו לתקן. ועל כן אמרה לו, 'וצומו עלי',
שהסכימה לדבריו והבן.

והוא פלא, וכי חשבה שבשביל זה הולך בשק, שאין לו לבוש.
ומה התשובה 'את כל אשר קרהו'. ויש לומר על פי דברי זוהר
הקדוש (ח"ב רמז א), שממעשה המצוות נעשים לאדם לבושי דיקר,
ומעבירות לבושי צואים. כדכתיב ביהושע הכהן הגדול (זכריה ג, ד),
"הסירו הבגדים הצואים מעליו". ומבואר ברז"ל (סנהדרין צג, א), שזה
היה מחטא בניו שנשאנו נשים נכריות. וכשמעל אסתר שמרדכי
הולך ברחוב לבוש שק, הבינה שבני ישראל חוטאים, וזה גורם לו
בתור מנהיגים לבוש צואים כנ"ל. אך תמחה למה הולך בפומבי, הלא
באחאב כתיב (מלכים א, כא, כז) "וישם שק על בשרו", תחת בגדיו,
הבינה שמוכיח אותם ואין שומעים, על כן מוכרח להפגין בפרהסיא.
והנה אמרו רז"ל (ויקרא רבה פ"ה א), אם ננשל אדם בעבירה, מה יעשה

